

ଶ୍ରୀଜୀମାତ୍ରାର ମୃଦୁ ।

—•••—

ଶ୍ରୀମହାନାଟକ ।

ଅଧ୍ୟାତ୍ମ

ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ଚରିତ ଶ୍ରୀମନ୍ଦମତ ବିରଚିତ ।

ଇତ୍ତାନୀୟ ।

ଶ୍ରୀଯୁତ ସହୁସୁଲମ ମିଆ କର୍ତ୍ତକ ମାଧୁ ଭାବାର ।

ପରାମାର୍ଦ୍ଦ ଛଳେ ବିରଚିତ ।

ବନ୍ଦ୍ରାଧିକ୍ଷଣ ।

ଶ୍ରୀବିଶ୍ୱଙ୍ଗର ଲାହା ।

ବବିଭାରତ୍ତାକର ସଙ୍ଗେ ମୁଦ୍ରିତ ହିଲ ।

—•••—

କଲିକାତା ।

ଚିତ୍ତପୁରାଜ୍ୟ । ୧୨ ମସି ।

ମୂଲ୍ୟ ୧୯୮୦

୨୨ ମୈଜ୍

শ্রীমহানাটক।

রামলোদয়ঃ ।

নমো গণেশায় নমঃ ।

বিশ্বেশোবঃসপায়াৎ তিষ্ণে সচিবত্তাং যোহ্বলহ্যামু
বারৎ, বিশ্বত্তীচীম সৃষ্টিস্থিতি বিলয়মজঃ হেছয়া
নির্মিতে । যত্ত্বেত্তামতীত্য অভবতি মহিমাকোহ-
পি লোকব্যতীত, স্যাক্তোগচক্রাদ্যৱপি নিপুণ
তইমে দৌৰ্কণাদি ক্রিয়ামু ॥ ১ ॥

অধ্যাথৎ । তিষ্ণ সহায় করিলেক যেই জন । বিশ-
প্তি ভগবান করেন রক্ষণ ॥ সমারের সৃষ্টি স্থিতি বিলয়
বারেবার । ষ্঵েছার করেন তিনি নির্মাণ তাহার ॥ ষাহার
মহিমা সৌমা নিশ্চয় না হয় । বিশ্বকর্তা সেই জন তিনি বিশ-
ময় । অঙ্গীক্ষিয় সেই রূপ কহনে না যায় । মানব কর্তৃক
তেহ দৃষ্টিযোগ নয় ॥ কিন্তু তিনি দশনাদি ক্রিয়াতে নিপুণ
শক্ত ক্রিয়াতে পর্যু নাহি হন নন ॥ ১ ॥

বিশ্বেশোবঃ স পায়ঃজ্ঞলনিষ্ঠি মধ্যিলং পুক্ষরাগ্রেণ
পীড়া, ষম্বিনুকৃত্যতোয়ৈ বিসূজতি সকলং দৃশ্যতে
ব্যোম্নিদেবৈবঃ । কাপ্যহস্তঃ কাপিবিষ্ফুঃ কচ কমলভূঃ
কাপ্যহস্তঃ কচআঃ, কাপেৰ্ণঃ কাপিশেলাঃ কচ
অশিঙ্গণঃ কাপি নজ্ঞাদি চক্রঃ ॥ ২ ॥

বিষ্ণু পর্ণেশ তিনি নিত্য বিকৃপম । হেনৱ' সে' হর্ষসূত
করেম রঞ্জন ॥। শুণ্ডগ্রে ধরিয়ে স্থিত বিশেষ আশান ॥
অথল জীবন মিথি করিলেন পান ॥। জলনিধি হৈতে জল
উক্তার করিয়ে পুন্ম্যাতে সুজন পরে বিশেষ বৃবিয়ে ॥। দনুজ
দলস্থ কল প্রথমে লয়নে । কুতোজল কুত্রবিষ্ণু ত্রঙ্গা কেন
স্থানে কোন স্থানে সর্পরাজের বিশেষে বসতি । কুতোলোকে
পদ্মালয়া করিছেন স্থিতি ॥। কোথায় বাঢ়বানলের করিছে
কিরণ । কুতোদেশে শৈলবর্গ করেন স্থাপন ॥। মণি মুক্তা বহু
মূল্য মিথি কোন স্থানে । হাস্তর আদি নকৃপণ বিশেষ বিধানে
অযতি রঘুবৎসত্তিলকং কৌশল্যানন্দি বর্জনোঃরামঃ ।

দশবদন নিধনকারী দাশরথীঃ পুণ্ডরীকাঙ্ক্ষঃ ॥ ৩ ॥

অগ্রবৃক্ত হওরাম রঘুবৎশ পতি । কৌশল্যার আনন্দকাহী
ধর্ম্মে শুবমতি ॥। রাবণ নিধনকারী কমললোচন । সূর্যবৎশ
দশরথ রাজার নন্দন ॥ ৩ ॥

মমামি দেবৎ ভুরকণ্প বৃক্ষঃ, ধনুক্তরঃ সৌরদ নৌলগাত্রঃ ।

গুণভিরামঃ কমলানন্দন, যদ্যানন্দঃ ন ক্ষণমুজুব্রতিত্তীঃ । ।

নমস্কার করি দেব দেব কল্পতরু । নৌরদ বরণ কল লজ্জিত
শুমেরু ॥। ধনুক্তর অমাভিরাম কমলানন্দ তুমি । ক্ষণমুজু
ত্তীক্ষ্ণ মহে কমলাও তুমি ॥ ৪ ॥

রামঃ লক্ষণঃ পুর্বজঃ রঘুবরঃ সৌত্তাপত্তিঃ ঝুমুরঃ,

কাকুৎসঃ করুণামুরঃ গুণমিথি বিশেষিযঃ ধার্মিকঃ ।

রাজেক্ষ্মসত্ত্বসন্দঃ দশরথতরুঃ শ্যামলঃ শাস্ত্রমুক্তিঃ

বশে লোকাভিরামঃ রঘুকুলতিলকঃ রাঘবঃ রাবণারিঃ ।

লক্ষণ পুর্বজ রাম তুমি রঘুবর । জামকীর পতি প্রভু পঞ্চ

ସୁନ୍ଦର ॥ କାକୁଥେ ବଂଶେତେ ଜନ୍ମ ହୃପାମୟ ରାତ୍ର । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର
ପ୍ରସରକାରୀ ତୁମି ଖଣ୍ଡମ ॥ ରାଜାଶ୍ରେଷ୍ଠ ମତ)ଶୀଳ ଦଶରଥ ସୁତ :
ଶ୍ୟାମଲ ସୁନ୍ଦର କିବା ରାତ୍ର ଓଷ୍ଠୁତ ॥ ଶାନ୍ତମୂର୍ତ୍ତି ବନ୍ଦିଲାମ ଲୋକେର
ଅତିରାମ । ରାଧାରି ରଘୁବଂଶେ ରାମ ତବ ନାମ ॥ ୫ ॥

ମନୋହରିରାମ ॥ ନୟନାଭିରାମ ॥, ବଚୋହିରାମ ॥ ଆବ-
ଗାଭି ରାମ ॥ ଲଦାଭିରାମ ॥ ସତତାଭିରାମ ॥, ବନ୍ଦେ ଲଦା
ଦାଶରଥିଙ୍ଗ ରାମ ॥ ୬ ॥

ମନଭିରାମ ଭୁବି ନୟନାଭି ରାମ । ବଚନେର ଅଭିରାମ ସଦା ଅଭି
ରାମ ॥ ସତତାଭି ରାମ ତବ ବନ୍ଦିଲୁ ଚରଣେ । ସଦା ଦାଶରଥୀ ରାମ
ରୀଥିବେ କଳ୍ପାଣେ ॥ ୬ ॥

ଆରାମଚନ୍ଦ୍ର ଭୁବି ବିଷ୍ଣୁତ କୀର୍ତ୍ତିଚନ୍ଦ୍ର, ଯେରାଷ୍ଟ ଚନ୍ଦ୍ର
ରତ୍ନନୀଚର ପଦାଂଚନ୍ଦ୍ର । ଆନନ୍ଦଚନ୍ଦ୍ର ରଘୁବଂଶ ମନୁଷ୍ୟଚନ୍ଦ୍ର,
ସୌଭାଗ୍ୟମନ୍ଦି କୁମୁଦଚନ୍ଦ୍ର ମମେ ମମଣେ ॥ ୭ ॥

ରାମଚନ୍ଦ୍ର ନାମ ତବ ଥକାଶିତ ଭୂମି । ଧରାତେ ବିଷ୍ଣୁତ କୀର୍ତ୍ତି
ଚନ୍ଦ୍ରକପ ଭୂମି ॥ ହାତ୍ୟକୁ ଆଶ୍ଚ କିବା ତୁଳ୍ୟ ନିଶାକଳ ।
ନିଶାକର ପମ୍ଭେ ତୁମି ହଽ ଶର୍ଷଧର ॥ ରଘୁବଂଶ ମିଦ୍ରୁ ଶଶୀମଥ ଦିଜ
ରାଜ । ଜାନକୀ କୁମୁଦ ଚିତ୍ତେ ହୁଧାଏ ଶୁଣୁ ବିରାଜ ॥ ନମକାର କବି
ରାମ ଆମି ବାରବାର । ତମ ଭୟ ହୈତେ ରାମ କରହେ ନିତାର । ୭ ।

କଳ୍ପାଗାମାଂ ନିଦାମ ॥ କଲିମଳ ମଧ୍ୟମ ଜୀବମ ॥ ସଜ-
ନାମାଂ, ପାଦେଶେ ମନ୍ଦୁମୁକ୍ତୋଃପଦି ପରପାଦଶାନ୍ତ୍ୟେ
ଅହିତତ୍ତ୍ଵ । ବିଶ୍ଵାମି ହାନମେକ ॥ କବିବର ତଚଳାଂ ପାଦନ
ପାଦ ହାନାଂ, ବୌଜାଂ ଧର୍ମକ୍ରମନ୍ତ୍ର ଥିବନ୍ତୁ ଓବତାଂ ଭୂତୋ
ରାମମାମ ॥ ୮ ॥

ତମିତେ ଡେବେ ହେ ମେ ବଳାଣ କରନ୍ତି କଲିର ଲୁଷ ରାମ କରିଛ

ଅଗନ ॥ ଆର ତୁ ମିହ ଓଥିତୁ ମଜ୍ଜନ ଜୀବନ । କଧିର ବଚନ ଶ୍ରୀମ
କମଳାଚନ ॥ ପରିପଦ ଆପ୍ନିହେତୁ ଆପ୍ନିତ ଯେ ଜନ । ପାଥେ
ମୟଳ ତାର ରମ୍ଭର ଭନ୍ଦନ ॥ ଧର୍ମକପ ବିଟ୍ଟପୀର ହୈୟେଛ କାଣ ।
ଆଜ୍ୟେ ଶୋମାର ମାର ସମେର ମାଧବ ॥ ୮ ॥

ଏହୌରୋ ଦଶକଟ୍ଟ କଟ୍ଟକଦଲୀକା ଶ୍ରାଵକାଙ୍କିଛିଦ୍ରୀ, ବୈଦ୍ୟେ
ହୌକୁତ୍କୁଷ୍ଟ କୃଷ୍ଣମନ୍ଦଃ ମାତ୍ରାରଣାକାଙ୍କିଷ୍ଟେ । ଲୋକଭାଷ
ବିଧାନ ଶାଖୁ ସବଲ ଆରଣ୍ୟ ଶୂନ୍ଗୀ ଡୁଇଁ, ଦେଯାନ୍ତୀ ମୁକୁ
ବିକ୍ରମୀ ରମ୍ପଟେଃ ଶ୍ରେଣୀଂ ସି ଭୁରାଂ ମିବ ॥ ୯ ॥

ଦୁଦୀଯଭୂତେର କଥା କି କଥିବ ଆର । ରାବନେର କଟ୍ଟଛେବେ
ବିକ୍ରମ ତାତୀର ॥ ଜାମକୀର କୃତ୍କୁଷ୍ଟେ ଆଜ୍ୟେ କୁଷ୍ମନ । ତାହାଟେ
ଅନ୍ତିତ କର ଶରେତେ ମିଶୁଣ ॥ ଜନଜ୍ଞାନ ବିଧାନେ ବିହିତ ଅତିଶ୍ୟ
ଉତ୍ସମ ମଜ୍ଜେବ ମୃପ ମେଇ ହତ୍ତବର ॥ ଲୋକେର ମଞ୍ଚଲଦାୟୀ ବିକ୍ରମ
ଅଚାର । ତୃତ୍ୟାଂ ପି କଳାପକାରୀ ଜୀବେ ମୁରାମ୍ବର ॥ ୧୦ ॥

ବାଲକୁ ଡିତ ମିନ୍ଦ-ଶେଷର ଧର୍ମଭକ୍ତାବଧି ଅଭୂତା, ଜାତେ
କାନନ ମେବନାବଧି କୃପା ହୁଗ୍ରୀନ ସଥାବଧି । ଆଜ୍ଞା ବାରି
ପି ବକ୍ତନାବଧି ମଞ୍ଚେ ଲକ୍ଷେଣ ନାଶାବଧି, ଆରାମତ ଶୂନ୍ଯାତ୍ମ
ଲୋକମହିମା ଜୀମକୁ ପଞ୍ଚାବଧି ॥ ୧୦ ॥

କହିତବ ବାଲାଲୀଲା ଯେ କଳପ ସଥନ । ମହେଶେର ଧର୍ମଭକ୍ତେ ଦୈତ୍ୟ
ମୟାପନ ॥ ନମୁନ୍ତା ବିନ୍ଦୁତ୍ତା ଅତି ଜନକ ବିଷୟେ । କାନନ
ମେବନାବଧି ଗେଲ ମମାପିଯେ ॥ କପିରାଜେର ମହ ସଥ୍ୟ ମେରପ
କରିଲେ । ତାହାର କୃପାର ଶୀମା ମକଳେ ଦେଖିଲେ ॥ ବାରିପି
ବକ୍ତନାବଧି ଆଜ୍ଞା ମୟାପନ । ଲକ୍ଷେଣେ ଶେଷାବଧି ସଞ୍ଚେତ
ଗୋଷଣ ॥ ପବିତ୍ର ଜନକ ରାମ ତଥ ଏମକଳ । ଜାମକୀ ଉପକ୍ଷ
ବଧିମହିମା ଅଚଳ ॥ ୧୧ ॥

ବାଲ୍ମୀକିର୍ଦ୍ଦନାମଲେନ୍ତ ଗଲିତଃ ହଦୀଃ ପରଃ ପାଦଃ ॥
ଆତିଥୋଗହୃତଃ ଶିଵଜ୍ଞାନୁଦିମଃ ବେଶୋତ୍ପାତେର୍ଜନଃ ॥
ବିଷେଃ ମଚରିତଃ ଚରାଚର ଶୁରୋ ରାମାଯନ ଶାଖରା,
ଶେଷଃ ଶ୍ରୀରିମଳୀ ଭବତ୍ୟମୁଦିମଃ ନଶଃ ଶୁଚାବାନ୍ଧଯଃ ॥ ୧ ॥
ବାଲ୍ମୀକେର ମୁଖଟେଣ ନିର୍ଗତଃ ସେ ବାଣୀ । ପରମ ମେ ହଦୀବଧା
ଶୁଦ୍ଧାସମ ଜାନି ॥ କୃଷ୍ଣର ଚରିତ କଥା ଅତି ଶୁଦ୍ଧାମର । ଚାଚର
ଶୁର ହରି ଜାନିଛ ନିଶ୍ଚର ॥ ଶାଖର କରିଯେ ଶୁଲେ ଯେବା ରାମାଯନ
ତାଦାର ବିମଳା ଲଙ୍ଘନୀ ଅଚଳା ଶାଧନ ॥ ଶୁଦ୍ଧୀର ଜନେର ଶକ୍ରନାଶ
ଦିଲେ ଦିଲେ । ଇହାତେ ସଂଖ୍ୟା ଲବ ଶ୍ରମାଣ ପୁରାଣେ ॥ ୧ ॥

ବାଲ୍ମୀକିର୍ଦ୍ଦନାମଲେନ୍ତଃ ସ୍ଵୟବହୋ ବଜ୍ଞାହନ୍ମାନ କପିଃ,
ଆରାମନ୍ତ ରମ୍ୟହସ୍ତ ଚରିତଃ ଶୌଭ୍ୟାବରଃ ନର୍ତ୍ତକଃ ॥
ଶୋଭିତାବଦିଯଃ ଶମତ ଶୁମନଃ ମୁଖେନ ମନ୍ତ୍ରେଷ୍ଟିତଃ, ଡକୀରାଃ
କୁରୁତ ଶ୍ରମୋଦ ମଧୁନା ବଜ୍ଞାନ୍ତି ରାମାଯନ ॥ ୧୨ ॥
ହନ୍ମାନ ବଜ୍ଞାକପି ବାଲ୍ମୀକେର ଆମେଶେ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ ରାମ ତବ
ଚରିତ ବିଶେଷେ ॥ ବରଙ୍ଗ ନର୍ତ୍ତକାମବେ କଣ୍ଠିନ୍ଦ୍ରି ନିଶ୍ଚର । କୁରୁତ
ଶୋଭିତା ମତ୍ତ ଶୁମନ ଆଶ୍ରମ ॥ ମନ୍ତ୍ରେଷ୍ଟିତେ ଧୀରମଣେ ନିବେଦନ
କରି । ମେ ହେତୁ ପ୍ରମଦ କର ନିଖାରିତ ହରି ॥ ଅଧିବଜ୍ଞା
ରାମାଯନ ଶତ୍ରୁ ଶୁଶ୍ରୋତୁନ । କଲୁଷ ବାରଳ ରାମ କମଳାଚନ ॥ ୧୩ ॥
ରାଜାସୌତ୍ତମ୍ଯ ମହାରଥୋ ଦଶଗଥଶତାବ୍ଦୀଶାଶ୍ଵାଶୀ, ଶୁଦ୍ଧା
ଶବ୍ଦକମନୀୟ କେଲିମିଳରାତିଶ୍ୟା ଭହିଷ୍ମଃ ଶତାଃ । ବୀରା
ଶ୍ତାଃ ଚତୁର ଶୁତ୍ରାନଶୁଦ୍ଧିବିରେ ରାମଃ ଶତା ଲଙ୍ଘନ ଶାକ୍ରଧୂଃ
ଭରତଙ୍କ କୈଟଟରିପୋଃ ରତ୍ନାବଜ୍ଞାରା ଅମ୍ବୀ ॥ ୧୪ ॥
ଆଚିଲ ମେ ମହାରାଜ, ନାମ ଦଶରଥ । ଶୁର୍ଯ୍ୟବଂଶେ ଅଗ୍ରମଣ୍ୟ
ଧାତି ମହାରଥ ॥ ତିତମହିଷୀ ଶୁତ୍ରା ଛିଲ ଦେତାହାର । ଲୀଲାଯ

ଲଟ୍ଟେଣ୍ଠା ରୀଜା ଫୁରିତ ବିହାର ॥ ଧୀର ବୀର ହୃଦୀ ହାତେ ସୃଜନ,
ରାମାଦି ଡରତତ୍ତ୍ଵ ଅପର ଲଙ୍ଘନ ॥ କୈଟାର୍ଥୀ ସତ୍ତନାଥ ନାମ ଦର୍ଶ
ହାତୀ । ସୃଷ୍ଟିବଂଶେ ଭଦ୍ରିଆଂଶେ ଉତ୍ତବ ଏଚାରି ॥ ୧୩ ॥

ଶକ୍ତିଶ୍ଵା ରାଜପୁତ୍ର ଶ୍ଵରନ୍ତ ଶମଭବ ଛତ୍ରନିଘେକ ବୀରଃ,

ମୋହନ୍ୟେ ମୋହନ୍ୟୁରଜ୍ୟା ଡରତ ମନୁପତଃ କେକୟୀ ସୁନ୍ଦରେ ।

ମୌଗିତ୍ରୀ ରାମ ମେବାନ୍ଧଗନ୍ଧ ଦଥସଦା । ଯାତର୍ମ ପ୍ରବୀଃ,

କେମନ୍ଦ୍ର ଶରପଃ ସ୍ଵୟ ବରରିପୋ ରଂଶାଳକ୍ତାରା ଅମ୍ବୀ । ୧୪ ।

ରାଜପୁତ୍ର ଶକ୍ତିଶ୍ଵର ଡରତାନୁଚର । ଶକ୍ତିଶ୍ଵର ନାମ ଧର ତୁମି ଦୀରବର ॥
ଅତିଷ୍ଠେହେ ହେ ତୁମି ଡରତାନୁଗତ । କେକୟୀ ସନ୍ତୁନ ହେତୁ
ଆହୁରେ ବିଦିତ ॥ ମୌଗିତ୍ରୀ ଲଙ୍ଘନ ସଦା ରାମ ଅନୁଚର । ଧର୍ମ
ବର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରବୀରଶ୍ଚ ଧର୍ମବୁଦ୍ଧି କର ॥ ମୃଦିପୁ ମଧୁ ମଥନ ତବ ଅଂଶକ୍ତାର
ଅମ୍ବୀଓ ରାମାଦି ସର୍ବେ ମହିମା ଅପାର । ୧୪ ॥

ତେବାଂ ରାମଃ କୁଣିକ ତମର ଆର୍ଦ୍ଧିତୋ ଯଜ୍ଞନିକୈ, ଡାଢ
ଶ୍ରୀଜ୍ଞାଂ ଶିରମି ବିଦେଖକ୍ଷାବେନାନ୍ୟାତଃ । ପୌରୀଭି
ଅର୍ଯ୍ୟନ କମଳଃ ସାମରଃ ଦୀକ୍ଷ୍ୟମାରଃ, କ୍ରବ୍ୟାଦାମୀ ନିଧନ
କୁତକୀ ଯଜ୍ଞଭୂମିଃ ଅନ୍ତରେ ॥ ୧୫ ॥

ବରେତ୍ର ତମର ମଧ୍ୟେ ମମୋହର ରାମ । ମନୋବାଞ୍ଚି ପୂର୍ବକାରୀ
ମନ୍ଦଳ ବିଆମ ॥ କୁଣିତ ତମର କର୍ତ୍ତା କୌଶଳ୍ୟ କୁମାର । ଯାଚିତୋ
ଦଶଶେ ଯଜ୍ଞ ଦିଲେ ଯଜ୍ଞଭାର ॥ ଭରିତେ ଡାତେର ଆଜ୍ଞା ଶିରମି ବନ୍ଦନ
ଲଙ୍ଘନ ଲହିତେ ରାମ କରିଲା ପମନ ॥ ମରନ କମଲେ ଦେଖେ କମ-
ାଙ୍ଗୀ ନାହିଁ । ସାମରେତେ ବୀକ୍ଷାମାନ ହଇଲେନ ହରି ॥ ମରାରି ନିଧ-
ନେ ନୀତି ନିୟତ କୌତୁକ । ଯଜ୍ଞଭୂମି ଭୟହେତୁ ସାତୋଯଜ୍ଞଭୂକ । ୧୫ ।

ତତ୍ତ୍ଵଃ ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ଡପୋବମଃ ଅବିଶ୍ଚତି ବୈତାଲିକ ବାକ୍ୟ ।

ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଡପୋବମ କହିଲ ଅବେଶ । ଦୈତ୍ୟ

ଲିକ ସାକ୍ଷୀ ଶବ ବଲିଲ ବିଶେଷ ॥

ବିଦ୍ୟାଃ ବିଶିଷ୍ଟାଃ ବିଜୟାଃ ଜୟାକ୍ଷମ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମ୍ଯଗନୁ
ଗାଧିପୁରାତ । ରକ୍ଷାଂ ସିଂହକ୍ଷର କ୍ରତୁବଙ୍କୁ ବକ୍ଷୁଃ ସମାଗତଃ
ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରାମଚନ୍ଦ୍ରଃ ॥ ୧୬ ॥

ବିଶିଷ୍ଟା ବିଜୟା ବିଦ୍ୟା ସମ୍ୟକେ ପାଇଥାନ । ଗାଧେର ହଇତେ ଶୁଣ
କରେନ ମରନ । କ୍ରତୁବଙ୍କୁ ବଙ୍କୁରାମ ରାକ୍ଷମ ହରଣେ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ-
ମାଗତା ମୁନି ଶର୍ମିଧାମେ ॥ ୧୬ ॥

ମାରୀଚ ନିଜ ଘାନ ରାକ୍ଷମ ଚମ୍ଭନାଥଃ ସ୍ଵର୍ଗ ରାସବଃ, ମରେ
ହନେ କିଳ ଲକ୍ଷଣଶ୍ଵର ବିଶିଷ୍ଟେର୍ଯ୍ୟାଭାଃ କୃତା ସ୍ତାଲଯଃ । ତୋଷ୍ୟ
ଆପୁରଥୋମହର୍ଷି ହମିତାଃ ମରେ ପୁରା ବ୍ରାହ୍ମଣାଃ, ଭାଭ୍ୟ
ସଂଧୁରୂପୁରୁଃ ଶ୍ରୀଚାର୍ଣ୍ଣିଷ ମତିଶ୍ଵରୀତାଃ ସମାପ୍ତଃ କ୍ରିୟାଃ ॥ ୧୭ ॥

ବିଶାଚର ମେନାପତି ମାରୀଚ ଦୁର୍ଜନ । ପରାକ୍ରମ କୈଳ ଭାକେ
କୌଶଳ୍ୟାନନ୍ଦନ ॥ ଅନ୍ୟ ମରେ ଗେଲ ଯଦି ଲକ୍ଷଣରେ ବାଖେ ।
ପରେତେ ଚଲିଲ ଭାରା କୃତ୍ତାସ ସଂଦନେ । ମହର୍ଷ ମହିତ ମରେ
ଆହ୍ଲାଦ ପାଇଲ । ଦୁରାଶ ଦୁଷ୍ଟଚଯ ଦୂରୀକୃତ ହୈଲ ॥ ଲକ୍ଷଣ ଲହିତ
ରାମେ ମଞ୍ଜଲ ସୋଜନ । ଅତିଶ୍ଵରୀତା ସରି କ୍ରିୟା ହୈଲ ସମାପନ । ୧୭
ହତେରଙ୍କଃ କୁଲେ ଡତ ରାମେନ ବିଧିବର୍ତ୍ତ କରେ । ନିର୍ଭ୍ରି
କୌଶିକ ଆୟାଭାଃ ଭାବ ଅନକପନ୍ତମଃ ॥ ୧୮ ॥

ରାମକୃତ ରଙ୍ଗକୁଳ ଯଦି ହତ ହୈଲ । ବିଧିବର୍ତ୍ତ ଶକାରେ ହତେ ଯଜ୍ଞ
ନିବର୍ତ୍ତିଲ ॥ ବିଦ୍ୟାମିତ ମୁନି ଆର ଆରାମ ଲକ୍ଷଣ । ଗମନ
କରିଲ ପରେ ଜନକ ସଦନ ॥ ୧୮ ॥

ଅଥ ମିଧିଲାଃ ପ୍ରବିଶତି ରାମେ ବୈତାଲିକୈଃ ପଢ଼ିତଃ ।
ରାମ ସରି ଅବେଲିଲା ମିଧିଲା ଭୁବମେ । ବିମୟ କରିଯା
ପାଠ କରେ ଭାଟିମଣେ ॥

মহামাটক।

গোঁড়তঃ কুশিকাহাজাৰ মূলয়ে ভাত্তেৰ ষজ্জোৎসব,
অভূত প্ৰশংসন বস্তা বিপিলে হস্তা ছিঙ্গাং তাড়কাৎ।
লক্ষ্মান্নামি মনেৰবেক্ষণ মুখৎ তস্থানুগঃ কৌতুকাং,
মোহয়ঃ সম্পূর্ণি রাঘবো নিষিপত্তেঃ আপ্তঃ পুরীঃ
সানুজঃ ॥ ১৯ ॥

দশৱৰ্থ কৃত দক্ষ মূলয়ে যে অন। অভূত প্ৰশংসন ষজ্জ দ্বদ্বীয়
কাৰণ ॥ অৱগ্য পথেৰ শখে তাড়কা রাঙ্গনী । তাহাকে
নিধন কৱে রামচন্দ্ৰ আসি। লাভান্ত-হইয়েপৱে ষজ্জ দেখিলেন
তদন্তে মুনিৰ পিছে রাম চলিলেন ॥ সম্পূর্ণি মেই রাম অনুজ
সহিত। অনকেৱ পুৰী দেন পোাইল দ্বৰিত ॥ ১৯ ॥

জনক বাক্যাং । অস্ত্র ভুজঙ্গ বানৱানা, মথ নৱ
কিমৱ সিদ্ধ চাৰণানাং । নময়তি যদি কোৎপি চাপ
যৈশং, মম দ্বিহিতঃ স পরিগ্ৰহৎ কৱোতু ॥ ২০ ॥

স্বৰাম্বৰ ভুজঙ্গামি মানব কিমৱ। সিদ্ধান্ত আদি কৱে আৱ
যত চৱ ॥ ধনুক নমনে যদি কেহ শক্তহও । কন্যা নিবি
পরিগ্ৰহৎ কৱি তবে লও ॥ ২০ ॥

তৎক্রম্বা রবণদৃতঃ মৌকলঃ সকোপঃ ।

অবণ কৱিয়ে পাৱে লক্ষেশ কিক্ষণ । কোপেতে কৃপিত হয়ে
কৱিছে উত্তৱ ॥

সাক্ষৎ হৱেন হৱবল্লভয়া পিৱীশং, হৱযুধয় খ দৃষ্ট প্ৰম
থাৰকীশং । কৈলাস মুকুতবজ্ঞে দশকক্ষয়স্থ, কেয়-
ঞ্জতে ধনুধি দুর্মৰণোঃ পৱিষ্ঠ ॥ ২১ ॥

হৱলহ হৈমবতী হেৱমৰহিত । ষড়ানন্তবয়ৰ প্ৰথম বৈতিত
উদুগ্ন কৈলাস পিৱি উকার কৱিল । তাহাতে তৰীৰ কাঞ্জিতগু

ব্যাপিল ॥ এহেম সে কুক্ষাপতি বাহু সে দুর্বার । এই কৃপে
তব চাপে পরিথা তামুর ॥ ২১ ॥

অয়োরূপি প্রভুজ্ঞী ।

জুনকের বাক্য যদি অবসান হৈল । শক্ত হৈয়ে শৈক্ষিক
উত্তর কুরিল ॥

মাহেশ্বরী ধনুঃ কুর্যাদধিজাপ্তেদমাম্বৃহৎ । উরোঃ

শঙ্কেৰ্ধনুর্মোচেকুর্মতাংকরোতি ক্ষণাদ ॥ ২২ ॥

অধিজ্য করয়ে যদি রুষধূজ ধনু । করি তারে কন্যাদান সীতা
ফিতিজনু ॥ তিপুরারি ধনু এই না হইত যদি । সভাস্থলে
ক্ষণ কালে করি চূৰ্ণ বিধি ॥ ২২ ॥

ইতুজ্ঞ, দৃতে গতে ।

একথা কহিয়ে দৃত করিল গমম । শুনহে শুশীল জন করে একমন
সভায়াৎ মৃপসুক্তাগা জনকস্ত পুরোহিতঃ ।

শতানন্দো বচঃ আৎ শৃণুতাং সর্বভূত্তাং ॥ ২৩ ॥

শশধর শত শত যেন শোভাপয় । তেমতি ডৃপতিচয়
সভার উদয় ॥ সে সভার শতানন্দ কহিল বচন । ভূমকের
পুরোহিত অবীণ স্বজন ॥ শুনহে নরেন্দ্রনাথ তৃপতি সকল ।
সূর্য সম দেখিতেজঃ প্রতাপ প্রবল ॥ ২৩ ॥

শৃণুত জনক শুল্কং ক্ষত্ৰিযঃঃ সর্ব এতে, দশবন্ধন
ভুজানাং কুষ্ঠিতায ত শক্তিঃ । নমযতি ধনুরৈশং শঃ
সহারোপণেন, তিভুবনজয় লক্ষ্মী রৈর্যাখলী তথ
ব্রাহ্মণঃ ॥ ২৪ ॥

অবশ করহ সর্বে জনকের পথ । ক্ষত্ৰিবৎশে অবতঃস শুশীল
রূপ ॥ রাবণের ভূজপতি যাহাতে কুষ্ঠিত । শৈবধনু সেই

ବଟେ କରିଛ କମ୍ପତା ॥ ବାଣ ଆରୋପଣେ ତବେ କର ଅତିଦୟା ।
ତିତ୍ରସ ଅଗ୍ରଲଙ୍ଘୀ' ହଇବେକ ଦାରା ॥ ୨୪ ॥

ନୃପତିଭିରବ ଗୁହୀତେ ଧନୁଷି ଜନ୍ମକ ବାକ୍ୟ ।

ଇନ୍ଦ୍ରମ ଧରାନାଥ ସକଳ ଭୂପତି । ଧନୁଷି ଧାରଣେ ଯଦି ହୀନ
ହୈଲ ଗତି ॥ ମିଥିଲାର ଅଧିପତି ନରେଶ ଭୂପତି । କିଞ୍ଚିତ
ବିଲସେ କହେ ମୁଁ ର ଭାରତି ॥

ଆଖୀପାନ୍ତରତୋହପ୍ୟମୀ ବୃପତ୍ୟଃ ସର୍ବେ ସମାଭ୍ୟାଗତାଃ,
କନ୍ୟେଯୁଃ କମ୍ପୋତ କୋମଳରୁଚିଃ କୌର୍ତ୍ତ୍ର ଲାଭାନ୍ତଦଃ ।

ନାକୁଣ୍ଡଃ ନଚ ଟକ୍କିତଃ ନ ମର୍ମିତଃ ନୋଥାପିତଃ ସ୍ଥାନତଃ,
କେନାପୀଦମହୋମହକୁରତୋ ନିର୍ବୀର ମୁଁପୀତଳ ॥ ୨୫ ॥

ଧୀପାନ୍ତର ହୈତେ ସର୍ବେ ଆଗତ ଭୂପତି । ଇତ୍ୱ ଚଞ୍ଚ ସୂର୍ଯ୍ୟମ
ତେଜୋମୟ ଅତି ॥ ଏହି ସେ ରୂପପା କନ୍ୟା ଧୀତ ସର୍ଵସମ । ଇହାକେ
ଲହିଲେ କୌର୍ତ୍ତ ହେବ ନିରାପମ ॥ ଆକର୍ଷଣେ ଶକ୍ତ କେହ ମା ହଇଲ
ଯଦି । ଟଙ୍କାର କରଣେ ସର୍ବେ ମେଇରୂପ ବିଧି ॥ କୋମଳ କର୍ତ୍ତରିନୁ,
ମା ହୟ ନମମ । ଶକ୍ତ ମା ହଇଲ କେହ କରେ ଉଥାପନ ॥ ବୀରଶୂନ୍ୟ
ଧରାତଳ ଜାନିନୁ ନିଶ୍ଚର । ଏଇରୂପ ବାକ୍ୟ ବହ ଶତାନନ୍ଦ ବଯ ॥ ୨୬ ॥

ଲଥିଜନ ବାକ୍ୟ ।

ଅବଶ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଜମେର ବାକ୍ୟ ।

ରାମୋ ଦୂର୍ବାଦଳଶ୍ଯାମୋ ଜାନକୀ କାନକିଲତା ।

ଅ ନୟୋର୍ଯ୍ୟାଗ୍ରୋତ୍ସାହୋ ଧନୁରୈଶଃ ପଣୋମହାନ ॥ ୨୬ ॥

ନୀରମ ନିର୍ମଳ ତନୁ ଦୂର୍ବାଦଳ ଶ୍ୟାମ । ନିର୍ଜନେ ନିର୍ମାଣ ବିଧି
କରିଲ ଶ୍ରାନ୍ତ ॥ ସର୍ବଲତା ମମ ସୀତା ଜନକମନ୍ଦିନୀ । କନ୍ଦକ
କାମିନୀ ସେନ ଗଜେଶ୍ଵର ଗାମିନୀ ॥ ଉଭୟରେ ଶୋଗ୍ୟ ବଟେ ବିବାହ
ସଟନ । ମହେଶ୍ଵର ଧମୁର୍ତ୍ତମ ଅତି ମହାପଣ ॥ ୨୬ ॥

কমঠপৃষ্ঠ কঠোরমিদ় ধনুর্মধুর মূর্তিরসৌ রঘুইন্দ্রমঃ ।

কথমধিজ্ঞ মনেদ্ব বিধীবতা মহহত্তাত পণ্ডিব দারুণঃ ॥ ২৭
কমচে পৃষ্ঠভূল্য কঠোর এধনুঃ। সুমধুর মূর্তি রাম সুকোমল
তৃণ ॥। কি রূপে কেমনে হবে অহিজ্ঞ বিধান । রাম কল
কেন হৃদে নাহি লক্ষ আশ ॥। মহাশ্বে মমতাপ হতেছে
দিশ । কবিপিতা জনকের কি পাৰ সারুণ ॥ ২৭ ॥

আৰামে লজ্জাঃ কুৰ্বতি সীতায়া উৎসাহঃ বৰ্জ্যগ্নিশুণঃ ।

দেব শ্রীরঘু রাথ কিৎ বহুতয়। দাশোহিমিতে লক্ষণো,

মের্বাদীনপি ভূধরাইগণয়েজীৰ্ণঃ পিলাবৎ কিয়াল ॥ ২৮

রামচন্দ্রে লজ্জাকরি লক্ষণ ঠাকুৱ । জানকী উৎসাহ কুনে
কগ্নিল প্রচূব ॥। শুন দেব রঘুনাথ মোৱ সম্মোধন । জগ্নানা কি
কর বহু কমললোচন ॥। তবত্ত্ব আমিহই অনুজ লক্ষণ ।
মের্বাদি ভূধরগণ না করি গণন ॥। জীৰ্ণ এপিমাক ধনুঃ তৃচ্ছ
আমি দেখি । ওচৱন বলে রাম ক্ষয় নাহি রাখি ॥ ২৮ ॥

ত্যামাদিশ বৌৰ যন্ত ভবত্তোবাক্যারুহঃ কৌতুকী ।

শ্রেষ্ঠবৰ্তু প্রচলায়িতুঃ নময়িতুঃ ভঙ্গকঃ সদৈনংক্ষমঃ ॥ ২৯
মেহেতু আদেশ মোৱে কর বৌৰবৱ । তোমার বাকেৰতে
মোৱ কৌতুক অপৰ ॥। প্ৰকৰ্ষে ধাৰণ ধনুঃ প্ৰকৃষ্ট লেন । নমন
কঙ্গনে শান্ত হইবে লক্ষণ ॥ ২৯ ॥

গৃহীতে হৱকোদশে রামে পৱিণয়োদ্যুতে । পন্থে
নয়নৎ বামৎ জানকী ভায়দপ্তায়েঃ ॥ ৩০ ॥

বিবাহ উদ্যুখে রাম হইয়ে সহৱ । মহেশেৱ মহাধনুঃ গ্ৰহণ
তৎপৰ ॥। আমদশ্য ভাবকীৱ জন্ম নয়ম । উক্তেৱ বাধ
মেৰ কাপে শেইকণ ॥ ৩০ ॥

ଦୋଷ କିନ୍ତୁ କୁଣ୍ଡଳ ଗୃହିତ ହିଲୁ । ଅନ୍ଧ ଲକ୍ଷଣ
ପରେ କହିଲେ ଲାଗିଲ ।

ପୃଷ୍ଠୀ ସିରାଙ୍କବ ଭୁଜଙ୍ଗମ ଧାରାଯୈମାହ, ଅଥ କୃର୍ମରାଜ
ଦ୍ୱାରା ବିତୌର୍ଯ୍ୟ ଦଖୀଥାଃ । ଦିକ୍କୁଞ୍ଜରାଃ କୁରୁତ- ତନ୍ତ୍ରି
ତ୍ୟେତ୍ରିଧୀର୍ମାର୍ଯ୍ୟଃ, କରୋତି ହରକାର୍ଯ୍ୟକ ମାତ୍ରତଜ୍ଜଃ । ୩୧
ଅବନିହେ ହିନ୍ଦୁଭୂମି ହୁଏ ଏଇଶଳ । ହେ ଭୁଜଙ୍ଗ ଧରା ଆଜି
କରରେ ଧାରଣ ॥ ଶୁନ ଭୂମି କୃର୍ମରାଜ ପିତୌର ଧାରଣ । କରହେ
କୁଞ୍ଜର ପର ଦିଲୀଷ ପୂରଣ ॥ ମହେଶେ ମହାଦୂନ ଏଇ ବିଦ୍ୟାମାନ ।
ରାମ ସବି କରିଲେକ ଅଜ୍ଞାନୋପ ବିଦ୍ୟାନ ॥ ୩୧ ॥

ପୃଥ୍ବୀମାତ୍ରି ରମାତଳେ ଫରିପାତିର୍ଭର୍ମୁଃ ଫଗାମଞ୍ଜଲେ ହେ, ଦିତ୍ୟ
କୃତ୍ତତି କୃର୍ମରାଜ ମହିତୋ ଦିକକୁଞ୍ଜିତ୍ତଃ । କାତରାଃ ।
ଆନ୍ତର୍ବିଷିତ ବ୍ରହ୍ମିତ ବିଶିତଟେଃ ସାଙ୍କର୍ମ ଧରାଧାରିଣଃ
କଳ୍ପତ୍ରେ ରଘୁପୁନ୍ତରେ ପୁରଜିତଃ ସଜ୍ୟଃ ଧନୁଃ କୁର୍ବତି । ୩୨
ପୃଥ୍ବୀ ସାଯ ରମାତଳ ସାଯ ରମାତଳ । ଫରିପାତି ମନୁଫନା କରିଲ
ମକଳ ॥ କୁଞ୍ଜର ମହିତ କୃର୍ମକାତରାତିଶୟ । ଦିଗଦହୂରୀ ସାଙ୍କଶୈଲ
କଳ୍ପାନ ହୁ ॥ ପୁରଜିତ ପଞ୍ଚପତି ଦୁର୍ଦୀର୍ଘ ଧନୁକ । ଜ୍ୟାମୋଗେ
କରିଯେ ରାମ କରିଲ ଏକପ ॥ ୩୨ ॥

ଅତ୍ର ମୂପଶିଳୀ ୧ ଚେଷ୍ଟା ।

ଅର୍ଥାତ୍ ସକଳ ନୃପତିମିଶ୍ରଙ୍କ ଚଷ୍ଟା ।

ରୀମେ କୁନ୍ତଶ୍ଵରାମଙ୍କ ତୁଳଯତି ମିହାଟିଙ୍କିତଃ ପାର୍ଥିବୈ
ମିଞ୍ଚାମିଞ୍ଚିନ ତ୍ରେପରେ ଚହମିତଃ ଷତ୍ତାମିଧକ୍ଷାଲିକାଃ ।
ଆରୋପ୍ୟ ଅଚଳାଙ୍ଗଲୀ କିଶଳୟେ ମୂନାଃ ଖଣ୍ଡାମକାଲନେ,
ସର୍ବାକର୍ତ୍ତଃ ଉପ ପର୍ବତି ପୁରଃ ମିଂହାମନେ ମୃକ୍ଷିତଃ । ୩୩ ।
ରାମ ଯଦି କୁନ୍ତଶ୍ଵର ତୁଳିଲ ସତନେ । ତାମିଥେ ନୃପତିଗନ ଉଠିଲ

ମେଥୀମେ ॥ ପିଞ୍ଜାର ସର୍ବ ରାମ କରିଲ ଯଥମ । ଡୁଲି ଦିଯେ
ହୁମିଲେକ ନୃପତିର ଗଣ ॥ ବୃଘୁନାଥ ଦିଲେ ଝରି ଘଣେ ଆମ୍ବାଳନ
ସକଳ ଭୂପତି କରେ ମଲିନ ବଦନ ॥ ଆକର୍ଷଣ କରେ ଧନୁ ଭାଙ୍ଗିଲ
ପ୍ରବିଷ୍ଟ । ସିଂହାସମେ ନୃପଗନ ହଇଲ ମୂର୍ଚ୍ଛିତ ॥ ୩୩ ॥

ଉଦ୍ଦିଶ୍ୱ ମହ କୌଣ୍ଠକଷ୍ଟ ପୁଲକୈଃ ମାର୍କ୍ଷମୁଦୈନାମିତଃ ।
ଭୃପାନାଂ ଜମକଷ୍ଟ ମୁଖ୍ୟ ହିୟା ସାକଂ ସମାକ୍ଷାଲିତଃ ।
ବୈଦେହୀମନ୍ଦା ମମଙ୍କ ମହମାକୃଷ୍ଟଃ ତଡ଼େ ଭାର୍ଗବଃ, ଶ୍ରୋଦା ।
ହଙ୍କତି କନ୍ଦନେନ ମହତ୍ତା ତନ୍ତ୍ରମୈଶ୍ଵରଃ ॥ ୩୪ ॥

କୌଣ୍ଠକ ପୁଲକ ମହ ଧନ୍ତର୍କ୍ଷେପନ । ମମତି ନୃପତି ମୁଖ ଧନୁରା
ମହନ ॥ ମୁଖ୍ୟ ଅନକ ମତି ମହିତାମ୍ବାଳନ । ଜାମକୀ ମରମା
ମହ ଧନୁରାକର୍ଷଣ ॥ ଭାର୍ଗବେର ଅତିବୃତ୍ତ ମାଂସର୍ଯ୍ୟ ମହିତ । ଭାଙ୍ଗି
ଲେକ ଧନୁରୀମ ଜାନିହ ନିଶ୍ଚିତ ॥ ୩୫ ॥

ରକ୍ତକ୍ଷଟାବିଶେଷ ଶ୍ରାତୀମୁର୍ଖରଯନ୍ତୋଦୀଦିଶଃ କ୍ରୋଡ୍ୟନ୍ତୁ କ୍ରି
ରକ୍ତ ମହେଶମୁଷ ମଲଯନ୍ତୋ କୁଳକ୍ଷାତ୍ତଃ । ଅତ୍ୱାକୈରଧି
ରାନି ପରମଗକୁଳାନାକ୍ଷୋଚ ମଞ୍ଜାମୟନ୍ତୁ ମୀଲଯତ୍ୟଯମାର୍ଯ୍ୟ
ବାହ ଦିଦଲ୍ବ କୋଦଶ କୋଲାହଳଃ ॥ ୩୬ ॥

କମଳାମନେର କର୍ଣ୍ଣ କରିଲେକ ରୋଧ । ଦିକ୍ଷଟ ପୁରିଲ ଶଦେ ନୀ-
ତ୍ୟ ପ୍ରଥୋଧ । କାଂପିଲ ମହେଶ ମୃକ୍ତିନା ମାଯ ଧାର । ଡୁଧର ତାଚଳ
ଦଲ ତହେହେ ଦଲନ ॥ ଶ୍ରୋତ୍ରହୀନ ହେଲ ଧେନ ପରମଗେର କୁଳ । ଏହି
ରୂପ ହଟିଲ ମର୍ବେ କୁମେତେ ଆକୁଳ ॥ ତ୍ରିତୁରମ ପତି ରାମ ଦୁଦୀଯ
ବାହବଳ । ଭାହାତେ ମଲିତ ଧନୁ କୋଲାହଳ ॥ ୩୭ ॥

ଲୋକାନ୍ ମନ୍ତ୍ରନିମାଦଯନ୍ ହରିହରାନୁଦ ଭାବୟନ୍ ମନ୍ତ୍ର,
ଧାରାଂ ମନ୍ତ୍ରନିବାରଯନ୍ ମୁନିବରାନ୍ ମନ୍ତ୍ରନିବାରକୋତରନ୍ ।
ଉତ୍ତମାନି ରମାତଳାନି ଜନଯନ୍ ମନ୍ତ୍ରାପି ନ୍ତରୁତ୍ସବାନ୍

ଆମ୍ବାଯୁବ ଅଶ୍ଵବିହଳେ କୋଦଣ ଚନ୍ଦ୍ରନିଃ ॥ ୩୫ ॥

ଅତିଶ୍ୟ ଶନ୍ମମର ଶନ୍ତଲୋକ ହେଲ । ହରି ହର ଡରପାଇଁ ଗଡ଼ି^୧
ନିବାରିଲ । ମୁନିଦର ସନ୍ତକବି ଶୋଗଭଙ୍ଗ ହିଲ । ଧରାତଳେ ସନ୍ତ
ମିଳି ଉଥିଲ ପଡ଼ିଲ ॥ ୩୬ ଶେଷମୀ ବୁବି ବାଯରମାତଳ ।
ଧନୁର୍ଭଙ୍ଗ ହେଲ ଧୂନି ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରସଳ ॥ ଶ୍ରୀରାମେର ବାହୁଦଣେ ହେରେ-
ଛେ ଅଭବ । କୋଦଣ ଉତ୍ତରେ ହୟ ତାହାର ଉତ୍ତବ ॥ ୩୬ ॥

କ୍ରଟ୍ୟନ୍ତୀମଧ୍ୟଃ କଠୋରନିବଦ୍ଧତାକରୋଧିମୟଃ, ତ୍ରଞ୍ଚାଜି
ଗବେ ବିମାର୍ଗମନ୍ତ ଶତ୍ରୁଃଶିର କମ୍ପନ୍ତ । ଦିଗ୍ମଦିକ୍ଷା-
ଲନ୍ତ କୁଳାନ୍ତିଚଳମ୍ତ ସନ୍ତାର୍ବାନ୍ତୋଲନ୍ତ, ବୈଦେହୀ ମଦନ-
ମଦ, କୁଦମନ୍ତ ତୈଲୋତ୍ୟ ମ୍ଯୋହନ୍ତ ॥ ୩୭ ॥

ଶୀମଧନୁ ହେତେ ଧୂନି ହଇଯେ ଉଥ୍ୟ । ତାହାତେ ମକଳେ ମେନ ହଇଲ
ବିମୟ । ଶୃଷ୍ଟେର ଘୋଟକେ କବେ ବିମାର୍ଗ ଗମନ । ଶିବେର ମନ୍ତ୍ରକ
ପରେ ହଇଲ କମ୍ପନ ॥ ଦିଗହନ୍ତୀ ଯେନ ତାଯ ଥସିଯେ ପଡ଼ିଲ । ଧା-
ତଳେ କୁଳାଚଳ ଛୁଲିତେ ଲାଗିଲ ॥ ଜାନକୀର ହଇଲେକ ମଦନ
ଉତ୍ତବ । ତିଲୋକ ମୋହିତ କବେ ଏକପ ଅଭବ ॥ ୩୭ ॥

କେଦଣ ଡନ୍ତ୍ୟ ଧୂରୀ କୃତାଂଶ ବରବରେଣ୍ୟଃ ଅମକାଦା-
ଜାଯାଃ । ଅନନ୍ତ ମାମାନ୍ତ ଧନୁର୍ବିର୍ଲାମ୍ତ ନମାମି ତେ
ଲୋକ ବିମର୍ପିକୌତ୍ତି ॥ ୩୮ ॥

ଧନୁଭଙ୍ଗ ଶକେ ଦିମ୍ପ ପୂରାଲେ ଆପନି । ଶୀତାର ବରଣ୍ୟ ବର ତୃମି
ଶୁଣମଣି ॥ ଅନୁତେ ଅମାଧ୍ୟ ହେଲ ଧନର ବିଲାମ । ଅପନି
କରିଲେ ରାମ ତାହାର ଅକାଶ ॥ ନମକାର କରି ଆମି ତବ ରାଜୀ-
ପାଯ । ଇହଲୋକେ ତବ କୌତ୍ତି ହେଯେଛେ ଉଦୟ ॥ ୩୮ ॥

ଶତାନନ୍ଦେନାନୀତେ ଦଶରଥେ ମିଶିଲାଃ ଅବିଶତି ବୈତା-
ଲିକୈଃ ପଟିତଃ ॥

ଅର୍ଥାତ୍ ଶତାନନ୍ଦ କର୍ତ୍ତୃକ ଦଶରଥ ରାଜା ଆନିଷ୍ଟେ ହଟିଲେ
ପାରେ ଭାଟଗଣେ ପାଠ କରିଲେକ ॥

ଜମକ ନୃପତି ବାକ୍ୟ ପୁଞ୍ଜମସ୍ତକହୃଦୟ, ମରଙ୍ଗଳ ମୃଗଗୃହ
ଶ୍ରୀଶତାନନ୍ଦ ବକ୍ତା । ଅପରମପି ତନୁଜହୃଦୟ ମାଦାରହୃଦୟ
ଶ୍ରୀ ରଘୁପତିଶୌର୍ଯ୍ୟ । କୋଶଲେଷ୍ଟେ ହମେତି ॥ ୩୯ ।

ଶତାନନ୍ଦ କହିଲେକ ଜନକେର କଥା । ପୁଞ୍ଜେର ମସନ୍ଦ ଥେବ
ଆଛେ ତାର ଗାଁଥା ॥ ଏହିକୁଳ ବାକ୍ୟ ଥିଲେ ହଟିଚିତ୍ତ ହୈଥ୍ୟ ।
ଅପର ମନ୍ତ୍ରି ଦୁଇ ମଙ୍ଗେ କରେଲୁଗେ ॥ ଇତ୍ରମମ ଦଶରଥ ଅମୋଦାନ
ନାହିଁ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଇଲ ଲେଇ ମନ୍ତ୍ରାମେର ମାଧ୍ୟ ॥ ୩୯ ॥

ଆତିଥ୍ୟ ମାନ ମହିତ୍ୱ ମିଥିଲାଧିନାଥ, କୃତ୍ୱାତିଥିଂ ଦଶ
ରଥଂ ପରମାତିଥ୍ୟେ । ସୌଯେ ମୁହଁତେଥ କୁଣ୍ଡଳ କମ୍ବାକେଚ
ଶ୍ରଦ୍ଧାଦମ୍ବେ ବିଧିବଦେବ ତମାତ୍ମେଭାବ ॥ ୪୦ ॥

ମିଥିଲାଧିନାଥ ତୁମି ଅତିଥି କୁଣ୍ଡଳ । ଦଶରଥ ରାଜା ହୈଲ ଅତିଥି
ଥିଲ ॥ କରିଯା ଅତିଥି ତାମ ବିଧି ଅନୁଗ୍ରାହେ । ପରମାତିଥ୍ୟେନାମ
ବିଦିତ ମଂଳାରେ ॥ ସ୍ଵର୍ଗମା ଅନୁପମା କମ୍ବାହେ ତୋମାର । କୁଣ୍ଡଳ
ଧୂଜ କମ୍ବା ଦୁଇ ତଙ୍କପ ଅକାର ॥ ଦଶରଥେର ଚାରି ପୁଞ୍ଜ ଏହି
ବିଦ୍ୟମାନ । ଇହାତେ ଆପଣି ରାଜା କମ୍ବା ଦିଲେ ଦାନ ॥ ୪୦ ॥

ନିଶାମ ମାଦଲ ରମାଲ ଗଭୀର ଡେ଱ୀ, ଢକାର ତାଲବର
କାହଳ ମାଦ ଆଲେ । ପୂର୍ବଂ ବର୍ତ୍ତ୍ୟ ଧରନୀ ଗଗନାନ୍ତରାଳ,
ପାନିଗ୍ରହେ ରଘୁପତେର୍ଜମକାନ୍ତରାଳ ॥ ୪୧ ॥

ନିଃଖାମ ମାଦଲ ଆଦି ରମାଲ ଗଭୀର । ଡେ଱ୀ ଢକା ଅନ୍ତାକ
ଚାର ଗଭୀର ॥ ତାହାର ନିନାଦ ଆଲେ ପୁରିଲ ଧରନୀ । ଗଗନେ
ଉଠିଲ ଶକ୍ତ ଅତିଶୟ ଧୂମି । ବିବାହେ ବିହିତ ବାଦ୍ୟ ବିବିଦ
ଅକାର । ଜାନକୀ ରାମେର ନନ୍ଦ ବିଧି ଅନୁମାର ॥ ୪୧ ॥

ରଘୁଜତକ ସ୍ଵାହୀନ୍ଦ୍ରୋତ୍ତମାନୀମତବ ଦପତ୍ତବିବାହ ମଞ୍ଜଳଃଶ୍ରୀ ।
ତ୍ରିଭୁବନ ଜନତାକଳ୍ପ ଯତ୍ତ ଅମ୍ବମବାପମରୋରଥ ବାତୀତଃ । ୪୨ ।
ମହିଷ୍ମ ଜତକ ରାତ୍ର ରାଜୀରଘୁପତି । ବିବାହମଞ୍ଜଳ ଶୋଭା ମନ୍ତ୍ରାନେ
ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣି ॥ ତ୍ରିଭୁବନେ ସତ ଜନେ ଆମନ୍ଦଅପାର । ଅମ୍ବମ ପାଇଲ
ତାରା ଅଭିଲାଷେ ଭର ॥ ୪୨ ॥

ଶୌତୀଏ ଶୌରଘୁମନୋତ୍ସବ ଭରତ : କୌଶଧୁଜୀଏ ମାଣ୍ଡବୀଃ,
ଶୌରିତ୍ରିଃ ଶତପତ୍ର ଶତବଦନୀଏ ଶୌତୀନ୍ତ୍ରା ଶୃର୍ମିଲାଏ ।
ଶତପତ୍ର ଶତକୌତ୍ତି ମୁକ୍ତମ ଉଦ୍ଗାଂ କୌଶଧୁଜୀ ମୃଚ୍ଛବା, ଶୁନୀ
ଦାୟ କୃତୋତ୍ସବୋ ଦଶରଥଃ ସୌଯାଏ ପୁରୀଂପ୍ରତିଷ୍ଠଃ । ୪୩ ।
ଶୌତୀନତୀ ରଘୁପତି ବିବାହ କରିଲ । ତଥାତେ ଭରତ ମୁଖ୍ୟମାଣ୍ଡବୀ
ଲହିଲ ॥ ଶୌରିତ୍ରି ଶହିତ ଲଙ୍ଘ ଉର୍ମିଲା ଖୁଲାଯାଏ । କୌଶଧୁଜୀ
ପରମମା ଶତପତ୍ର ନାରୀ ॥ ରାମାଜି ଲହିଯେ ରାଜ୍ୟ ରାଜୀ ଦଶରଥ ।
ପ୍ରଥାନେ ଅନୁତ ପରେ ପେଲେ ପୁରୀଂଥ ॥ ୪୩ ॥

ପଥି ପରଶ୍ରାମେଣ ସଂମର୍ଗଃ :

ଅନୁତ୍ତର ପଥି ପରଶ୍ରାମେର ଶହିତ ଲୟାଦ ହଇଲ ।
ଶଦୁଭୁନକୀର୍ଜା କୃତେ ରୀଯଃ ପରଶ୍ରାମତେରହଜ୍ଞନୁଃ । ୪୪ ।
ଧୂନି ଅବଗାରୋବିତକୁରମାଜଗାମ ଜାମଦିଗ୍ଜୋମୁନିଃ । ୪୪ ।
ଜାମକୀବିବାହେ ରାମ ଯେ ଧନୁ ଭାଙ୍ଗିଲେ । ରଘୁଜଧନୁ ମେହି ନିଶ୍ଚର
ଆଗିଲେ ॥ ଧନୁଭଙ୍ଗ ଧୂନିଷ୍ଟନିରୋବିତ ମୂଲିବର । ଆହିଲ ମେ ଜାମ
ଧନୁ ଯମେର ମୋସନ ॥ ୪୪ ॥

ଲକ୍ଷ୍ମୀଃ ଶୌରାମନୁତ୍ତି ପରଶ୍ରାମଃ ଦଶ୍ୟତି ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଶୌରାମେର ଅତି ପରଶ୍ରାମ ଦର୍ଶନ କରିତେଛେ ।
କୁର୍ବନ୍ କୋପାହମନ୍ତ୍ରନିକିଣଶ୍ଟିପାଟିଲୈଦ୍ଵିଷ୍ଟପାତି,
ରଦ୍ୟାପି ଶତକଟୁତକୁର୍ବନ୍ଧିର ମରିଥ ଶିକ୍ଷଧାର୍ଯ୍ୟକୁଟୀର୍ଯ୍ୟ

‘ଭୌତିକିନିଶ୍ଚାସବାଟେଃ ପୁନରପି ଭୁବନେ ଉପାତମା ସୂଚିତମ,
ଜ୍ଞାନୋଜ୍ଞମୌର୍ବୀ କଳାପଏ ତ୍ରିଭୁବନ ବିଜୀଯୀ ଜ୍ଞାନଦୟୋ-
ଦ୍ୟମେତି ॥ ୪୫ ॥

କୋପେଣେ କରି ଯ କରେ କୁଠାର ଧାରଣ । ଅତକଷ୍ଟ୍ୟକ ରକ୍ତ କୁଠାରେ
ଶୃଙ୍ଖଳ ॥ ଆରକ୍ତ ମେ ସୂର୍ଯ୍ୟକମ ନଯନ ଯୁଗଳ । ନିତ ଲୁ ନିଶ୍ଚାସପାତ
କରିଯେ ମକଳ ॥ ଭୁବନ ଉପାତ ମନେ କରିଯେ ସୂଚନ । ପୁନଃ ମୌର୍ବୀ
କରେ ଥରେ କରିଛେ ମାଜ୍ଜର୍ମା ॥ ତ୍ରିଭୁବନ ବିଜୀଯୀ ମେହି ଜ୍ଞାନଦୟ
ଦ୍ୟମି । ସମ୍ମୁଦ୍ରେ ଆମତ ମେହି ଶକ୍ତାଏ ବାଥାନି ॥ ୪୬ ॥

ଚଢାଚୁଯିତ କକପତ ମନ୍ତିତଙ୍ଗୀଦୟଃ ପା ଶତୋ, ଡନ୍ତ-
ଶ୍ରିଷ୍ଟ ପବିତଳାଞ୍ଜଳିମୟରେ ଧତ୍ତେଭ୍ରତ ଦୈରବୀଦ । ମୌଜ୍ଜ୍ୟା
ମେଥଳାନିଗଞ୍ଜିତ ମଧୋବାମନ୍ତ ମାଞ୍ଜିତିନନ୍ଦ, ଗାଣେକାର୍ମ୍ମ
କ ମନ୍ତ୍ରମୁଦ୍ରା ବଲଯଃ ଦଶପରଂ ପୈପଲମ ॥ ୪୬ ॥

ଶୃଷ୍ଟମଧେ ତୁଳୀଧୟ କରିଯେ ଧାରଣ । ଶରମହ ମେହି ତୁଳୀ ନିଶ୍ଚର
ଶାଧନ ॥ ପରମ ପବିତ୍ର ଶ୍ରୀ ତହାରିଲାଞ୍ଜଳି । ଦୈରବୀଦ୍ଵାଚ ତାର
ଉତ୍ତରି ଧାରଣ ॥ ମନୋଜା ମେଥଳାଲାଭ ବସ୍ତ୍ରପରିଧାନ । କରେଣେ
କାର୍ମ୍ମୁକ ମାଳା ବଲଯ ସମାନ ॥ ପରିଯେ ପୈପଲମନ୍ତ ଜ୍ଞାନଦୟ
ଦ୍ୟମି । ଜୀବନ ଅରଣ ମେତେ ବିଅଚୂଡ଼ାମନି ॥ ୪୬ ॥

ମୋହିଯଃ ମନ୍ତ୍ରମୁଦ୍ରା ଶୁଦ୍ଧିତ ମହି ଯେନାଜ୍ଞର୍ମାମୁଦ୍ରା,
ଛିତ୍ରା ତୈରବ ଶକରେତ ଉଚ୍ଚରେ ବନ୍ଦୁ କୁଠାରାକୁଲୈଃ ।
ମେଥଳୀର ନିରୋଧ ହେତୁଗନ୍ଧନ୍ତ ବାହୋଃ ମହାନ୍ତ ଅବାଦ,
ଥଣ୍ଡ ଥଣ୍ଡ ସଥଣ୍ଡ ପିତ୍ତୁବଧାମନେଶ ବର୍ଣ୍ଣିତମ ॥ ୪୭ ॥

ଶର୍ମିଶକ୍ତୁଦେଵୀ ମହି ମହିମା ମହତୀ । ଅଜ୍ଞାନ ହିତେ ଥେବା
କରିଲେ ହଜ୍ଜତା ॥ ମେଜନ ପରମତାମ ତୈରବ ମମରେ । କାଟିଲ

ତାହାର ଧାରୀ, ଆପନ କୁଠାରେ । ରେବାନୀର ନିବାରଣ ହେତୁ 'ଶତ୍ରୁ' ମହା
ଶାତ । କୋପେଜେନ୍ଦ୍ରାଟିରେ କରେ ସଂଖ ଷଷ୍ଠୀଶାତ ॥ ୪୭ ॥

ବର୍ତ୍ତାକ୍ରାମଭି ସମ୍ଭାବୁଳଭ୍ୟଃ ଦୁର୍ବାଗ ଧାରା ସ୍ଵର୍ଗଃ,
କଥ କିଶୋର ବନ୍ଧୁରହିତେନ୍ଦ୍ରିୟେଣ୍ଟ ବୀଡ୍ରଃ ଭ୍ରତ । ତାମ୍ଭ
ଶ୍ରୀବନ୍ଧୁରମୁଦ୍ରପର ସଲୋକ କମ୍ବାକର, ଜୌଡ଼ାପୁନ୍ଧର ଦାସ
ରେଣୁ ଡିବଭ୍ୟ ଗୋରେମ ରେଣୁ ବ୍ୟବଟ ॥ ୪୮ ॥

ଯେଥାବେଳେ ଯୁଦ୍ଧଭୂମି ଏକପ ଜନନ । ଅୟିତ ହଇୟେ ରକ୍ତ କରେ
ଆଜମନ ॥ କଥିଲ କିଶୋର କଥ ହଇଲେ ରହିଲ । ତାହାରେ
ହହିତ ଦେଖୁ କରେ ଅବନୀତ ॥ ଏଇକୁପ ଜାମରମ୍ଭ ତାର ସ୍ଵଯହର ।
ଶର୍ଗକମ୍ଭ ହଇଲେକ ତାହାରେ ତେପର ॥ ତାହାରେର କରେ ପଞ୍ଚ
ଆଛିଲ ନିଷ୍ଠୟ । ତାହାର ରେଣୁତେ କିତି ଧୂମାକ୍ତ ହସ ॥ ୪୯ ॥

ଜାମରମ୍ଭ : କୋଥିଏ ନୁଟିଛା କେନେହି କାଳଦାଶାକ୍ତର,
ମିଶ୍ରଶାଶ୍ଵମରଗଭ୍ୟ ହରିତ ସାଶକଃ ବାରତୟ । ପାର୍ବତୀ
ଭାବିଜନକୁର୍ଦ୍ଦାୟନ ମିହିଶ୍ରେଷ୍ଠ ଯ ଦଭାରତଃ, ନିର୍ମୀ
କେନ ଚ ବାସୁକେ ନିଚଲିହ୍ନ ସଂସରରମନିନା । କବା
ଶ୍ରେଷ୍ଠ ତିପୁରୁଷଙ୍କନ ଧନ୍ୟାତଃ ତମାଦିମୋଯାଥିଲଃ, ସନ୍ତୋଷର
ଭୂବି ରାମନମ ନିରାପିତ୍ରବୀକୃତଃ ଦୂଷାତେ ॥ ୫୦ ॥

ବିଜନ୍ତୀ ଧରୁ ଏହି ଜାନି ଯେ ନିଶଚଃ । ଥେମ ହେତୁ ପାର୍ବତୀ ପୁରୀ
କରିଲ ତାହାର ॥ ବାସୁକି ଦ୍ରବ୍ୟରେ ଧନ୍ୟ ଆଛେ ଆଜ୍ଞାମନ । ନାମରେ
କରେଛେ ଅନ୍ଧି ମେ କୁପ ଶୂନ୍ୟ । ତ୍ରିପୁରା କରେଛେ ସାବା ଏହି ମେ
କାର୍ଯ୍ୟକ । ରଘୁଥେ ଉତ୍ସଥ କରି ଆଛେ ଧନୁକ । ହୋତେ ଅଲିଙ୍ଗରାମ
ଆଛିଲାମ ଆବି । ତାହାରେ ବିକୁପ କୁପ ଦେଖାଇଲେ ଭୂମି ॥ ୫୧
ନାଶରାତ କୁପ ପ୍ରତିବାହ, କୁପ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତି ମୁନିନନ୍ଦନୋହ୍ରଃ ।
କୁପୈନାମୁକ୍ତ, କୁପ ମେକ ବୌନ, କୁପ ପିନ୍ଦୋପଶ୍ଚତି ଉକ୍ତମକଃ ॥ ୫୨

ପରିଷ୍ଠି ସାଇଁ ବନ୍ଦି ରାମ ହେଲେ ତୋମାର । ବିବାହୀ ଆଛେ ବେ
ମାତ୍ର ନିଶ୍ଚର ଆମାର ॥ ତୃମିତ୍ରେ ପାଗୁର ରାଜୀ ଶୁଣିଲେ ରାଜନ ॥
'ଭୂଦେବ ବିଦିତ ଆମି ମନିର ନମନ ॥ ଲୈମାୟୁଜ୍ଞ ଆଛ ତୃମି
ଆଦିନ ନିଶ୍ଚର । ଏକ ବୀର ମାତ୍ର ଆମି ହଇନୁ ଉତ୍ତର ॥ ତଥାପି
ତୋମାର ସହ ସତିବେ ସାଂଗ୍ରାମ । ଦେଖିବେକ କୌମନାଥ ମାହବେ
ବିଆମ ॥ ୫୦ ॥

ଉତ୍କୁଳୋ ଉତ୍କୁଳ୍ଯ ପର୍ତ୍ତାନପି ସକଳ ଯତ୍କଳତମନ୍ତ୍ରାନ ରୋ-
ବାହୁକ୍ଷାମେକ ବିଂଶତ୍ତାବନ୍ଦି ବିଶ ସତ୍ତଃ ସର୍ବତୋ ରାଜ-
ବଂଶ୍ୟାନ୍ । ପୌତ୍ର ଉତ୍କୁଳ୍ଯ ପୂର୍ବୀ ହୃଦୟନମି ମହାମନ୍ତ୍ର
ବନ୍ଦୀଯମାନ, କୋଧୀଯେଇ କୁରୁତୋ ଦେନ ମଥଲୁ ନ ବିଦ୍ୟତ୍ତଃ
ସର୍ବଭୂତୈଃ ଅଭାବ । ୫୧ ॥

ଅଭିବତ୍ତ ଅହଂ କାର କଲିଲ ଥିଲନ । ଚଢ଼ିଭିତ୍ତ ଗତବତ୍ତ ମାରି
ରାଜନ ॥ ଉକ୍ତ ମେ ରାଜବନ୍ଧ ମାହୟ ଅଭେଦ । ଏକାଟିକ ବିଂଶତି
ବାର କରି ଆମି ଛେଦ ॥ ଉତ୍କଳ୍ପର୍ବ ପିନ୍ଦୁକୁଦ କଲିଲ ନିଶ୍ଚର । ମହା
ନନ୍ଦେ କୋପାନଳ ମୋର ମନ୍ଦୟ ॥ ଏକପା ଡାର୍ଗବ ଆମି ମୁଖୀର
ଶୋବ । ସର୍ବଭୂତେ ଜ୍ଞାତ ଆଛେ ଜ୍ଞାନତୋ ରାସବ । ୫୨ ॥

କୁପ୍ୟାତ କର୍ତ୍ତାକଶୋର କଟ୍ଟିବିଳାତେ ଦେଖାରାମରିବ,
ମିରଣ୍ଡାଭିଷୟଙ୍ଗ କୃତ୍ତଶିରମଃ କେଣାନ୍ କୁଶାନ୍ କୁର୍ବତଃ ।

ଭାବର୍ତ୍ତକର୍ତ୍ତାଙ୍ଗଳିଃ ପିନ୍ଦୁ ଦୈ ସନ୍ତକନ୍ଦି ସୌକୃତଃ,

ମନ୍ତ୍ରାବେଳ ଜୁଣ୍ପମାତ୍ରା କରୁଣା ହାମେନ ଶୋକେନରା ॥ ୫୩ ॥

କୁପିତ ଯେ କର୍ତ୍ତମାତ୍ର ତାର କଟ୍ଟିଦେଶ । ତାହାତେ କରିତ କୁତ୍ତ
ଲାଗିବିଶେବ ॥ ମେଇମଳେ ଅଭିହିତ ଦୈତ୍ୟେହିନୁ ଆମି । କେଣ
କୁଶ । କରି ତାମ ନାହି ଆମ ତୃମି ॥ ଉତ୍କଳପ ଜଳାଙ୍ଗଳ ଦେଇ
ଦେଖିଲାଗଲେ । କରୁଣା ଶୋକେତେ ତାମ ଲାଗ ମୋହ ସାନେ ॥ ୫୪ ॥

অপিচ । আচর্যঃ কাঞ্জবীর্যাঙ্গুলি ভূজবিদিশ
হেদলীলায়ভিত্তি: কেষুর গ্রন্থিস্ত্রে একরকম উপর
কার ঘোরঃ কুঠারঃ । তেজোভিঃ কতগোত অলস সমু
রিত বাদশাকান্তারঃ, কিং মঞ্চাষ্টঃ ষণ্ডি তে পুর
শপমধন্তর্ভঙ্গ পমুৎস্থুকষ্ট ॥ ৫৩ ॥

কাঞ্জবীর্য মহারাজার বাহকপুরম । সেই অরণ্য কুঠারেতে
বয়েছি ছেদম ॥ সেই হলে ছিল বালা তাহে রত্ন গাঁথ ।
তাহার চলমে শব্দ তার কষ্টমুণ্ড ॥ এন্নপুর কুঠার ঘোর আছে
নিষ্ঠ । তেজেতে করয়ে কৃত গোত্রের অলস ॥ অলসেতে বাধ
শাক হৃল্য সে কুঠার । একথা অবশ রাম মহেক তোমার ॥ ইহ
ধন্তর্ভঙ্গ হৈয়েছে কৌতুকী । তাহাতে আছে কৃমি অতি
শ্র স্মর্থী ॥

অভাপ্তি অমদগ্নি রাশ্রমপর্যন্ত শুরতে শ্রোতৃরৈঃ,
আঁচাহ মহং মুভিন্পতিভিত্তোভয়ে সাক্ষিঃ ।
ইক্ষুকে রথবাস্ত্রে তগবতে ভাবীবধা বিপ্লবঃ,
ধ্যায়েন শপেশ্বপে পঃশ্রমা পত্ত ॥ পশুনাম্পত্তে ॥ ৫৪ ॥

অভি অগ্নি অমদগ্নি আত শ্রোতৃগন । অহং বনূপতি ষেনে
করিছে অবশ ॥ উভয়ের সাক্ষী আছে ইক্ষুকু ভূপতি । অথবা
আছেন সাক্ষী ভগ রহামতি ॥ উভয়ের হবে লোপ ভাবী পিণ্ড
পথ । বেদপাঠ মিথ্যা ঘোর করিন্পত্তপথ ॥ অথবাপত্তপথ ঘোর
কুঠা রহ হয় । নছুবা শিবের দিব্য করিন্পত্তনিষ্ঠ ॥ ৫৪ ॥

শীরামঃ সনুনয় ।

অর্থাৎ শ্রীরামচন্দ্র পরম্পরামকে বিময় করিতেছেন ।
বাহোবলঃ ন বিবিতঃ মচ বার্ষুকষ্ট, তৈয়বহুক্ষ

ଶୁଣନ୍ତରମେବ ଦୋଷଃ । ତକାପଳଂ ପରୁଷାମ୍ବରଙ୍ଗ-
ମସ, ଡରସ୍ଥ ଦୋବିଲାନିତାନି ମୁଦେ ଶୁରଗାଂ ॥ ୫୫ ॥
ନା ଆନି ହେ ବାହୁବଳ ଆର ଧନୁରଳ । ନିଶ୍ଚର ଆମାର ଦୋଷ
ହଜାର ଶକଳ ॥ ଜାମହଯ୍ୟ ନିବେଦମ କରି ତବେ ଆମି । ଆ-
.ମାର ଚାକଳ୍ୟ ଅଭ୍ୟ କମାକର ତୁମି ॥ ବାଲକେର ବାହୁବଳ ବିଳ-
ନିଷ ହର । ଡାହାତେ ଆହ୍ଲାଦ ଖରୁ କରମେ ନିର୍ଜୟ ॥ ୫୬ ॥

କ ସ ଦାଶରଥି ରାମୋ ମଦ୍ ସଞ୍ଚକ୍ଷ ବାରିତଃ ।

ପୁରୀଯେ କାର୍ଯ୍ୟ କଂ ଦେବ ଭଗ୍ନ ତିଷ୍ଠତି ଭାଗବେ ॥ ୫୭ ॥

କୋଥାର କୋଶଳାପତି ଦାଶରଥି ରାମ । ସଞ୍ଚକ୍ଷମୋର ମେହ
କରିଛେ ବିରାମ ॥ ଶିବେର ଧନୁକ ରାମ 'କିଳପେ ଭାଜିଲେ ।
ଭାଗବ ଧା'କତେ କର୍ମ ଏକପ କରିଲେ ॥ ୫୮ ॥

ମୁଣ୍ଡଃ ବାପି ନ ବା ମୁଣ୍ଡଃ କାର୍ଯ୍ୟ କଂ ପୁରୀବୈରିଣଃ । ତମର
ମାଉନୈବେଦ ମହାତ୍ମ କରୋମି କିଂ ॥ ୫୯ ॥

ଅର୍ପନ କରିନୁ କିମ୍ବା ନାହି କରେଛିନୁ । ଆପମି ଭାଜିଲ ମେହ
ମହେଶ୍ଵର ଧନୁ ॥ କି କରିବ ଆମି ଅଭ୍ୟ ଦୋଷ ମୋର ନାହି । ମଧ୍ୟ
ମୋଯ କମ ମୋରେ କହି ତବ ଠାଇ ॥ ୬୦ ॥

ହାରଃ କଟେ ଅଭକ୍ତ ବାମତ କିମ୍ବା କୁଟାରଃ,

ଜୀଗାଂ ମେତାଗାଧିବିଶକ୍ତମଃ ବଜ୍ଜଳଃ ବା ଜଳଃ ବା ।

ମୁପଶ୍ୟାମୋ ନିଳପମୟୁଧଃ ପ୍ରେଷଭକ୍ତୁ ମୁଧଃ ବା,

ସହା ତତ୍ତ୍ଵ ନବରଂ ତ୍ରାକ୍ଷଣେଶୁ ଅବୀରାଃ ॥ ୬୧ ॥

ମୋର କଟେ ଦେଖ ଅଭୁଶୋଭାପାପ ହାତ । ନତୁବା ଶୋଭିବେ
'କଟେ ମିରେ କୁଟାରଗ୍ଯା । ମୋଦେର ନାନୀର ମେଜେ ଆହରେ କାଜଳ ।
ନତୁବା ତତ୍ତ୍ଵ ଅଭୁଶାକିବେକ ଜଳ ॥ ତୀମାଗଣେର ହୁଥ ଶୋଭା
ଦେଖିଯା ନାହେ । କହାଯ ମୋର ଧର୍ମ ଗୋଧି ଏଇକଣେ ॥ ଧାରବେ

ପାହବେ ଅତ୍ତ'କହିଲୁ ତୋମାୟ । ତ୍ରାଙ୍ଗଳ ହିସମେ ବୌର ବୋଜା
କରୁ ନର ॥ ୫୮ ॥

ନିଦକ୍ଷଃ ହତ ଗୋବିଶାନଶୂରା ରାଥବାଦଯ୍ୟ । ଅର୍ଯ୍ୟ କଟେ
କୁଠାରକେ କୁରୁ ରାମ ସଥୋଚିତ ॥ ୫୯ ॥

ଗୋହତ୍ତା । ତ୍ରାଙ୍ଗଳହିସା ମୋରା କବି ନାହିଁ । ତାହାକେ ପ୍ରବୀର
ଅତ୍ତ' ସୂର୍ଯ୍ୟ ବନ୍ଦେ ମାହି । କଟେକେ କୁଠାର ତବ ଆଛୟେ ନିଶ୍ଚରେ ।
ବାହା ଇଚ୍ଛା କର ତୃତୀ କହିଲୁ ତୋମାୟ ॥ ୫୯ ॥

ତୋ ତ୍ରାଙ୍ଗଳ ଡବତାଃ ମମେ ନ ଘଟିଲେ ମ ଗ୍ରାମ ବାର୍ତ୍ତାପିରଃ,
ମର୍ବୋ ହୈନେବଳ ବର୍ଯ୍ୟ ବଲକ୍ଷାଃ ଯୁଗ୍ୟନ୍ତିଭା ମୂର୍ଖନି ।
ଦୟାଦେକ ଉଦ୍‌ଧରାନ ଶରାନରିଦ୍ୟ ରାଜନ୍ୟକାଳାବଳଃ,
ମୁମ୍ଭାକ୍ତ ବିଜଜନଃ ୧ ନବଣ୍ଠଃ ଯଜ୍ଞୋପବୀତଃ ବଲଃ ॥ ୬୦ ॥
ବିବେଦନ କରି ଅତ୍ତ' ତୃତିହିତ୍ରାଙ୍ଗଳ । ତବ ମହୁକ୍ଷୟେନ ମା
ତ୍ର ଘଟନ ॥ ବଲହୀନ ମୋରା ତବ ଜାନିବେ ନିଶ୍ଚୟ । ବଲବାନ
ବିଜଗନ ଧାକହ ମାଧ୍ୟାର ॥ ଏକ ଉଦ୍‌ଧରାନ ନ୍ତପତିର ବଳ ।
ଅବ ଶ୍ରେଣୀ ବଳ ମାତ୍ର ତ୍ରାଙ୍ଗଳ ସକଳ ॥ ଯଜ୍ଞୋପବୀତ ବଳ ନବଣ୍ଠ ହୃଦୀ
ଲାଗ୍ରାମ ତୋମାର ମହ ବୋଧ୍ୟ କତ ନୟ ॥ ୬୦ ॥

ପରଶ୍ରାମ୍ୟ ପ୍ରତି ଲଙ୍ଘନ ॥

ଅନନ୍ତର ପରଶ୍ରାମେର ପ୍ରତି ଲଙ୍ଘନ କହିଲେମ । ଯଥା
ପୁରୋଜମ୍ବାନାଦୀ ଅତ୍ତ' ତ ମମରାମଃ ସ୍ଵରମହୀ, ନ ପୁରୁଃ
ପୌତ୍ରୋବା ରୟକୁଳ ଭବାକ କିହିତଜ୍ଞା । ଅଧୀର୍ଯ୍ୟ ଧୀର୍ଯ୍ୟ
ବା କଳାତ୍ମଜନା ମାନ୍ୟମର୍ଯ୍ୟ, ଅନ୍ତା ବକ୍ତ୍ଵା ଦୁଷ୍ଟ ବିଜ-
ନମର ଦୌକାପରିକର ॥ ୬୧ ॥

ଅନ୍ତା ବଧି ରାମ ମୋର ଅଗ୍ର ଜମ୍ବାନର । ଦିନକର କୁଳେ ପୁରୁ ପେ' ଅ
ତ୍ତ' ନର ॥ ଦୁଷ୍ଟ ବିଜ ଦମନେତେ ବାଜିଲେକ କୋଟି । ଏ କର୍ମ

କରିଲେ ମୋର ହଇବେକ କ୍ରଟି ॥ ଅଦୀର ବଲିଯା ଲୋକେ କିମ୍ବା
କର ଧୀର । ନତୁବା ବଲିବେ ଏଟ ଆମଦଶ୍ୱା ବୈର ॥ ୬୧ ॥

ଶ୍ରୀରାମ ବାକ୍ୟ ।

ଶ୍ରୀରାମ ବାକ୍ୟ । ସଥା,

ଜୁଠଃ ମୋହିଥିଲକଣ କୁଳେ କରିଯ ଶ୍ରୋତିରେତୋ ।
ବିଦ୍ୟାମିତାଦପି ଉଗବଟେ ଦୁଷ୍ଟ ଦିଵାସ୍ତ ପାରଃ ।
ଅଚ୍ଛିଷ୍ଟିଶେ କଲେ ଔଡ଼ିମା ଦୂରଶୋବା ସଂଶାବୀ,
ବିଶେ ଶତ୍ରାଗ୍ରହଣ କୁଠାଃ ସାହିକା ହିତେମ ॥ ୬୨ ॥

ଦିବାକର କୁଳେ ଜମ୍ବ ଆମନ୍ତ ମଞ୍ଚନ । କରିଯ ଶ୍ରୋତିର ଆମ
କୋଣକ ମୁଜନ ॥ ଏମକଲେ ଅନ୍ତରିଶକ୍ଷା ଦିଯେଛିଲ ମୋରେ ।
କବେ ମେ ହଇନୁ ପାର ଅନ୍ତ ପାରାବାରେ ॥ ଏ ଅଂଶେ କହିବେ ଘୋର
ମକଳ ଦୁର୍ବଳ । ନତୁବା କହିବେ ଲୋକେ ଆମାର ମୁଖ୍ୟ ॥ ତ୍ରାଙ୍ଗଣ
ବିଷରେସୀନ ଉଚିତ ନା ହରା । ମେ ରକ୍ତ ମାହିସେ ଅର୍ଦ୍ଧମ ବରି ଅକି
ତର ॥ ୬୨ ॥ ଡଥାପି ରାମଃ ଶୁଦ୍ଧି ପଃଶ୍ରଦ୍ଧାମଃ ।

ଶୁଦ୍ଧାପି ରାମଃ ଶ୍ରୁତର ଶ୍ରଦ୍ଧି ପଃଶ୍ରଦ୍ଧାମ କହିଲେକ ।

ଶୁଦ୍ଧାପି ମୌଖିତର ପୌତ୍ରନ୍ ପୌତ୍ରମାତ୍ର । ଶ୍ରାଗପାତ୍ୟ ଭଜାତ
ଭବାସ୍ତ ନିରିଷ୍ଟ ମାତ୍ର । ରାଜନ୍ୟର ପ୍ରଥମ ମାନ୍ଦନ ଉତ୍ସଦୀର,
ମାକର୍ଣ୍ଣକାର୍ଯ୍ୟ କରିଦଃ ଗରୁଡୁ ତଷ୍ଠ ॥ ୬୩ ॥

ଶିବେର କରେଟେ ଧନୁ କରିଛେ ଦଲନ । ମେ ଧନୁ କ ମାରଭାଗ ନାହିଁ
ରାଜନ ॥ ଶେଷ ହେତୁ ପୂର୍ବ ତୃତୀ ପାହାକେ ଭାସିଲେ । ନିରିଷ୍ଟ
କାରଣ ମାତ୍ର ଉପଲକ୍ଷ ଛିଲେ ॥ ଧରାଧିପ ଧୂମକାରୀ ଆମାର ଧରକ ।
ଆକର୍ଷଣ କରିବା କୁଫେର କର୍ମକ ॥ ୬୩ ॥

ରାମଶ୍ରଦ୍ଧାଦାୟ ଧନୁ ଶ ହଲ୍ୟ, ଶାଙ୍କ ମାନୁଜା ତମାଚ କର୍ବ ।

ଭାତିଶ୍ୱାସକାର୍ଯ୍ୟକରିଧୁରୋହେ, ଶତିକ ଅଚିଚିଚିତ ଭାର୍ଗବଙ୍କ ॥ ୬୪ ॥

ଭାଇରା ତାହାର ଧନ କୌଣସିଯାନନ୍ଦନ । ହେଲାଯି ତାହାରେ ଶର କରିଲ
ପୁରୁଷ ॥ ଡାର୍ଗବେଳ ଗଠି ବାର କରି ରଘୁବର । ଶାକାଂ କନ୍ଦର୍ପ ତୁଳ୍ୟ
ହୈଲ ବୈଷ୍ଣବ ॥ ୬୪ ॥

ତଙ୍କ ପ ମାକର୍ଷତି ଡାଢ଼କାବା, ବାକାର ଶୁଷ୍ଟାପି ବିଶାଳ
ମେତା । ଶାମରଃମଗିଷ୍ଟ ବିଦେଶକନ୍ତା, କନ୍ଯାଂ କିମନ୍ୟାଂ
ପରିଶେଷ୍ୟତୋତି ॥ ୬୫ ॥

ଡାଢ଼କାରି ରଘୁମାଥ କୌଣସିଯାନନ୍ଦନ । ଡାର୍ଗବେଳ ଧନ ଦରି କରିଲ
ଶ୍ରୀହୁଣ ॥ ବିଶାଳ ବୟନୀ ମୌତ, ବିଦେଶ ମଦିନୀ । ପୁରୁଷନୁ ଅଭୁକରେ
ଦେଖିଲା ଆପନି ॥ ରାଗାଧିତ ହଇଲେକ ପୃଥିବୀର ଚନ୍ଦା । ନପତ୍ରୀ
ହଇବେ କରି ମନେ ପାଯ ବାଧା ॥ ୬୬ ॥

ଡାର୍ଗବେଳ ମାନୁନ୍ୟ ।

ପରଶ୍ରମରେ ବିନୟ ସଥା ।

ସଃ କାର୍ତ୍ତବୀର୍ଯ୍ୟତ ଭୁଜାନ୍ୟ ସଂତ୍ରୟ, ଚିଛେଦ ବୀରୋଯୁଦ୍ଧିଜାମ
ଦୟା । ନ ଶାରକେ ରାମ କରାଧିକରେ, ତ୍ରାକଣ୍ଯ ଏମନ୍ଦଗ୍ରୌବତ୍ତ୍ଵ ॥ ୬୭ ॥

ଶୁଦ୍ଧେଜରୀ ଆମଦଗ୍ନ୍ୟ ଦୁର୍ଜ୍ୟ ଯେମନ । ନମରେ ମହ୍ୟ କର କରିଲ
ଛେଦନ । ସଂତ୍ରୟ ଏହ କାର୍ତ୍ତବୀର୍ଯ୍ୟ କ୍ଷତ୍ରୟ କିଶୋର । ତାର ଦମ ଦୂରୀ-
ଭବ କୈଲ ବୀରବର ॥ କୌଣସି କୁମାର କରେ କାର୍ଯ୍ୟ ଦେଖିଯା ।
କହେ କଥ ଆମଦଗ୍ନ୍ୟ ବିନୟ କରିଯା ॥ ୬୮ ॥

ସାବକୁଞ୍ଚଟି ଧର୍ମପୁର ପରଶ୍ର ଶୁଶ୍ରାଦ୍ଧିଲ କତିଯ, ଅଣୀ
ଶୋଭିତ ପିଛିଲା ଦୟନ୍ତୀ କୋଷାମଧ୍ୟତମନ୍ୟ ।

ତୈଲୋକ୍ୟ ଭରଦାନ ଦକିଳ ଭୁଜା ବନ୍ଦତ ଦିବୋଦେଶୋ,
ଦେଲେହାର୍ଯ୍ୟଦିନକୁଟିକୁଲେ କତିଲବୋନ ଅଭାବିଷ୍ୟାଯଦି ॥ ୬୯ ॥
ଅହେଶେର ଧର୍ମପୁର ଆମଦଗ୍ନ୍ୟମୁନି । ତାହାର କୁଟାରେ ଶୁଭ ଶବ୍ଦ
ଅଣୀ ॥ ତାହାର କୁଦିରେ ପକ ପୃଥିବୀ ହେଲ । ଧରାତେ ଧାରନ ପଦ୍ମ

করিবে বল ॥ ত্রিলোকে অভয় দান দিতে বিমপতি । সীমনে
চের পেঁয়ে করিছেন হিতি ॥ দিনকর কুলে সূর্যা মা ধাবিত
হি । পবিবী পক্ষিলাভবে হৈত নিরবধি ॥ ৬৭ ॥

আমদণ্ড চরণ পতিতোয়ং রামঃ ।

অর্ধাদ পরশু রামের চরণে পতিত হইয়া,

রামচন্দ্র কহিলেন ।

উৎপাত জামদগ্নিঃ স তগবান দেবঃ পিণ্ডাকী উর,
বীর্যং যত্তু নত্বিগ্রাং পথি ইনুব্যক্তং হিতৎ বশিতি ।
ত্যাগ সপ্ত সমুদ্রিত মহী নির্বাজ দীনাবধি, সত্যাং ব্রহ্ম
তপোনিধেনবতঃ কিং কিং ন লোকোত্তরং ॥ ৬৮ ॥

আমদণ্ড হৈতে অভু অধিয়াচ্ছতুমি । মহেশের শিথ । এগ
জানিলাম আমি ॥ বাক্যাদ্য বীর্য তব কহমৈ মা যাব ।
কর্ম্মতে করেছ ব্যাখ্য দৃষ্ট ক্ষিতিময় । কি কহিব ত্যাগ তব
যোগ্য ধর্মাতলে । ছলশূন্য দান সৌমা করিছ স্বচ্ছলে ॥ ব্রহ্ম সৎ
তপোনিধি আছয়ে তোমার । লকল বধন তব ত্রিলোক
অচার ॥ ৬৮ ॥

আহা প্রভুং রসুনস্মমস্য, তদস্তমালিঙ্গ তত্ত্বে হিতিমাট ।

বিন্যস্ত তম্ভিন্ন জামদগ্নি সূন, ক্ষেত্রে মহাকরবধামুরস্তঃ ॥ ৬৯ ॥

রামের শ্রীভাব দেখি ভগ্ন নলন । তামার অঙ্গেতে দিল
গুচ আলিঙ্গন । অতবধে জামদণ্ড হৈয়ে নিয়ন্ত । মহাতেজ
করিলেক শ্রীরামে অপণ ॥ ৬৯ ॥

ঘর্ষে রামং পরিস্ফুল ভার্গবঃ শীরমা শ্রমঃ । রাজাপি

সহ রামাদ্যঃ পুরুষকুল কোশলাঃ ॥ ৭০ ॥

মধুনাথে বহুবিধি করিয়ে শুবম । ভার্গব করিল শীর আশে

ରୁଦ୍ର ॥ ରାମାଦି ସହିତ ମହାରାଜ, ସପରଥ । ଗୁରୁ କରିଲ ପଦେ
ଅବେ ଧ୍ୟାର ପଥ ॥ ୧୦ ॥

କୁଞ୍ଚାଗତିଃ ପରଶ୍ରମ ହୁନିଃମନାକି, ସମ୍ଭବ ସର୍ବସ୍ଵଜନାମ୍
ପିତୃ ମାତୃ ବ୍ରତ୍ୟାନ୍ । ସଂମାନ୍ୟ ମାନ୍ୟତମ ବିଶ୍ଵାସ ପ୍ରଭା-
ତୀର, ପିତାମହ ନିଜପୁରୀଙ୍କ ପ୍ରଜଗାମ ରାମଃ ॥ ୧୧ ॥

ତାର୍ଗବେର ସର୍ଗମଟି ମିବାରଣ କରି । ଆଜ୍ଞାଯ ସଜନ ଲାଭ ଚଲିଲେମ
ପୁରୀ ॥ ମାନ୍ୟତମ ମେହ ରାଜ ଅଶୋଦ୍ୟାର ମାଥ । ବିଶ୍ଵ ଶୁରୁ ଦୀର୍ଘ
ଆତି ଲାଭ ଏକମାତ୍ର ॥ ନିଜପୁରେ ଶୁଭ ପାତା ବଳିଲା ଗମମ ।
ନହେତେ ଚଲିଲ ଶବ ଆଜ୍ଞାଯ ସଜନ ॥ ୧୨ ॥

ଅତୀ ମୁଖେ ଅନକଜା ରଘୁନନ୍ଦନେଚ, ଦୁଷ୍ଟୁ ଚିରାମ୍ୟମବ୍ୟାନ
ମିପୀ ଡିତାଶେ । ଗର୍ଭାତ୍ସ ଶୈଳ ଶିଥରେ ଧ୍ୱରଣଶିବାଲୀ,
ହର୍ଷାତ୍ ପପାତ୍ ମଲିଲ ଚରମଶ୍ତମିକ୍ଷାଃ ॥ ୧୩ ॥

ଅନକ କଟମୟ । ଆରମ୍ଭ ଉଚ୍ଚମ । ମଦମ ବାନୋତ ଅଜ ପୌଡ଼ିଯ
ଛୁଟମ ॥ ଉତ୍ତରେ ପୌଡ଼ିତ ଅତି ମୁଖେ ମିମପତି । ଅନ୍ତାଚଳ ଗତ
ଶୂର୍ଯ୍ୟ ହଇଲ ମମ୍ପୁତି ॥ ଅତି ମୁଖେ ଦିନରାପ ଗିଯେ ମିରିହଲେ ।
ଆଜ୍ଞାବେ ପତିତ ଅନୁ ଚରମାକି ଅଳେ ॥ ୧୪ ॥

ଅନ୍ତର୍ବାତେ ମନ୍ଦୀ ମଲିନୀ ବାନ୍ଧବେ ମିକ୍ଷପୁତ୍ର,
ଆଚୀଭାପେ ମରନ ମରତେ ପକଳା ରଙ୍ଗ କଣ୍ପେ ।
ରାମଃରାମ ଶୁରୁଜନ ପିରା ମଲିରେ ମଙ୍ଗଠୋତ୍ତମ,
ବାମୋକୁଳଂ ଜନକକଟମୟ । ମଧ୍ୟ ସୁତ ଜଗାମ । ୧୫ ॥

ଅନ୍ତମତ ହୈଲ ସଦି ମଲିନୀବାନ୍ଧବ । ପୂର୍ବଭାଗେ ମିକ୍ଷମୁଦ୍ର ହୈଦେଇଁ
ଅନ୍ତର ॥ ଶୁରୁଜନ କହିଲେକ ମାତ୍ର ତୁମି ଘରେ । ଅଦିଲାଖି ହୈଯେ
ରାମ ମଙ୍ଗଠ ମଲିରେ ॥ ଜନକନ ମନୀ ତାମେ ହୈଯେ ଆନନ୍ଦିତା ।
ମଲିରେ ଚଲିଲା ଦେବୀ ଅନବେର ଛବି ॥ ୧୬ ॥

ଆଚୀତାପେ ମରାଗେ ଭାବି ବିରହିଣୀ ଝାଲୁଙ୍କୁ ନେବେ,
ନିଜାଳେ ପୌରଜାଳେ ବିକଶିତ କୁମୃଦେ ନିର୍ବିକାରେ ଚକୋରେ
ଆକାଶେ ମାଦକାପେ ଫମସିଖମରିତେ ନାଗଲୋକେ ମରୋକେ
ନମ୍ବର୍ପ ମଞ୍ଚରପେ ବିଶିତି କିରଣାନ୍ ଶର୍ଵରୀ ଶାର୍ଦ୍ଦୀମଃ ॥ ୧୪ ॥

ଆରତ୍ତିମୀ ପୂର୍ବଭାଗ ଭାବୁ ବିରହିଣୀ । ମ୍ଲାନମୁଖୀ ଝାଲୁ ଅତି ବାଧୁ
ଯୁଦ୍ଧମିଳୀ । କମଳ ମମୁହ ଗନ୍ଧ ହୈଥେଛେ ମୁଦିତ । ଆକାଶିତ୍ତା କୁମୁ-
ଦିଷ୍ଟି ଚକୋର ଉପିତ ॥ ଆକାଶ ହୈତେ ଛ ଅତି ନିର୍ଭଲ ଆକାଶ ।
ତାହାତେ ଅନ୍ୟିଲ ଜ୍ଞାନେ ଶୋଭା ମାଦକାଶ ॥ ନାଗଲୋକେ ବାଧୁ
ଶୋକ ମହନ ରର୍ପକର । କିରଣ କରିଛନ୍ତାର ଶର୍ଵରୀ ଦୈତ୍ୟର ॥ ୧୫ ॥

ଦୈତ୍ୟ କୈରବ କୋକା ନ ଦିଲାନ୍ ବୁନ୍ଦା ମନଃ ଧେଯମ
ଶୋଭାନି ନିର୍ମିଳଯନ୍ ହୃଦୟଃ ୧ ମାନ୍ଦ ମହାନ୍ସରୁ ।
ଜ୍ଯୋତିର୍ମାଣ କମଳର୍ମୁହଃ କବଳସନ୍ଧ୍ୟାଧି ମୁଦେଲର୍ମୁ
କୋକାନମ୍ବେଲର୍ମୁହିଶ୍ଚେ ଧ୍ୱନି ପିଲ୍ଲିଃ ମମୁଙ୍କୁଷତେ ୧୬ ।

କୁମୁଦ କଲିକା କୁମେ କରେ ଆକାଶମ । ଯୁଦ୍ଧକ ଅନ୍ଦେର ମନ ଅନ୍ତାତେ
ପୌଢ଼ନ ॥ କମଳ ମମୁହ ଗନ୍ଧ କରିଯେ ମୁଦିତ । ହୃଦୟକୌରମନୀର ମଧ୍ୟ
କର ଉତ୍ପାଟିତ ॥ କୁମେତେ କରିଯେ ଆର କୌମୁଦୀ ଆକାଶ ।
ଉଦୟେ ହୈଲ୍ ସାର ହିରିବ ବିମାଶ ॥ ଅନ୍ତ୍ରାଧି ଉଥିଲେ ବେଳ ଦେଖି
ଦିଜାତ । ଆକୁଳ ଦୈତ୍ୟରେ ଲୋକ ନା ହୁଏ ବିରାଜ ॥ ଆଲୋକେ
ପୂରିଲ ଦିକ ଶୋଭା ଅତିଶୀଘର । ଏକପ କରିଯେ ହୈଲ୍ ମୁଖୀରୁ
ଉଦୟ ॥ ୧୩ ॥

ଅନ୍ଦାପ ହନ୍ଦୈଲ୍ ମୁକ୍ତବିଷୟେ ଶୀର୍ଷକିନୀନ୍ ହରି,
ମାତ୍ରେ ନାନ୍ଦୁତ୍ତ ମାନ୍ଦୁବ ନିମିତ୍ତ ଜ୍ଞାନାଦି ବା ଲୋହିତଃ ।
ଶୋଭାନ୍ଦୁତ୍ତର ଅମାରିତକରଃ କର୍ତ୍ତାମୋ କନ୍ଦଳୀନ୍ ଯୁଦ୍ଧ
କୈରବ କୋର ଦିଃମର ମଲିଅନୀ କୃପନ୍ଦୁନ୍ ପାଠୀ ॥ ୧୬ ॥

ଶୁଭରପ୍ତ ପିଲିବର ହୃଗ୍ ଅତିଶ୍ୱର । ଅଦ୍ୟାବଧି ଆଜେ ମାନ ନାହିଁ
ହସନ ॥ ଇହାତେ ବିତେଛି ଧିକ ଆପନାରେ ଆମି । ରାଗେତେ
ଶୋଭିତ ବର୍ଣ୍ଣତୈଳ ନିଶିଷ୍ଟାବି । ଅନୁଭୂତ କୁମୁଦ କୋର ଦୈଲ ନିଃମ
ନନ । ଅଲିଶ୍ରେଣୀ ହତ୍ୟ ଅଲି କରେ ଆକର୍ଷନ ॥ ୧୬ ॥

ଧାରକ୍ଷତେ ନିଃମନ୍ତର ଦିବକୃତେ ବେଶେନ ରାଗାବିଭିତ୍ତି,
ଦୈୟିତ ଶୌଭିକର କର କମଲିନୀ ମାନ୍ଦିତ୍ତ ସୋଜଯନ ।

ଶ୍ରୀଭଞ୍ଜନ ମବାପା ସମ୍ପୁର୍ଣ୍ଣ ତଙ୍ଗ ଶୁଦ୍ଧ ମୁଖାନ୍ତୋରହେ,
ହାମେନବ କୁମୃତୀ ସିଲ ଡରା ବୈଲକ୍ଷ ପାଣୁକ୍ତଃ ॥ ୧୭ ॥

ଅନୁଗତ ସମି ହୈଲ ଶୁଭୁ ଦିନକର । ତଥାତେ ତାହାର ବେଶ ଧରେ ଶଶ
ଧର ॥ ମେଇ ରାପ ରାପନୁତ ଲିଙ୍ଗରନନ୍ଦମ । ଅଲିନୀ ରମଣେ କରେ
କିରଣ ସୋଜନ ॥ ଶୌଭିଲ କିରଣ ସମି ପାଇଲ ଦୁଃଖି । କମଲିନୀ
ମୁଖପଞ୍ଚ କରିଲ ମୁଦିତ ॥ ହାଲିତେ ହୈତେଛେ ଶଶୀ ଅଲିନ ଦନ୍ଦମ ।
କୁମୃତୀବୀ କରେ ତାରେ ପାଣୁର ବୟନ ॥ ୧୮ ॥

ଆୟଃ ସର୍ବୀଂ ଶ୍ରୀଅନ୍ତି ।

ଶ୍ରୀଯାମଚନ୍ଦ୍ର ସର୍ବୀଅନ୍ତି କହିଲେମ ।

କପୁରୀକିମପୁରି କିଂ ମନ୍ଦୟକୈରାଲେପି କିଂ ପାରଇୟେ,

ରଙ୍ଗାଲିଶ୍ଵଟିକାନ୍ତଟେଃ କିମସଟି ଦ୍ୟାବା ପୃଥିବ୍ୟୋରିଷ୍ପୁଃ ।

ଏତତକର କୈରବ କୁମହରେ ଶୃଙ୍ଗାର ଦୀଙ୍ଗାନ୍ତେ, ଦିକ୍କାନ୍ତା

ମୁହରେ ଚକୋର ଶୁଦ୍ଧି ପୋଡ଼େ ତୃତୀୟାନ୍ତିବି ॥ ୧୯ ॥

ଫପୁର ପୁରିଲ ସକି ଏଇ ଜାନ ହୟ । ନତୁବା ଚନ୍ଦନେ ଲିଙ୍ଘ ହୈରେ ସ୍ଵ
ଲିଙ୍ଘଯ ॥ ପାରା ଦିଯେ କରିଲେକ ଯେବ ଅନ୍ତାଳନ । ନତୁବା ମନ୍ତେ
ହୈବେ ଶକ୍ତିକ ସରଳ ॥ ଏକପ ହୈତେଛେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆର ଅର୍ପନ୍ତିବି । ଏଇ
ଅନୁମାନ ତୁମି କରହେ ଶୁଦ୍ଧାବୀ ॥ କୁମୁଦେର ଆନ୍ତି ସେବା କରିଛେ
ହୟନ । ଶୃଙ୍ଗାର ରମେଶ ଦୀଙ୍ଗ ଓଳ ମେଇ ଅନ ॥ ଦିମନ୍ତମନୀରହମଦର୍ଶନ

ধিহিতঃ কুমুদিনী বস্তু আর চকোর সুহসন ॥ শাকাপিত হৃষিক
এবি এই বিশ্বাকরণ। তুম্বাৱে পুলিল দিক আৱ দিগ্বান্তৰ্ভুৱ ॥ ১৮ ॥

গ. শুভ্রা মন্দিৰস্থৈৰাং মুমন্দিয় সমন্বাণিষৎ পঠতি ।

চক্রজীড়া কৃষ্ণাঞ্জলিমিৰচৰ চমুক্ষার সংহার চক্ৰং,
কাঞ্চা সঙ্গোগ সাক্ষীগপ্যমুৰসিজোৱাজতে রাজহংসঃ।

সুঙ্গোগারম্ভ কুষ্ঠঃ কুমুদ বনবধূ গোধু মিঙ্গাদুৰিজ্ঞো,
বেবঃকীৱোদজয়া ভয়ত্ত পতিপত্তে বাণে নির্মাণ ॥ ১৯ ॥

চক্রেৰ সঙ্গমে হও কালেৰ স্বৰূপ। তিমিৰ সমূহ সেমাৰ হৈছে
ছে বিৰুণ ॥ নাৰ্ভীকূপ সৱোবৱে অম্ব কুৰি পাও। বিৱাজিত
ৰাজহংস তাতে তুমি হও। সঙ্গোগ আৱত্তে পূৰ্ণকুষ্ঠ নিঙ্গপথ।
অমুদ বনেৰ নিঙ্গাতুলিছ হৱণ ॥ কীৱোৰ সাগৱে অম্ব অয়মুক্ত
হও। সুবনেৰ পক্ষবাণ শান দিবে হেও ॥ ১৯ ॥

অজেকৃত্বা অনুকূলময়াং বারকোটে উটাটাং পৰ্য়ক্ষঃ-

ক্ষং বিশুল পুলকাৎ বাযবে মনুক্ষাং। বানান পক্ষ
অবদতি অমঃ পক্ষবাণে হশমালে, বাণৈঃ কিং বাৎ
অহৱতি পৰ্যবৰ্ত্তমানিলায় ॥ ৮০ ॥

অংশৰ আহ্লাদিত। অনুকূলময়ী। অস্তাৰত মনুমুখে আছি-
লেম তমি ॥ একপে আনকী ছিল বাবেৰ মিকট। কোলেতে
লটীৰে রাম কৱিল আটক ॥ পক্ষসংখ্যা আছে বাণ কহিল অহম
অল ধোঁয় বাবে কিঙ্ক কৱিছে দাহন ॥ এই কথা রম্ভুৰাখ কৰ
অঞ্চল পৱ। তদল্লে লইল তাবে পৰ্যক্ষ উপৱ ॥ ৮০ ॥

মুক্তায়াং মৌতায়াং রামঃ।

তাতিশৰচিত্তাহ্বিত রামচন্দ্ৰং, সংকুলক্ষতী নিৰ্গম শক্ষয়োৰ
তনোপরি স্বাপিত পাদিপয়া, দুষ্মাঞ্জিতা হণিগারতাকী । ১১।

ଅବହିତ ରାବଚଞ୍ଜ କରି ନିବାନ । ଶୀଘ୍ର ଗୀଯ ନୀତାମୟୀ
ଦେହେଟେ ଆପନ ॥ ନିର୍ମମ ଶକ୍ତ୍ୟ ଲମ୍ବେ ରାଖିଲେନ କର । ଛଳମିଶ୍ରା
ନୀତାମୟୀ ପାନ ଅଟୁଃପର ॥ ୮୧ ॥

ତତ୍ ନୀତାବକ୍ଷତ୍ସଲହ୍ ଭଦ୍ର ମବଲୋଦ୍ୟ ।

ନୀତାର ବକ୍ଷତ୍ସଲହ୍ ଆଥ ଭଦ୍ରକେ ଅବଲୋକନ କରିଯା ରାବଚଞ୍ଜ
କଲିଲେନ ॥

ଅବମଧନ କାନ୍ତ ଶୁଣ୍ୟ କାନ୍ତା କୁଟୀନ୍ତ ହରିଲଙ୍ଘର
ପକେ ଶାଢ଼ିକ ପିଲାଏଗ୍ନି । ଉଚ୍ଚ ନିବିତ୍ତତଃଲଙ୍ଘନକ୍ରିୟାତେ,

ହରିନିରମଳଃ, ଶୁଣିଦିବୁ ଦୁଷ୍ମେଷେବେଶ ପୁଣ୍ୟବଶେଷ ॥ ୮୨ ॥

ମହମ ଅମଲେ ଶ୍ଵର ହୀନ କୁଠାଟଟ । ଆହାତେ ଚଳନ ପକେ ବଜ
ଅଲିଶଟ ॥ ତପ୍ତ ଆହେ ଅଲିତାଯ ଦେଖି ଅଟୁଃପର । ଜୀବ ହର ମହ
ମେର ପୁଣ୍ୟ ଶେଷଶର ॥ ୮୨ ॥

ଆଜିବିମାରେ । ପାଥୁଳ ଅମ୍ବକ୍ତାରେ ଉଚ୍ଚ ଆମ୍ବୋଳରୁଣ୍ଡି, ମୃଦୁଚଳ
ହଲକାନ୍ତ ଅନ୍ଧକ୍ଷର ବର୍ଣ୍ଣପୂର୍ଣ୍ଣ । ଅକଟିତ ଅଭୁମୂଳ ଦର୍ଶିତକ୍ଷମ
ଲୀଲା, ଅବଦରତି ପତିତ କଜ୍ଜାନକୀ ବ୍ୟାଜମିଶ୍ର ॥ ୮୩ ॥

ନିବିକ୍ଷ ନିତସ୍ତ ଭାର କରି ଆମ୍ବୋଳନ । ଅପେ ଅପେ କରିଲେଇ
ଅମକା ଶୋଭନ ॥ କର୍ଣ୍ଣର କୁଣ୍ଡଳ ଦୀଘ ପାଇଛେ ନୀତାର । ଅହିର୍ଭ
ନିତ କରମୂଳ ନିଚୟ ତାହାବ ॥ ଦେଖିଲେନ କୁଚ ଲୀଲାଚଳ ନିଜ୍ଞା
ପ୍ରାଣ । ଆମନିତା ଦୈତ୍ୟ ନୀତା ପତି କୋଳେ ଲାଯେ ॥ ୮୩ ॥

ଶ୍ରୀମାଟକ ପାଦାଚ । ଅର୍ଧାବ୍ଦ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଚରଣର ।

ନିଜାନୁତ୍ୱୀ ନିତସ୍ତାହର ହରଣ ବନ୍ଦେଶ୍ଵର ରାବଧବ୍ଦ, କମ ପ୍ର
ବଜବାନ ବ୍ୟତିକର ତୁରଳାଃ କାରିନେ ଶାମିଲୀରୁ । ତାତ୍କାଳୀ
ପାତ୍ରକାନ୍ତରୁଧିତଃ ମନିମନେ ମନ୍ଦରଙ୍ଗର ଛଟାତି, ବର୍ଜାତା
ଶ୍ଵର କମ୍ପ ଅମନ ଗିରିଦାରୀ ମାନ୍ୟରୁତେ ଅହଣେ ॥ ୮୪ ॥

ନିଜୀବୁଦ୍ଧା ରତ୍ନନୀର ନିତ୍ୟ ବସନ । ଡାହାର ହରଣେ ଶକ୍ତି ହୁଏ ଆମୁ-
ଞ୍ଚନ ॥ ମେହି ରବେ ଅତିଶ୍ୱର କଲେ କାଳିଗନେ । ଡାହାତେ ଧାଇଲ
ଧୈର ମୟନ ବିଜନ ॥ ଅନନ୍ତରେ ରକ୍ଷଣ ସମୁହ ସନ୍ଦଳ । ଡାହାତେ
କରଳ ହୁଏ ଚତ୍ର କରମଳ ॥ ଡାଢ଼କ ସମୀପେ ଗୋଦା ଆଛେ ମନିଗନ ।
ଡାହାତେ ଉଦ୍‌ଦିତ ହୈଲ ବିର୍କଳ କିରଣ ॥ କିରଣେ ପୂରିଲ ପରେ ଚରଣ
ଶୁଳ୍କ । କାଂପିତେ ଲାଗିଲ ପଦ ଝରିଥେତେ ଶବଳ ॥ ରମ୍ଭାଥେର ପାହ
ପଥ ଏହି କ୍ରପ ହସ । ନିଶିତେ କରିଲ ମୌତାର ନିତ୍ୟ ଆଶ୍ରମ । ୧୪ ।

जानकै अवका। लर्धांशु जानकौ बोक्षतांशु।

ଜ୍ଞାନପଦି ଚ ବିଶେଷତି ଶ୍ରେଷ୍ଠାଙ୍କୁ ବାଲଭାବାଯିଲଭି ମୁଁ୧୦-
ମୁଁ୧୧ପାଇସାକମ୍ପର୍ସ୍ଟିନ୍ସ୍କୁ । ଅହ ନିରିନ୍ଦୀତି ବାଜମନ୍ଦୀରୀ

ମଧ୍ୟାଶୀ, ଖିଳୁ କଥା ନ ଟେକ୍ ଡାକ୍ ଡାକ୍ ବିକ୍ରିଦୋତ୍ତି ॥ ୮୯ ॥

ମୁଖ୍ୟନ କରିଲା ଶୌଭା ପ୍ରେମେଦେ ନିଶ୍ଚୟ । ବାଲକ ଭାବେଟେ ସେହି
କରିଲେମ ଭୟ ॥ ରତ୍ନମଜ୍ଜ ପାଣୀ ସଦି ଡିଲ ଗିଲମ । କୁଣ୍ଡିତ
ଆମକୀତେ ଦୀ ନିଶ୍ଚୟ ହୁଏ ॥ କୁନ୍ତର୍କ କରିବୁ ଆମି ହି ନହି ଛିଛ
ଏହି କଥ, କହିଲେକ ଜନକେବୁ ଯି ॥ ହଧୁର ବଟାକ ହାସ୍ତ କରିବାର
ବାବୁ । ଶତ୍ରୀର ମୁଦ୍ରା ଶୌଭା କରିଲ ଆପାର ॥ ୧୭ ॥

অপিচ। অর্থাৎ পাদচে পিণ্ডিকৃত উভার্চ হরিতি,

ଦିଶେ ଦିଶାଃ ଗ୍ରାହିଙ୍କୁ ଶ୍ରମପିବଳଃ ପଞ୍ଚ ଅଣ୍ଟନେଃ ।

শিশু উচ্চমধ্যস্তর ব্যবসন (মৌলিক) বিজ্ঞান

ମତ୍ୟ ମାଧ୍ୟମେ ଅର୍ଦ୍ଧ କଥାରେ ହିଂସମ ॥ ୮୬ ॥

ହରିଦୀ ହେବିଲେ ମେତ୍ର ବନ ମଧ୍ୟ ଥାଏ । ଦେଖି ତାର ଅଷ୍ଟାଭାଗ
କେଶରୀ ଲୁକାୟ ॥ କୁଳେର ମୌଳିଧ୍ୟ ହେରି ଯାଇଛେର ଗଣ । ଲାଗୁ
ପେରେ ଦିଗ୍ବ୍ୟାତରେ କଲିଲା ଗମନ ॥ ବଦଳ କମଳ ଦେଖି ପକ୍ଷଜ
ଲକଳ । ଅଦ୍ୟାପି ଲୁକାୟେ ଆଛେ ଛଲେତେ କମଳ ॥ କୋନ ଜମେ

ମାନୀ ସରି ଅପମାନ ହୁଏ । ଅରଣ୍ୟ ଗମନ କିମ୍ବା ଇନ୍ଦ୍ରମିଶ୍ରଙ୍କର ॥ ୮୬
‘ ଅଯି ଶ୍ରୀରପଶ୍ଚ ॥ ॥ ହେ ଶ୍ରୀଶିତୁମି ଦର୍ଶନ କରନ୍ତ ।

ହଟ୍ଟାମୁଥୀ ତେ ସରମିଳାନି ଭୂଦାକମଳା । ଅଗୁହର୍ଜପାତା । ଏହି
ହଶଲେ ଖଣ୍ଡାବଲୋକ୍ୟବେଣୀ । ଡୋଗ୍ର ଭୂଜଙ୍ଗାଧିପତିଜୁଗୋପ । ୮୭
ଦେଖିବେ ତୋମାର ମୁଖ ଲାଗି ମନ । ଅଲିଙ୍ଗପ ଅକ୍ଷମାଳା କରିଲା
ଶ୍ରୀମଦ୍ ॥ ତନୀଯ ବଦନ ଜାଗ କରିବେକ ବଲି । ତପାହେତୁ ଅକ୍ଷ-
ମାଳା ହଇଲକ ଅଲି । କୁରଙ୍ଗ ଅଯନୀ ତବ ଦେବୀର ଶୋଭାର
ତୁରନ୍ତେର ଅଧିପତି ବିବରେ ଲୁକରେ ॥ ୮୭ ॥

ହଟ୍ଟୀ ମୁଖର୍ତ୍ତ ମହମେ ଘୁମେହେ, ଚିକ୍କେପ ବର୍ଣ୍ଣ ହବନ୍ତ
ପରକ୍ତି । ବିଲୋକ୍ୟ ତୁମ୍ଭ ମନି ବୀଜପୂର୍ଣ୍ଣ ଫଳ । ବିଦୀର୍ବ
କିଳ ଦାଢ଼ିମଞ୍ଜ ॥ ୮୮ ॥

ଦେଖିବେ ମୁଖର୍ତ୍ତ ତବ ମୌଳଦ୍ୟ ବରଣ । ମହମେତେ ଶ୍ରୀଯଦେହ କରେ ମର-
ପଣ ॥ ମାତ୍ରିଯ ଦେଖିଯେ ତବ ଦୁଷ୍ଟେର ବିହାର । ଅଦ୍ୟାପି ବିଦୀର୍ବ ହୃ-
ଦରତୀର୍ଥାର ॥ ୮୯ ॥

ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ମାନନ୍ଦ । ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ଆମନ୍ଦୁକୁ ହେଲେମ ।
ଶୀତାଂ ମନୋହରତାଂ ଗିରମୁଦଗିଃଷ୍ଟୀ, ମାଲିଙ୍ଗ । ତର
ବୁଝୁଜେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ କାମ । ରାମନ୍ତଥା ତ୍ରିଭୁବେପି ବଧା ମ
କୋପି, ରାମ୍ଭ ଭୁବନି ବଜୁଜେ ମଚ ତୋଷତୀପି ॥ ୯୦ ॥
ମନୋହର ଦାକ୍ଷ ଶୀତା କଳ ଅନୁକ୍ଳନ । ତୀହାକେ ଲଇଯା ରାମ କରେଲ
ଆଲିନନ୍ଦ ॥ ତବମେ ସେ ରୂପ ଡୋଗ୍ରନା କରିଛେ କେହ । ମେଇକୁପ
ମାରୀତୋଗ କରିଲେମ ତେହ ॥ ୯୧ ॥

ହରୁମୁଣ୍ଡି ମୁଖର୍ତ୍ତକୀ ତକଙ୍କାପୁଟୋମାଲିତ, ଭୂଜସନ୍ତାରା;
ଅନ୍ତୁଟାଲିନିତେବ । ହରତରମବଶାରା ରାସବନ୍ତ ଶିଖାରା,
ହରତି ହରତାପର କାପି ଦେବ୍ୟାଃ ଦୁନଈଃ ॥ ୯୦ ॥

କୋର୍ମି ହଗୁଣ ଅତି ଡାଳ କକ୍ଷତଳ । ଉଦ୍ଧିତ ମଲିତ କର ହେଯେଛେ
ଶକଳ ॥ ଉଦ୍ଧିତ ଆଲିଙ୍ଗନ ଦିଲେନ ଅଶ୍ରୟ । ଶୂନ୍ୟାର ରମେନ ବନ୍ଦ
ଆଜେନ ନିଶ୍ଚୟ ॥ ଏଇ କୃପ ଜାନକୀର ଶୁନାଈସ ତାବ । ହରିଲେକ
ରାସବେର ହୁଦିଯେର ତାପ ॥ ୧୦ ॥

• ଆମୋମି ଦୌର୍ଘ ବିରହେ ଚିତ୍ତମାବିବାସାଂ, ଜ୍ଞାତ୍ବେ ବରଙ୍ଗ-
ତବନେହନ୍ତୁ କାମକେଲି । ଝାହା ପ୍ରଦା ଦିନମ ପୁରୁଷଙ୍କୁଳ
ଦତ୍ତୀ, ମଦ୍ଗୋର୍ଣ୍ଣ କରମଣ୍ଗାଂ ଚରଣମୁଖନାଂ ॥ ୧୧ ॥

ବିଛେବ ହଇବେ ବଡ଼ ରାମ ରଧୁରବେ । କାମଲୀଲା ଯେନ ତାହା
ଆନିଲେକ ପରେ ॥ ମେ କାରଣ କାମକେଲି ଅମିଳ ଅନ୍ତୁତ । କୁକୁ-
ଟେର ରବ ଶୁନି ହୁ ମନ୍ଦମୁଖ ॥ ୧୨ ॥

ଭୁକ୍ତୁ ତୋଗାନ୍ ମୁରମ୍ୟାନ୍ କର୍ତ୍ତପର ଦିବସଂ ରାସବେ ଧର୍ମ
ପତ୍ରୀ, ପାର୍କ୍ଷେ ବନ୍ଦି ଫୁନ୍ଦାମଃ ଶ୍ରବନ୍ ମୁନିପିତ୍ତଃ ଧାପହାଶାପ
କାଳେ । ଧର୍ମତକମ୍ମାଧିବସ୍ଥାଯାରିଲନ କିରଣତାଃ ହାମହୋତ ପାତ
ଷେତୋ, ବୁଲ୍ବୀରାମନାଥପାତତି ରଙ୍ଗନଃ ବନ୍ଦାତେ ଭୃତ୍ୟ ଭୂତ । ୧୨ ।
ମାରୀମହ ରଘୁନାଥ ହଇୟା ତଥପର । କିଛୁଦିନ ଦମ୍ଭ ଡୋଗ ବରେମ
ରଘୁବର ॥ ହୃଦୟରେ ଦିଯେଛିଲ ମନି ଆଭଶାପ । ମେଇ ଦିନ ରାସ-
ବେର ଦୈତ୍ୟ ଦେନ ଲାଭ ॥ ମ'ଲନ କିରଣ ସୁଯୁଧରେ ଅବଶ୍ୟା । ଉଦ୍-
ପାତ ହେତୁ ହୟ ସେନ ଉଲ୍କାପାତ ॥ ଅମଜଳହୈବେ ବାଲ କାପିଳ
ଅବନି । ଚରମେ ଚରଣେ ସ୍ଥାନ ଦିଓ ରମ୍ଯମନି ॥ ୧୩ ॥

ଦିଗ୍ଭାଗୋଧୂରୋ ଭୂଦହନି ବହୁତାଃ ଜ୍ଵାରତାଃ । ଶୁରସ୍ତି, ଦ-
ର୍ଭାବୋ ଭାବୀଯଃ ଶ୍ରବନ୍ ମମମୟେତେଷିତୀ ଶର୍କରାଟି । ମଧ୍ୟାତ୍ରେ
ଶୂନ୍ୟକ ଘୋଷଃ ସମଗ୍ରତମତି, ଶୂନ୍ୟ ଫେରୁ ଅଚାରୋ, ବାରଂ ବାରଂ
ମନ୍ତ୍ରୀର ଅଲୟବ ମହାକାଳ ଚିତ୍କାର ଯେ । ୧୪ ॥ ୧୪ ॥

ଦିଗଭାଗ ହୈଲ ଯେନ ଧୂର ବରଣ । ଦିବସେ ଉପର "ହୟ" ଆସି
ଭାରାଗନ ॥ ଅସମ୍ଭେଦାତ୍ମ ସୂର୍ଯ୍ୟ କଲିଲ ଗରିବ । ଧରାତଳେ ରଙ୍ଗ
ଛାଟି ଥମିଲ ଆକାଶ ॥ ବିଭୌଯ ଅହର କାଳେ ଶୁମାଲେର ରବ । ଶୂକ-
ରେର ଧୂନି ଦୈଲ ଜୀର ଅଭବ ॥ ୧୩ ॥

ଅତ୍ମାହରେ ଦଶଃଥଷ୍ଠ ଚେଷ୍ଟେ ।

ଅର୍ଧାଏ ଦଶରଥ ରାଜ, ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ରକେ ନୀତିଜ୍ଞ ଦେଖିଲେନ୍ ।

ରାମେ ନୟର ଚଥ୍ର ଦୁଷ୍ଟା ଲୋକଧୟ ମହମ୍ଭୟ । ଯୌବନାଜୀତି
ବେକାଯାଂ ନୃପେ ମତିରଭୂତ ତତ୍ତ୍ଵ ॥ ୧୪ ॥

ଲୋକଧୟ ଆର ନୀତି କରିଛେନ ମହନ । ଏକପ ମୁନୀତି ରାମେ
ଦେଖିଯେ ରାଜନ ॥ ଯୌବନାଜ୍ୟ ରାମଚନ୍ଦ୍ର କରିବେନ ଶ୍ରଦ୍ଧି । ମେଇ
ହେତୁ ନୃପତିର ଅନ୍ୟେଛିଲ ମତି ॥ ୧୫ ॥

ରାମାଭିଷେକ ଅମଜ୍ଜେ ମୁମ୍ଭୋ ବହିର୍ନ୍ଦିଶତ୍ୟ ନାମରାଜ ଅଭି ଆକ
ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ରର ରାଜ୍ୟାଭିଷେକ ତଦର୍ଥ ମୁମ୍ଭତ୍ୱ ମାଧ୍ୟମ ବହିଗର୍ଭ
ହଇଯା ନଗରବାସୀଦିଗେ କହିତେଛେ ଯଥା ।

ଶ୍ରୀରାଜର ମୁପଗତ ମଦଲୋକ ରାଜ, ରାମକୁ ରାଜ୍ୟ
ବହନ କ୍ଷମାକଳ୍ୟ । ରାଜ୍ୟାଭିଷେକ ପରମୋଦ୍ଦୟବନ୍ଧ କର୍ତ୍ତ୍ଵ
ବ୍ୟାଦିଷ୍ଟବାନ ପୁରାଜନଃ କୁରୁତ ଶମୋଦଃ ॥ ୧୫ ॥

ଆପନାର ରଙ୍ଗଦଶା ଦେଖେ ଦଶରଥ । ରାଜ୍ୟବହ ଯୋଗ୍ୟ ରାମ ଦେଖିଯେ
ମହି ॥ ରାଜ୍ୟ ଅଭିଷେକ କ୍ରପ ମହି ଉଦ୍‌ଦୟବ । କରିତେ ଆଦେଶ
ଦିଲ ମହି ଅଭବ ॥ ମେହେତୁ କହିଛେ ତବେ ମାରଣି ମୁଖୋଧ ।
ପୁରବୀମୀ ମନ୍ଦିରରେ କରିବେ ଅମୋଦ ॥ ୧୬ ॥

ରାମାଭିଷେକେ ମନ ବିଶ୍ଵଲାଯାଃ, କଣ୍ଠାଚୁତୋ ହେମହଟ୍ଟ-
କୁଣ୍ଡଳଃ । ମୋପାନ ମାରହ୍ୟ ଚକାର ଶବ୍ଦଃ, ଟେଟଃ ଟେଟଃ ଟେଟଃ
ଟେଟଃ ଟେଟଃ ଛଃ । ଅଧିବା ଟନ୍ତ୍ର ଟନ୍ତ୍ର ଟଃ ଟୁଟନ୍ତ୍ର ଟନ୍ତ୍ର ଟଃ । ୧୬

ରୀମ ଅଭିଷେକେ ରୀମା ହଟୀଯା ବିଶ୍ଵଳ । କକ୍ଷ ହତେଣ ହେଁ ସଟ୍ଟ
ପଡ଼ିଲ ମକଳ ॥ ମୋପାନେ ପଡ଼ିଯା ସଟ୍ଟ ଦୈତ୍ୟେହ ବିଫଳ । ଟ୍ଟଥ
ଟନ ଶକ୍ତ କରେ କଲପି ମକଳ ॥ ୧୬ ॥

କୈକେଯୀ ସଗତଃ ପତିତରିଦ ମନ୍ତ୍ରଃ ସ୍ତରଃ ରାଜାନ୍ ମୁପ
ସତ୍ୟ ପ୍ରକାଶଃ । ଅଯତି ଅଯତି ମହାରାଜୋ ଦଶଃ ଥଃ ।
ଅନ୍ଧୀ ପଡ଼ିଲ ଦେଖେ କୈକେଯନନ୍ଦିନୀ । ରାଜାର ନିକଟେ କହେ ମୁହୂ
ର ବାଣୀ ॥ ଅଯୁତ ହତ୍ତ ଭୂମି ରାଜ, ଦଶରଥ । ପୂର୍ବକାଳେ ମୋର
ମନେ କହେ ଶପାପ ॥

ବ୍ୟାକୋଶେ ମନ୍ଦୀରାଙ୍କଃ ବରନତନୟୁଗଃ ବିଦ୍ରତି ସର୍ବକାଳି,
ଗୀତା ରାଜାନ୍ ମନ୍ତ୍ରଚୈର୍ଦ୍ଦଶରଥ ମନ୍ତ୍ରଃ କେକେଯୀ ମାଧୁମଧ୍ୟେ ।
ରାଜାନ୍ ରୀମାଭିଷେକୋ ବିରହତୁ ଅଭ୍ୟୁମିନିକଳଙ୍କୁ କୁଳେମିଳ
ଭୂମୁକୀ ସଞ୍ଚ ପତ୍ରୀ ସହିତବିଠ କଥଃ ଭୂପତି ରାମଚନ୍ଦ୍ର । ୧୭
ଆକାଶିତ ଇଲ୍ଲାମ ହେଁଛ ମକଳ । ତାମାର ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ତାମ ମନ୍ତ୍ରନ
ସୁଗଲ ॥ ସର୍ବମାକାଣ୍ଠିଧରେ କୈକେଯ ନନ୍ଦିନୀ । ମାଧୁ ମଧ୍ୟେ ଯାଏ
ବେମ ଗଜେତ୍ତ ଗାସିନୀ ॥ ଉଚ୍ଛବରେ ଦଶରଥେ କହିଛେ ବଚନ । ରୀମ
ଅଭିଷେକସ୍ଥାଜ, କର ନିବାରଣ ॥ ନିର୍ମଳ କୁଳ ଏଇ ସ୍ତର୍ଯ୍ୟବନ୍ଧ ହର ।
ଇହାତେ ଭୂପତି ରାଜ କି ଆକାଶେ ହୁଁ ॥ ପଦିବୀର କରି ମୀତା
ଧାହାର ରମଣୀ । ମେ ଜନ ଭୂପତି ହବେ ମନ୍ତ୍ରବେନ୍ଦ୍ର ବାଣୀ ॥ ୧୯ ॥

ରାଜା ଆହ ।

ଦଶରଥ ରାଜା କହିଲେନ ଯଥା ।

କୈକେଯୀଇ ହାତତାଃ ଉପବିଶା କେକେଯୀ ଏବମେବଃ
କଗ୍ରତି ରାଜାନ୍ କିଂଭ୍ରତ ଅମଙ୍ଗଲେଯଃ ବଧ ସତ୍ତେ ଅଶ୍ଵା
ଆଗମନାନୁପର ମେବ ମହତ୍ପତ୍ରାଃ ଦୃଶ୍ୟଃ କୁମାର ବଧୁ
କରନ୍ତାଃ ଦୂରେ ନିଶ୍ଚାରଯ ମହାକ ପ୍ରକ ଦୀର୍ଘତଃ

ବନପ୍ରସଂଗୀ ଦୀଯନ୍ତା । ତଦେବ ସୀତା ଲକ୍ଷ୍ମନ ସହିତସ୍ଥ ରାମଙ୍କ ॥

ବନପ୍ରସଂଗୀ ଭରୁତସ୍ଥ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତିରେ ଅଭିଵେଦଃ ॥ ୧୮ ॥

କୈକେଯୀ ଏଥାନେ ଭୁବି କର ଆଗମନ । ଏହି କଥା ଦଶରଥ କହିଛେ
ତଥନ ॥ ରାଜ୍ଞୀର ସମୌପେ ଗିଯେ କେବୟୀନନ୍ଦିନୀ । କର୍ଣ୍ଣ କର୍ଣ୍ଣ କର୍ଣ୍ଣ
ପରେ ଏହି କୁଳପ ବାଣୀ ॥ ଅମରଳା ବଧୁ ଏହି ଜାନକୀ ନିଶ୍ଚୟ । ଇହାରୀ
ପରମଗ୍ନବି ଅମରଳ ହୟ । ମେହି ହେତୁ ଦୂରଦେଶେ ଅଭ୍ୟାନ କରାନ୍ତା ।
ଧୀକାର କରେଛ ଶୁର୍ବ ଘୋରେ ବର ଦେଓ ॥ ଏହି ଦୁଇ ବର ଘୋରେ
ଦେଓହେ ରାଜନ । ଶ୍ରୀରାମର ବନବାସ ସହିତ ଲକ୍ଷ୍ମନ ॥ ତାର ଲହ
ପୀତାଦେବୀ ବନବାସେ ଯାଏ । ଡରତେରେ ରାଜା ଭୁବି କରିବେ ନିଶ୍ଚର ॥

ତତୋ ଦଶଃଥଃ ।

ତଦନକୁର ଦଶରଥ ରାଜା କରିଲେନ ଯଥୀ ।

ହାରାମଭଦ୍ର ଆଗାଧିକ ଶ୍ରାଣ ଭୁପୁଜୀ ତବ ପତ୍ରୀ ତଥାପି,
ତଥା ଭୁବଃ ପରିଶ୍ରବନ୍ତ ଅନୁଚତଃ ମିଦମିତି ଯତ୍ତା
କୈକେଯୀ ଭ୍ରାଂ ନିବେଦ୍ୟାମାସ ॥ ୧୯ ॥

ଆମେର ଅଧିକ ରାମ ହୁଏ ଆମାର । ପୂଦିବୀର କମ୍ବା ସୀତା ରମ୍ଭନୀ
ଡୋମାର । ଧରାପତି ହେଲେ ଭୁବି ଅସତ୍ତବ ହୟ । କୈକେଯୀ ଆବିରେ
କରେ ନିବେଦ ଡୋମାର ॥ ୧୯ ॥

ତତଃ ସୁମନ୍ତ୍ରସାଗରତଃରାଜ୍ଞ ଅଭିଥାୟ ଏବଃ ତତ ସ୍ଵରମେବଗତ୍ତା ରାମ
ଚଞ୍ଚାଯ ନିବେଦ୍ୟାମିତିନିକୁଟଃ । ଅଗ୍ରତି ଅଗ୍ରତି ଶ୍ରୀରାମଚଞ୍ଚା
ଭ୍ରାଂତେ ସୁମନ୍ତ୍ରୋହମ୍ଭି ନିବେଦ୍ୟାମାସାନ ନିବମନାଚ ॥ ୧୦୦ ॥
ତମଃସ୍ତେ ସାରଥି କଯ ରାଜ ଅଭିଥାୟ । ନିବେଦନ କରି ରାମ ତବ
ରାଜ୍ଞାପାଇ ॥ ଅଗ୍ରମୁକ୍ତ ହୁ ଭୁବି କୌଶଳ୍ୟାନନ୍ଦନ । ତବଭୂତ ଆବି
ମେହି ସୁମନ୍ତ୍ର ସୁଜନ ॥ ଏହିକଣେ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ନିବେଦନ କରି । ଅମ
. ମୋର ନିବେଦନ ଅସ୍ତ୍ରାୟ ବିହାରୀ ॥ ୧୦୦ ॥

অ'ত্ব কেকর সুতানগরীজনানাং, ম'ঙ্গলমুদ্রাদিলা
কুলবারয়োহং। তুভাঃ শ্রিয়ং ন্যসতি শক্রসথে নরেষে,
আক্ষীকৃতং বরযুগ্ম সময়াচাইনং॥ ১০১ ॥

গুণিল কেকযুকুতা নগরে মঙ্গল। আঙ্গুদিত ও ছাঙ
জুন্দরুমকল॥ তব শোভা করে নাশ নরেষ ভূপতি। দুই
বন্ধ ঠার কাছে লইল সম্মুতি॥ ১০১ ॥

তদেব বরযুগ্ম ।

মেই বরধ্য যথা ।

যামো যাতু বনং চতুর্দশ সমা মৃক্তা জটাঃ ধীরযন্ত্ৰ,
বন্যাঃ বৃহিম্পাগতো বিরচিতাঃ সৌভাসহঃ সান্তজঃ।
রাজ্যাঃ সান্তচরঃ সমুষ্টত্মদঃ মৎন্যস্তাঃ মৎস্ততে,
শ্রাবেবং সতু নিষ্ঠুর বচমদঃ ভূমিং গদো বিহুলঃ॥ ১০২ ॥

জটাধাৰী দৈয়ে রাখ বনবসে যাও। চতুর্দশ এৰ্ষ ব্যাপে বনে
যেন রয়॥ বনভূতি রামচন্দ্ৰ কংবে বিহুতা সৌভার সহিত
আৱ অনুজ্ঞ সঠিত। আমাৰ মন্ত্রামে রাজ্য কৰসঃ পৰ॥ একুপ
কৈকেয়ী কয় নিষ্ঠুর বচন॥ মেই কথা দশথে শুনিয়ে সকল।
ধৰাতে পড়া ইড়া হইল বিহুল॥ ১০২ ॥

কৈকেয়ীং আপ্য শ্রাবামঃ।

কৈকেয়ীকে পায়ে শ্রাবাম কথিলেন যথা ।

বৈধানসৈশ পতিহতেৰু বনেৰু বাসন্তাজ্যয়া জননি
তত তবান্তোধঃ। আগাধিকশ্চ ভূতস্তচ রাজ্যালাভে,
রামেণ দেবিকিমতঃ পরমজ্ঞত্বাঃ॥ ১০৩ ॥

সুবিকৃত ব্যক্তিবন্ধ আছুৱে নিশ্চয়। মেই বনে বস কৈলতাতেৰু
আজ্ঞাপু। তাহাতেই শান্তি মাগে। তথামুরোধ। মপ হীমানেত

ভাল দিলে পরিশেধে॥ আগাধিক ভরতের রাজ্যলাভ হৈল।
অঙ্গপর শ্রীরামের কি কর্তব্য বল ॥ ১০৩ ।

শ্রীরামোলক্ষণে অতি বৎস লক্ষণ নিজাঁ বতাঁ মাথা
রাগ্রেড অহং তাতঁ নস্তা সাবরাগচ্ছামি ॥ ১০৪ ॥
লক্ষণের অতি রাম কহিছে বচন। ভাস্তুদৃষ্ট লয়ে অগ্রে করহ
শ্রমন ॥ অনকে শ্রাম করি না আস যাবৎ। ভাই তুমি অগ্র-
ন্ত হইবে তাবৎ ॥ ১০৪ ॥

তাঁ পশুরথ নস্তা মাতৃরৌজনীৰ উত্তুঃ। ঐদিল॥
সহিতো রামেৰ লক্ষণেন বনে যশো ॥ ১০৫ ॥
বশীরপে অশ্রমিল আৱ মাতৃগণ। অনন্তৈরে অশ্রমিয়া রসুৱনন্দন ॥
আনকী সহিত বনে কৱিল গমন। তাহাৰ সহিত গেল অনুজ
শক্ষণ ॥ ১০৫ ॥

কৰ্বজা পিপালনাঁ অতি বমঁ সংপ্রস্থিতঁ রাঘবঁ,
মৃষ্টামৌত্তুরিত। বিদেহতনয়া স্বংস্বঁ জনঁ পৃচ্ছতি।
মস্তাকোশলকন্যাক। এগুয়ুগ্লঁ পশ্চাঁ মুমিতাঁ পুনঁ,
পৃষ্টামৌশুকসাকিক। পিককুলঁ রামানুগাশ্রিত ॥ ১০৬ ॥
ওঝু আজ্ঞা রঘুনাথ পালন কাৰণ। বনেতে প্ৰস্তান কৈল রঘুৰ
ছন্দন ॥ একুপ রাগবে দেখি জনকজন্মনী। আৰুয় স্বতন্ত্ৰে
লীতা জিজ্ঞাসিলা বাণী। শ্রমিয়া সৌত। দেবী কোশলয়াৰ পায়
পশ্চাঁ শ্ৰণাম কৱে লক্ষণের মাৰ ॥ শুকমাৰি পিককুল কৱিয়ে
মৰ্মস। টামেৰ পশ্চাঁ সৌত। কৱিলা গমন ॥ ১০৬ ॥

লক্ষণে অতি মুমিতাৰ বচনঁ ।

অধাৰ লক্ষণের অতি মুমিতাৰ বাক্য যথা ।

যুৰু দশুৰথু বিভি মাৰ বিভি জনকস্বৰ্মা ।

অ[ষাঢ়] ইটোই বিছি, ছ পুত্র যথা স্থথে ॥ ১০৭ ॥

পশ্চরথ তুল্য রাম জানিহ লম্বন । যোর সহা ভান্কীরে দেখে
সর্কফন ॥ অধোধি দেখিবে তুমি অণ্ণ সমান । স্থথেতে কবলে
পুত্র গমন বিধান ॥ ১০৭ ॥

রামৎ শ্রতি সুমিত্রা বচন ।

অথৈ শ্রীরামচন্দ্রের শ্রতি সুমিত্রার বাক্য যথা ।

বালা বিদেশেনয়া ললিতো ভবন্তো, দিগন্ধিষ্ঠাচ
রজনীচর চক্রজষ্টা । পৎস বৎসলতায়েদমদাহয়ামো,
মারাম, ছহুয় দক্ষিণ দক্ষিণাশ ॥ ১০৮ ॥

বালিকা বিদেশকন ॥ তোমরা বালক । দক্ষিণ দিগেতে আছে
রাক্ষস সকল ॥ মেই শেতু রাম তুমি সে দিগে না যাবে । শ্রীতি
দক্ষ দয়ুনাখ তবে স্থথে রবে ॥ ১০৮ ॥

অগাত্মাবসরে পৌরাঃ প্রাহঃ ।

অথৈ পুরুষ সকলে কহিতেছে ।

অভিনব খণ্ড্রামেৰোমে বিমুক্তি পত্রন্ত, ক্রম
করুণা পাদাবারে নিঃ জ্ঞতি সজ্জন । অচলের
চলে রূপী দর্শীপরং দত্ত কৈকীয়ী, কুলিশ বাড়ুল
আয়ঃ প্রায়ে মনোবত ষোবিতাং ॥ ১০৯ ।,

পুরীতাজে যদি গেল উরোম লক্ষণ । বরুণ নামেরে মশ হইলা
শক্তন । অচলেতে অতিভুত আছিল ধরণী । চ'লতে লাগিল
মেই একপা অবনি ॥ কৈকেয়ী না চলে তবু জানিহ বিশ্বে ।
অবলার চিত্ত বেন বড়লের আয় ॥ ১০৯ ॥

বন প্রহানে পথি সীতা বচনা রাম থেঃ ।

অনন্তন বনগমলে সৌতার বাক্যের ধারার

श्रीरामचन्द्रे रथे उपस्थित ।

मदाः पूर्णी परिसरेष श्रीष तु द्वी, सीता अवातिच्छ
रानि पदानिगद्धा ॥ ६ स्तुवामलि कियरित्य महूङ्क्रवामा,
इमाश्वसः कृत्यद्वी प्रपमावत्तारः ॥ ११० ॥

गडेर बातिर हये जनकनिनी । श्रीष कुम्हम डुला कोम
लाली दिनि ॥ चारि चारि पष्ठ डुमि किये गमन । आर कु
दूर आँच जिज्ञास बचन ॥ बाव बार एই कथा जिज्ञासिला
यदि । रामेर नरने डल पडे निरवदि ॥ ११० ॥

मैत्रेर वर्णाडवप्त्तम् सैन रिट्टवर्णालातपक्षापितानि । दिनान्तु
प्रमानि दूनानामित्यग्मवेन दैसेति दिलं गजेपा ॥ १११ ॥

कर्ण आडाख पूळ्पा डाहार शठि । अति अल्प रोद्धे डुमि
करिले डापित ॥ दिवास्तु शाइते हवे हेव कत बन । कि
अकारे प्रिये डुमि करिवे ल घन ॥ १११ ॥

मायः डिकर्तव युद्धियान् नातिदिक्षर्वन्द्यान् राज्ञः
पूज्ञो महि नहि डटे जटोडारः सदानः । नाहूँ द्यादो
मवधुष्मरः पशा कम्हादकम्हाः, पूण्यरणे नव नवस्न
श्यामलः केऽमयेति ॥ ११२ ॥

डिकूक हटेरे नवि अनुभान हय । यदूली आँचये नजे कथव
ठानव ॥ विवेकी हटेरे डवे कटि अनमान । निष्ये विवेकी
अय धनु विषामान ॥ डवे बुवि डाडपुछ हवे एই जन । डाहा
मव अटोडार करिछे धारन ॥ वलदान दाध एই करिन् निष्ये ।
मवधुष्माती देखि कतू गँगानव ॥ अकम्हाः पूण्यरणे आहेल
कोनजन । श्यामल मूलः तन् जिनि मवस्न ॥ एই झप मूलिगवे
करिछे डर्कन । देखह मकल मूलि कम्ह विवेचन ॥ ११२ ॥

ଧରଣୀ ପ୍ରତି ରାମଃ ।

ପୃଥିବୀର ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀମାତ୍ର କହିଲେନ ଏଥା ।

ଅରୁଣଦଳତ ନିମ୍ନ ଶ୍ରୀକୃପାଦାଃ ଦିଲ୍ଲୀ, କଟିନତରଧରଣ୍ୟାଂ
ବାତ୍ୟ କମ୍ଭାଂ ଶ୍ଵରସ୍ତ୍ରୀ । ଧରନି ତଥାମୁହେଯଃପାଦବିନ୍ୟାମ
ଦେଉଁ, ତୋଜ ନିଜ କଟିନତଃ ଜାନକୀ ଯାତ୍ରାହିନ୍ୟେ ॥ ୧୧୩ ॥
ଅବଦଳ ତୁଳ୍ୟ ତନ ଜନକନନ୍ଦିନୀ । ବୈଷଣକ କରି ନିନ୍ଦା
ଦେଇ କଟିନ ଧରଣୀ ପାରେ କରିଛେନ ଗମନ । ଅକମ୍ଭାଂ ଦେହ ତୋର
ହୈତେଛେ ଶ୍ଵରନ । ପଥିବୀ ତୋମାର କମ୍ଭା ଜନ୍ମକନନ୍ଦିନୀ । କଟି
ଅତୀ କର ତ୍ୟାଗ ତୁ ମିହେ ଅନି ॥ ଅରଣ୍ୟ ଗମନ କରେ ଅନକେର
ଶ୍ଵତ୍ତା । ପାଦାର୍ପଂଦେଶେ ତୁ ମି କର କୋମଳତା ॥ ୧୨୩ ॥

ପଥି ପଥିକ ବଧୁଭିଃ ସାଦରଃ ପୃତ୍ତମାନୀ, କୃବଳର ମଳ
ମୀଳଃ କୋତ୍ସମାର୍ଦ୍ଦାତରେନି । ଶିତବିକମିତ ଗଣଃ ତ୍ରୌଡ
ବିଭାତନେତ୍ରଃ, ମୁଖବନମଯକ୍ଷୀ ପୁଷ୍ଟମାଟେମୀତା ॥ ୧୨୪ ॥

ପଥ ମଧ୍ୟ ଜିଜ୍ଞାସଲ ପଥିକେର ନାହିଁ । ତୋମାର ଇନ୍ଦର କେ
କଓଳେ ଶୁନ୍ଦରୀ ॥ ଦ୍ଵିଷଦହାମିତ ଗଣୁ ବିଭବ ନଯନ ॥ ନମିତ କାରେ
ରାମା ଏରୂପ ବଦନ ॥ ତାହାତେ କରେଛେ ତ କ୍ରୁ ଅନକେର ଶ୍ଵତ୍ତା ।
ଇହାର ହିବେ ଧାରୀ ନିଶ୍ଚ ଏକଥା ॥ ୧୧୪ ॥

ଅମୃତଚରଣପାତ୍ରଙ୍ଗମ)ତୋଃ ଭୃତ୍ସନ୍ଦର୍ଭା, ଦିଲ୍ଲୀର ମିଚଟାକ୍ଷ୍ମ
ମୃକ୍ଷି' ମର୍ମଃ କାଟାନ । ତଦିତି ଅନକପୁର୍ଜୀ ଲୋଚନୈ ଶ୍ରୀ
ପୂର୍ବେଃ, ପଦିପଦିକବଧୁଭିଃ ଶିକ୍ଷିତାବିକିତାଚ । ୧୧୫ ।
ଅଳ୍ପେ ଅଳ୍ପେ ସୀତାଦେବୀ କରିବେ ଗମନ । ସନ୍ଦର୍ଭ ପୃଥିବୀ ଏହି
ଇଚ୍ଚାର କାରଣ ॥ ସମନ ମାଧ୍ୟା ଦିଯେ କର ଆଛାନ । ଅତିଶ୍ୟୁ
ଷମ୍ ଆର ପ୍ରଚଞ୍ଚ ତପନ ମ ପଥମଧ୍ୟ ଆସି କର ପଥିକେର ମାର୍ମି ।
ଏକଥେ ଗମନ କର ଆଦିକୀ ଶୁନ୍ଦରୀ ॥ ୧୧୫ ॥

ଅଧିମ ପଥିକ ମଧ୍ୟିନ୍ କାନନେ ରାମଭଦ୍ରୀ, ଉଦୟନ୍ତରଣୀ
ଚାରିଯୋବମେର୍କାକିଲିମ୍ । ଦୁର୍ଵିଗମନ୍ୟକୁ ପର୍ଯ୍ୟଟକୀ
ବିଗନ୍ତାନ୍, କୃଷ୍ଣରଚିମଚିରେନ୍ୟୁ ୧୦ହିଣୀବ'ହନାୟ ॥ ୧୧୬ ॥

ଅଧିମ କାନନ୍ ଚାନ୍ଦୀ କମଳଲୋଚନ । ଅପେ ଶୋଭାକ୍ରମେ ପାର
କୌଶଳ୍ୟମିଳନ ॥ ଡାହାର ପଞ୍ଚାତ୍ୟମାନ ଜନବନମିଳନୀ । ଜୁରିତେ
ଚଲିତେ ଆର ନାପାରେନ ତିନି । ଏକାକିନୀ କହିଛେନ ଦିଗାତ୍
ଅମନ । କ୍ରମେ ଗିଯା ପାଇଲେନ ରାଜୀବଲୋଚନ ॥ ଅବିନ୍ୟୁ ଲେଖା
ପାଇ ବୋହିନୀ ଧେନ । ସୌତ୍ରଦେବୀ ରଘୁନାଥେ ପାଇଲ ତେମନ । ୧୧୭

ଶ୍ରୀରାମ ମନୁତ୍ତମାଗତଃ ସୁମତ୍ରୋ ଦଶରଥଃ ଅତି ।

ସୁମତ୍ର ମାତ୍ରଧି ରାମଠିକେ ବନବାସ ଦିଯା ଅତ୍ୟାଗମନ
କରିଯା ରାଜ୍ୟ ଦଶରଥକେ କହିଛେନ ଯଥ ।

କବଦ୍ଧିରାରାଜ୍ୟ ମପାଷ୍ଟୁର୍ବ୍ରଃ ବନ ଅଗାମେ ରଘୁପର୍ବିରଃ । ନି
ଷ୍ଠ ପୃଷ୍ଠଃ ପରଚାପହଙ୍କ, ଡାଳମୁଣ୍ଡଗୋହମାନୁସୀତଯା ଚ । ୧୧୭ ।

ତୋମାର ବାକେତେ ରାମ ରାଜ୍ୟ ଡାଇଲେନ । ରାଜ୍ୟ ଡାଇ
ରଘୁନାଥ ବନେ ଚାଲିଲେନ । ପଞ୍ଚଦଶେ ତୁମୀ ବନ୍ଦ କରି ରଘୁବନ ।
କରେତେ ଲଇଯା ଅଭୂ ଧନୁ ଆର ଶର । ଡାହାର ପଞ୍ଚାତ୍ୟମାନ ଅନୁର
ତ୍ରମ୍ଭୀ । ସୌତ୍ରଦେବୀ ମେହି ସଙ୍କ କରିଲା ଗମନ । ୧୧୭ ॥

ତମ ବଲମ୍ ଦଶରଥଃ ।

ସୁମତ୍ର ମାତ୍ରଧିର ମେହି ବାହ୍ୟ ଅଧିନ କରିଯା

ଦଶରଥ ରାଜ୍ୟ କହିତେଛେନ ଯଥ ।

ଆହୁତ୍ସାତିବେକାୟ ପ୍ରଶ୍ନତ୍ସା ବନାରଚ ।

ମ ମରା ଲକିତତ୍ତ୍ଵ ସଂପୋଦନ୍ତାକାର ବିଭରମଃ ॥ ୧୧୮ ॥

ଅତିଥେକ ହେତୁ ରାମେ କହିଲୁ ବନନ । ଏହିବେଳେ ରଘୁନାଥେର ଅବଧେ

ସୁମନ ॥ ରାଜ୍ୟ ଅଭିଯେକେ ରାମ ଆହ୍ଲାଦିତ ନୁହ । ଅରଣ୍ୟେ ଗମନେ
ଶାନ ନା ଦେଖି ନିଶ୍ଚୟ ॥ ୧୮ ॥

ହୃଦୟଂ ଯୋଗସାତି ଦିକ୍ଷୁସର୍ବାହୁବୀଜାମେ ।

ବ୍ୟସରାମଗତୋ ସୌତି ସଞ୍ଚାପାଦନୁ ମୀଯତେ ॥ ୧୯ ॥

ହୃଦୟ ହୁଇତେ ରାମ ନାତି ଗେଛୋ ତୁମି । ମକଳ ଦିଗେତେ ତୋରେ
ଦେଖିତେ ଛ ଆମି ॥ ବିଜ୍ଞ ମୋରେ ଛାଡ଼ି ରାମ ଗିଯେଛେ ନିଶ୍ଚୟ ।
ସଞ୍ଚାପ ହୁଇତେ ମୋର ଅନୁମାନ ହୟ ॥ ୧୯ ॥

ଆହା ହୃଦୟ ବଚନେ ବନପ୍ରସାଦଃ, ଶାପନ୍ତ ତଥ ଚ
ବିଚିନ୍ତ । ବିପାକ ବେଳାଂ । ହାରାସବେତି ଶକ୍ତିଚିନ୍ତିତ,

ନୃପଣ ରିଶ୍ଵତ ଦୀର୍ଘତ ହୁଛୁ ମିଠା ନଢୁଣନ୍ତଃ ॥ ୨୦ ॥

ରଘୁନାଥ କରିଲନ ଅରଣ୍ୟ ନମନ । ହୃଦୟ ନିକଟେ ରାଜ୍ୟ କରିଲ
ଅବନ ॥ ଅନୁମୂଳ ଦ୍ଵିରେଛିଲ ପୂର୍ବେ ଅଭିଶାପ । ପୁରୁଷୋକେ ଆଶ
ବାବେ ହୈଲ ହାତ ଲାଭ ॥ ହାରାମ ବରୁଗମଯ କୋଥାରେ ନମନ ।
ଏହି ସ୍ମୃତି ବଲେ ରାଜ୍ୟାତ୍ମଜିଲ ଜୀବନ ॥ ୨୦ ॥

ପୌଜେନାଃ ।

ପୁରୁଷୀ ମକଳେ କହିବେଛେ ସଥ ।

ଅନ୍ତଃ ସମ କୁଳେ ପିତା ମଶ ଥଃ ଫୌନୌ ଭୂତାମଗ୍ରହିଃ

ଶୀତା ମତ୍ୟ ପରାୟଣ ଅନ୍ତିର୍ମୀ ସମ୍ମାନନ୍ଦୋ ଲଙ୍ଘନଃ ।

ଦେଦର୍ଶନ ମମେ ନଚାନ୍ତି ଭୁବନେ ଅତାକ ଦିଷ୍ଟୁଦୟଃ,

ରାମୋ ମେନ ବିଡିଛିତୋ ପି ବିଧିନ ଚାନେ ଜନେକାକଥା ॥ ୨୧ ॥
ମୂର୍ଖକୁଳେ ଅନ୍ୟ ତବ ପିତା ଦଶଃଥ । ତନ୍ୟ ରାଜାର ଅଗ୍ରଗନ୍ୟ ମେହି
ମହାବ୍ୟଥ ॥ ମତ୍ୟ ପରାୟଣ ଶୀତା ଅନ୍ତିର୍ମୀ ତିନି । ସାହାର ଅନୁଭ
ବ୍ରାହ୍ମି ଲଙ୍ଘନ ଆପନି ॥ ହାତ ଦୋଦଶ ମମ ଭୁବନେ ବେହ ନମ ।
ନାକ୍ଷ୍ମୀ ବ୍ରଜାକୁଣ୍ଡଳ ରାମେ ଜ୍ଞାନ ହୟ । ମେହି ରାମେ ବିକ୍ରମା

करिल विधाता ॥ अन्य जने आर बल कि कहिव कथा ॥ १११ ॥

आवाता पुरुषोत्तमो उगवती लक्ष्मीः स्वयं कनका,
दूतो यस्त बड़ु ब कौशकम् निर्वज्ञा विश्वः स्वयं ।
जाता मोजनक प्रदानसमये चैकापश्याग्रातः, किं
त्रयो भवितव्यतां हठविदेशामोपशातो वन ॥ ११२ ॥

आमाता आपनि हरि जयहेत पात । यस्त बहुलगा बना
उगवती ॥ विधामित मूलि दृष्ट आपनि याहार । विश्वदेव यज्ञ
कर्ता हइल ताहार ॥ कन्यादान किलेक जनक मणि र । एका
पश्यत्रहेगृह प्रदान समय ॥ कि कहिव भवितव्य कहने ना याय ।
हाय विधि रम्य नाथ बनवासी हय ॥ ११३ ॥

बनाहत राम काकचित्त ॥

अथ ६ बनाहत रामचन्द्रो क.कचित्तित ।

राज्ञ भिगार चरु भाण्ड विवस्त्रवं यो, देवा विदेह -
द्विहितिर्दिदारकातः । ऐ यकीमन्त्र धित्यतदात्मका
काली चकार चरयो रम्याङ्गुह्यः ॥ ११४ ॥

झीकल मारने द्यो तार भाण्डमय । जानकीर हइलेक लुनेर
उपमा ॥ ऐ कुण शुनगरि आदिल ताहार । कन्नने कावेते
ताहा करिल विदार ॥ ऐ यक नामक अस्त्र लहिला लक्ष्मण ।
काकाकि करिल काणा झूमिता नमन ॥ ११५ ॥

मन्त्रिभिरानीयो भरतो मातेर मन्त्रि अस्त्रि तया पृच्छति ।

अनन्तर मन्त्रिवर्ग कर्त्तुक मातृलालय हइते भरत आनीत
हइया यातार उक्तिते अतुक्ति द्वाराय जिज्ञास कित्तितेहै ।

मातृस्तातः कर्त्तः शुभपति भवन २ ह कुहः पुज्जशोक १
कोहसो पुज्ज चतुर्वासम ब्रह्मतराय स्तुजातः जनस्त ।

অ. শ্রীগুৰু কানন, স্তুতি মিতি নূপুর, কিছুদীসৌভাগ্যে,
মহাগুক্ষণ ফলাত্তে কিমিহতব ধরামীশতা হাতুড়ায়ি । ১২৪ ॥
অমনী গো তুমি বও জনক কোথায় । পশ্চাৎ কৈকেয়ী তাহা
ভরতেরে কয় ॥ ইঙ্গের আলয় রাজা করিল গমন । অনন্তী
আবাকে কও কিমের বারণ ॥ তুম্ভোকে মহারাজা দরেআ
চূপত্তি দেহত্যজে দশরথ ঘর্গে কৈল গতি ॥ তদীয় তনয় চারি
আছে বিদ্যমান । কাহার শোকেতে রাজা ত্বজিল পরাণ ।
তৎস্যোঠ রঘুনাথ দৃষ্টিমশাম । তাহার বিছেবে দেহ তাজে
গুণধূম ॥ বিছেব ভয়িল কেব কহত আমায় । কৈবেরী
কহিছে বাছা প্রথমপরিচয় ॥ রাজার বচনে রামের অরণ্যে গমন
মেই হেতু হৈল বাছা বিছেব ঘটন ॥ কি কারণে কহিলেন
একপ বচন । মোর বাক্যে বক্তব্য, কহিল রাজন ॥ তাহাতে
অনন্ত ব অম্বিল কি ফল । রাজ্যে রাজা হবে তুমি পালিবে
শকল ॥ তাহার কারণে আমি কহিমু একথা । অয়ের মত
অমনী গো যথে দিলে ব্যথা ॥ সকল অনর্থমূল ঘটাইলে তুবি ।
হায় হায় মহাথেব হত হৈনু আমি ॥ ১২৪ ॥

রামং প্রতি তৎ প্রয়ান্ত ।

অপ্রাপ্য রামচন্দ্রের নিকটে ভরতের গুৰু ।

রামোদুক্তি নিধায় বানবসুগ্রামালামিবাজাৎ উহো,

শুক্রজ্যোতিশ পিচ লক্ষণেন সকলঃ মাত্রা সহেবোজ্জ্বত্তৎ ।

শ্রীশ্রীরাম ময় দ্রুয়াসহবনে হেয়ঃ যত্তেন্দুজ্ঞঃ মৌরিখ্য

ল শিষ্টনৃপোগিভৎস্তাপামিতঃ যঃপথ ॥ ১২৫ ॥

অনকেয় আজ্ঞা রাম লইয়া মাধবাঃ করিলেন রঘুনাথ অরণ্যে
আঅয় ॥ রামভক্ত ছিল মেই অনুজ্ঞ লক্ষণ । সকল শ্রীমিহা বলে

କରିଲୁ ଗମନ ॥ ମୋର ଶହ ରଘୁନାଥ ବନେ ଖାକ ଡୁରି ।' ବେହେ
ଅନୁଜ ତବ ଜୟିତ୍ୟାଛି ଆମି ॥ ଲକ୍ଷ୍ମୀନ ଦାଳକ ଅଭି ସୁରମହାନନ୍ଦ ।
ତବ ଡାପେ ସର୍ପପଥ୍ର ରାଜାର ଗମନ ॥ ୧୨୯ ॥

କୈଳାନେଶ୍ୱୀଃ ଅତି ଉତ୍ସଃ ।

ଅର୍ଥାତ୍ କୈକଦେଖିଲ ଶବ୍ଦି ଭବନେତ୍ର ଦାକା ସମ୍ପାଦିତ

ନୈରାନ୍ତିକତା ପାଇଲା ଚିହ୍ନରେ, ସଂଶେଷ ମହାପିଥାଗିତା ପିଲିବ । ମାତ୍ରମଣାଲିନୀ ବଳେ ବିଷବ୍ରତୀଙ୍କର, ତାତ୍ତ୍ଵକେତୁର କଥମାବିରାମୀ ॥ ୧୨୬ ॥

ଉତ୍ତମାଚୋପରମତି ନାହିଁ ଜାନି ଆମି । ଆଦିର୍ଭାବ ସୂର୍ଯ୍ୟରଥେ
କେବ ଦୈଲୀ ତୁ ମି ॥ ଆପନାର ସୋଗାବରଥେ ଥାକିତେ ମନ୍ତ୍ର । ଏ
ବରଥେ ଉତ୍ସବ ତବ ଉଚିତ ନା ହୁଏ ॥ ଥଳେର ମନ୍ତ୍ରାବ ତବ ତୁଳା
ଶାର୍ମଣିଶିଖି ॥ ଆଦିବନେ ବିଲଶ କେକରନ ନିର୍ମନୀ । ହାୟ ହାୟ
ଏକି ଧେର କହନେ ମା ଯାଯା । କିନ୍ତୁ ପେ କକର ଯୁଦ୍ଧ ଆଦିର୍ଭାବ
ହୁଏ ॥ ୧୨୬ ॥

ଆନୁଷ୍ଠାନିକିବାହିତ ରାଜବେଶ, ମାନୁଷୀଲିଙ୍ଗ ମଧ୍ୟରେ
ଦୂରଲୋକନେନ । ହାହଣ୍ଡ କୈକର ଶୁଣା ନୟନାଭିନ୍ଦୀମ୍,
ରାମ୍ କଥେ ମୁନିବେଶପ୍ରତି ଚକାର ॥ ୧୨୭ ॥

ଅମୁମୁଖେ ବିରାଜିତ ପ୍ରଭୁ ରଧିତର । ନରେଣ୍ଡ୍ର ନାଥେନ ବେଶ କୁଳ୍ୟ ଧର-
ଧର ॥ ଦେଖିଯା ଭୁବନ ତୁଷ୍ଟ କରିତେନ କିନି । ନରନାଭିରାମ ମେଇ
ହୋମ ରମ୍ଭନି ॥ ହାୟ ହାୟ ତୁ ମି ତୀଯ ସାଜ୍ଞୟେ ଉଟ୍ଟାଧାରୀ । ଶ୍ରୀରାମେ
କରିଲେ ମାଗେ ଅରନା ଭିକ୍ଷାତି ॥ ୧୨୭ ॥

ଭରତେ ବନେ ସମାଗତି ପ୍ରତି ଆରାମ ବାକ୍ୟେ ଥିଥା ।

ପରାମ୍ରୀମାନେ କଚିମିନ ଲୋଡ଼ଃ ପରମେ, ନମ୍ବର୍ୟ-
ହାତଦୁଃ କ୍ଷମପି ନ ମୀହେବିଭିନ୍ନଚିଃ । ରିପୋଶ୍ୟର୍ୟଙ୍କୈର୍ଯ୍ୟ

বিপুরি বিনয়ঃ সম্পদি সত্তা, বিদ্বন্দ্বীভোগ্যে
নিয়তঃ বাস্তুলি সদা॥ ১৮॥

পরমারী মাতৃত্বা জানহ নিশয়ে। পরখনে লোক কর বস্তুচ
মা হয়। মানব মর্যাদা ভরনা কর কৃতি। নীচলোকে অক্ষি
কুটি ন হয় উচিত। শক্রবৎশে শুরভাব জানাবে নিয়াল।
বিপদকালে তে দৈর্ঘ্য করিবে শ্রকাশ। সম্পদ সময়ে লোকে
করিহ বিনয়। সাধুজনের এই বস্তা জানিহ নিশয়। শুনহ ভৃত
তাই আমার বচন। এই দয়ে সদা তুমি করহ গমন॥ ১২৮॥

বাঞ্ছ সজ্জন সপ্তমে পরশ্বনে প্রীতিশুরৌ নমুতা,
বিদ্যায়াৎ ব্যসনং স্বৰোধিত্বিন্দি লোকাপবাহ্যং।

ক্ষিঃ শুলনি শক্তিরাজ্যমনে সংসর্গ মৃক্ষিঃখলে

স্বেচ্ছে দেশু বস্তি নির্মলভূগ্ন স্তেজ্ঞামেরজ্ঞানমঃ॥ ১২৯॥

সজ্জন সজ্জনে বাঞ্ছ দেন কর হয়। শুলতে করিবে ক্ষিঃ
অভ্যাস বিদ্যায়। আপন নারীতে রতি করিবে নিশয়। লোক
অপবাসে তাই করিবেক ভয়। অহেশে রাখিহ ক্ষিঃ আস্তাৱ
হয়ন। খলেতে সংসর্গ কর নাহয় দটন। নির্মল ওখ এই
আছো যাহার। সেই জনে তাই আমি করি নমস্কার॥ ১২৯॥

সামান্যোহয় ধৰ্মসত্ত্বর্ণানাং, কালে কালে পাল-
নীয়েত্বক্ষিঃ। অহা সদা ভাবিনঃ পূর্বিবেজ্ঞান,
ভূয়ো ভূয়ো যাচতে রামত্বঃ॥ ১৩০॥

মরের সামান্য ধৰ্মপথ এই হয়। কালে কালে পালিবেক
ক্ষিহনু নিশয়। নমস্কার করি ভাবিন পতি নিকট। রাখিবেক
এই ধৰ্ম ত জয়ে কপট। মাটিঙ্গা করিনু উভা তোমাদের মনে।
ধৰ্মক্লপ মেতু এই রাখি ব্যতনে॥ ১৩০॥

ଭରତ: ସୁଗତ: ଆକାଶମାର୍ଗେ

ଅର୍ଥାଏ ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ରର ମେଇ ବାବ୍ୟ ଆକାଶମାର୍ଗେ
ଭରତ ଅବଶ କରିଯା ମାତୃଦ୍ୱିଦିଶ୍ୟ କହିଲେନ ସଥା ।

ହାତୁ ମାତୁରହହ ଜୁଲାନଲେମାଏ, କାମି ମହାତ୍ମନି
ଶୈଳକୁଳାଣ ବାଗା: । ୧୩୧୩ । ବିଷହତେ ଭରତ: ସଲୀଲ: ,
ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ପା ଦୟୋଦିନ ବିଶ୍ଵାସାଏ ॥ ୧୩୧ ॥

ହାତ କିଥେଦେ ଯାଗେ ହଟିଲ ପ୍ରଦଳ । ଅହର୍ନ୍ତଶ ହକ୍କରେ ଅଜାଲ
ତାମଳ ॥ ଅନନ୍ତ ଉଦ୍‌ଦିଶ୍ୟ ଆମ କରି ନିବେଦନ । ଅଶନି ପର୍ବତ
ଆଦି କରି ଛ ପୀଡ଼ନ ॥ ସଞ୍ଚନ୍ଦେ ସନ ମୁର ଏମଦଳ ହସ । ଅନ
ମାତ୍ର ରମ୍ପୁନାଥେର ବିଜେଦ ନା ସମ ॥ ୧୩୧ ॥

ଆମଃ ।

ଅର୍ଥାଏ ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ଭରତକେ କହିଲେଛେନ ସଥା ।

ଯାଏବାଧତେ ନହି ତଥ । ବିପିନେଷ୍ୱ ଯାମୋ, ରାଜାହଙ୍କଟି
ର୍ଜନକବାନ୍ଧୁବ ବନ୍ଦମଳତ୍ତ । ଯାମାନ୍ତର୍ଜାତ୍ୟ ଭରତତ୍ୟ ଯଥା ପ୍ରିୟାଯା: ,
ପଦାରବିଜ୍ଞ ଯୁଗଲେଖାତିରାପଦାଂକିଃ ॥ ୧୩୨ ॥

ଅନକେବ ଶ୍ରୀ ତୁମିବାନ୍ଧୁବ ବନ୍ଦମଳ । ଯାଜୋତେ ଅଙ୍ଗଟିତବ ହଟିଲ
ଥୟଳ ॥ ତାହାତେ ଅଭିମଳ ଥେବ ଆମାର ଶେମନ । ବିପିନେ ବନ୍ଦତି
ଦୁଃଖ ନହେକ ତେମନ ॥ ପ୍ରିୟାର ଚଣ୍ଠକତ ତାହେ ଥେବ ନାହି । ରାଜ୍ୟ
ଭାବିବେଳ ତୁମି ତାହେ ଦୁଃଖ ପାଇ ॥ ୧୩୨ ॥

ତଃ ମୌତାଏ ଅନ୍ତତି ଭରତ: ।

ଅର୍ଥାଏ ଜାନକୀର ଚରଣେ ଭରତ ଅନାମ କରିଲେଛେନ ।

ମୁକ୍ତାବକ୍ଷଜଟେନ ପବନଭୂତ, ମେହେନ ପଦାନତିଃ,
କୁର୍ବାଣେ ଭରତେ ତଥା ଅନୁଦିତଃ ତାରସ୍ତରୈଃ ମୌତାଏ ।

ଦେନୋଧିଷ୍ଠ ବିଦ୍ୱ ମଂକୁଳତକୁର୍ମିମଂମଦଃ ଶାପଦଃ-

ଶୈଲେଞ୍ଜୋହି'ପଲିସ୍ ଭୁରିଭିରୁଡୁତ ମାନ୍ଦ୍ରଃପୟଃ ଅନ୍ତରୈଃ । ୧୩୩ ।

ବୁଝିର ବଳକଳ ପାରି କୈକେଯୀ ନନ୍ଦନ । ଶିରୋପାରି ଅଟିଭାର
କାରିନ୍ଦା ଧାରଣ ॥ ଆନକୀର ପାଦପଦ୍ମେ କରିଯା ଅଗାମ । ଉଚ୍ଚଦ୍ୱାରେ
କୃଷ୍ଣେ ସୌଭା ନାହିକ ବିଶ୍ରାମ ॥ ଜନକ ନନ୍ଦିନୀ କରେ ଏକପ
ରୋଦୂନ । ଶୈଲେଞ୍ଜ ତାହାତେ ସେବ କରିବେ ଜନ୍ମନ ॥ ବ୍ୟାକୁଳ ବିହିତୁ
କୁଳ ଆଛେ ତରପରେ । ଏଇକପ ତରବର ଗିରିର ଉପରେ ॥ ମିରିଷ୍ଠ
ହୈତେ ବାରି ପରିଛେ ନିଶ୍ଚର । ମେହି ସେବ ମେତ୍ରଜଳ ଏହି
ଜୀବ ହର ॥ ୧୩୩ ॥

ତୃତୀ ଭରତ: ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ପ୍ରତି ।

ତମନ୍ତର ଶ୍ରୀରାମେର ପ୍ରତି ଭରତ କହିତେଛେନ ସଥା ।

ଆର୍ଦ୍ର୍ୟାରାଜ୍ୟମଳ୍ଇ କରୋତୁ ବିଦିନେ ବାମୋମର୍ଯ୍ୟାଦ୍ଵୀକୃତ,
ଶ୍ରାତାଜ୍ଞାପାଳନତ୍ରତ୍ନ: ଫଳ୍ଇ ଗନ୍ଧାତୁ ମନ୍ତ୍ରୋଭଦାନ । ଓତୁ
କୋହିତୁପଗମ୍ୟାଚ୍ଛତମର୍ମା ରାଜ୍ୟେଯମାରାସଦଃ, ମନ୍ତ୍ରୋଷ୍ଠା
ଭ୍ରତତୁଦାନିଜପୁରୀ ମୁଦ୍ରାଯତିପାଦ୍ରକେ ॥ ୧୩୪ ॥

ରାଜ୍ୟେର ପାଲନ କରି ହୁତୁ ହୁତୁମୟ । ବିପାନେ ବସନ୍ତି ଭୂମି କରିବ
ନିଶ୍ଚର ॥ ଶ୍ରାତାଜ୍ଞାପାଳନ ତ୍ରତ୍ନ ଫଳେର ସାଧନ । ଆମାଦିତେ ଅତୁ
ତୁମି କରିବ ଗ୍ରହଣ ॥ ରାମେର ନିକଟେ ଗିଯା କୈକେଯୀ ନନ୍ଦନ ॥
ହୃଦୟାଷେ କହିଲେକ ଏକପ ଏଚନ ॥ ଭରତର ମେହି ବାକୁ କରିଯା
ଅଧି । ରାଜ୍ୟେ ତେ କରିଲା ରାମ ଚିତ୍ତ ନିଶ୍ଚରଣ ॥ ରାମେର ପାଦୁକା
ଲମ୍ବେ ଭରତ ମହ ଶୟ । ଅବେଶ କରିଲା ମିଯେ ଆପନ ଆଲାର । ୧୩୫

ରାଜ୍ୟେ ତଥାଭିବକ୍ତାର୍ଥ ନନ୍ଦାତ୍ମାମହାତ୍ମା ସ୍ଵର୍ଗ ।

ରାଘବାନ୍ଧନ, ପେକ୍ଷି ଭରତୋ ପାଲ୍ୟହିଃ ॥ ୧୩୬ ॥

ବାବେର ପାଦୁବ । ରାଜ୍ୟ ଅଭିଯେକ କରି । ସ୍ଵର୍ଗ ପାଇଲ ପରେ

মাতৃলোরগুরী ॥ রঘুনাথের আগমন অপিক্ষা কারণ। মন্দিরামে
গিয়া করে হাঁজোর পালন ॥ ১৩৫ ॥

দৃষ্টাশ্রমানথ চিরায় বিকাশ, চিত্রকুট হনৌমিহ বিরাধ
বধৎ বিসায়। বুজ্জে ভুবেন মুনিনা সহ উত্তীর্ণা, রামে
নিদাসমকরোদথ পঞ্চবট্যাঃ ॥ ১৩৬ ॥

চিরকাল দেখিলেন আশ্রম সকল। ভস্তে তাজিলা রাম
চিত্রকুট স্থল ॥ মেইখানে করিলেন বিরাধক বধ। দৃষ্টীভূত
হৈলা যেন অরণ্য আপাম ॥ মন্ত্রণা অগ্রহ সহ করি হংপতি।
পঞ্চবটী বনে রাম করিল। বসতি ॥ ১৩৬ ॥

তৎপরোদমিববীক্ষ্যসশস্ত্রঃ, কম্পমান কুমনীয় কলাগাঃ।
তাণ্ডবানিবিদ্যুক্তরূপে, দণ্ডকানন শিথশ্চিমুবানঃ ॥ ১৩৭ ॥
দণ্ডক অরণ্যে ছিল শিথশ্চির গন। নদীন নীরব রামে কৈল
নিরীক্ষণ ॥ মেঘে ষেন সৌদানীরী রামরসূমণি। দেখিয়া করিছে
নৃত্য ময়ূরের শ্রেণী ॥ ১৩৭ ॥

রাঘুনাথেন হয়নাপ প্রেরিতেন বিপিনঃ তুগনীতঃ লযুদাষ্টবর্ণ
অকরোদক্ষিকরঃ কর্ণিকারঃ কুসুমঃ করডোরুঃ ॥ ১৩৮ ॥
রঘুনাথের আজ্ঞালয়ে করিয়া গমন। স্বর্ববণ কর্ণিকার আনিল
লক্ষ্মণ ॥ মেই পুষ্প লইলেন জনকমন্দিনী। কথে আরোপিয়া
শোভা করিল। আপনি ॥ ১৩৮ ॥

তত্ত্ব গমন সময়ে রামচন্দ্ৰঃ প্রতি সীতা ।

গমন সময়ে রঘুনাথের প্রতি জানকী কহিলেন বধ ।
পূরকমলরঞ্জাভিমুক্তপূর্বাগমেহা, মলতত ষষ্ঠাহল
গৌতমোধর্মগত্তীঁ । ত্বরিণ বিচরতি শীর্ণগ্রাবিষ্যাজি
পাদে, কতিকতি উদ্বিদ্যাস্তাপসামারবস্তঃ ॥ ১৩৯ ॥

চৌত্তরে ধৰ্মনারী অহলা। সুন্দরী। ভাবার পৃষ্ঠাণ মুক্ত করিল।
ঙ্গতি ॥ পদবেণ পায়ে হৈল পায়াণ মোচন। গৌতম পাইল
নাটী কমল লোচন ॥ বিজ্ঞাপর মিরিপরে কৃত শিলা ও ছে।
গমনু কঠিলে কৃতি নাটী হয় পাছে ॥ কৃত কৃত মুনিবর দায়বণ্ণ
হুবে। পূর্বাণ আনন্দী নাটী কৃত জনে পাবে ॥ ১৩৯ ॥

লজ্জাণো মনীং দৃষ্টা নাবিক রাহয়তি নাবিকঃ
অবিশ্য শ্রীরামচন্দ্ৰ তি ।

অহস্ত বজ্রাণ নদী দৰ্শন কৰিয়া নাবিককে আহ্বান কৱিতে
কেন নাবিক ভাগ্মনী কৰিয়া রামচন্দ্ৰের প্রতি কহিলেক যথা ।
মানুষী কৰণ রেণ রত্নি পাদযো বিষ্টকথা প্রথীয়সী ।

কালায়ামি তৎপাদপঙ্কজে নাপ দারুহৃদাদোঃ কিমস্তবৎ । ১৪০
মানুষী কৰণ রেণু আছে তথ পায়। শুনিয়াছি রঘুনাথ
একথ বিচ্যা। তথ পাদপঙ্কজ আমি প্ৰকালন কৰি। পৃষ্ঠাণ
দারুণভেব কও দেখি হৰি ॥ ১৪০ ॥

উগত তন্ত্ৰহল্য। গৌতমস্তহ শাপাদিয়মপি মুনিপত্নী
শাপিতাবাপ বাস্তাৎ । চৱণ মলিন সঙ্গানগ্রহংতে,
লক্ষ্মু ভুবু চৱ মিয়ৎনঃ শীমতো পোতপত্রী । ১৪১ ।

গৌতম মুনিৰ শাপে অহল্যা সুন্দরী। পায়াণ হইয়া ছিল
শুনিয়াছি দৰিঃ। মোৱ ভৱি মুনপত্রা এই জ্ঞান হয়। কাহাৰ
শাপেতে প্ৰভু তৌ হৈয়া রয়। দোষ চৱণ সঙ্গ পায়। রঘুনাথ
মানুষী হইবে ভৱী কহিতব শাত ॥ ১৪১ ॥

শ্রীরামঃ ।

শ্রীরামচন্দ্ৰ আনন্দীৰ অতি দৈন্য দেখিলেন।
চৰ্বিভূতিদৈন্য আনকং যুক্তাৰ, শৈতৈব রামঃ সহস্ৰদণে ।

ଗୋଦାବିରୀତିରମାତ୍ରି ତେବୁ ଦେଶେ ସୁଚକେ ଲିଜ ପର୍ଣ୍ଣାଳୀ । ୧୧

ଜୀବକୀର ଅଭିଦୈର୍ଯ୍ୟ ଦୋଧ ରଘୁବର । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ମହିତ ରାମ ହଇଁ
ତେବୁ ର ॥ ଗୋଦାବିରୀତିର ପରେର ଆମ୍ବଦ । ନିର୍ମାଣ କରିଲ
ରାମ ଜାନିଛ ଅଶ୍ୟ ॥ ୧୪୨ ॥

ଶ୍ରୀମାଯାରୀ ତରତି ସୂର୍ଯ୍ୟଥେତି ବକ୍ତ୍ଵା, ଶୌମିତିଳା ମପ୍ରଦି

ତ୍ରୁଟିନିକୃତନାମା । ମୀରାବନ୍ଦଶ ଭଗିନୀ କୁପିତାଥ ଗଦ୍ଵା

ଆତ୍ମାନିମାଯ ଥରଦୂଷଣ ତୈନ୍ୟମୃତ୍ରୀ ॥ ୧୪୩ ॥

ଆମାନାରୀ ସୂର୍ଯ୍ୟଥା କହିଛେ ଅମବ । ତାହାକେ ହେରିଯା ଜ୍ଞାନ
ହଇଁଯା ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ଅସିତେ ମାଗିକା ତାର କରିଲେଲ ଛେଦ । ଛିଙ୍ଗ
ମାମା ମୁକ୍ତକେଶ । କ୍ଲପ ହେଲ ତେବୁ । ରାବନେର ଭାଗୀ ରାମ ହଇଁ
କୁପିତ । ଧରାଦିର ଉତ୍ତରାମ୍ୟ ଆନିଲା ଦ୍ୱାରିତ ॥ ୧୪୪ ॥

ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ମଧ୍ୟକଂ ପରମଚଞ୍ଚରକୋଗନ୍, ନିଃତ୍ୟ ଯୁଦ୍ଧି

ମହାରତ ସକଳ ମେହବାଖେଲ ମଃ । ଥରତ ତ୍ରିଶିର ମାସିତଃ

ଅଗନ୍ତୁଦୂଷନ୍, ଦୁର୍କାରତ, ଅସାନ ଯନ ଯୋଷନ ଶ୍ଫୁରିତ

କାର୍ଯ୍ୟକୋ ରାଧବଃ ॥ ୧୪୫ ॥

ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ମଧ୍ୟ ଅଚଞ୍ଚ ରଙ୍ଗମନ । ମହାର ମମରେ ମାରେ କୈଶଳ୍ଯ
ମନ୍ଦନ ॥ ତିନ ମାତ୍ରା ଧରେ ମେହ ମେହାପାତ୍ର ଧର । ତାହାକେ କରିଲ
ଧର୍ମଅଭ୍ୟ ରଘୁବର ॥ ଦୂଷଣ ଆଛିଲ ତାର ଅଧିକ ମହୋଦର । ଓହେ କ୍ଲପ
ଦଶ ତାର ହେଲ ତେବୁ ପର ॥ ୧୪୬ ॥

ସୌଭାଗ୍ୟ ସୁଧାହୟ ଶ୍ରୀତା ସୂର୍ଯ୍ୟଥା ମୁଖୀ ।

ରାମ ମୋହ୍ୟ ମାରୀଚଂ ପ୍ରେବଯାମାନ ରାବନଃ ॥ ୧୪୭ ॥

ଅଧାମମ ସୌଭାଗ୍ୟ ସୂର୍ଯ୍ୟଥା କର । ଅବଶ କରିଲ ତାହା ରାବନ
ଦୁର୍ଜ୍ଞର ॥ ଉତ୍ସୁନାଥେର ମୋହ ହେତୁ ମାରୀଚ ପ୍ରେରଣ । ମହାର କରିଲ
ମେହକେଶ ରାବନ ॥ ୧୪୮ ॥

ମାରୀଃ ସମ୍ପଦ । ଅର୍ଥାତ୍ ମାରୀଚେର ମାନ୍ଦ ହାରା ବିବେଚନ ॥
କୃତ୍ତାସୁଦ୍ଧ ପ୍ରକାଶ ଦୋଷଃ ମକିଳ, ଚନ୍ଦ୍ରପୂର୍ବଃ ଯା ଧଶଲୋ
ଗ୍ରାମଚର୍ଚଃ । ଅଯମପି ମହେଜ୍ଞାବକ୍ଷକ୍ଷହାନ୍, ଲକ୍ଷେଷ୍ଟର
ଶୁଦ୍ଧବଶ୍ୟାଂ ଶମନଭବନାତିଥିବା ଭବିତବ୍ୟାଂ ଜୀବିତେ
ମୌଦ୍ୟ । ରାସବାଦପି ମର୍ତ୍ତବ୍ୟାଂ ମର୍ତ୍ତବ୍ୟକ ରାସବାଦପି ।
ଉଭାଦ୍ୟାମପି ମର୍ତ୍ତବ୍ୟାଂ ବର୍ଣ୍ଣ ରାମାନ୍ଦବଶ୍ୟାଂ ॥ ୧୪୬ ॥

ସମ୍ପଦଶ ସମ ରାମେର ଦୋଦଶ ବଳ । ମିହିରେର ବନ୍ଦଶେ ତୁମ ଯେବେ
ଆଧୁନିଲ ॥ ବିଦ୍ୟମାନ ଲକ୍ଷାପତି ଏହି ସମ୍ପଦ । ଇହାକେ ଦେଖିଲେ
ଇଶ୍ଵର କରେ ପାଲାଗନ ॥ ଇହାର କାରଣେ ଅଧ୍ୟ ଆମାର ଜୀବନ । ଅବଶ୍ୟ
ଅତିଥି ହୈବ ଶୁଦ୍ଧନ ଭବନ ॥ ରାସବ ହଇତେ ହୃଦ୍ୟ ନତ୍ତବା ରାବନ ।
ଉଚ୍ଚର ହଇତେ ମୋର ନିଶ୍ଚର ମରନ ॥ ରଘୁନାଥେଣ ହାତ ହୃଦ୍ୟ ଶ୍ରେଷ୍ଠ
ଏହି ହସ । ରାବନ ହଇତେ ହୃଦ୍ୟ ଉଚିତ ଏନୟ ॥ ୧୪୬ ॥

ଶୁଲଲିତ ଫଳମୂଲେ ଶୁତ୍ରାକାଳ୍ୟ କିର୍ତ୍ତୁଂ, ରଶରଥ କୁଳ
ଦୀପେ ସୀତ୍ୟା ଲକ୍ଷ୍ମୀନେ । ପମୟତି ରଶକଟ୍ଟୋତ୍କଟ୍ଟୟା
ଶ୍ରେଣିତ୍ତଙ୍କାକ, କନକମହିକୁରଙ୍ଗ୍ରହ ଜାନକୀ ସଂଦର୍ଶ ॥ ୧୪୭ ॥

କଳ ମୂଳ ମେଥୀ କାଳ କରେନ ହରନ । ଅନଜ ଜାମକୀ ମହ ରାସର
ମନ୍ଦନ ॥ ରାବନେର ବାସ୍ତ ହେତୁ ମାରୀଚ ଦୁର୍ଜ୍ଞନ । କନକକୁରଙ୍ଗ ହେତ୍ତା
କରିଲ ଗମନ ॥ ସର୍ବମର ଶୁଗବର ଅତି ଶୁଶ୍ରୋଭନ । ଅମକ ନନ୍ଦିମୌ
ତାହା କରିଲ ଦଶବ ॥ ୧୪୭ ॥

ତତ୍ତ୍ଵଃ ମାତ୍ରା ଶ୍ରୀରାମର ପ୍ରତି ।

ଜାମକୀ ଶ୍ରୀରାମଚର୍ଚର ପ୍ରତି କହିଲୁଛନ ।
ଶ୍ରୀରାମ ଶୁଗମନ୍ତୁ ତୀରମେନ୍ଦ୍ର ଶୁଗପକି ବିକ୍ରମ ଦେହି ଥେ
ଅସୀଦ । ଇତି ଅମକହାତୀ ବଚୋତମୁଦୋଧାର କନକହଙ୍ଗ
ଶଶମୋଧିଶାର ମାମଃ ॥ ୧୪୮ ॥

শিয়েষ্ঠম হৃগ এই অস্তুত শব্দীর। এই হৃগ মোরে দেও ওহে
রস বৌর॥ শুনিয়া সৌতার বাক্য রাম রঘুমণি। দ্বর্গহৃগ অধ্যেষণে
চলিল। আপনি ॥ ১৪৮ ॥

বৎসুলক্ষণ স্বমস্তুৎ, প্রজাবত্তাঃ সহায়ভব। যাবদহং

কনককুরঙ্গ নিহত্য, সমাগচ্ছমীতি বিজ্ঞানুঃ॥ ১৪৯ ।

মোর বাক্য শুন ভাই সুরিত্বানন্দন। সৌতার সহায় তুমি থাক
হে লক্ষণ॥ কনকের হৃগ ধারি না আগি যাবৎ। ভাসকী সহায়
তুমি ধারিবে তাবৎ॥ ১৪৯ ॥

রামাদ্বয়হং। অর্থাৎ রামচন্দ্রের হৃগ অব্যেষণ।

আলোকযন্ত্ৰ বিশখমেককরেণ মন্দং, কোদণ্ডকাণ্ড

মপরেণ করেণ সহ্যং। সংলহা পুস্পালতয়া পটলং

জটানাং রামোহৃগং সুহয়তে বনবীথিকাম্বু॥ ১৫০ ॥

একহাতে শর লৈয়া করেন দর্শন। অগ্নি করেতে মনু আছে য
খারণ॥ পুস্পালতা লৈয়া জটা বন্দ করি শিরে। কাননে কুইজ
রাম অব্যেষণ করে॥ ১৫০ ॥

হৃগ চরিত ।

অর্থাৎ হৃগ এই রূপ বাবহার করিছে বধা।

হনুমাপ্য মুপৈতি লেচিচতৃং ন ছুশতাঃ গাহতে

ঙ্গলুণ্ঠ পাপ্য নিবর্জনে কিশলয়া নাত্রাস্তুত্বারাচ।

ভুয়ঃ পণ্ডিতি গচ্ছতি অভিহৃশং কগ্নযতে হাংতনুং

দূরংধাবতি তিষ্ঠতি প্রচতি প্রাণহৃশ যাহঃ॥ ১৫১ ।

হাতে আলি ধরাদেয় যেন হৃগবর। তুণাদি ভোজম দিয়া করিছে
তৎপর॥ কিঞ্চ হৃগ আইলে বটে ধরা নাই যায়। দেখিতেই
যেন লক্ষ্য লুকায়। পুনঃ পুনঃ নবতৃণ কঁঠঃ স্বাম্বারাণ। কমল

নের্বান পুনঃ দেখে বিদ্যমান ॥ সকল দিগেতে হৃগ করিছে গমন
শুণেনাৰ দেহ পৱে কৱিল ঘৰ্ণ ॥ দূৰে ধাৰ তিছে থাকে চলে
পুনৰাব । কানমেৰ আস্তভাগে হৃগ স্বৰ্ণ ময় ॥ ১৫১ ॥

তত্ত্ব সৌষ্ঠো লক্ষণঃ প্রতি ।

অর্ধাঃ মেই সময় আমকী লক্ষণেৰ অতি কহিতেছেন ।

চিৱৱতি হৃগাদ্বেষী নাথঃ কথৎ রঘুনন্দনো বনপৰিম
ৱাহেতে ক্রুৱক্ষপাচৰ ভৈৱবাঃ । মুহুৱপি ভবানু ক্রু
ম জ্যায়মঃ পারিমাগলে ব্ৰজতি তদহোচেতঃ কিৎ কিৎ
ম লক্ষণ শক্ততে ॥ ১৫২ ॥

হৱিশেৰ অম্বেষণে মোৰ আণনাথ । এতেক বিলয় কেল কঢ়ে রঘু
নাথ ॥ বিদ্যমান এইসব বন পারিমৰ । রজনীচৱেতে ব্যাপ্ত
অতি তয়ক্ষৰ । মুহু মুহু আৰি কই তোমাৰে লক্ষণ । মোৰ
মাথে নাহি তুমি কৱ অম্বেষণ ॥ মে আৰ্চৰ্য কত মনে হইছে
উদয় । মৱিলে কি আণনাথ লইবে আমায় ॥ ১৫২ ॥

চিৱাদ্বষ্টে রামেকৱণ কটুভিত্তৈলমুক্তা বচোভিঃ
কোদশাটমি অনিত গোথাষ্টৱগতাং । বিধায়েনাঃ
রামশুৱত পদদাঘাক্ষিতভুবৎ দধানৎপশ্চ)ন্কথমপি
ম সৌমিত্ৰিগম্ভ ॥ ১৫৩ ॥

ন দেখিয়া রঘনাথে খুনিত্রামনন । আনকীৰ কটুৰাক্য কৱিয়া
অবণ ॥ ধনুকেৱ রেখা ভূমে কৱিয়া লিখন । ক্ষাৰমধো আনকীৰে
তাৰিয়া লক্ষণ + শৌগামেৰ পাদপদ্ম চিঙ্গ লিঙ্গপণ । মেই পথ
নিৱকীয়া চলিল লক্ষণ ॥ ১৫৩ ॥

নৌতোদূৰঃ কলকত্তিণ ছজনা ঝুমড়েড়, পঞ্চামেণঃ
ক্ষতমনুপৱত্যেৰ বৎসঃ কণিষ্ঠঃ । বিভাঃ বিভাঃ

ଶର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟି ଉତ୍ତଃ ପରମାଲାଃ, ସଭିକୁଦ୍ଵିଗ୍ମ ଧିକ ବନ୍ତେ ଶ୍ରୀ
ଶତି ନିଜାମାର୍ଥତିଃ ରାବଣାହୟ ॥ ୧୯୪ ॥

କମକ ହରିଶ ମେହି ଛାସବେଶ ଧରେ । ରଘୁନାଥେ ଲୈଯା ହୁଗ ଗେଲ ଅତି
ଦୂରେ ॥ ତାହାର ପଞ୍ଚାତ୍ମକ ଉଦ୍‌ଧିଗ୍ ମନେ । ଚଲିଲା କଞ୍ଚଳମେବ ରାମ
ଅସ୍ଵେଷଣେ ॥ ତଦନ୍ତେ ଆପମ କଣ ଲଙ୍କାର ରାବଣ । ଲକାରେ ମନ୍ମାମୀ
ବେଶ କରିଯା ଧାରଣ ॥ ଛାସବେଶେ ଲଙ୍କାପତି ଭିକ୍ଷୁକେର ଆରା
ନଚରେ ଅବେଶ କରେ ପର୍ଣ୍ଣର ଆଲୟ ॥ ୧୯୫ ॥

ରାମାନ୍ତୁ କୈତକ ବାନ ଅତିହତ ହଦୟଃ କାନ୍ଦନାନ୍ତଃ କୁରଙ୍ଗଃ,
ସଦୋମାରୀଚମାମାତ୍ରନିରଜନିଚରଃ ସାନ୍ତ୍ରରତାତ୍ତ୍ଵଃ ।
ଭିକ୍ଷୁଃ କୋହପି କ୍ଷମାର୍ଥାନ୍ତିଥିଚିତ ଚଲଂ କୁଣ୍ଡଳ ଶ୍ରେଣୀ
ଶୋଭା, ବୀଚୀ ଧେଲଂ କପୋଳକ୍ଷ୍ମୟିତ ଦଶଶିରାଃ କୁନ୍ତ
କର୍ଣ୍ଣାନ୍ତଜୋଭ୍ରୁ ॥ ୧୯୬ ॥

ଶୋଭାକର ହୁଗ ମେହି ଛିଲ ସରମଯ । ରାମେର ବାନେତେ ହୈଲ ବିଦୀର୍
ହଦୟ ॥ ତଦନ୍ତେ ଆପମ କନ୍ତୁ କରିଲା ଧାରଣ । ରତ୍ନମାଥୀ ବନ୍ଧୁଶଳ
ମାରୀଚ ଦୁଜ୍ଜନ ॥ ଅନକାଳ ମଧ୍ୟେ ପରେ ପୁର୍ବେ ଯୋଗୀବର । ସକୌର
ଶରୀର ଭାର କରେ ପରିଶର ॥ କୁଣ୍ଡଳନେର ତତ୍ରାଜମ୍ବା ହୈରା ମନ୍ମାମୀ
ବିଚିତ୍ର କୁଣ୍ଡଳ କରେ କରିଲ ଶୋଭନ । ୧୯୭ ॥

ଅପିଚ । ଅଥାଏ ଆର ବଲି ।

ବାନେମ ଦିବ୍ୟେନ ରଘୁପାଦୀରୋ, ହୁଗସ୍ତ ବନ୍ଧୁଶଳକ୍ଷମ୍ୟଃ ।
ବିବ୍ୟାଧସାବତ୍ରମା ତପତ୍ୱୀତ, ମନ୍ମାନମନ୍ତାବଦିତ ଅଗାମ । ୧୯୮ ।
ଦିବ୍ୟବାଲେ ରଘୁନାଥ ହୁଗ ବନ୍ଧୁଶଳ । ଲଙ୍କାରି ବିକ୍ରିଲେବ ତାହାତେ
ଆବଳ ॥ ମେହିକଣ୍ଠୀ ମନ୍ମାନମ ତପତ୍ୱୀର ବେଳେ । ମୌତାର ମୌପେ
ମିଥ୍ୟା ଦ୍ଵରିତେ ଅବେଶେ ॥ ୧୯୯ ॥

ଭିକ୍ଷୁଃ ଅଷ୍ଟଚ କନ୍ତୁ ମୂର୍ଖକୁଳାବତ୍ତଳେ କଲେ । ବିଦେହ

ମୁହଁତେଃ ପତିତ ସିମାଦ୍ଵୀ । ଏବନ୍ଦଗୁହାନ ହରିପାଦରଜୀ
ବିମିଶ୍ର, ନିର୍ମାଲ୍ୟମାନ ଲକ୍ଷଣ୍ୟତ ସିଙ୍କିହେତୁ । ୧୯୭ ।
ବିଦେହ ରାଜାର କର୍ତ୍ତ୍ବ, ମାଦ୍ଵୀ ତୁମି ହୁଓ । ସୂର୍ଯ୍ୟକୁଳେ ଅବତାରିକା
ମୋରେ ଦେଉ ॥ ନାରାୟଣେର ପାଦପଦ୍ମରଜ୍ଞେ ମାଥା ମାଲା । ଗ୍ରହର
କରହେ ତୁମି ଜନକେର ବାଲା ॥ ଲକଳ ବାସନା ମିଳି ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏତେ
ହୁଏ । ନିର୍ମାଲ୍ୟମାଲା ଏହି ଜାନିବେ ନିଶ୍ଚଯ ॥ ୧୯୭ ॥

ଇତି ତୁଳମୌଖ ଚର୍ଚ୍ଛାତି ।

ଅର୍ଥାତ୍ ରାବନ ଏହି କଥା ଡାନକୀରେ ତୁଳମୀ
ଦଶନ କରାଇତେଛେ । ଯଥା ।

ହୃଗ୍ରତ୍ତିମଞ୍ଜିମ ଶତାବ୍ଦୀ, ମୁଘରନ୍ କପଟ
ଭିଜୁକ ଲାକ୍ଷତୋହମି । ଆମ୍ବି ଅନ୍ତୁଃ ରୁଦ୍ରଗ ନାହମିତି,
କ୍ଷମସ ବୈକାର ମାକ୍ରମ ହୃଦୟମଞ୍ଜିଲକ୍ଷେ ॥ ୧୯୮ ॥

ଅଯନ ଭଞ୍ଜିମାହେରି ମେଣ ଜାନ ହୟ । ଅମତ୍ତୀ ରହ୍ୟ ତବ ହୈଯାହେ
ଉଦୟ ॥ କପଟ ଭିଜୁକ ଡୋରେ ଦେଖିତେଛୁ ଆମି । ସ୍ୱର୍ଗ ଆମି
ଅନ୍ତୁ ନାହିଁ ଜାନିବେକ ତୁମି ॥ ଏହି ହେତୁ କ୍ଷମାକର ଓହେ ମୋଗୀବର ।
ଭିଜାହେତୁ ମିଦ୍ୟାବାକ୍ୟ ମା ହବେ ଡିପର । କରପୁଟେ ପ୍ରଲିପାଦ
କରିଲୁ ତୋମାଯ । ଏହି ହେତୁ ମୋଗୀବର କମା ଦେଉ ଆମାର । ୧୯୯ ।
ଲବ୍ୟାହରାକ୍ଷମିଲି ଦେହି ଭିଜି । ହଲଜ୍ୟଲଙ୍ଘନମନ୍ତରେଥୀଏ । ଉତ୍ତା-
ତତ୍ତାଃ ପାଲିତଲୋକପଟ୍ଟୀଃ ସମାହରତ୍ତାଃ ରଷ୍ମୀରାଜପୁରୀ । ୧୯୯

ଲକ୍ଷ୍ୟନେର ମତ ରେଖା କରିବା ଲଜ୍ଜନ । ଏହି କପଟ କହିଲେକ
ଲକ୍ଷ୍ୟ କାବନ ॥ ମାଦ୍ଵୀ ମତାହୃମଞ୍ଜିଲୀ ଭିଜା ମୋରେ ଦେଉ । ରଷ୍ମୀ-
ମାଥେର ପିଥ୍ୟା ନାହିଁ ତୁମି ବାମା ହୁଓ ॥ ଗ୍ରହଣକରିଲ ପରେ ଆମକୀର
କର । ଉଚ୍ଚେଷ୍ଟରେ ଡାକେ ମୋତା କୋଥା ନଘୁବର ॥ ୧୯୯ ॥

ମହାନାଟକ ।

ମାର୍ଗିମାର୍ଗି ମୃଗ୍ୟତି ଯୁଗାରାତି ରାମେ ବିରାମେ, ଶୋକେ
ଶୋକେ ଗତବିତି ପତେ ଲଙ୍ଘଣେ ଲଙ୍ଘଣେ । ସୀତା ସୀତା
ତପସତନୟା ରାଜାଲଙ୍କା ମଳକା ୧, ନୀତା ନୀତା ଭୁରଭୁର
ବନ୍ଦୁ ରାବଣେ ରାବଣେ ॥ ୧୬୦ ॥

ହୃଗପଥ ଅସେଷଣେ ହୃଗ ଅରିରାମ । ଗମନ କଲିଲ ଯଦି ପ୍ରଭୁ
ଶୁନ୍ମାଗ । ଅତି ଶୋକେ ଶୋକକୁଳ ହଇୟା ଲଙ୍ଘଣ । ଚିତ୍ତନିରଖୀୟା
କରେ ରାମ ଅଶ୍ୱେଷଣ ॥ ମେହି କାଲେ ଦଶାନିନ ରାଜମେର ପତି । ଲଙ୍କାଯ
ଲହିୟା ସୀତା କରିଲେକ ଗତି ॥ ବିଦେହ ତନୟା ମଧ୍ୟେ ଶୋଭାକାରୀ
ସାତା । ମୁଦ୍ରର ଲପିତ ଅଞ୍ଚ କୁପ ଖଣ୍ଡୁତା ॥ ସୀତାର କାରଣେ ମେହି
ରାବଣ ମୁଠାନ । ଦାସୀକର୍ମେ ଭୁରବନ୍ଦୁ କଲିବେ ବିଧାନ ॥ ୧୬୦ ॥

ରାବଣେନହଡାଗୀତା କୃଷ୍ଣପକ୍ଷେହୀନୀତାଟିଯୀ । ଅର୍କରାତ୍ରୀ
ଦିନଶ୍ୱାସକ ଅର୍କଚଞ୍ଚାର୍କଭାକରେ ॥ ୧୬୧ ॥

ଚତୁର୍ଦୀର ଚତ୍ରୋପନା ଜନକନନ୍ଦିନୀ । ଭିକ୍ଷକରେ ଅର୍କ ଭିକ୍ଷା ଦିତେ
ଛେନ ତିନି ॥ ଅଟେମେ ଅଶିତ ତୋର ହୈୟାଛେ ଉଦୟ । ଏକପେ
ଆଛିଲ, ସୀତା ଅତିର ଆଲଙ୍କା ॥ କୃଷ୍ଣପକ୍ଷେ ଅର୍କ ଦିନେ ଲଙ୍କେଶ
ରାବଣ । କାର ଧରେ ମେହି ସୀତା କଲିଲ ହଣ୍ଡ ॥ ୧୬୧ ॥

ସୀତାଦଶମ୍ବୁଧନୀତା ଡୋକା ବଦ୍ଧିତା କାନ୍ଦନଦ୍ୟାତା ।

ରମୁମନ ରମୁନନ ରମୁନନ ରାମଚତ୍ରେତି । ୧୬୨ ॥

ହରିଲା ଜାନକୀସୀତା ଲଙ୍କେଶ ରାବଣ । ଅକନ୍ୟା ୫ ହୈଲ ଧେନ ଓହାର
ଘଟନ ॥ ଓହେରାମ ରଧୁବର ଆଶ୍ୟନନ୍ଦମ । ଭୟତେ ଜାନବୀ କର
ଏକପ ବଚନ ॥ ୧୬୨ ॥

ଅପିଚ । ଅର୍ପାତ ଆର ବଲି ।

ହାରାମ ହାରମଣ ହା ଅଗମେକବୀର, ହାମାଥ ହା ରମପତେ
ଦିମୁଗକୁମେ ମାଂ । ଇଥି ବିଦେହତମୟା ବଳଧା ଲପନ୍ତୀ

মাধ্যায় রাক্ষসপতিমৰ্ভস। জগৎস॥ ১৬৩ ॥০

হার রাম রঘুনাথ অগভের বীর। আমাকে তৈজিয়া রাব কোথা
হৈলা স্থির॥ বহুধা বিলাপ করি কোথা রঘুপতি। আমাকে
লইয়া যাই রাক্ষসের পতি॥ ১৬৩ ॥

রাবণন্ত রথসঙ্গতামতী নৃপুরং পরিসমজ্জ্বল সত্ত্বা।

উত্তরীয়মপি বক্ষণৎ কচিচ্চারহারমপিচ ষ্টলে২॥ ১৬৪
রাবণের রথে গিয়া জনকনবিনী। সবরে নৃপুর ত্যাগ করিলা
আপনি॥ উত্তরি বশন আর কোথায় কঙ্কণ। কোন স্থানে চার
হার ত্যজিলাত্থন॥ ১৬৪ ॥

অটায়ু রুতাস্তঃ।

ইতোবণ্ণে রামঃ কিপতি হরিণে মৃক্তকরণঃ, সচাপঃ
সৌমিত্রিঃ স্বজনমনুজাতিক্রতমিহ। ইতঃ সৌতাডিক্ষ।
মূপনযতি ডিঙ্গোঃ করতলে, ত্রুৎ বোঝি শ্রেক্ষম্
যুগপদহ মালোকয়মিদং॥ ১৬৫ ॥

করণ। করিয়া ত্যাগ কমললোচন। হরিণের অতি বাণ করিলা
কেপণ॥ সবরে রূপিতা ছুত ধনুর সহিত। শ্রীরামেয়ে লক্ষকরি
চলিল দ্বরিত॥ হেথায় ডিঙ্গুক হাতে জনকনবিনী। ডিঙ্গাদাম
করে সেই রামের রমণী॥ আকাশে উঠিয়া তিন দর্ঘা দেখিলেন।
তাহার বিশেষ আশি জনে কহিলেন॥ ১৬৫ ॥

রাবণ রথস্থাং সৌত্ত্বাং দৃষ্টুং স্বগতঃ।

অর্থাতঃ রাবণের রথে জনকৌকে অটায়ু দর্শন করিয়া।

মানন্দের স্বারা বিবেচনা করিছে যথ।।

মায়ীচ হস্তাব্যগ্রে রামত্বে চ লম্বণে।

କଥରେସା କୁରଙ୍ଗାନ୍ତି ରାବନ୍ତ ରଥୋପରି ॥ ୧୬୬ ॥

ଶାରୀଚ ହୃଦୟା ହେହୁବ୍ୟାଗ୍ର ରମ୍ପତି । ତଥିକ ଦୁଃଖୀତାହେ ଲଜ୍ଜନ,
ହୃଦୟି ॥ ହରିଣ ନୟନ ସୌଭା ବିଦେହନନ୍ଦିନୀ । ରାବନେର ରଥୋପରେ
କିଅକାରେ ତିନି ॥ ୧୬୭ ॥

ଦୁଷ୍ଟ୍ରାକାଶାଦରତରତିତମବତଃକୁଂ ଦୁଷ୍ଟ୍ରା ରାବନ୍ତ ।

ଅର୍ଧାୟ ରାବନେର ରଥେ ଜାମନୀକେ ଜଟାଯୁ ମର୍ମନ କରିଯା
ଆକାଶ ହିତେ ଅବତରଣ ହିତେଛେ ତାହାକେ
ରାବନ ଦେଖୁଥାଏକଣ କରିଦେଛେ । ଯଥା ।

ମୈମାନଃ କିମର୍ବ କୁଣ୍ଡି ଗଗଳେ ମୟାଗମବାନତଃ,
ଭକ୍ତିଶୁଷ୍ଟ କୁଣ୍ଡଃ ମ ବଜୁପତାନକୁଟୋ ମହେଶ୍ଵର-
ଦପି । ଆକ୍ଷ୍ୟଃ ମୋହି ମର୍ବ ନିଜେନ ବିଭୂତା
ଆନାତି ମାଃ ରାବନ୍ତ, ଅଞ୍ଜାତଃ ମଞ୍ଜଟାଯୁରେବ ମର
ମନାଗୃହୋବଧର ବାଞ୍ଛନ୍ତି ॥ ୧୬୮ ॥

ମୈମାକ ପର୍ବତ ଏହି କରି ଭନ୍ମାନ । ଅବ୍ୟାହତ ମୋର ମାଗ୍ କୈଲ
କୁଣ୍ଡମାନ ॥ ତାହାର କୋଥାଯ ଶକ୍ତି କଥନ ମେ ନଥ । ଇତ୍ୱେର କୁଲିଶ
ଭୟେଲୁକ୍ଷ୍ୟିତ ହୁଏ ॥ ତବେ ବୁଦ୍ଧି ହବେ ମେହି ପଞ୍ଚମ ଅଶନ । କୃଷ୍ଣର
ନବିତ ଜାନେ ଆମି ବୈ ରାବନ । ଅଞ୍ଜାନ ମେ ଜନାତୁର ଅଟାଯୁ
ନିଶ୍ଚର । ହତ୍ୟବାଞ୍ଚା କରି ବୁଦ୍ଧି ହିଲ ଉଦୟ ॥ ୧୬୯ ॥

ରାବନ୍ତ ଶତି ଜଟାଯୁ ।

ଅର୍ଧାୟ ରାବନେର ଶତି ଜଟା ଯୁ କରିଦେଛେ । ଯଥା ।

ଅନ୍ଯ ବ୍ରକ୍ଷକୁଳେ ହ୍ୟାର୍ଚନବିଶ୍ଵେ କୃତ୍ତାପିତଃ କର୍ତ୍ତର୍ବ,
ଭକ୍ତିର୍ବଜ୍ରିନି ବାହୁଦୁରଳମ ଯାପାର ଶକ୍ତିଃପରା ।
ହେଲୋହୋଲିତ କେଲିକମ୍ଭୁକନିଦଃ କୈଲାଶ ଉୟ-

পাটিত, তৎ কিং রাবণ লজ্জামে হনসে
চৌর্যেণ পড়ী রয়োৎ ॥ ১৫৮ ॥

ত্রস্ককুলে জয়তব শুনহে রাবণ। শিরচেদ করি কলে হরের
আর্চন ॥ বান্দণ বলে তব মহেশ্ব লুকাই। হেলাৰ কৈলাশ
পিৱি উৎপাটিত হয় ॥ একপ করেছ কৰ্ম তুমিহে রাবণ।
রামের রমণো চৌর্যে করিলে হয়ণ। এই হেতু আমি কই ওহে
লক্ষেখুন। কেন লজ্জা নাহি কর ইহাতে বিষ্ণু ॥ ১৫৮ ॥

অপিচ। অর্পণ আৰ বলি।

জয়ত্রস্ককুলে তপস্তুপমং বীর্যঃ লোকোন্তরঃ,
কিলৈশ্বর্য মহো ত্রিলোকজগ্নিঃ স্বগাঙ্গনাম্বামিনঃ।

ইতাম্বদপি বাঞ্ছিতং কমধিকৎ সীতা সমাকৃষ্ণতে,

তপস্তুপ সহবাকুবৈঃ পশ্যতে যাতাপি নিঃশেষতাৎ ॥ ১৫৯

ত্রস্ককুলে জয় তব অনুপম তপ। ত্রিলোকেতে বীর্য তব
আছয়ে অভব। স্বর্গ রমণীৰ স্বামী মহেশ্ব সমান। সেকলপ
ঐশ্বর্য তব আছে বিদ্যমান। এই কি অধিক বাঞ্ছি কর লক্ষ
পতি। আকৰ্ষণ করে সীতা লইলে সম্পূর্ত। মেই হেতু পশ্য
মতি বাক্ষব মহিত। নিঃশেষ হইবে তুমি কহিনু বিহিত ॥ ১৫৯

অবিদৃষ্টবদোষ মহং সহে বিস্তু বৌরবধূপতি দেবত্বা ।

শ্রবনমন্তি জটায় রহস্যা হশঃ ধস্ত রথশুব তিষ্ঠতু ॥ ১৭০ ॥

অধিবিত হয়ে কৰ্ম করে ধাক মদি। সহিনু তোমার দোষ শুন
শুননিধি। বৌরেন রমণী সীতা দেবতার নারী। সম্পূর্তি করহে
ত্যাগ মানবের অরি। জটায় আমোর নাম লইনু শবল। সশর-
ধের শথা আমি শুনহে রাবণ। এইকলে লক্ষাপতি তিষ্ঠ তব
মুখ। উচিত বাবেয়তে কচুনা বাবে কুপথ ॥ ১৭০ ॥

ତ୍ଥାପି ଉତ୍ସବଧୀର୍ଯ୍ୟମତେ ରାବଣେ ।

ତ୍ଥାପି ଅଟାୟୁକେ ତୁଛ କରିଯା ରାବଣ ଗମନ କରିଲେକ

ମେଟେ ରାବଣକେ ଡଟାୟ ଫୁଲାଯା କରିତେଛେ ।

ରେରେ ଡୋଃ ପାରଦ୍ଵାରଚୌର କିଦିଦଃ ଧୀରଃ ଦ୍ୱୟା ଗମାତେ,

ତିଷ୍ଠାମିତିତ୍ୱପରମାଦରତ୍ତଃ ଥାତୋ ଅଟାୟଃ ସ୍ୱର୍ବ୍ର ।

ଶୈଖମାଂ ପାତିଦେବତାଂ ନ ଖଳ ଚଯ ହଣ୍ଡ ଚଣ୍ଡାକୁଣ୍ଡ, କ୍ରୀଡ଼ା

କର୍ମ ନିର୍ଗତି ମୁଖରମଃ ପାଶ୍ୟନ୍ତିଗୁଧ୍ୟାତ୍ମବ ॥ ୧୭୧ ॥

ପାରମାଣ୍ଵୀ ଚୋଟ ଓରେ ରାଜମେର ପାତି । ଏହି ରାଜକର୍ମ ତୁ ମି କରିଲେ
ସମ୍ପୁତ୍ତି ॥ ତିଥେ ଥାକ୍ୟା ଓ ତୋଥା ନିକଷା ତନୟ । ସ୍ୱର୍ବ୍ର ଅଟାୟୁ
ଆମି ଭାନମୀ ଆମାୟ ॥ ଗର୍ଭମୀବଳ ଗରି ଆମି କରି ଅଧିଷ୍ଠାନ
ମେ କଥା ଅଞ୍ଜାତ ଆହୁଲଙ୍କଣ ଅଞ୍ଜାନ ॥ ଦେବତାର ନାରୀ ତୁ ମି
କର ପରିଦ୍ୟାଗ । ନତୁବୀ ଶାତିବେ ଅମ୍ବ ତବ କ୍ରମିଗ ॥ ମୋର ଚନ୍ଦ୍ର
ଦେଖ ଏହି ଅକ୍ଷ୍ୟଶ ସକ୍ରପ । ଇହାର କର୍ମଣେ ତୋ ର କରିବ ଦିକୁପ ॥
ବିଦୀର୍ଘ ହଇବେ ଅମ୍ବ ତବ ବନ୍ଧୁତ୍ୱ । କରିବେ କୁଦିର ପାନ ଶକୁନ
ମକଳ ॥ ୧୭୧ ॥

ଶୌଦ୍ଧାମାଧ୍ୟାମୟନ୍ ରାବଣଃ ପ୍ରତି କୋଃ ମାଟକତି ।

ଭାନକୀକେ ଅଟାୟୁ ଅଭୟ ପ୍ରଦାନ କରିଯା ରାବଣେର ଏତି
କୋର ହକି କରିତେଛେ ସଥା ।

ମାଟେଷୀଃ ପୁଣ୍ୟୀକେ ବ୍ରଜତିମୟପୁଣ୍ୟୀମୟଦୂର୍ବ ଦୁରାଜୀ,

ରେରେରକ୍ଷଃ କାଦାରାନ୍ ରଯୁ ହୁଲତିଳବ୍ୟାପାଜତ୍ୟ ଅଯାସି ।

ଚନ୍ଦ୍ରକ୍ଷେପ ଶ୍ରାଵିରେ ଶ୍ରୁତିତମଧମତିଭିର୍ଦ୍ଦୁର୍ବିକ୍ଷିପ୍ତମାତ୍ରେ,

ରାଶାପାଲୋପହାର୍ବ ମଣିଭିରଦିଭୃତ୍ୱଃ ଭଜିଯୋତ୍ତିଃ

କରୋମି ॥ ୧୭୨ ॥

ମାଟେଷୀ ହନ୍ତପୁଣ୍ୟୀ ଡର କି ତୋମାର । ସଥମ ଦୁରାଜୀ ଅଗ୍ରେ

না মাৰে আমিাৰ ॥ ওৱে ওৱে রঞ্জপতি হাতস দুজ্জৰ্ণ ॥ হিয়া
আমেৰ নাৰী কৱিছ গৱন ॥ তব দখদণ্ড আৰী কৱিয়া চৈদন ।
দিকপাল মশজনে কৱিব থুজন ॥ মিশি মিশি দৃশ্যমানে তব
মধুমাতা । চক্ষুৰ ঘোৱে ছেৰ কৱিব সবথা ॥ ১৭২ ॥

আঃ পাপিন্পশাতো মেঘতিলকবধূ চোরয়িঙ্গাপ্রা-
য়ীত্বৎ, সৌতাং শৌতাং শুলেখামিবগিবিশশিরঃ শায়িনী
নূম্বাতোগ্নি,। এভি হিঙ্গা শিরাং সি প্রথানগমুষ্ঠের্ণিষ্ঠচূড়া
মনি, নিদানদ্যাহং গুরুয়ানুরমনিৰ মুগ্ধাতানিংসৎহরামি । ১৭৩
ওৱে পাপী রঞ্জপতি রাক্ষস অথম । ত্ৰিভুবনে পাপী নাহি
দেখি তোৱ সম । মণেশোৱ শিখলায়ী মুগাঃ শুণ লেখা । তেমতি
ভৃতলে সৌতা ভুবিচত্রলেখা । একপাৰমনী রামেৰ কৱিয়া হৱন
গমনে উষ্যত হৈলে রাক্ষস দুজ্জৰ্ণ ॥ মোৱনথে তব মুণ্ড চেমিব
নিশ্চয় । দীপ্তমান চূড়ামনি ষাহে শোভা গায় ॥ গুৰুড় উৱানন্দ
কৱয়ে যমন । সংহার কৱিব অদ্বাতোমারে ষেমন ॥ ২৭৩ ॥

জটায়ু রাবণয়ো যুদ্ধ ।

রাবণেৰ সহিত অটামুৰ যুদ্ধ ।

অক্ষঃ বিক্ষিপতি ধুত্ব দিতজতে মূর্কাতিমন্ত্রঃ মুগ্ধঃ,
চক্রঃ চূর্ণযতি ফিণোতি তুঃগানুক্ষঃপতে পক্ষিগাট ।
রুক্ষঃ পজ্জতিতজ্জয়তাভিজ্ঞবত্যালঙ্গতে, তীভ্যস্তা
পক্ষতিকৰ্ত্ত প্রচলযত্যাক্ষত্রদফ্ত্যগি ॥ ১৭৪ ॥

রাবণেৰ অক্ষ পক্ষি কৈল নিকেপন । তাৰার পশ্চাত ধুজা কৱিল
ড়িন ॥ যৌবাল চক্রচূর্ণ টৈল কীৰ্ণ হৈল ধোড় । তজ্জৰ্ণ
কৱিছে পক্ষি পজ্জৰ্ণ অশোচা ॥ রাবণেৰ অবিভব হইল সকল ।
ভয়ে ভীত হৈৱা সবে কাপিছে অবল । তাড়ন কিয়ে পক্ষি

করে আকর্ষণ। ক্রোধহস্তে দেখি উর্কে কলিল গমন ॥ ১৭৪ ॥

জুড়তো দুঃচপেট শিলাতলেন, অঞ্চল পিপোষ গগনে ।

হস্তুতপক্ষিরাজং। ইবং হিত স্মৃত তদ্ভুবি রাম রাম

রামেতি মন্ত্রমনিশং নিমদন জটায়ঃ। ১৭৫ ॥

মেই হেভু জুড় হৈয়া লক্ষণ রাবণ। চপেট মায়িঁ। কৈল
পক্ষিরে পেবণ ॥ অস্তুত পক্ষিরাজ গগনে আছিল। আগ মাত্
অবশেষ অত্যপি রংল ॥ রাম রাম এই মন্ত্র অপি নিয়ন্ত্রণ।
পতিত হইল পক্ষি ধরার উপর ॥ ১৭৫ ॥

অথ কৃতরথভঙ্গং পক্ষিরাজং নিহতা, ক্ষিতিগতমবলোক্য

স্থান মাত্রাবশেষং। অনকন্তুপতিপুরীঁ ক্ষিপ্রমাদায়

লক্ষ্মী, সরভসমুপসন্ধে হশোককেলীবনাস্তে ॥ ১৭৬ ॥

রথভঙ্গ পক্ষিরাজে কারণ। হনন। ক্ষিতিগত কৈল তারে লক্ষণ
রাবণ ॥ স্থান মাত্র শেষ হৈয়া পড়ে ধোতলে। রাবণ দেখিল
পক্ষি আছে মৃতছলে ॥ অনকন্তুপতিপুরীঁ লইয়া দ্বরিত ।
লক্ষ্মী অশোকবনে হৈল উপাস্ত ॥ ১৭৬ ॥

পতিতজটায়ুথেবঃ। জটায়ুপতিতহইয়া খেদকরিতেছেন ।

ম মৈঝৌনবঁচ। দশ রথনূপে কার্যা বিষয়ঃ। ন বৈদেহী

আত। ন চ রংহতো রাক্ষসপাতঃ। ন রামস্থায়েন্দ্র ন যন

বিষয়োন্তু মৃতিমো, জটায়ুজটায়ু বিত্তধরতব-

স্তাপ্যারহিতঃ ॥ ১৭৭ ॥

দশরথের কার্য্য করু মৈজ্ঞ ন। হলেম। আনকী রাখিতে আবি
আহি পারিলেম। চৱে আঘাতে হত নহে লক্ষণৰ। ন। হইনু
যুনাধের নয়ন দোচৰ ॥ অহুতি জটায়ু আনি অতি অভাসম
অপ্তে হৈয়াছে যোর অভাস। অনম ॥ ১৭৭ ॥

পথি রাম লক্ষণের প্রত্যক্ষী ।

পথে রাম লক্ষণের কথোপকীর্তন ।

একাকিনী মুটজসীমি বিহার সৌভাগ্য, কিংবৎস মৎ সবিধ
মাকুলমাগতোহসি । অত্তাপতে চিরয়তি স্বরিবীর দেব্যা,
নৈবহিতঃ কষ্টুকদুক্তি কদর্থিতোহঃ ॥ ১৭৮ ॥

কুটিরে কামিনী একা রাখিয়া লক্ষণ । আমার নিকটে কেন
কৈলে আগমন ॥ এখানে বিশ্ব তব বৈশল-রঘুবর । আমাকে
জানকী দেবী করে কষ্টুক্ত ॥ তাহাতে ধাকিতে আবি রা পারি
তথায় । সেই হেতু রঘুবর আইনু হেথোয় ॥ ১৭৮ ॥

বাণেনকেনামস্তু তৎ তৎনিহত্য, মারীচাধ্যঃ জাড়
ধামঃ জনেন । সৌভাগ্যন্যাঃ পশ্যতঃ পর্মশালাঃ, কিং
কিং বৃত্তঃ ন তথা রাঘবঃ ॥ ১৭৯ ॥

মাতৃচ নামক রঞ্জ আছিল প্রকাশ । এক বাণে নাম তারে
করিল বিনাশ ॥ সৌভাগ্য পর্ণালয় দেখিলেন আসি । পর্মা
হইত বেশ সূর্য পড়ে ধসি ॥ সেই কালে রঘুনাথের কি মা
হৈয়াছিল । মন্দস্থা কষ্ট দ্রুত অমান পড়িল ॥ ১৭৯ ॥

মায়াকুরঞ্জ বিনিহত্যা বাতৈ, ভার্তাসহাগত্যচ পর্মশালাঃ । কোণ
তৎ তৎ সমীক্ষ্য তৃত্য, ত্রৈতঃ চতুর্থঃ ম শশাক রাম । ১৮০ ॥
মায়াময় বৃগ্র মারি রঘুর নন্দন । পর্ণালয়ে আগমন সহিত লক্ষণ
অবিলম্বে তিন কোণ হেথোর মুপতি । দেখিতে চতুর্থ কোণ শত্
মহে মতি ॥ ১৮০ ॥

রাম বিলাপঃ ।

জামকীর বিরহে রামচন্দ্র বিলাপ করিতেছেন ।

বহিবপি নপদানাঃ পঙ্গিকাস্তমকঃ চিঃ, কিমিদমিহ

ଅସୀତି ପରଶାଳା କିଷନ ॥ । ଅହମପି କିଲନାହଂ ସର୍ଥୀ ।

ରାଧବନ୍ଦେ, କୃଗମ୍ପି ମହିମୋଡ଼ା ହର୍ଷମୀତା ବିଯୋଗ ॥ । ୧୮୧ ।

ଅନ୍ତର ବାହିର ଆମି ଦେଖିନୁ ନଯନେ । ଜାମକୀର ପଦ ଲେଖା ନାହିଁ
କୋନହାନେ ॥ ଏଥାମେ ଶ୍ରିଯୁକ୍ତି ନାହିଁ ଏକି ଦୈତ୍ୟ ଦାୟ । ଏହି ଦୁଃଖ
ମୋର ମେହି ପରଶାଳା ନଯ ॥ ଆମି ସେବ ଆମି ନାହିଁ ଏହି ଜ୍ଞାନ
ହୁଏ । ମୋର ମନେ ଏହିକୁପ ହଇଗାଛେ ଉଦୟ । ସମ୍ମିଳନ ହେତୁ
କମଳଲୋଚନ । ଜାମକୀ ବିରହ ମୋର ନାହିଁ ମହନ ॥ ୧୮୧ ॥

ହୀ ପରଶାଳା କଳବାସୁଷ୍ଟେ ହାତୁତଳା ବିକୃତଚନ୍ଦଲେଖେ । ମଞ୍ଜୀବନ
ନାମବଲମୟଶାଖେ, ବୈଦେହି ବୈଦେହି କୁତୋ ଗତାପି ॥ ୧୮୨ ॥

ଆଲୟେର ଅନ୍ତର୍ମାଯ ସିଂହପା ଛିଲେ । ଆବିକୃତା ଚନ୍ଦଲେଖ
ତୁମି ଧରାତଳେ ॥ ଶୁଣୀଲ ଜନେର ହତ୍ୟା ଶାଖାବଲମୟ । ହାତ ହାତ
କୋଥା ଥିଯେ କରିଛେ ଗମନ ॥ ୧୮୨ ॥

ସଭୁରଜୋରଙ୍ଗିତ ସର୍ବକାଯୋ, ବଢ଼ୋ ବିଭୁର୍ମନ୍ୟ ବିଦୀର୍ଣ୍ଣଚେତାଃ । ବୋକି
ହିଯୋଗାନଳ ଦୟାମନଃ, ସକାନ୍ତମାଲିଙ୍ଗରତୀବାହୁମିଃ ॥ ୨୮୩ ॥
ଧ୍ୟାର ଧୂଲୀଯ ପଡ଼ି ଦୌଷ୍ଠ ଦୟାମନ୍ୟ । ଶୋକାନଳେ ଦର୍ଶନ ଦେହ ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ
ଦୟାମନ୍ୟ ॥ କାମିନୀ ବିରହ ଅଗ୍ନି କରିଛେ ଦ୍ୱାନ । ଫିତି ଯେନ ଶ୍ରୀଯ
ପାତି କରେ ଆଲିନ୍ଦନ ॥ ୨୮୩ ॥

ତାବମାରେ ମୁନିଜମାପମନ୍ୟ ।

ଏବିଷୟେ ଅବସନ୍ନ ହଇଲେ ମୁନିଜମେର ଆପମନ ।

ଏକବୈବତୁ ରାମେନ ଲକମର୍ଥ ଚକ୍ରକୁଟ୍ୟ ।

ରାଜ୍ୟନାଶେ ବନେବାବୋ ହତ୍ତାଶୀତା ହତ୍ତାଶୀତା ॥ ୧୮୪ ॥

ଏକ ରାମ କର୍ତ୍ତାତ ଅର୍ଥ ଚକ୍ରକୁଟ୍ୟ । ବିଭେଦ କରିଯା କହି ତାହାର
ବିଷୟ ॥ ରାଜ୍ୟନାଶ ବନେବାବ ଜାମକୀ ହରନ । ଦୈବହେତୁ ହୈଲ
ତାର ପିତାର ମରନ ॥ ୧୮୪ ॥

অসম্ভব হেন হৃষিক অস্ম, তথাপি রামে লুক্তে শুগার । আর
সমাসংশ: বিপত্তিকালে ধিরোহি পুঁসাঁমলিনী অবস্থি । ১৮৫ ।
সেগোৱ হৃগেৱ অস্ম সম্ভব মা হয় । তথাপি হৃগেৱ লাগি লুক্ত
দয়ামূল ॥ নিকটে বিপত্তিকাল হৈলে উপাস্থিত । ধীমান অনেৱ
হয় বৃক্ষি বিগণীত ॥ ১৮৫ ॥

কৰ্মণাৰাধ্যতে বৃক্ষি বৃক্ষ্যাকৰ্ম ন বাধ্যতে ।

কৃক্ষিলিপি যদ্রামো হৈমৎ হয়িণ ময়াগাঁৰ ॥ ১৮৬ ॥

কঠোৱতে বাধ্যতা বৃক্ষি আছৱে নিশ্চয় । বৃক্ষি হেতু কৰ্ম বাধ
কদাচ মা হৰ ॥ যে হেতু স্বৰূপি রাম কৌশল্যা মন্দন । সে গুৰু
হৃগেৱ পাছে কৱিল গমন ॥ ১৮৬ ॥

রাজ্যাদ্ভুৎ শ্রয়তা বনৎ গময়তা ঘোৱে স্ত্ৰিয়ামাচৈৱ,
বৈরৰং কাৰয়তা মতিৎ ছলয়তা মাৰাহৃগছয়না । সারান
কাঁয়তা বমে ভময়তা নামাৰমালীতলং, রামস্থাপি
কৃতঃ শচ্ছেন বিধিমা হুঁধাতি হুঁধথৎ মহৎ ॥ ১৮৭ ॥

রাজ্যচুক্ত কৱে বিধি দিল বনবাস । রাজ্যস সহিত পাণে শক্রতা
শকাশ ॥ মায়াসুগ ছলে মতি কৱিয়া ছলনা । সারান বিদ্ৰ
বিধি কৱিল মটনা ॥ বিবিধ বমালীতল কাননে ভমণ । বিধি
হৈতে হৈল রামেৱ এমৰ ঘটন ॥ ১৮৭ ॥

হালকভে জনকবৎশজ বৈজ্ঞানি, হামৰিলোচন
চকোৱ নবেন্দুলেখে । ইথৎ শুটৎ বহুবিলপ্য বিলপ্য
রামশুমৰেৱ পৰ্ববমতিং পৱিত্তশচার ॥ ১৮৮ ॥

নয়ন চকোৱ মোৱ নবইন্দুলেখে । বিদেহ রাজাৱ বৎশে
আছিলে পতাকা ॥ একুপ বিলাপ কৱি রহুচন্দন । কৃতিবৰ
চারিদিক কঠেন দমণ ॥ ১৮৮ ॥

‘ ପୁରଃ ପରଶାଲାଃ ବିଲୋକ୍ୟ ରାମଃ ।

ପୁନର୍ବାର ପରଶାଲାଂ ଅବଲୋକନ କରିବ। ରାମଚନ୍ଦ୍ର କହିଛେନ ।

ଆଲିଙ୍ଗତାତ୍ମ ସରସୀରହକୋରକାଳୀ, ପୀତୋଃଖରୋତ୍

ମଧୁରୋ ବିଧୁମହିଷ୍ୟ । ରଙ୍ଗାବତୀର ମକ୍ରମବିର୍ଦ୍ଦିତୀନି,

ପୁଞ୍ଜାଗମୁନି ଦୟିତେ କଗକାଳି ଶୁଭ ॥ ୧୮୯ ॥

ମଧୋରହ ତୁଳା ଭାର ଆଛିଲ ଅଯନ । ଏଇ ହାନେ ମେଇ ପିଥି, କିମ୍
ଆଲିଙ୍ଗନ ॥ ମଧୁର ବଦନ ତାର ବିଧୁରମାନ । ତାହାତେ କରିଛିଆଜି
ମୁଦ୍ରାର ପାଇ ॥ ତ୍ରୀଡ଼ାର କୁମ୍ଭ ଏହି ଆଛୟେ ହେବ୍ୟା । ଥାରେ,
ଶିଥିଶୀ ମୋର ମିଯାଛେ କୋଥାର ॥ ୧୯୦ ॥

ଗୋଦାବରୀତୀରେ ମୀତାମ୍ବେଷଣେ ରାମ ଚରିତ ।

ଜାନକୀର ଅନ୍ଦେସଣେ ରଘୁନାଥ ଗୋଦାବରୀତୀରେ ଏଇକପ

ବ୍ୟବହାର କରିଛେନେ ଯଥା ।

ହେଗୋଦାବରି ରମ୍ୟବାରି କୁଭଗେ ଦୃଷ୍ଟୁତ୍ସୟା ଜାମକୀ, ମାହର୍ତ୍ତଃ
କମଳାନି କିଂଗତୀ ମାତ୍ରାବିନୋଦାରିବ । ଇତୋଃଶ୍ରଦ୍ଧି
ପାଦପଂ ଅତିପଥ୍ୟ ଶ୍ରଦ୍ଧାପଗଂ ଅତ୍ୟଗଂ, ଅତ୍ୟଗଂ
ଅତିବର୍ତ୍ତିନଂ ତତ ଇତ୍ତନ୍ତାଃ ବାଚାତ ଈମଧିଲୀଏ ॥ ୧୯୦ ॥

କୁଭଗେ ହେ ଗୋଦାବରୀ ରମ୍ୟବାରି ତୋର । କୁଧାକୁଷ୍ଵରମୀ ମୀତା
ଦେଖେଛୋ କି ମୋର ॥ କମଳାହାନ ହେତୁ ଗଜେଜ୍ଜ ଗାମିନୀ । କିମ୍ବା
କି କୋଥୌରେ ଗେଛେ ମୀତା ବିଲୋମିନୀ ॥ ତତ ପଥ ନମ ଉଦ୍‌
ମୟୁର ହରିଦେ । ଜାନକୀ ଚାହେନେ ରାମ ଲକଲେନ ତାବେ ॥ ୧୯୧ ॥

ତୋଭୋରଙ୍ଗଃ ପର୍ବତଶ୍ଵରହକୁମୁଦୁତ୍ୱାବ୍ୟୁନୀ ସୃଜମାନ,
ରାମୋହଃ ବାକୁଳାଭା ଦଶରଥ ତନୟଃ ପ୍ରଚ୍ଛତେ ଶୋକମହଃ ।

ବିଷ୍ଵୋକୀ ଚାରିମେତ୍ରୀ ଗଜଗତିଗମନ ଦୀର୍ଘକେଣୀ କୁମଧା,
ଦୀମୀତା ଦେନନୀତା ବନ୍ଦହୁମୁକ୍ତ କେନ୍ଦ୍ରୀ କୁତୁହଳୀ ॥ ୧୯୨ ॥

গিরিপরে তরুগণ কুমুদে পূর্ণিত। মনসবীরশে সদ। দত্তেছে
চৰিত। আমি রাম দশরথরাজার তনয়। শোকামলে মন্দদেহ
বিদীর্জনয়। বিষফল জিনি ওষ্ঠ মনোজ্ঞ নয়ন। দীর্ঘকেশী
পৃষ্ঠামধ্যে গজেন্ত গমন। মম হৃৎপঞ্চগত। আহামরি সীত।।
কে তুলিল মে প্রিয়সী কে দেখেছে। কোথা।। ১৯১।।

সাদেবাতটিভী কদেব বিপিনং দৈষা নিকুঞ্জস্তৰী,
মোঢ়য়ং ভূমিধরঃ সএব মলয়ঃ প্রোক্ত তমন্দানিলঃ।
তানোত্তানি শরাং বিস্তি বিমলানুভূক্ত বক্ষোকৃত,
ভন্দ। পৌড়নভার মন্দগমন। নালোক্যতে জানকী। ১৯২।।
মেই বেরানদী আমি দেখিনু নয়নে। উজ্জপ কানন কুঞ্জ আছে
মেই থানে।। এই সে ভূধর আমি করি নিরীক্ষণ। উজ্জপ মলয়
মন্দ বহে সমীরণ।। সেইজপ নদ নদী আছে সেই থানে।।
প্রাণের প্রিয়সী আমি দেখি ন। নয়নে।। ১৯৩।।

গাহং গাহং গহ্বরে কাননেতাং মশঃ দশ্রং দশ্রং ছৌঁ
মজ্জাঁ। আরং আরং ভূৰুঁ ভুৰুঁ কান্দকান্দাঁ, রামঃ
কান্দা মত্তিচারী মরৌঁ সীৰু।। ১৯৪।।

গহ্ব'র কাননে সীতার করিয়া সক্তান। দশ্রং মান বলী বশ
দেখিল বিদ্যমান।। অজরণ আর সীত। করিয়া মৃত্য। অপ্রি
চারী হৈয়া রাম করেন রোদন।। ১৯৫।।

সীতারা মলকায়াঁ রামঃ।

অর্থাঁ জানকীকে অশ্রাপ্ত হইয়া রঘুনাথ কহিছেন বথ।।
মধ্যাঁ কেশরিত্বঃ মিতক্ষ কুমুদৈনেত্রাঁ কুরঙ্গীগৈলঃ,
কাঞ্চিচল্পক কৃটৈলেঃ বলন্নাত্তঁ তাহাতঁ কোকিলেঃ

ବଲ୍ଲୀଭିଲ୍‌ଲିଙ୍ଗପତଃ କରିବିରେଃ ରିଥଃ ବିଭଜ୍ଯାଙ୍ଗସୀ,
କାନ୍ତାରେ ସକଳେ ବିଲାସ ପଟୁଭି ର୍ମାତାଲି କିଂଦୈଧିଲି । ୧୯୪ ।
ମଧ୍ୟଦେଶ ହରିଲେକ ହରିଶ ଆଲି । କୁମ୍ଭରେ କରିଲ ଚୁରି ମୁମ୍ଭୁର
ହାଲି ॥ ହରିଣୀ ହରିଲ ମେତ୍ର ଉପାସ କି କରି । ଚଲ୍ପକ କଲିକ;
କାନ୍ତି କରିଲେକ ଚୁରି ॥ ପିଷ୍ଟକୁଳେ ହରିଲେକ ମଧୁର ନିମାଦ ।
ଲାବନ୍ୟ ଲହିଯା ବଲୀ କରିଲ ଅମାଦ ॥ ମୁନ୍ଦର ଗମନ ଦେଖି ମାତ୍ରରେ
ଗନ । ଶ୍ରୀରାମର ଗତି ଗଜେ କରିଲ ହରଣ ॥ ବିଲାସୀ ହଇଯା ମରେ
ପଞ୍ଚଗଙ୍କଚନ୍ଦ । ବିଭାଗ କରିଯା ନିଲ ଆମକିର କାନ୍ତ ॥ ଦୁର୍ଗମ ପଥେର
ମଧ୍ୟେ ପାଏସ ଏକାକିନୀ । ସକଳେ ହରିଯା ନିଲ ଆମାର ରମଣୀ ॥ ୧୯୫

ସୌତାରାନ୍ତପୁରଃ ଆପାୟ ରାମଃ ।

ଅର୍ଧାନ୍ତ ଅରଣ୍ୟେ ମଧ୍ୟେ ଜାମକିର ନୃପୁର ପାଇଯା

ରଘୁନାଥ କହିତେଛେମ ଯଥା ।

ଚକ୍ରମେ ଶ୍ରୀଶ୍ଵରତେଜ ସୌତାରାହିବ ନୃପୁରଃ ।

ଅବଧାରନ ସୌମିତ୍ରେ ଭୃଷଣାକ୍ଷର ମାଲ୍ୟାକ୍ଷରଃ ॥ ୧୯୬ ॥

ସୌତାର ନୃପୁର ହେରି କମଳଲୋଚନ । ଆହ୍ଲାଦିତ ହେଉ ଚକ୍ର କମ
ଅନୁକ୍ଷଣ ॥ ଡାକିଯା କହେନ ଭାଇ ଆଶେର ଲଙ୍ଘନ । କୋଥା ଆଛେ
ମେଥ ଆର ଅନ୍ୟ ଅଭରଣ ॥ ୧୯୭ ॥

ଲଙ୍ଘନଃ ଅର୍ଧାନ୍ତ ଲଙ୍ଘନ କହିତେଛେମ ।

ନାହିଁ ଜାମାମି କେମୁରେ ନାହିଁ ଜାମାମି କରନେ । ନୃପୁରେଚାତି
‘ଜାମାମି ନିଷ୍ଠାନ ପାଦାଭିବନ୍ଦନାନ୍ତ ॥ ୧୯୮ ॥

କତୁ ନାହିଁ ଜାମି ରାମ କେମୁର କରନ୍ତ । ନିଷ୍ଠା କରିତେମ ଆମି ଚରଣ
ଦୈବନ ॥ ମେହି ହେତୁ ଜ୍ଞାତ ଆଛି ରତ୍ନ ନୃପୁର । ବିନ୍ଦୁ କରିଯା
କହେ ଲଙ୍ଘନ ଟାକୁର ॥ ୧୯୯ ॥

ତୁମ୍ଭଃ କିମୁଦୂରଃ ପଦା ପଣ୍ଡିତ ସୌତୋତରୀଯାଶ୍ରାନ୍ତୋ ରାମଃ ।

ଅର୍ଥାତ୍ ତନ୍ମନ୍ତର କିଯଦ୍ବୁର ଗମନ କରିଯା ଜାମକିର ଉତ୍ତରୀୟ ସମ୍ବନ୍ଧ
ଆଶ ହଇଯା ରୟୁନାଥ କହିତେଛେନ୍ମା । ଯଥା ।

ଦ୍ୟାତେପଣଃ ଅନ୍ୟକେଲିୟ କଟ୍ଟପାଶଃ, ଜୀଡା ପରିଶ୍ରମହରଂ
ବ୍ୟାଜନଂ ରତ୍ନାସ୍ତେ । ଶ୍ରୀନିଳୀଧ ବଲହେ ହରିଦେବପାଶଃ,
ଆଶଂ ମରା ବିଧିବଶାଦିଦମୃତରୀୟ ॥ ୧୯୧ ॥

ଇରିଗାଙ୍ଗୀ ଜାମକିର ଉତ୍ତରୀ ଅୟର । ଦୈବହେତୁ ବିଧିବଶେ ଆଶ
ରୟୁବର ॥ ଥେଲାଯ ରାଧିନୁ ପଶ ଉତ୍ତରୀୟ ବାସ । ଅନ୍ୟ କେଲିତେ ଇହା
କରି କଟ୍ଟପାଶ ॥ ଜୀଡା ପରିଶ୍ରମ ହର ରତ୍ନାସ୍ତେ ବ୍ୟାଜନ । ହେଲ ବାସ
ଧରାତଳେ ପାଇନ ଏଥନ ॥ ୧୯୨ ॥

ତତ୍ତ୍ଵଚନ୍ଦ୍ର ଦୟା ।

ଅର୍ଥାତ୍ ତନ୍ମନ୍ତର ଚଞ୍ଚ ଦର୍ଶନ କରିଯା ରୟୁନାଥ
ଲଜ୍ଜାନକେ କହିତେଛେନ୍ମା । ଯଥା ।

ମୌମିତେ ନମୁନେବ୍ୟାତାଂ ତୁରୁତଳଂ ଚଞ୍ଚାଂଷ୍ଟକୁଞ୍ଜୁଞ୍ଜୁତେ,
ଚଞ୍ଚାଂଶୋନିଶିକାକଥା ରୟୁପତେ ଚଞ୍ଚୋଯମୃଜୀଲତି ।
ବ୍ୟାଜେ ତର୍ବିଦିତଂ କଥଂ ନୃତ୍ୟବତ୍ତା ଧରେକୁରଙ୍ଗସତଃ, କାଶି
ଥେଯସି ହାକୁରଙ୍ଗନୟମେ ଚଞ୍ଚାମନେ ଜାମକି ॥ ୧୯୩ ॥

ତୁରୁତଳେ ଚଳ ଭାଟ୍ ସୁମିତ୍ରା ନମ୍ବନ । ଗଗନେ ଉତ୍ତର ତୈଲ ଅଚନ୍ଦ
ତପନ ॥ ତପନେର ଭାପେ ମୋର ଶ୍ରକାଇଲ ହରମ । ଏଇ ହେତୁ ତରୁ
ତଳ କରିପେ ଆଶ୍ରୟ ॥ ନିଶିତେ ସ୍ମର୍ଯ୍ୟର କଥା କଓ ଅକ୍ଷାଂଶ ।
ଆକାଶେ ଶ୍ରକାଶ ଶଶୀ ରେଖ ରୟୁନାଥ ॥ କିରିପେ ମେ ନିଶିନ୍ଦାପ
ଜାମିଲେ ଲଜ୍ଜାନ । ସେହେତୁ କରେଇ ଚଞ୍ଚ କୁରଙ୍ଗ ଧାରଣ ॥ ଚଞ୍ଚାନନ୍ଦ
ମମପିରା ମରି ହାରଂ । କୁରଙ୍ଗନୟନୀ ମେଇ ଜାମକି କୋଥାଯ ॥ ୧୯୪

ତତ୍ତ୍ଵଚନ୍ଦ୍ର ଅତି ରାମଃ ।

ଅର୍ଥାତ୍ ତନ୍ମନ୍ତର ଚଞ୍ଚର ଅତି ରାମଚନ୍ଦ୍ର କହିତେଛେନ୍ମା । ଯଥା ।

ଶ୍ରୀଭଗବତପିଚଞ୍ଜମାଂ କଥା ତାପରଷମଲଗର୍ଭମୟୁଥୋ ।

ଦୀର୍ଘ ଶରେଣ ପତଥା ବିଭଜେଇଏ ଜାନକୀ ମୁଖ ସମେ ସଦି
ନ ଶ୍ଯାମ ॥ ୧୯୯ ॥

ଶ୍ରୀଭଗବତପିଚଞ୍ଜ ତୁମି ଆଛହେ ନିରିଷି । ଅନଳ କିରଣେ ଘୋରେ
କରିଲେ ତାପିତ ॥ ଶରେତେ ପତଥା ତୋରେ କରିତେବ ଆମି ।
ଶୀତାମୃଥ ଭୁଲୁ ସଦି ନା ହଇତେ ତୁମି ॥ ୧୯୯ ॥

ମୁକ୍ତି ଭବଶେ ରାମ ଲକ୍ଷ୍ମୀରାରଙ୍ଗି ଅତୁତୀ । ସଥା ॥

କେଯୁଯୁ ରମ୍ଭୁନାଥ ନାଥ କିମିହଃ ଭୁତୋହମି ତେଲକ୍ଷମଃ,
କୋହଃ ବ୍ୟସବଦ୍ମାନ୍ତଦେବ ଗମବାନାର୍ଥ୍ୟ । ଭବାନୁଧରଃ ।

କିରୁର୍ମୋ ବିଜନେ ବନେ ତତ୍ତଵିତେ ଦେବୀ ସମୟେଷ୍ୱତେ,
କାନ୍ଦେବୀ ଅନକାଧିରାଜତମୟା ହାହାଶ୍ରିରେ ଜାନକୀ । ୨୦୦ ।

କେ କୋରା କାନନବାସୀ ଜିଜ୍ଞାସିନ୍ ଆମି । ଏକି ବିପରୀତ କଥା
କହ ରାମ ତୁମି ॥ ତବଭୂତ ଆମି ମେହ ଅନୁଜ ଲକ୍ଷଣ । ତୋମାର
ମୁଦ୍ରେତେ ଅଭୂଧାକି ଅନୁକଳ ॥ ଆମି କେହ ବ୍ୟସ କହ ଅବିଲମ୍ବ
କରି । ଲକ୍ଷଣ କହିଛେ ତୁମି ପୂର୍ବତ୍ରକ ହରି ॥ ବିଜନ ବୁଲେର ମଧ୍ୟେ
କେମରେ ଲକ୍ଷଣ । ମହିମାଯା ଦେବୀ ଯୋରା କରି ଅନ୍ଦେଶନ ॥ କୌନ
ଦେବୀ ଭାଇ ତୁମି କହତୋ ଆମାର । ଅନକରାଜାର କନ୍ଯା ଶୁନ
ଦତ୍ତାମର ॥ ହାର ହାର କୋଥା ଥିଲା ଆହା ଘରି ମରି । କାନନେ ହଇନୁ
ହାରା ଆନକୀ ହୁଦରୀ ॥ ୨୦୦ ॥

ରାମାନୁମ୍ଭରଣ ।

ଅର୍ଥାଂ ରାମଚନ୍ଦ୍ରର ପୁର୍ବବାକ୍ୟାନୁମ୍ଭରଣ କଥା ।

ହାରୋ ମ ମୋପିତଃ କଟେ ମରା ବିଛେଦ କୌରଣ୍ଗ । ଇମାଣୀ
ମାବଯୋରନ୍ଧ୍ୟେ ମରିଥ ସାଗର ଭୂଧରାଃ ॥ ୨୦୧ ॥

ବିଛେଦ ଉତ୍ସେତେ କଟେ ନା ପରିମୁ ହାର । ଇମାଣୀ ଉତ୍ସ ମୟେ ସାଗର

ভুঁধে ॥ তথাপি আমার দেহে আছয়ে জীবন। জানকীবিচ্ছদ
আর না হয় সহন ॥ ২০১ ॥

সোচোত্তোত বিয়োগঃ সোচোরাজ্ঞ বিয়োগোহপি ।
সোচো বলেচ বাসঃ সোচুং ন ভবামি জামকী
বিরহঃ ॥ ২০২ ॥

তত্ত্বের বিচ্ছেদ আমি করিনু সহন। রাজের বিহু মোর
হৈয়াছে বহন ॥ সহিনু অরণ্য বাস মাহি তায় খেদ। সহি ত
পারিলে আমি জানকী বিচ্ছেদ ॥ ২০২ ॥

ইয়ৎপেহে লক্ষ্মীরিয়ং মৃত্যবত্তির্যনয়ো, রশাবস্থাঃ
মুর্শবগুৰি বহুলচন্দন রশঃ। ইলোবাহু কঢ়ে সরস
মসৃণা মৌক্তিকসর,, কিমস্থান প্রেয়ে বিদ্ব পরম
সহস্র বিরহঃ ॥ ২০৩ ॥

ভবনে ভামিনৌ তৃষ্ণি লক্ষ্মীরূপা হও। সুধার শলাকা হৈয়া
নয়নেতে রও ॥ শরীরে তোমার মুর্শ করি অনমান। জ্ঞান হয়
তাহায়েন চন্দন সমান ॥ ভব বাহু কঢ়ে দেশে হয় মুক্তাদার।
হৈয়াছে সকল শ্রেয় শ্রিয়সী তোমার ॥ কিল শ্রিয়ে সব ভাল
মন্ত্র বিছু নয়। অসহ্য বিঃহ ভব সহাত্মা হয় ॥ ২০৩ ॥

বাসিবাত যতঃ কান্তাং তাং স্তুমামপিমুশঃ। রক্ষেৎ
কোমাং স্তু, নামঃ শক্যাদেতেন জোবিতু ॥ ২০৪ ॥

যেহেতু অনিল সদা হৈতেছে বহন। জামকী মুর্শন করি
আমাকে মুর্শন ॥ তোমাভিন্ন রাখিতে ন। পারে অন্যজনে।
জীবন ধরিতে নারি জানকী বিহনে ॥ ২০৪ ॥

তবিয়োগ সমুখেন তচিষ্ঠা বিপুলার্চিষ।। তাৰদিবঃ
শরীরঃ মে দহাতে ষদনাগ্নিন ॥ ২০৫ ॥

ଚହାନ୍ତକ

ଶୌତୀର ବିରହୋଥିତ ଅଦମ ଅମଳ । ଚନ୍ଦ୍ରକୁପ ଲିଖା ଡାଇ ହଇଯା
ଅବଳ ॥ ଦିବାନିଶ୍ଚ ଦର୍ଶକରେ ଆମାର ଶରୀର । ବିବିଧ ଅକାଳେ
ଆମି ହେଇନ୍ ଅଛିର ॥ ୨୦୫ ॥

ବାରୁଦକିଳିତେ ବନାନି ପୁରତେ ଭ୍ରମଧୂରିର୍ବାମନ୍ତଃ, ପଞ୍ଚ
ଦୁଃଖ ଚକ୍ରବାକ କୁରିତଃ ଚୋର୍କର୍ମ ସୁଧାଦୀଧିତଃ । ଇଥେ
ଦୁଃଖ ପଞ୍ଚତାପ ସହିତେ ରଥ୍ୟ ମୟା ଧ୍ୟାରତୀ, ନେଷ୍ଟ୍ୟତେ
କତିବୀ ଆଗମରଭବୈରତ୍ୟ ଦୀର୍ଘାଙ୍କପାଃ ॥ ୨୦୬ ॥

ପକିଳ ବାୟତେ ଫୁର୍ଣ ମକଳ କାଳନ । ଭରମ ବକ୍ଷାର କରେ ବାତେ ଅନୁ
କଳ ॥ ପଞ୍ଚାତେ ରୋଦନ କରେ ଚକ୍ରବାକ ଆସି । ଉତ୍କୁର୍ତ୍ତେ ଉଦୟରୈଲ
ଲିଶିନାଥ ଶଶୀ ॥ ଏହିକୁପ ପଞ୍ଚତାପ ଆଛେ ସେଇହାମ । ଡାହାତେ
ବସିଯା କରି ଜାନକୀର ଧ୍ୟାନ ॥ କିରୁପେତେ ଏହି ନିଶି ଧନ୍ତ୍ୱାଇତେ
ପାରି । କତ ଆଗରଣେ ଯାବେ ଦୌର୍ଯ୍ୟ ବିଭାବରୀ ॥ ୨୦୭ ॥

ଚଞ୍ଚଞ୍ଚକରାଯତେ ମୃଦୁଗତିର୍ବାତୋପି ବଜୁରତେ, ମାଳା-
ମୃଚ୍ଛକୁଳାୟତେ ମଲୟାଲେପଃ ଶ୍ରୁତିନ୍ଦ୍ରାୟତେ । ଆଲୋ-
କଣ୍ଠମିରାୟତେ ବିଧିବଶ୍ଚ ଆଗୋପି ଭାରାୟତେ, ହାହ୍ତ
ଅମରୀ । ବିଯୋଗ ସମୟଃ ସଂହାର କାଳାୟତେ ॥ ୨୦୮ ॥

ସ୍ଵର୍ଗସମ ମୁଖୀକର କରେ ଆଚରନ । କୁଲିଶ ମହିଳା ହୈଲ ମନ ସମୀରନ
ସ୍ତ୍ରିକୁ ମମାନ ମାଳା ଚନ୍ଦନ ଅନଳ । ତିମିର ତୁଳନା ହୈଲ ଅଳକ
ମକଳ ॥ ବିଧିବଶେ ଅଦ୍ୟ ମୋର ଭାର ରେଥି ଆଶ । ଆନକୀ ବିଚେଷ
ମୋର ଲଂହାର ସମାନ ॥ ୨୦୯ ॥

ରେରେ ନିର୍ଦ୍ଦର ଛନ୍ଦିବାର ଅଦନ ଶ୍ରୋତୁଳପକ୍ଷେରହାନ,
ବାଣୀନ୍ ଲଂହନୁ ଲଂହନୁ ତାଜଧନୁ: କିଂ ପୌରବ୍ୟ ମାପ୍ରତି ।
କାନ୍ତାରାଳ ବିଯୋଗ ଜାତହତଭୁଗ୍ ଜାଲାଅଦର୍ଶଃ ବପୁ:,
ଶୂଣାଗଂ୍ର ହତମାରଣେ ନହି ପରୋଧର୍ମଶ୍ଵରୁକ୍ତେ ବୁଦ୍ଧେ । ୧୦୮ ।

পুস্পধনু ওরে কাম নির্দল মদন । অকাশিত পঞ্চবান্ত কর সহচরণ
বিনয়ে কহিনু আমি ধনু কর জ্যোগ । আমাকে মারিলে তব
নাহি অনুয়াগ ॥ জানকীর বিরহানলে দক্ষ মম কায় । জীবনে
মরণ মোর হৈয়াছে সদৃশ ॥ বৃত্তজনে মারি কভু বীরস্ত মাহ্য ।
পুঁথিত শয়ুক্ত ইহা কতিনু তোমার ॥ ২০৮ ॥

আপুজ্ঞাগ্রমমৌলৰামনলি মেমগ্নাসমং পঞ্চতে, নির্দক্ষং
বিরহাপিনা বপুরিমং তৈরেব সার্কং মম । তৎ কল্প
নিরাযুধোৎসি তবতা ছেতুং ন শক্যং পরো, দুঃখীষ্টা
মহ মেক এক সকলো লোকঃ মুখীজীবতু ॥ ২০৯ ॥

এই তব পঞ্চশর আমার হৃদয় । পুঁয় শেষ হৈয়া মগ্ন হৈল সমু
দয় ॥ তোমার শরের সহ আমার শরীর । বিরহ আঙ্গলে দক্ষ
হচ্ছে স্থির ॥ মে হেতু মদন তুমি নিরাযুধ হও । আর পর
পরাজয়ে কভু শক্য নও ॥ একাকী হইনু আমি দুঃখিত কিবল ।
মুখী হৈয়া অব্য লোক বাঁচিবে সকল ॥ ২০৯ ॥

এবৎ দৈবাদন্তং গতে মার্কণ্ড মণ্ডলে প্রচণ্ড মার্কণ্ড
মিবোদয়ন্ত । মচুরশ্যামন্তচন্দ্রমণ্ডলং মবলোক্য
লক্ষণং প্রতি রামঃ ॥

দৈবাদ সূর্যমণ্ডল অন্তগত হইলে শ্রীরামচন্দ্র প্রচণ্ড সূর্যের
ন্যায় উদ্বিষ্ট চন্দ্রমণ্ডল অবলোকন করিয়া লক্ষণের প্রতি
কহিতেছেন ॥ যথা ॥

শোমিত্রে দাববহি শুক্রশিথুরগতে। বার্যতা: নিবারোদৈঃ
কাৰ্বাত, দাববহেৱয় মুদৰগিৱে রুজ্জিহীতে হিমাংশুঃ ।
ধ্বন্তথুমং পুৱন্তাং কিমতি কথমৰং দৈবধূমো ধৱণা,
চ্ছ যেমুং সন্তত, ভূদয়িধুনিষ্ঠতে কুৰুমীতে স্থিতাসি । ২১০

ଶୁଭତେ ଶ୍ରୀଗୋଟିଏ ଭାଇ ଶୁଭିତ୍ରା ନମନ । ଜଳ ଦିଯା ହୀବାଇଲ କର
ନିବାରଣ ॥ ବିପରୀତ କଥା କେବ କହ ହୟାମୟ । ଉଦୟାଚଲେତେ
ଦୈଲ ଶୁଧାଂଶୁ ଉଦୟ ॥ ଅସନ୍ଧବ ଏକି କଥା କହରେ ଲଙ୍ଘଣ । କିନ୍ତୁ ପେ
ଶୁଧାଂଶୁଧୂମ କରେଛେ ଧାରଣ ॥ ଧୂମହେ ଇନ୍ଦ୍ରନାଥ ଧରଣୀର ଛାଯା । ଧର-
ନିତ ଶୁଭା ସୌଭା କୋଥା ଗମ ପିଲା ॥ ୨୧୦ ॥

ଯତ୍ତ ଯତ୍ତ ଜଗାମନରାମବ କୁତ୍ରତ୍ତ ବୁଦ୍ଧମେ ମୈଥିଲିଃ । ଯଦ୍
ଯମାଶ୍ରମ ମଧ୍ୟାନ୍ତିକୁ କୁତ୍ରଦର୍ଥ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ମୀକତେ ॥ ୨୧୧ ॥

ଗମନ ନା କରି ଆମି ସଦ୍ୟ ମଧ୍ୟାର । ଜ୍ଞାନ ହୟ ମରସୀତା ତଥାଯ
ତଥାଯ । ଭିକ୍ଷୁକ ଯେ ଗୃହେ ନାହିଁ କଥରେ ମମନ । ଅର୍ଥ ପୂର୍ଣ୍ଣ ମେଇ ପୃତ
କରେ ମିଦୀକଳ ॥ ୨୧୧ ॥

ବିଚିନ୍ତା ତେବ ବିଦେହପୁଣ୍ୟ ଦୁଷ୍ଟେ । ଜଟୋଯୁଃ ଶଲିତାବ
ଶେଷଃ । ସୌଭାଗ୍ୟତା ତେ ଦଶକନ୍ଦରେଣ ଡୋବେଦ୍ୟଃ ମଦ୍ୟଃ
ମ ଭନୁଃ ମୁମୋଚ ॥ ୨୧୩ ॥

ବୁଦ୍ଧନାଥ କରିଛେନ ସୌଭା ଅନ୍ତେଷନ । ହେ କାଳେ ହୈଲ ତାର ଭଟ୍ଟାଯ
ଦଶନ । ଶ୍ଵାସମାତ୍ର ଶେଷ ତାର ଯେବ ମୃତକୁମ୍ବ । ପରିତ ଆକାର ପକ୍ଷି
ପଡ଼ିଯା ଧର୍ଯ୍ୟ ॥ ହରେ ବିଲ ତବ ସୌଭା ରାଜନ ରାବଣ । ଏହି ବାକ୍ୟ
ବଲି ପକ୍ଷି ଡାଙ୍ଗିଲ ଜୀବମ ॥ ୨୧୨ ॥

ଶ୍ରୀରାମଃ ।

ଅର୍ପାତ ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର କହିତେଛେନ । ଯଥା ।

ଜ୍ଞାନ୍ତା ଦଶରଥଷେନେ ମିତ୍ରଂ ଶତ୍ରୁ ଦିସୁଦ୍ଦର୍ବନ । ହାହାତାତ
କିମିତ୍ରଂ ନାମ ରାମଃ ପକ୍ଷିତ୍ର ମତ୍ରବୀରଃ ॥ ୩୧୪ ॥

ଦଶରଥର ମିତ୍ର ଏହି ଆନିଯା ଭାବାର । ହାଯ ହାର ଓହେ ଭାତ କି
ହୈଲ ତୋମାଯ ॥ ଶତ୍ରୁ ଦିସୁଦ୍ଦର୍ବନ ଶୁଭି ପକ୍ଷିର ହାଜନ । ଏହି କଥା
କହିଲେନ କମଳାଚନ ॥ ୨୧୪ ॥

ପାରଲୋକିକଂ କୁତ୍ତା ପୁଟାଙ୍ଗଳି ।

ଭଟ୍ଟ, ଯୁର ଦାହନାଦି କରିଯା କୃତୀଙ୍ଗଳି ପୂର୍ବକ ରୟନାଥ
କହିତେଛେ । ସଥା ।

ତାତ ତୁ ନିଜତେଜ ସୈବଗମିତଃ ସ୍ଵର୍ଗଂ ବ୍ରଜସ୍ତି,
ତେବୁମନ୍ତେ କରିମାଂ ବଧୁତିକଥାଂ ତାତାନ୍ତିକେମକୁଥାଃ
ରାମୋହନ୍ ସଦିକଦିନେଃ କତିପାଇରେ ତ୍ରୀଡ଼ିନମ୍ କକ୍ରଃ,
ମାକ୍ରବନ୍ଧୁ ଅନୈଃ ମୁରେଷ୍ଵବିଜୟୀ ବଜାସ୍ତ୍ୟଃ ରାବଣ ॥ ୨୧୫ ॥

ନିଜତେଜେ ତାତ ତୁମି କରି ଗମନ । ସ୍ଵର୍ଗପୁରେ ଯାଓ ଅଭୁ ପଞ୍ଚିର
ରାଜନ ॥ ମଙ୍ଗଲ ହଇବେ ତବ ଜାନିନ ନିଶ୍ଚୟ । ତାର କି କହିବ
ଆମି ଜାନ୍ତୀଯ ତୋମାୟ । ତାତେର ନିକଟେ ପିଯା ବଧୁର ହରନ । ଏହି
କଥା ନା କହିଓ ପଞ୍ଚିରରାଜନ ॥ ଆମି ସବ୍ବ ରାମ ହଇ କହିନୁ
ତୋମାୟ । ଅନ୍ତରିମ ମଧ୍ୟ ଯାବେ ମୁରେଷ୍ଵ ବିଜୟ । ଲଜ୍ଜାଯ ନମିତ
ଖିର ମହ ବନ୍ଧୁଜନ । ସ୍ଵର୍ଗ ବଲିବେ ମେହି ଲକ୍ଷେଣ ରାବଣ ॥ ୨୧୬ ॥

ରାଜାନୀଶ୍ଵର ବନେବାସେ ହତ୍ୟାତୀତ ମୃତ୍ସମିତା ।

ଏକେକମପି ଯନ୍ତ୍ରଃ ସମୁଦ୍ରମପି ଶୌଷଯେଇ ॥ ୨୧୭ ॥

ରାଜାନୀଶ୍ଵର ବନେବାସ ପିତାର ମରନ । ତମନ୍ତେ ହଇଲ ମମ ଜାନକୀ
ହରଣ ॥ ଏକ ଏକ ଦୁଃଖେ ମେହି ଏହି ଜ୍ଞାନ ହୁଁ । ଭୁବନେ ତାପେ
ମେନ ମନୁଜ ଶୁକାୟ ॥ ୨୧୮ ॥

ଏକଭ ଦୁଃଖେ ନ ଯାବନ୍ତଃ, ଶଚ୍ଚମାହଃ ପାତମିବାର୍ଦ୍ଦୟ ।

ତାବନ୍ଦିତୀର୍ଥ ମୟୁପହିତଃ ମେ, ହିନ୍ଦେମନର୍ପା ବଜରୀ
ଭବତି ॥ ୨୧୯ ॥

ଏକ ଦୁଃଖେ ଅନ୍ତ ଆମି ଯାବନ୍ତ ନା ପାଇ । ଅର୍ଦ୍ଦପାଇରେ ନୟାଯ କୈନ୍ତ
ଦେନ କାଇ ॥ ତାବନ୍ଦିତୀର୍ଥ ଦୁଃଖ ମମ ଉପାଦିତ । ଏକ ଛି ଦ୍ଵଦ୍ଵ
ଦୟାଟିଲ ନିଶ୍ଚିତ ॥ ୨୨୦ ॥

ସୁତନେବହି କୈକର୍ଯ୍ୟ ॥ ଭରତସ୍ଥାଭିଷେଚନ୍ । ଭାର୍ଯ୍ୟ । ସପି
ମେ ରଙ୍ଗେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ କଥଂ ପାଲଯେଇଛୀ ॥ ୨୧୭ ॥

ଭରତେର ରାଜ୍ୟରେ ଉପସୁତ ହୁଏ । କୈକର୍ଯ୍ୟ କର୍ତ୍ତକ ତାହା ଦୈତ୍ୟ ଛେ
ନିଶ୍ଚୟ ॥ ରାଖିଦେ ଆପନ ଭାର୍ଯ୍ୟ ॥ ନାରିଲ ଯେ ଜନ । କି ଶ୍ରକାରେ
ମେ କରିବେ ପୃଥିବୀ ପାଲନ । ୨୧୭ ॥

ଭର୍ତ୍ତର କୃତ୍ୟ ତାତେନ ଯେନାହ୍ୟ ବନବାସିତଃ । ଏମାନି
ବୀନ ମେ ବୃଦ୍ଧିଃ କରୁଗଃ କହିବୁଥଃ ॥ ୨୧୮ ॥

ମଞ୍ଜଳ କରିଲ ପିତ୍ର ଜୀବିନ ନିର୍ମାସ । ଯେ ଅନ ହଇଲେ ହେଲ ମର
ବନବାସ । ଏହିବନ୍ଦି ମୋର ନାହିଁ କିରୁପେ କିହୟ । କେବାର ଆଛେବା
ବୁଦ୍ଧ କୋଥା ହିରଣ୍ୟ । ୧୧୮ ॥

ମଗରୀଏ ମାଗରକୀର୍ତ୍ତି ଗଞ୍ଜାକୀର୍ତ୍ତି ଡଗୀରଥାଏ । ଅମାକ
ମୀତଶୀକୀର୍ତ୍ତି ରେକାଭାର୍ଯ୍ୟା ନ ରହିତା ॥ ୨୧୯ ॥

ମଗର ହଇଲେ କୌର୍ତ୍ତି ଧରାଇ ମାଗର । ଗଞ୍ଜାକୀର୍ତ୍ତି ତଗୀରଥ କରେଚେ
ଅପର ॥ ଏଇରୁପ ହେଲ କୌର୍ତ୍ତି ମୋର ଏହି ଜଣେ । ଏକ ଭାର୍ଯ୍ୟ ॥
ରାଖିଦେନା ପାରି ଦୁଇଜନେ ॥ ୨୧୯ ॥

ଲକ୍ଷ୍ମୀମର୍ତ୍ତି ଲଭତେ ମନୁଷ୍ୟୋ । ଦୈଵୋଦ୍ଧି ତ୍ରୟ ବାରବିତୃତ୍
ନ ଶକ୍ତଃ । ଅତୋ ମ ଶୋଚାମି ମ ବିଶ୍ୱଯୋ ମେ, ଲଲାଟ
ଲେଖା ନ ପୁନଃ ଅଯାତି ॥ ୨୨୦ ॥

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଅର୍ଥଲାଭ ମନୁଷ୍ୟେର ହୁଏ । ଦୈଵ କର୍ତ୍ତକ କର୍ତ୍ତା ତାହା ନିବାରିତ
ନ ଯ ॥ ନାହିଁ ବିଶ୍ୱଯ ଶୋକ ଇହାର କାରଣ । ନିଶ୍ଚୟ ନାସାଯ ବୋଧା
ଲଲାଟ ଲିଥନ ॥ ୨୨୦ ॥

ଶ୍ରୀରାମଃ ବିଲପତିଚ । ଅର୍ଥାତ୍ ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ବିଲାପ କରିଲେବେଳ ।
ଶାପାଗି ଗ୍ରହଣାସିଷ୍ଟ । ଶୁଦ୍ଧରନ୍ତି ତଥୀ ମୁବଂଶୋଚବୀ,
ଗୋଟୀ ମୁର୍ଶ ମୁର୍ଥ ବହା । ଶେଷତି ମିତ୍ତଃ । ମନୋହାରିଣୀ ।

• ଗୁଣକେନାପି ହତ୍ତା ତରା ବିରହିଣୋ ଗୁଣ୍ଠନ ଶକ୍ତାବ୍ଧୀ,
ହେତିକେ ତବକାମିନୀ ନହିଲହି ଆନନ୍ଦିଯାସଟିକ ॥ ୨୨୧ ॥
ବିବାହେ ଆନିତା ନାରୀ ସୁତ୍ରଗୀ ହୟ । ଶୁବ୍ରଂଶେ ଉତ୍ତବା ତବୀ
ପୌରୀ ବଳୀଧାୟ ॥ ସୁଖାବହା ଶ୍ରେଷ୍ଠତ୍ବ ନିତ୍ୟ ମନୋହାରୀ । କେ
ହରିଲ ମେ ଶ୍ରୀମତୀ ଆହାମରି ମରି ॥ ତାହାର ବିରହେ ମୋରା ଚଲିଲେ
ନା ପ୍ଲରି । ପଥିକେ ଜିଜାମେ ଡିକେ ମେକି ତବନାରୀ ॥ ନାରୀ ନମ୍ବ
ଆନନ୍ଦିଯ । ମଟିକା ସ୍ଵରୂପ । ତାହାରେ ନା ହେବେ ଆମି ହିନ୍ଦୁ
ବିରଳ ॥ ୨୨୧ ॥

ଅକୁଟେତ୍ତି ଜାନକୀ ପରିପତ ତ୍ୱର୍କେଚ ଲକ୍ଷେଷ୍ଟର,
ଶ୍ରୁଦ୍ଧାକ୍ରମ ମଦନାନଳ । କବଲଯତ୍ତକୁର୍କ ରୋଧାନଳ । ଇଥ୍ୟ
ଦୁର୍ବିଧି ସମ୍ମ ବ୍ୟାତିକରଣ୍ତିଲ୍ୟାବ୍ୟୋବାଶ୍ୟୋ, ରେକ ।
ବୈଭିତ୍ତୁଧାୟି ଦର୍କ ମପରଂ ଦର୍କ କରୀଯାୟିକ ॥ ୨୨୨ ॥
ଅର୍କମନେ ସୀତାଦେବୀ କରେନ ବିହାର । ପରାକ୍ରମାପେତେ ଆତେ
ଦୁଷ୍ଟ ଲକ୍ଷେଷ୍ଟର ॥ ତଦକ୍ରମ ମଦନାନଳେ କରିଲ ଗରାମ । ଅର୍କଦେଶେ
ରୋଧାନଳ ହୈଯାଛେ ପ୍ରକାଶ ॥ ଏକପେ ଦୁର୍ବିଧି ସଙ୍ଗ ତୁଳ୍ୟ ପରମର ।
ଦୁଇ ଭାଗେ ମମ ଜ୍ଞାଲା ହୈଯାଛେ ବିତ୍ତର ॥ ତୁଷାନଳେ ଦର୍କ ଅର୍କ
ହଇଲ ବିଶ୍ଵନ । ଅପର ଦାହନ କରେ କରୀଯାଓଶନ ॥ ୨୨୨ ॥

ନମେ ଦୁଃଖ ଶ୍ରୀମଦ୍ଦୂରେ ନ ମେ ଦୁଃଖ ହତେହିମା । ଏତଦେ-
ବହି ଶୋଚାମି ଚାପୋ ମଦଭିବର୍ତ୍ତତେ ॥ ୨୨୩ ॥
ଦୂରଦେଶେ ମମଶ୍ରୀ ଦୁଃଖନହେ ତାର । ତାହାର ହରଣେ ମମ ଧେନ
ନାହି ହୟ ॥ ଏଇ ଶୋକ କରି ଆମି ଆଛି ବିଦ୍ୟମାନ । ଯେହେତୁ
ଆଜ୍ୟେ ମମ ଧନୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ॥ ୨୨୩ ॥

କୋବେଦ ହେମହରିଣ ଗ୍ରହଣାର ବ୍ୟବ ଦୂରଂ ପଟେ ମରି ହତ୍ତା
ତନକାହାଜେତି । ତ୍ରୀକ୍ରେଷ ମାଂ ଶୁଷତୋପିକୁତ୍ର ପୀଡ଼୍ୟତି,

କର୍ଷିଷ୍ଠିଃ ଶ୍ରତିଚରେ ବନିତାପହାରଃ ॥ ୨୨୪ ॥

ହେମେଣ ହରିଣ ହେତୁକରିନୁ ଗମନ । ହେମକାଳେ ହୈଲ ମଧ୍ୟ ଜାନକୀ
ହରଣ ॥ ଆଶମ ସଂସ ତୁମି ସୁମିତ୍ରାକ୍ଷମୟ । ଏହି କଥା କହ ଭାଇ କେ
କରେ ଅଞ୍ଜାର ॥ ଲଙ୍ଘାର ପୌଡ଼ିତ ଆମି ଇହାର କାରଣ । କତିର
ଥାକିବେ ଶାସ ବନିତା ହରଣ ॥ ଏହି ବାକ୍ୟ କୋପା କେହ ନାହିଁ
ପୋଚର । ଇହାତେ ହୈଯାଛେ ଲଙ୍ଘା ଆମାର ବିକ୍ଷାର ॥ ୨୨୫ ॥

ଦୟନ୍ କିମିତୋପ୍ଯାକ୍ଷେ ଜ୍ଞାତଚାତ୍ର୍ୟଦୟୋ ମମ । ଶରନ୍ ୧

ମନ୍ଦମ୍ ରାଜ୍ୟ ମାପୁନର୍ଦରଶ୍ଚ ତ୍ରେ ॥ ୨୨୬ ॥

ଇହାହେତେ ଦୁଃଖ ମୋର ଆର କିବା ଆଛେ । ଲୋକେ ମମ ପରାକ୍ରମ
ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୈଯାଛେ ॥ ଶରନ ମରନ କୁଳ୍ୟରାଜ୍ୟ କିଛୁ ନ ଯ । ମେହି
ରାଜ୍ୟ ପୁଅଃ ମୋର ସ୍ଵତ୍ତୁକୁଳ୍ୟ ହରଣ ॥ ୨୨୭ ॥

ଭକ୍ତୋରାମ ତିରକୃତ୍ୟ ପୁରକୃତ୍ୟ ଚଲକ୍ଷଣ । ଧନ୍ୟ । ଧନ୍ୟ

ଶରନ୍ୟାକ୍ଷମରନ୍ୟାନୌ ମନ୍ମାତ୍ର ॥ ୨୨୮ ॥

ରମନ୍ତ୍ର ରଘୁନାଥ ଧିରକୃତ୍ୟ କୈଯା । ଅଶ୍ରୁଦେଖେ ରଘୁମର ଲକ୍ଷ୍ମୀରେ
ଲୈଯା । ଧନାଥଭ୍ରତ୍ୟ ରମନାଥ ଧନ୍ୟୋର ଶରନ । ଅବିଲମ୍ବେ ମଧ୍ୟରଣ
କରେନ ଭରଣ ॥ ୨୨୯ ॥

ତୃତୀ ଚ କବକ୍ଷଣ୍ ଦଶନ୍ ୧

ମେହି ହାମେ କବକ୍ଷ ନାମକ ଅନୁଧକେ ଦେଖିଲେନ ।

ଆୟୋଜନ ପ୍ରମୁଦୋମୁଁ ଗଲେନମାର୍ଗ, ମାତ୍ରାମ୍ କଥକୁହରେ

ବୁଝାତେନୁ କାହିଁ । ମୌମିତିଗେତି ଗନ୍ଦିକଃ ମନ୍ଦବନ୍ଦ କଥି

ଚିଛେଦ ପର୍ତ୍ତକମଲୀ ମିବାରାମଭଦ୍ରଃ ॥ ୨୨୧ ॥

ମୋତ୍ତର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାହୁ ବିଶ୍ଵତୁମୁଗଳ । ତାହାତେ ଆକ୍ରମ କୈଲ ପଦିକ
ମକଳ । ମୋତ୍ତର କରିଲ କଟେ ଆମି ଅକନ୍ଧା । କେବା ଏହି କହ

কৃষি মোরে' রঘুনাথ ॥ ইহা যদি তিঙ্গাসিল অনুজ শঙ্কুণ
কৃষকে করিল ছেব জানিহ তেমন ॥ ২২৭ ॥

গুড়ে রামশরেণ দিব) মগমদেহৎ কবস্তুতৎ, তথা
ক্যাত অমণ্ডামে হনূমতা সংযুক্ত সীতপতিঃ ।
‘সীতোক্তার বিধৌ সমৎ নিজবলৈঃ শীকৃত্যসাহায্যকৎ,
সংশ্লাপ্তঃ প্রতিপম্ব বালিনিধনঃ সধ্যঃ কপীভাদিপাত্ ॥ ২২৮
কবস্তু মামক বীর শ্রীরামের শরে । পরম পরিত হৈয়া দিব্য দেহ
ধরে ॥ তুষ্টির ভার বাক্য ভূমি আশ্রমে । হনূমান সহ সঙ্গ
জগ্নিল আরামে ॥ সীতার উক্তারে লৈন্যসহ কপিবর । শীক্তার
কহিল হৈবে সাহার্য কৃপাত ॥ সুগ্রীব সহিত সধ্য বরি রঘু
নাথ । বালিবধ অঙ্গীকার করেন পশ্চাত ॥ ২২৮ ॥

ঝুঁয়মুকগিরোরামো নিঃসহস্রঃ পরিত্বন্ত । সধ্যঃ
সমান চুৎখন সুগ্রীবেণ সহাকরোৎ ॥ ২২৯ ॥
সহায হইয়া হৌম কমললোচন । ঝুঁয়মুক গিরিপরে করেন
ভূমি । সমচুৎখী ছিল সেই সুগ্রীব তথার । ভাহার সহিত সধ্য
কৈল রঘুময় ॥ ২২৯ ॥

পাদাঞ্জুষ্ঠেম দূৰৎ ধৰণিধর শুক্রঃ দুষ্কৃতেরহিকৃটৎ,
ক্ষিণ্ঠু । সক্ষিঞ্চকারী বিষম বিমিহিতান् বজ্রবৎ সপ্ত-
তালান् । বাণেনৈকেম শুক্র প্রতিহতঃ সকলঞ্চোজ
মৰ্ত্ত্বাম, বিক্ষেদ্য প্রত্যশাত বালিবধে পুবগৰলপতেঃ
পোৰামামৰামঃ ॥ ২৩০ ॥

পদের অঙ্গুষ্ঠ দিয় বমললোচন । দুষ্কৃতির অশ্বি দূরে
কৈল বিক্ষেপণ ॥ শ্রেণীবক্ত নহে তথা ভুতলে সপ্তম । একবারে

কৈলাশে রঘুর নন্দন ॥ সেই হেতু সুগ্রীবের বালিবধে আশ ।
অয়াময় জয়ে পিল তাহাতে বিশ্বাস ॥ ২৩০ ॥

তালবেধ সময়ে রামে বাণী প্রতি ।

তালবেধ সময়ে ক্ষারামচক্ষে বাণের প্রতি কহিতেছেন এখা ।

ডাবোহনিশ্চকুশিকনন্দন পাদযোর্য্য, যদ্যস্থৰ্হণিত

তিরস্তৃত্যেষ্ঠীমৎ। নামাঞ্জন স্বচমনঃশরসপ্তভালান,

ভিন্ন। তদা প্রবিশ ভৃত্য মপ্যগাধৎ ॥ ২৩১ ॥

বিশ্বামিত্র মুনিপদে যদি থাকে প্রতি । নিরহুর সেই পাদপদ
মম পতি ॥ মা করিয়া থাকি যদি হিজ অপমান । তাহাতে
আক্রোশ নাহি থাকে বিদ্যমান ॥ অন্য নারী প্রতি নাহি বরি
থাকে মন । তবে শর বিক্ষকর ভৃত্যাল সপ্তম ॥ ডেবিয়া ভৃত্যাল
সপ্ত ভৃত্যে প্রবেশ । কর ভূমি মম শর করিনু আদেশ ॥ ২৩১ ।

একেবৈর শরেণ গর্ত্তকদলীকাণ্ডেবিবানুক্রমাত্, বিক্ষেপু

শ্রথ মন দাশরথিমা ভালেষ সপ্তম্যপি । শৈলাঃ সপ্তম

ভাস্যসপ্তম্যয়ঃ সপ্তাপি সপ্তর্ণী, শেলু সপ্তম্যশাত্রাল-
ন্যান্তরতঃ সঙ্গানি সাম্যাদিব ॥ ২৩২ ॥

একশরে অনুক্রমে প্রভু গুণনিধি । কদলী সমান তাল বিক্রিলেন
যবি ॥ সপ্তশৈল সপ্তমজ সপ্তমুনিবর । সপ্তমিক্ত সপ্তমণা পণ্ডিত
তৎপার ॥ সেইকালে সকলের হইল চলন । উভয়ের সম সংয় ॥
আদুয়ে বিলন ॥ ২৩২ ॥

শ্রদ্ধাহত্তান্ সমরবৃক্ষীয় সপ্তভালান্, রামেন দীন

হৃদয়েন বিমাপরাধৎ । কোপামলজলিত হৎকমলে হিথ

বালী, রঞ্জাবত্তার মগবদ্ধিমিরি গহ্বরাধসঃ ॥ ২৩৩ ॥

মৃক্ষভূম সপ্তভাল ইতি দিব তৃতীয় । বিন্দু অপরাধে দাগ কয়িলেন

ହତ ॥ ସଂକ୍ଷପିତାଲ ହତ ଶୁଣି ବାଲୀ ମହାଶ୍ଵର । କୋପାନିଲେ ହୃଦୟ ପଥ
ଜୁଲିତ ହୁଦୟ । ମିରିଖିହ ହିତେ ବାଲୀ ହୈଯା ନିଶ୍ଚରଣ । ବାହା କରି
ଦୁକ୍ତମେ କରିଲ ଗମନ ॥ ୨୩୭ ॥

ତତ୍ତ୍ଵାରୀମହର୍ଷୀତ୍ତାଗତ୍ତେ ଅଦ୍ୟାବଶ୍ୟ । ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ଚରଣ ।

ଆସାମିଜବଳ ଭୟ ଚିରବିରହିଦୋବନ୍ଧଃ ପୌଟି ଲୁଟ୍ଟିଶ୍ଵାମି । ୨୩୮
ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ହୃଦୟାଶ୍ଵ ହେଇଯା ତାରୀ କହିତେଛେନ ଯେ ଅଦ୍ୟ
ଅବଶ୍ୟ । ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ରର ଚରଣ ଆସାମ ଚିରବିରହିନିଜ ଭଞ୍ଜିର ସଙ୍କ
ଶଳେ ବିହାର କରିବ ॥ ୨୩୯ ॥

ବୀର ସୁତ୍ରୀବସ୍ତେତ୍ୟାଶିଷଃ ପାଠତି ।

ତାରୀ ସୁତ୍ରୀବେର ଏଇକୁପ ମନ୍ଦଲ ପାଠ କରିତେଛେନ । ବଥ । ।

ତାରୀ ସଂକ୍ଷତଶରୀରୀ ପିରିଶିଥରବର ବ୍ୟାତ୍ସର୍ମିଳିଧାରୀ
ଶୋକାକ୍ଷି ଶାପ୍ତପାରାର୍ପିତ ମଦମନ୍ଦରୀ ବୀର ସୁତ୍ରୀବଦାରୀ
ନାମାନ୍ତରାତ୍ମଦାରୀ ମିତରମନ୍ଦରତା ତାପିନେପାପିନେହୟ,
ଆଶାନ୍ ମାଲାବତୀର୍ଣ୍ଣାହରତୁ କଲିକଳୀ ଶାଲିନେବାଲି
ଲୋହଦଃ ॥ ୨୪୦ ॥

ତାକୁଚାର ତାରୀ ମେହି ସୁତ୍ରୀବେର ମାରୀ । ପିରିର ଶିଥରେ କେଷ
ଆଲ୍ୟା ସୁନ୍ଦରୀ ॥ ଶୋକାକ୍ଷି ହେଇଯା ପାର ସୁତ୍ରୀବେର ଦାରୀ । ମଦ-
ନେର ବାଧେ ଦିକ୍ଷ ଆଜେ ମେହି ତାରୀ ॥ ନାମାବିଧନାରାଚେତେ ବହି-
ଦେଛେ ଧାରା । ପତିତ୍ରତା ଶତୀ ରାମୀ ନିଜ ଭଞ୍ଜୀ ପରା ॥ ତାପି
ପାପୀ ବାଲୀରାଜୀ ମହୁ ଦୁର୍ଜ୍ଞମ । ତାହାର ହେଇବେ ଅଦ୍ୟ ଝାଇନ
ହରଣ ॥ ୨୪୧ ॥

ଲକ୍ଷଣୋଃ ଅର୍ଥାତ୍ ଲକ୍ଷଣ କହିତେଛେନ । ସଥ

ପୃଥିବ୍ୟାଃ ଚତୁରସ୍ତାଯାଃ ନାନ୍ଦି ବାଲି ସମୋଦଲୀ ।

ବଚନାନେମଳାକାନ୍ତଃ ଶତିତ୍ରୁଃ ମହେତଚଃ ॥ ୨୪୨ ॥

চারিমীর পৃথিবীর আছে নিরূপণ । বালীকুলাবলী তাহে মারি
কোন জন ॥ এইবাকা দয়ামূল সবলোকে কর । তাহাতে শক্তি
মেই দণ্ডেজ্ঞ হয় ॥ ২৩৬ ॥

শৈরামঃ মহামঃ ।

অর্থাত্ শৈরাম দ্বিতীয় পুনর্বক কহিতেছেন । যথ
মাতৃভৈর্য্যি শৌধিতে রাঘবেধিজ্ঞা ধন্বনি ।
সত্তাংবেহং পরিত্বজ্ঞা নির্গচ্ছত্য সত্ত্বাভয়ং ॥ ২৩৭ ॥
ধন্বন্তিরি আমি তাম পাকিতে মন্ত্রয় । উহ নাই তাই তব সুমিত্
তন্ত্রয় ॥ সত্ত্বের শরীর তাজে অতি মহাভূত । অসত্ত্বের দেহ সিঁড়
করয়ে আশ্রয় ॥ ২৩৭ ॥

বালী । অর্থাত্ বালী কহিতেছেন । যথা ।

গৃহাণ বাণী রঘুরাজ পুত্র, সুত্রামসূলং সমরেবতীর্ণং ।
জানৌহিমাং দুন্তুভিষাতবজ্ঞঃ, মেষামিবাং কালগুহ্য-
তিপিতৃং ॥ ২৩৮ ॥

গ্রহণ করহে বাণ রঘুর তন্ত্র । সুরপতি সুত হৈল সমরে উদয় ।
বাসবের শিশু আমি জানিহ রাজন । শমন তবনে অদৃ পাঠাঃ
তুভূত ॥ ২৩৮ ॥

ইতুভৌমুক্তায় অবতরণঃ লক্ষণঃ সুগ্রীবং অতি ।

অর্থাত্ উভয় যুক্ত ক্ষমর্থক অবতরণ হইলে

লক্ষণ সুগ্রীবের অতি কহিতেছেন । যথা ।

আর্যবাণেম ভিষ্মাভ্যং বালীলুঠতি ভৃতলে ।

তথিপক্ষস্ত পিতৃশি পুস্পরাষ্টঃ সুরেকৃত ॥ ২৩৯ ॥

রামের বাণেতে দৈর্ঘ্য বিদীর হৃদয় । ভৃতলে পড়য়া লুটে

ବାଲୀ ହାଶର ॥ ତୋମାର ବିପଞ୍ଚେପରେ ଶୁଷ୍ପବରିଷଳ । ଅଗମ
ତୈତେ କରେ ଦାମବାରିଗଣ ॥ ୨୩୯ ॥

ବାଲୀ । ଅର୍ଥାତ୍ ବାଲୀ କହିତେଛେନ । ସଥା ।

ଶୁଷ୍ପିବୋହପି କ୍ଷମଃ କର୍ତ୍ତ୍ଵ ସଂକାର୍ଯ୍ୟ । ତବ ରାଘବ ।

* ତୁ ଦହିନ କ୍ଷମଃ କମ୍ପାଦପରାଧ୍ୟ ବିନାହତଃ ॥ ୨୪୦ ॥

ଶୁଷ୍ପିବ ମକମ ହୈବେ ଯେ କାର୍ବୋତେ ରାମ । ମେ କାର୍ଦ୍ଦୀ ଅକମ
ଆମି ନାହିଁ ଗୁଣଧାମ ॥ କିହେତୁ କରିଲେ ତବେ ଏହି ସର୍ବମାତ୍ର । ବିନା
ଅପରାଧେ ମୋରେ କରିଲେ ବିନାଶ ॥ ୨୪୦ ॥

ରାମଃ ମକଳନ୍ତ ।

ଅର୍ଥାତ୍ କରାନାପୁର୍ବକ ରାମଚନ୍ଦ୍ର କହିତେଛେନ । ସଥା ।

ଶୁଷ୍ପିତ୍ତବିଷ୍ୟତି ଶୁରମରମନ୍ଦନ୍ସ୍ଥ, ମାମେବଚେଦହପାତ

କିମ୍ବଂ ଶଶାପ । ମଥ୍ୟାର୍ଥିମ୍ବ ନିରପରାହିନ ମାହନିଯ୍ୟ ।

ଆତଃ ଶୁନଜ୍ଜନକଜାବିରହଶ୍ରଦ୍ଧୋମେ ॥ ୨୪୧ ॥

ଯଦି ମୋରେ ଶାପ ଦେଓ ବାଲୀ ମହାଶୟ । ତଥାଚ ଯନ୍ତ୍ର ତବ ହିଁବେ
ନିଶ୍ଚୟ ॥ ଅପରାଧ ନାହିଁ ତବ ବାସବେର ଚୁତ । ତଥାପି ତୋମାରେ
ଆମି କରିଲେମ ହତ ॥ ଏହି ହେତୁ କପିବର କହିଲୁ [ତୋମାର ।
ଜନକୀ ବିରହ ମମ ହବେ ଶୁମରାତ୍] ॥ ୨୪୧ ॥

ବାଲୀମୋହି ଶ୍ରୀମତୋ ରଯୁବଂଶାବନ୍ତମ୍ସ୍ଥ, ତବତଃ ଶ୍ରୀମାନ୍ତତା

ବୌରୋଚିତ୍ତାଂ ପତିଃ ମଞ୍ଚାମି । ଅଯତ୍ନ ବନ୍ଦୋହନ୍ତମ ତୁବଦାମଃ

ପାରିପାଲନୀୟ, ଏବେତି ସ୍ଵର୍ଗାରୋହନ୍ତ ନାଟ୍ୟତି ॥ ୨୪୨ ॥

ମହାବାଲୀ ଆମି ମେହି ବାଲୀ ମହାଶୟ । ରଯୁବଂଶେ ଅବନ୍ତମ ତୁ ମି
ଦୟାମୟ । ତୋମାର ଅଶ୍ଵାଦେ ଏହି ବୌରୋଚିତ ପତି । ଦୌନବକୁ ଯମା
କମ ପାଇଗେ ଶମ୍ପୁତି ॥ ଅଶ୍ଵଦ ତୋମାର ଦାମ କରିହ ପାଲମ । ଏହି
ବାକ୍ୟ ବଳି କୈକଳ ସର୍ଗ ଆହୋହା ॥ ୨୪୨ ॥

ଶଦ୍ୟାନିର୍ଭିଦ୍ୟାବୈଶେଷ ସମରଭୁବିଷ୍ଟଦ୍ୱାବାଲିନ୍ଧ ରାମଚନ୍ଦ୍ର,
କିଞ୍ଚିକ୍ଷାରଜିଃ ମାଦାବିଦମଥଶମଦୋ ତତ୍ତ୍ଵଗ୍ରୀବହୁଣ୍ଡେ ।
ବର୍ଷାକାଳେ ସନାତ୍ନୀ ସନରବ ଘଲିତୋଦ୍ବାମଦିକ୍ଚକ୍ରପର୍ତ୍ତଂ,
କିମ୍ପୁ ବାସଂ ବିତେନେ ଶିଥରବରତଟେ ମାଲ୍ୟବ୍ୟ ପର୍ବତସ୍ଥ । ୨୫୩
ସମ୍ବ୍ୟ ବାଣେ ବାଲୀବଧ କରିଯା ରାଜନ । ସୁତ୍ରୀବେର ହୁଣ୍ଡ ରାଜ
କୈଳ ସରପଣ ॥ ସନରବେ ବ୍ୟାପ୍ତ ବର୍ଷା କରିତେ କ୍ଷେପଣ । ମାଲ୍ୟବୀଯ
ଗିରିପରେ ଜୀରାମ ଲଙ୍ଘଣ ॥ ୨୪୩ ॥

ରାମାଷ୍ଟଲୀଯାମପରୋହନ୍ତିକଷିଦ୍ଧାରାପଦ୍ମାମପରୋହପ
ମାନଃ । ତଥାପି ରାମଃ ଶରମ୍ଭ ସମୀକ୍ଷ), ନିରୀକ୍ଷ୍ୟକେ ସମ୍ପୁ
ତି କାଳମେତଃ ॥ ୨୪୪ ॥

ଆରାମେର ତୁଳ୍ୟ କେହ ଅଛେ ବଲବାନ । ରାରାପଦତନ ହୈତେ ନାଚି
ଅପମାମ ॥ ତଥାପି ଶରମ୍ଭ କାଳ କରି ସମୀକ୍ଷଣ । କାଳକ୍ଷେପ କୈଳ
ତଥା କମଳଲୋଚନ ॥ ୨୪୪ ॥

ତତ୍ତ ମାଲ୍ୟବତି ବର୍ଷାମୁ ବିଯହୀ ରାମଃ ।
ଅଧୀଂ ବର୍ଷାକାଳେ ମାଲ୍ୟବାନ ପର୍ବତେର ଉପର ଦୟବାଧ
ବିଯହୀ ହଇଯା କହିତେହେମ । ଯଥା ।

ବର୍ତ୍ତମାନକାନ୍ତ ସଲିଲେ ମଧ୍ୟ ତରିମ୍ବୀନରଃ, ସେଇଏ
ରକ୍ତରିତଃ ଶ୍ରୀଯେ ତବ ମୁଖଚୂର୍ଣ୍ଣକାରୀ ଶଶୀ । ଯେପି
ଭୁଦ୍ଗମନାନୁକାରିଗତର ତୋରାଜହଂସାଗତୀ, କୁତୁହଳ୍ୟ
ଦିନୋଦମାତ୍ରମପିମେ ହୈବଂ ନାହିଁ କ୍ଷାମ୍ୟତି ॥ ୨୪୫ ॥
ତୋମାର ନୟନ ସମ୍ବନ୍ଧ ଛିଲ ଇନ୍ଦ୍ରୀବର । ସଲିଲେ ହୈଲ ମଧ୍ୟ ଆମାର
ଶୋଚର ॥ ତବ ମୁଖ ତୁଲ୍ୟ ଶଶୀ ଅଗତେ ବିଦିତ । କାଳବଳେ ମୁଖକ
ମେଘେ ଆଚ୍ଛାଦିତ । ଗୁରୁମାନୁକାରି ଗତି ରାଜହଂସବରେ । ମିଯାହେ

ଶ୍ରୀମତୀ ପ୍ରିୟମୀ ମାନ ସନୋବରେ ॥ ତୋମାର ତୁଳନା ଦିଜେ ଏମବଳ
କ୍ଷଣ । ଦୈବଦୋଷେ ଗେଲ ସବ୍ରି କିମେ ବାଚେ ଆୟନ ॥ ୨୪୫ ॥

ମନ୍ଦଃ ଅରୁଷହତି ଗଞ୍ଜାତି ବାରିବାହେ, ବିଦ୍ୱାଳତା ଶ୍ଫୁରତି
କୁଜତି ନୀଳକଥ୍ତଃ । ଏହାବତିବାତିକରେ ରଘୁନନ୍ଦନ,
ମୃଦୂର୍ବଳ କେବଳ ମତୁରବଳମୁନାୟ ॥ ୨୪୬ ॥

ମନ୍ତ୍ର ମନ୍ତ୍ର ଦହେ ବାୟ ମେଘେର ଗଞ୍ଜନ । ଶୋଭୀ ପାଯ ମୋଦାମିନୀ
ମୟୁରେ ନିଷନ ॥ ଶ୍ରୀରାମେର ସାହିକର ଦୈହାଛେ ସକଳ । ଆଲସନ
ହେତୁ ମୃଦୂର ଆଛାୟେ କେବଳ ॥ ୨୪୭ ॥

ଶ୍ରୀତାମ୍ବାଦୀବହୁତ ମୁଚ୍ୟନ ।

ଆମକୀର ପୂର୍ବାବହୁ ରଘୁନାଥ ଚିକା କରିଛେ ।
ପୂର୍ବଂ ପୂରାରି ଧନୁଷୋ ନିନଦେନରକ୍ଷଟେ, ରାମଃ ମନ୍ତ୍ରି ଗଣ୍ଯୁଥେ
ପରିତୋବିଲୋକ୍ୟ । ଶକ୍ତାଶଶାଙ୍କ ପରିତଥ ମୁଖୀରବିନ୍ଦୀଃ
ତାମେବ ଦୈଖିଲମୁତ୍ତାଃ ମତତଃ ମୁଦ୍ରାମି ॥ ୨୪୮ ॥

ପୂର୍ବେତେ ପୂରାରି ଧନୁଃ ଶକ୍ତେ କୁଟ୍ଟ ଆମି । ସମୟ ସମ୍ମୁଖେ ମୋରେ
ଦେଖେଛିଲେ ତୁମି ॥ ଶଶାଙ୍କ ମମାନ କାନ୍ତିତୋମାର ବନ । ମତତ
ଶ୍ରୀମତୀ ମମ ଦୈତ୍ୟେ ଆରନ ॥ ୨୪୯ ॥

ଶ୍ରୀକରିଣଃ ପଯୋଦୁଷୁଦ୍ଧା ମନ୍ଦନ କେକାଃ କଳା । କାମଃ
ମନ୍ତ୍ରଦୃଢଃ କଟୋରହଦୟେ ରାମଃ ଶିଶର୍ବଂ ସହୋ, ଦୈତ୍ୟେ
ହୀତି କଥଃ ଭବିଷ୍ୟାତି ହାହାଦେବି ଧୀରାତିବ ॥ ୨୫୦ ॥

ବକ ମେଘ ବାୟ ଆର ମଲିଲେର କଣ । ମୟୁରେର ଧନ୍ତି କରେ ନାହିଁ ଯାଯ
କ୍ଷଣ ॥ ଇହାର ମମ୍ହ ମମ ହଇବେ ମହନ । କଠିନ ହରଯ ଆମି
କମଳଲୋଚନ ॥ କି କୁଣ୍ଡଳ ଶ୍ରୀମତୀ ତବ ମହାତା ଏହର । ଏହି ଦେଖ
ଶ୍ରୀମତୀ ମରି ହାତ ହାତ ॥ ୨୫୧ ॥

ନୈଲେନ୍ଦ୍ରୀବରଶକ୍ତ୍ୟା ନୟନଯୋର୍ବନ୍ଧୁ କୃବୃଜ୍ଞାଧରେ, ପାଣୀ ପଥ
ଦିଗ୍ରୀ ମଧୁକ କୁମ୍ଭମଭାସ୍ୟା ତଥା ଗଣ୍ୟୋଃ । ଲୀଯତେ କରୀବୁ
ବାଙ୍କବଜଳ ବ୍ୟାମେ ହଜାତନ୍ତ୍ରଶା, ଚର୍ବାରା ମଧୁପାଃ କିମ୍ବନ୍ତି
ତରନି ହାନି ରକ୍ଷିଧ୍ୟାତି ॥ ୨୪୯ ॥

ନୀଲ ଇନ୍ଦ୍ରୀବର ଭ୍ରମେ ନୟନ ସୁମଳେ । ବନ୍ଧୁକେର ଭାସ୍ତି ହେତୁ ଅଧର
କମଳେ ॥ ମଧୁକ କୁମ୍ଭମ ଜ୍ଞାନକରି ଗଣ୍ଡେଶେ । କର୍ଯୁଗେ ପଥଭାସ୍ତି
ହେବେକ ଶେଷେ ॥ ଲୀନ ହେବେ ଅଲିକୁଳ ଏ ସକଳ ହାନେ । ବାଙ୍କବେ
ବ୍ୟାମୋହ ଦିତେ ମାନା ନାହିଁ ମାନେ ॥ କି ଝାପେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତି ତୁମି
କରିବେ ବାରଣ । କେମନେ ହେବେ ତବ ଏମବ ରକ୍ଷଣ ॥ ୨୫୦ ॥

ଲଙ୍ଘନ୍ତ ପ୍ରତି ରାମ ।

କାହେଯୁ ମନ୍ତ୍ରୀ କରଣେଯୁ ଦାସୀ, ଧର୍ମେଯୁ ପତ୍ରୀ କମରୀଚ ଧାତୀ । ମେହେ
ଯୁ ମାତ୍ରା ଶ୍ରମନେଯୁ ବେଶ୍ୟା, ରଙ୍ଗେସଥୀ ଲଙ୍ଘନ ସା ଶ୍ରୀଯାମେ । ୨୫୦ ।
କାର୍ଯ୍ୟକାଳେ ମନ୍ତ୍ରୀ ହେ କରଣେତେ ଦାସୀ । ଧାତୀ ସମା କମା ତବ
ଧର୍ମେତେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତି ॥ ମେହେ ମାତ୍ର, ଶ୍ରମନେତେ ବେଶ୍ୟା ନିରାପଦ । ରଙ୍ଗ
ସଥୀ ମମ ଶ୍ରୀ କୋଥାରେ ଲଙ୍ଘନ ॥ ୨୫୦ ॥

ଆବାତୁଃ କୁମ୍ଭମାୟ ଧର୍ମଭୂବନେ ସୌମନ୍ତିମିଳାଂ ଶିରୋ, ରତ୍ନ୍ତ
ମନ୍ତ୍ରକୁଳ ମେବତା ପ୍ରତି ନିଧିନେତ୍ରୋତ୍ସବଃ କାମିଳାଂ । ମାଦ୍ୟ
ମନ୍ତ୍ର ନିତ୍ଯାକୁ ମଳଗମନୀ ସାମେ ଶ୍ରୀ ଜାନକୀ, ମୌର୍ଯ୍ୟଜ୍ଞେ
ଶତପତ୍ରକ୍ରଦମନୀ କୁତ୍ରାଧୁନୀ ସୌମନ୍ତି ॥ ୨୫୧ ॥

ମଦନେର ଛାଦିପ ର ଆଶ ହୈଯା ରତ୍ନ ରମଣୀର ଶିରୋରଙ୍ଗ ଭବନେତେ
ହେ । କୁଳଦେବ ତୁଳାତୁମି ନାରୀର ଅଧିନ । କାମୁକେର ମେତେ କର
ଉତ୍ସବ ବିଧାନ ॥ ଗଜେଶ୍ୱର ମନ୍ଦ ଆଛିଲ ପମନ । ଶତପତ୍ର
ଲଙ୍ଘନ ପାଇ ହେରିଯାବଦନ । ମମ ମେଇ ଶ୍ରୀ କୋଥା ମୁଖିତାତନ୍ମ
କୋଥା ଦୈଲୀ ଅବମନ କହିଲ ଆମାର ॥ ୨୫୧ ॥

আআন মধিক্ষিপ্য রামঃ

রঘুনাথ আআত্তে আক্ষেপ করিয়া কহিতেছেম। বথ।
ঈদগভানুকূলেন কোহপি ভবিত্বা যস্তানন। কামুকে,
যাহুষ্টেতি পরম্পরং নিগদত্তাং শ্রদ্ধা মুনিমাৎ মুখ্যাদ।
মৌমিত্রে কুলপাংশুলস্য চরিতং শ্রীরামচন্দ্রস্য মে,
শক্রার্জাপন সংহিতেম শুণ। দুঃখং পরং
ধীরতে॥ ২৫২॥

মমম সূর্যকুলে নাহি কোনজন। বাহার অঙ্গন। কৈল কামুকে
হয়ে। এই রূপ ব্যক্ত বাক্য মুনিমুখে হয়। কুলের কলক্ষি
আমি সুমিত্রাতনয়। মম এই ব্যবহার শুনিয়া শকল। ইত্তের
অসনে রাজা দুঃখিত কিবল॥ ২৫২॥

অভীতারাং প্রাতুষ্য নাগতে স্বগ্রীবে রাম চরিতং।
অর্ধাদ বর্ষাকাল অভীত হইলে স্বগ্রীবের আগমন ন। দেখিয়া
রঘুনাথ এইরূপ ব্যবহার করিতেছেন। বথ।

তত্ত্বে রামে মহাত্মেজ। লক্ষ্মণ সমুপাহৃতং।

স্বগ্রীবং প্রেষয়ামাস স্কন্দাবনং চকানিঃ॥ ২৫৩॥

অরেঞ্জ মন্দন রাম মহা বীর্যবান। অনন্তর করিলেন লক্ষ্মণে
আহ্বান। স্বগ্রীবের সন্ধিধানে অনুজ প্রেরণ। শিবির করিল।
রাম সেন্যের কারণ॥ ২৫৩॥

শ্রীমদ্বামো বনস্থঃ কপিবর নগরং লক্ষ্মণঃ প্রেষত্তোৎস্মি,
কিনি কান্ধার মাগাং রঘুপতি বচনালক্ষ্মণস্তুৎ অপাদ।
শ্রদ্ধাৰামেতি বাক্য হস্তি কপিবরো রামনামাকিমে
তৎ, কম্বাদ কিম্বা অমেয়ং সচকিত মৈস। বিশিতো
হস্তৈ প্রমত্তঃ॥ ২৫৪॥

তথ্য অঠণ্য বাসি রাম রঘু বর। প্রেরণ করিল অভু আমা ক্ষে
ন গুর। ॥ কিঞ্চিদ্ব্যার জারে আমি অনুজ লক্ষ্মণ। শুন ওহে কপি
বর আমার বচন। ॥ শুনিয়া রামের কথা স্বগ্রীব রাজন। পরি-
হাথ করিব কহে রাম কোনজন। ॥ কিব। কহ কোথা হৈতে কোন
বস্তু হয়। চকিত মানসে কপি বিমিত হৃদয়। ॥ ২৫৪ ॥

আজ্ঞাকৌশিকভাড়কাকৃতবধো যজ্ঞস্তরকাকরঃ, স তার্থে--
হরচাপভদ্রমকরোৎ শিষ্যে; জিতঃ শূলিনঃ। মারীচঃ
খনুলীলয়াপিনিহতো বালীহতঃ স্বাম্পুত্তৎ, মোহয়
সংপ্রতি রাত্রবঃ কপিপতে পঞ্চাননেঃ গজ্জর্তি ॥ ২৫৫ ॥

ভাড়কা বিনাশে রাম কৌশিক আজ্ঞার। যজ্ঞ রক্ষা করিলেন
পশ্চাত তথার। ॥ হরধনু ভঙ্গ কৈল। জানকী কারণ। পরাত্ম
কৈল পরে ভুগ্র নমন। ॥ লীলার মারীচ নাশ কৈল রঘুপতি।
বলবান বালীর বধ দৈয়াছে সম্মুতি। ॥ শুন ওহে কপি বর
মকট রাজন। সিংহসম রঘুনাথ করেন গজ্জর্তি ॥ ২৫৫ ॥

স্বত্তি শ্রীশ্রিরামপাদঃ; সমস্তয়ত্তি।

স্বগ্রীব লক্ষণের অতি রামচন্দ্রের কুশল জিজ্ঞাসিলেন।

নমে সংকুচিতো বাণো যেন বালীহতো ময়।

সময়ে তিষ্ঠ স্বগ্রীব মাবালিপথমস্থগ। ॥ ২৫৬ ॥

লুকাইত নাহি আছে মম সেই বাণ। যাহাতে বধিনু আমি
বালীর পরাণ। ॥ সময়েতে তিষ্ঠেক স্বগ্রীব রাজন। বালীপথে,
নাহি কুমি করিত গমন। ॥ ২৫৬ ॥

সমাপ্তঃ; স্বগ্রীবঃ।

অধ্যাত স্বগ্রীব আগমন করিয়া কহিতেছে। যথ।

বাণে অকৃতিরস্যাকং বানবাণাং নয়েষ্ম।

ତୋଷତ୍ୟକୁ ମିଛାମି ନସାମାୟତ୍ତ, କୁ ମିଛାପି ॥ ୨୫୭ ॥
କପିର ଅକୃତି ସାହା ଶୁନ ଲାଗେଥର । ତାହାକେ କରିତେ ତ୍ୟାଗ ହିନ୍ଦୁ
ତ୍ୟପର ॥ ମେ ମୋରେ ତ୍ୟଜିତେ ଯାମ କବୁ ନାହିଁ ଚାର । ବାନରେ
ଯେ ଅକୃତି ନାହିଁ କୋଥା ଯାଏ ॥ ୨୫୭ ॥

ପୁନ ସାମୁନନ୍ଦ ।

ଅର୍ଥାତ୍ ପୁନରାୟ ସୁଗ୍ରୀବ ବିନନ୍ଦ କରିଯା କହିଲେଛେମ ।
ଦର୍ଶକ ଦର୍ଶକ ତ୍ୟଜତି ନ ପୁନଃ କାଙ୍ଖନଂ କାଞ୍ଚିବର୍ଣ୍ଣ, ଛିମ୍ବ
ଛିମ୍ବଂ ତ୍ୟଜତି ନ ପୁନଃ ଶ୍ଵାଚୁଡା ମିଳୁଦଶ୍ବ । ମୃଷ୍ଟଃ ମୃଷ୍ଟଃ ଅପର
ତ୍ୟଜତି ନ ପୁନଃ ଚନ୍ଦନଂ ଚାରୁଙ୍ଗଙ୍କଃ, ଆଗାମେପି ଅକୃତି
ବିକୃତି ଚାରିତେ ମୋତମାମାୟ ॥ ୨୫୮ ॥
କାଙ୍ଖନ ଦାହନ ହୈଲେ କାନ୍ତି ନାହିଁ ମାର । ଛିମ୍ବ ଛିମ୍ବ ଇକୁଦଶ୍ବ
ଆସାଦନ ରମ ॥ ଗନ୍ଧ ନାହିଁ ତ୍ୟାଜେ କବୁ ଦ୍ୱର୍ଷମେ ଚନ୍ଦନ । ମରିଲେ ନା
କରେ ସାଧୁ ଅକୃତି ଥିଲନ ॥ ୨୫୮ ॥

ସୁଗ୍ରୀବର ହୃଦୟ ।

ଅର୍ଥାତ୍ ସୁଗ୍ରୀବକେ ଦେଖିଯା କହିଲେଛେମ । ଯଥ ।
ତୋତେନଦୃତଃ ଭରତାଯ ରାଜ୍ୟ, ମୌଳିକତା ମଞ୍ଚୁତି ରାବନେନ ।
ବିଚିନ୍ତାରୀମୋ ମନମାକୁଲେନ, ବିହାଯଚାପଃ କୁଦିତୁଃ ଶ୍ରବନ୍ତଃ ॥ ୨୫୯
ଭରତେରେ ରାଜ୍ୟ ଦାନ ଦିଯାଛେ ରାଜନ । ମଞ୍ଚୁତି ଆମକୀ ହରେ
ନିଯେଛେ ରାବନ ॥ ଆକୁଳ ମନେତେ ଚିନ୍ତା କରି ରଘୁବର । ଧନୁରୀଣ
ତ୍ୟାଜେ ଦୂରେ ରୋଦନେ ତ୍ୟପର ॥ ୨୫୯ ॥

ଅଣ୍ଠମରେ ସୁଗ୍ରୀବଃ ।

ଅର୍ଥାତ୍ ଏବିଷୟେର ଅବସରେ ସୁଗ୍ରୀବ କହିଲେଛେମ । ଯଥ ।
ଅତେନଷ୍ଟପଯୋଧ ରା ଦଶଦିଶ ମନ୍ତ୍ରେ ଗୋତ୍ରାଚଳଃ ପୃଥ୍ବୀ
ମୀଚିତୁଦୂରଶୈବଭୂର ମାନୋବଃ ମନୋମଣଃ । ଏକାବ୍ୟ

ପରିମଳ ମଞ୍ଜୁବିଷୟେ ବ୍ରଙ୍ଗାଶ୍ଵରାଣ୍ଡରେ, କାର୍ଦ୍ଦୀସାମ୍ରତି

ଜାନକୀ ରୟପତେ କିଂ କର୍ମ୍ମକଂ ତାଜାତେ ॥ ୨୬୦ ॥

ମନ୍ତ୍ରସିନ୍ଧୁ ବିଗମଶ ଭୂଧର ମନ୍ତ୍ରମ । ଏକାଦଶ ଧରାତଳେ ଚଢ଼ିର୍ଦ୍ଦଶ
ଭୂଗମ ॥ ବ୍ରଙ୍ଗାଣ୍ଡର ପରିମଳ ଏଇ ମାତ୍ର ହ୍ୟ । ତାଣ୍ଡର ଏବର୍ଗାଶ୍ଵ
ଅତୁଳ୍ୟ ବିଦର ॥ ଜାନକୀ ଦୀଇବେ କୋଣା ଆଛରେ ହେଥାୟ । ନୁହ
ତାଗ୍ରମ୍ବୈକଲେ କେବ କହନା ଆମାର ॥ ୨୬୧ ॥

ଆମଃ । ଅର୍ପାଂ ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର କହିତେଛେନ । ଯଥ ॥

ବ୍ୟମନେ ମହାତି ପ୍ରାପ୍ତେ ହିରୈଃ ଶାକ୍ତ୍ରଂ ନ ଯୁଜ୍ୟାତେ । ଲକ୍ଷାଂ

ଦିଃ ଶକ୍ତ ମାଲୋକ୍ୟ କ ଇହାଗନ୍ତ ରହ୍ତି ॥ ୨୬୧ ॥

ହିଲେ ମହାଦୁଃଖ ମହାତ୍ମା ନା ହ୍ୟ । ମୁଣ୍ଡିର ଥାକିତେ ମମ ମୁକ୍ତି କତୁ
ଲମ ॥ ଶକ୍ତାଶୂନ୍ୟ ଲକ୍ଷା ମୋଗ୍ୟ ହ୍ୟ କୋନଜନ । ଲକ୍ଷାପୁରୀ ଦେଖେ
କରେ ପୁନରାଗମନ ॥ ୨୬୧ ॥

ଆୟୁବାମଃ । ଅର୍ପାଂ ଜାୟୁବାମ କହିତେଛେନ । ଯଥ ॥

ଆଶ୍ରମେଯଃ ମମାମେଯୋ ଯେହୁମୋ କପିକୁଲେ, କୁବଃ । ଲକ୍ଷା

ପ୍ରାଚାପନାରୋଗ୍ୟଃ ପ୍ରୋକ୍ତଂ ଜାୟୁବତୀ ସତ୍ତା ॥ ୨୬୨ ॥

ଅଞ୍ଜନାର ପୁତ୍ର ମେହି ପବନନନ୍ଦନ । ଲକ୍ଷାତେ ଦୀଇତେ ଷୋଗ୍ୟ ହ୍ୟ ମେହି
ଜନ ॥ ଏହି ବାକ୍ୟ ଶ୍ରୀରାମେ କହିଯା ଜାୟୁବାମ । ରାମେର ସମ୍ମିଖ୍ୟେ
ଆମେ ବୀର ହନୁମାନ ॥ ୨୬୨ ॥

ରାମଃ ଅନ୍ତରୀ ହନୁମାନ ।

ଅର୍ପାଂ ଶ୍ରୀରାମକେ ଅନାମ କରିଯା ହନୁମାନ କହିତେଛେ ।

କିଂ ପ୍ରାକାର ବିଶାଳତୋରନବତୀଂ ଲକ୍ଷାମିହୈବାମୟେ,

କିମ୍ବା ଦୈନ୍ୟମନ୍ତ୍ରକୃତଃ ଲକ୍ଷଳ୍ୟ ତତ୍ତ୍ଵେବ ମଞ୍ଜାତ୍ତରେ ।

ହେଲୋତୋଲିତ ପର୍ବତୋଚଣିଷ୍ଟରୈର୍ଧୁରିବା ତୋଯଧିଃ,

ଦେବାଜ୍ଞ ପର କିଂ କରୋମି ଲକ୍ଷଳ୍ୟ ମୋର୍ଦ୍ଦଶ ମାଧ୍ୟାମମ ॥ ୨୬୩ ॥

ପ୍ରାଚୀର ତୋରଣେ ଲକ୍ଷ ଆଛିଯେ ବେଟନ । ଡାହା କି ଅନିବ ହେଥା
କମଳଲୋଚନ ॥ ତେଥାଯ ଆଛିଯେ ଦୈମ୍ୟ ସମ୍ମହେନ ଦଳ । କିମ୍ବୁ ମେହି
ଦୈନ୍ୟ ଆମି ମାରିବ ମନଳ ॥ ହେଥାଯ ତୁଳିଯା ଗିରି ଡାଙ୍ଗିଯା ଶିଥର
ଡାହାତେ କିରଯୁନାଥ ବାନ୍ଧିବ ମାଗନ ॥ ଆଜା ଦେଓ କି କରିବ
ଅତୁ ଯମାମୟ । ଆମାର ଦୋର୍ଦ୍ଧଣ ଲାଧ୍ୟ ଏମକଳ ହୟ ॥ ୨୬୩ ॥

ହନୁମକ୍ତ୍ତ ଦୃଢ଼ା ରାମଃ ।

ହନୁମାରକେ ଦେଥିଯା ରାମଚଞ୍ଜ କହିତେଛେନ । ସଥା ।
ଏତେଗର୍ହହୁନୁଦୟକ୍ତ୍ତ ମାରୁତେ ତବତେଜଳଃ । ହୁଥାପରିଆମଃ
କାର୍ଯ୍ୟଃ ସୌଭା ଜୀବତୀ ବା ନ ବା ॥ ୨୬୪ ॥

ତୋମାର ତେଜେତେ ହନୁ ଏମକଳ ହୟ । ବୀର୍ଯ୍ୟ ବଳ ତବ ଯାହା ଜେମେ
ଛି ନିର୍ଚ୍ଛା ॥ ହୁଥା କାର୍ଯ୍ୟ ପରିଆମ ହଇବେ ତୋମାର । ଆଛ କି ନ ।
ଆଛ ସୌଭା ସମ୍ବେଦ ଆମାର ॥ ୨୬୪ ॥

ହନୁମାନ ଦେବ ପଶ୍ୟ ।

କୃମ୍ଭୂମୂଳନଦାଲବାଲବଦପାଂନାଥୋଲଭାବଦିଶୋ, ଯେବାଃ
ପଲ୍ଲବବନ୍ଦଶ୍ରୀଶ୍ଵରବନ୍ଦ ମନ୍ଦରୁଷ୍ୟେନ୍ଦବଃ । ରାଜମବ୍ୟୋମେ
ମଣୀରହୋ ମମତଳେ ଶ୍ରୁତେତିଗାଂ ମାରୁତେଃ, ସୌଭାଦ୍ରେଷଣ
ମାଦିରେଶ ସହସା ରାମଃ ସହର୍ଷଃସ୍ୟଏ ॥ ୨୬୫ ॥

ଜୋର ହୟ ମୂଳତୁଳ୍ୟ ଯେନ କୁର୍ମରାଜ । ଆଲ ବାଲ ମମ ମିଳୁ କରିବେ
ବିରାଜ ॥ ଲକ୍ଷାନମ ହିକଦଶ କରି ଉନୁମାନ । ଝାଲ ହୟ ବୀରବାହୁ
ପଲ୍ଲବ ମମାନ ॥ କୁର୍ମମ ତୁଳନା କରି ମନ୍ଦରେରଗନ । ଫଳତୁଳ୍ୟ ଦେଖି
ଯେନ ସୁଧାଂଶୁ ତପନ ॥ ପର୍ବତ ଆକାଶ ମନ୍ଦ ତଳେତେ ରାଜନ । କହି
ଲେକ ଏହି ବାକ୍ୟ ପବନ ଲନ୍ଦନ ॥ ଶୁଣିଯା ହନୁର ବଥ ଦୂର୍ବାହଲଶ୍ୟାମ ।
ଜାନକୀର ଅନ୍ଦେଶନେ ଆଜା ଦିଲା ରାମ ॥ ୨୬୫ ॥

ସୌଭାଦ୍ରେଷଣେ ତବୁ ତସମତିଃ ଜାନତୋହନୁମତଃ ପରିଦେବନ ।

କୁତ୍ରାମୋଦ୍ବୀଳ କାର୍ଯ୍ୟ ଦୂରତ୍ଵରେ ବଚନ ଦୁଃଖକାରଣ ମାଗାଏ,
କାମୋ ମାରୀଚ ନୀମା କନକମୟ ମୃଗଃ କୁତ୍ର ସୀତାପହାରଃ ।
ଶୁଦ୍ଧୀବେ ରାମମିତ୍ରଃ ଅନକତନୟାଦେଷଣ ପ୍ରେସିତୋହହ୍,
ଯୋହର୍ଥୋମନ୍ତ୍ରାବନୀପ୍ରତ୍ୟାମିଶ୍ଟେତ୍ରତିକ୍ରିବ ରମ୍ଭାବିଧାତା ॥ ୨୫୬
କୋଥାଯ ଅମୋଧା କୋଥା କୋଣାଲ୍ୟାମିଲନ । ଦଶରଥେର ବାକେ
କୈଲ ଅରଣ୍ୟ ଗମନ ॥ ମାରୀଚ ନୀମକ ରଙ୍ଗ କୋଥା ହର୍ଦଦୟ । ଡାନକୀ
କରଣ ହୈଲ ନ । ଜୀବି କୋଥାଯ । ରାମମିତ୍ର କୋଥା ମେଇ ଶୁଦ୍ଧୀବ
ରାଜନ । ଜୀବିକୀର ଅମେସଣେ ହଟିଲ ପ୍ରେରଣ ॥ ମେ ସବ ମନ୍ଦର୍ଥ ମମ
ତୟ ଅନୁମାନ । ଆମିରା ସକଳ ଡାଳ ବିଧାତା ସଟାନ ॥ ୨୫୭ ॥

ଆରଞ୍ଚ ବିଦ୍ମଦେ ମହେଶ ଶିଥରୀ ଦସ୍ତେ ନିଧେର୍ଜାନେ, ବୀର
ଶ୍ରୀରୂପାଥ ପାଦରଜ୍ଞମ ମୁଠେ ଆରନ୍ମାରୁତିଃ । ହୃଦ୍ୟ ଜୀବୁ
ବହୋହତିବନ୍ଦ୍ୟ ଚଂପେ ମଧ୍ୟମିଶ୍ରମେନାପତ୍ତି, ନାଶାଶ୍ୱାହକ୍ଷ
ମୁଖ୍ୟାଚୁହୁଃ ଶ୍ରୀଯତମାନ ଶ୍ରେଷ୍ଠାନ ସମାଦିଶ୍ୟଚ ॥ ୨୫୮ ॥

ରଘୁନାଥେର ପାଦପଦ୍ମ କରିଯା ମୟନ । ଜୀବୁବାମେ ଅନିର୍ବାପନ
ନଳନ ॥ ଆଲିଙ୍ଗିରା ମେନାପତ୍ତି ବୀରୁର ତନନ । ଶ୍ରୀଯତମ ବନ୍ଧୁ ବର୍ଗେ
କରିଯା ଅଭର । ଆଦେଶିଯା ଭ୍ରତ୍ୟଗଣେ ବୀର ହନୁମାନ । ମନୁଦ
ଲାଭେ କପି କରିଲ ବିଧାନ ॥ ୨୫୯ ॥

୧. ମଲ୍ଲାତିରଥ ଦୁଟୀଯୋଜନ ଶତାବ୍ଦିରେ ମୁଦ୍ରଣପୂରୀ, ଲକ୍ଷ୍ମୀ
ତତ୍ତ୍ଵ ବିଦେହରାଜତନୟ । ତାବର୍ଣ୍ଣ ବାଯାଃରୁତଃ । ଅବିଃ
ଶ୍ରୀ ଶରୀର ଛୁଟରତର୍ଥ ଦୁନ୍ତୁତ୍ୟଥା ବର୍କତେ, ବ୍ୟାପ୍ତି ତେବେ
ତୀର୍ଯ୍ୟ କେଶରମଟାଟୋପେ ନତୋମଣଳ ॥ ୨୬୦ ॥

ଶିକ୍ଷୁ ଶତ ଗୋଜନେର ପାଇଁ ଲକ୍ଷ୍ମୀପୁରୀ । ତାହାତେ ଆଛୟେ ମେଇ
ଡାନକୀ ମୁଲାରୀ ॥ ମଲ୍ଲାତିହିତେ ଇହ ପ୍ରମିଳାପିବର । ଅଳ୍ପ
ଦେହେ ଅକି ପାର ହଇବେ ଦୁଃଖ ॥ ଶିକ୍ଷୁ ପାଇଁ ମୋହାତ୍ମୁ କରିଯି

ধৰণ । কেশের টোপেতে ব্যাঘ করিল গগন॥ ২৬৮ ॥

স বিলসদস্ত শ্বেতাঙ্গিশ্রাবকাশ, অলচরথরথেলং
স্ফীরবাচালিতাশং। জলনিধি মভিবীরোজ্জিতুং বায়ু
পুত্রঃ, থগপতিরিবচষ্ণেডড়ামমঙ্গীচকার ॥ ২৬৯ ॥

অলের বিলাসে সিক্ষু মৃত্তিত দয়ন । জলজের বেগে দিবা ন।
হই চলন ॥ এইরপ সিক্ষুপুরে পূরন কুমার। থগপতি তৃলঃ
গতি কৈল অঙ্গীকার ॥ ২৬৯ ॥

কপীনাং কটকে ঘোরাজ্ঞাতঃ কলকলধূনি। আঞ্জনেয়ঃ
কিমেকাকী গচ্ছত্বাবল সন্নিধিৎ ॥ ২৭০ ॥

কপির কটকে হৈল মহা কোলাহল। গগন উপরে ধূনি আত্মস্ত
শ্রবল ॥ কিরপে একাকি হনু অঞ্জনচন্দন। রাবণের সন্নিধানে
করিল। মন ॥ ২৭০ ॥

প্রবিশ্য সুরসামুখ্যাস্তরমতোপিলিস্কুম্যাচ,
ক্রমাদিষ্টময়ুধেন্দ্রত্বিম শৈলজং মানযন্ত ।
নিহত্যা পথিরোধিকাং নভসি সিংহিক। রাক্ষসী,
বিলজ্যা জলধিষ্ঠোপবনজঃ স লক্ষাপুরীৎ ॥ ২৭১ ॥

সুরসার মুখমধ্যে করিয়া প্রবেশ। তাহাহৈতে আসি হনু পোষ্ট
বহিদৰ্দেশ ॥ সিক্ষুমধো লুক্তারিত দৈমূলক অচল। আনয়ম কৈল
তারে বানর শ্রবল ॥ সিংহিক। করিল রোধ পথ অংস্তল।
বিমাশিল হনুতারে গগন মণ্ডল ॥ অতিবেগে জলনিধি করিয়া
লজ্জন। লক্ষাপুরে প্রবেশিল পবনচন্দন ॥ ২৭১ ॥

পত্নালক্ষাং নিশায়াৎ পবনস্তুতবরোহিণ্য সৌতোৎ
বিমীতাং, হেহেগেহে অগ্রাং স্থলচল বিটপে আঁচীরে
হৃক্ষমধো। যদ্রাষ্টেকুস্তবর্ণঃ সুর জিতকৰমে কলারে গঙ্গারে।

ଚଷ୍ଟୁ । ବେଦେହୁତୀଂ ଚିରମନୁସରଣାଚିତ୍ତିତୋ ॥୮୫୮୩ମାନ ॥ ୨୭୨
ନିଶିତେ ଲକ୍ଷାର ବୌର କରିଯା ଗମନ । ଚେତ୍ତିତ ହେଁଯା କରେ ସୌତ୍ତ୍ରା
ଆଦେଶନ ॥ ଶ୍ଵଳେ ଜଳେ ସରେ ଘରେ ଡକୁର ଡଳାର । ଗିରିଖି କୁଞ୍ଚି-
କଣ ଆଛୁରେ ସେଥାୟ ॥ କମ୍ବରେ ହରରେ ତାର ନା ପାର ସଙ୍କଳନ ।
ଚିତ୍ତିତ ହଇଲ ପରେ ବୀର ହମ୍ମାନ ॥ ୨୭୨ ॥

ମାତୃଭାତ୍ କଲାମଦ୍ଧି ନଚିର ଅଧ୍ୟାତ୍ମାମାଂଗୃହ୍, ପୌଲ-
କୁଷ୍ଯ ମଯ୍ୟନିକୁପିତମପି ତମପି ଶ୍ରୀମୌଖମେ କୈକଣଃ ।
ନାମୀ କୁପ ରହୁଲୀଚ ଚରିତା ସୌତ୍ତ୍ରା ନ ଚଷ୍ଟୁ କଚିତ୍, ଶକେ
ମାଗର ଲଙ୍ଘନେ ନିପତ୍ତିତା ଲଙ୍କେଶ ଶକ୍ତାକୁଳ ॥ ୨୭୩ ॥
ଭାତ୍ ମାତୃ ନାରୀ ଶ୍ରୀ ଅମାଦ୍ୟୋର ଗମ । ଧରିବର୍ଗ ଆର ମେଇ
ଛୁଟ୍ଟିଯ ରାବନ ॥ ଏକେ ଏକେ ମକଳେର ଆଲଯେ ଅବେଶ । କରିଯା ନା
ପାଇଁ କୋପ ସୌତ୍ତ୍ରାର ଉଦେଶ୍ୟ ॥ ରାବନେର ଭୟେ ହୈବା ବ୍ୟାକୁଳ ଦୂର
ମାଗର ଲଙ୍ଘନେ ସୌତ୍ରା ପାଡ଼େଛ ନିଶଚ ॥ ୨୭୩ ॥

ସଂକ୍ଷିପ୍ୟାଥ୍ ତନୁଁ ନିରୀକ୍ଷ୍ୟ ମକଳାଂ ଲଙ୍କାଂ ଶରଚତ୍ରିକା,
ନିକ୍ଷୋତ୍ତାଧିଲ ସୌଧମଣ୍ଡଳ ମହୋଦ୍ୟୋତ ଅସମାନ୍ତବାଂ ।
ଦୁଷ୍ଟୋଶୋକବଳେ ମରାକ୍ଷମବଧ୍ୟ ସଂବେଷିତାଂ ଜାନକୀ,
ମାରୁଠୋ ନିଭୃତଃ ହିତଃ ପବନତଃ କଂ କୋଳଭୂମିରହ୍ । ୨୭୪
ଅନନ୍ତର ଥର୍ବତନୁ କରିଯା ଧାରନ । ମମୁଦୟ ଲଙ୍କାପୁରୀ କରେ ନିରୀକ୍ଷଣ
ଶରତେର ଇନ୍ଦ୍ରମ ନିର୍ମଳ ମକଳ । ଭୂମିପତି ରାବନେର ଭବନ ମଣଳ ॥
ଏଇକୁପ ଲଙ୍କା ମଧ୍ୟେ ଅଶୋକ ବାନନ । ତାହାତେ ଆଛେବ ସୌତ୍ରା
ରାକ୍ଷସୀ ବେଷ୍ଟନ ॥ ଏଇକୁପ ଦେଖେ ପରେ ହମୁହାମତି । ଅଶୋକେନ
ବ୍ରକ୍ଷେପରେ କରିଲେନ ହିତି ॥ ୨୭୪ ॥

ଅତ୍ର ବମରେ ରାବନ ଶୈବିତାଦୃତୀ ସୌତ୍ରାଂ ପ୍ରତି ।
ଶୈବିତେର ଅବମରେ ଦୂତୀ ଆସିଯା ଜାନକୀର ପ୍ରତି

কহিতেছেন । যথা ।

আজ্ঞা শক্রশিথামনি প্রণয়নী শক্তি স্ত্রীলোকীজয়ে,
ভক্তিভূতপাতৌপিলাকিনিপদং লক্ষণে দিব্যাপুরী ।
সন্ততিক্রিণাহস্বরেচ ভদ্রহোমেছগুরোলভাতে, স্থাচে
‘দেব ন রাবণঃ কন্তুপুনঃ সর্বজ্ঞ সর্বেশ্বরাঃ ॥ ২৭৫ ॥

আজ্ঞাদের যদি কারে লক্ষণ রাবণ । বাসবের শিথামনি করে
আনয়ন ॥ ত্রিলোক জয়েতে শক্তি ভক্তি মহাদেবে ॥ লক্ষাপুরী
পদ তুমি অনারামে পাবে ॥ ব্রহ্মার বংশেতে নাহি এইকপ
বর । হইবে তোমার লাভ দেখিবে গোচর ॥ শক্রপক্ষে শক্ত
দায়ী না হইত যদি । ইহাতুল্য বর কোথা না কুরেছে বিধি ॥
এইমাত্র দোষ দেখি আছে ইহার । সকলে সকল উণ না
দেখি কাহার ॥ ২৭৫ ॥

ততঃ ধ্যয়মাগ্নত্য রাবণঃ ।

রাবণ স্বয়ং আগমন করিয়া জানকীকে কহিতেছেন । যথা ।

মুক্তেমথিলি চক্রমুক্তরমথি প্রাণস্থানীবধি, প্রাণানুক্ষ
বৃগাক্ষি মন্থননি প্রাণেশ্বরি আহিমাঃ । রামচৃষ্টতি তে
মুখং সুলিঙ্গং বজ্রৈক মাত্রেণত, চুম্বিষ্যামি দশাবনৈ
বৃহবিধং মুঘাগ্রহং মানিনি ॥ ২৭৬ ॥

আনন্দী চক্রমুখী বিদেহ নদিনী । আনন্দানে হও তুমি ঔষধি
আপনি ॥ মননের নদী তুমি মম প্রাণেশ্বরী । আনন্দকা কর
শ্রিয়ে আমকী সুস্করী ॥ তব মুখপদ্মে রাম করেছে চুম্বন । এক
মথে কৃষ্ণ নাহি হয় কষাচন ॥ দশামন দিয়া আমি চুম্বিব
ক্রপসী । বৃহবিধি প্রহত্যাগ করছে ক্লপসী ॥ ২৭৬ ॥

ଅ ଯିଜନକତନୁରେ ତାପଶେନସ୍ମେବେଂ ନନ୍ଦିମପି କୁମତ୍ର
ଜାନିନା ଶିକ୍ଷିତାମି । ନମଦମରକିରୀଟୋଦୟୁଷ୍ଟ ପାଦାର
ବୁନ୍ଦେ, ଅଶମତି ମୟୀ ତନ୍ମିନ୍ ମର୍ତ୍ତ୍ୟବୌତେନୁରାଗଃ ॥ ୨୭ ॥

ଶୁନଲେ ଅନକମୁତା ଆମାର ବଚନ । ତୋମାରେ କି ଏହି ଶିକ୍ଷା
ଦିଯାଛେ ମେ ଅନ ॥ କୁମତ୍ରଣା ଜାନନ୍ଦାତା ତପସ୍ଥି ଚଢାନମି । ପଡ଼ା-
ହେଛେ ଭାଲ ପଡ଼ା ତୋମାରେ ରମ୍ଯୀ ॥ ମର୍ତ୍ତ୍ୟବୌଟ ରଘୁନାଥେ ଶ୍ରୀର
ଅମୁରାଗ । ଅଶମିନ୍ ପାଦପଦ୍ମେ କର ପରିତ୍ୟାଗ ॥ ୨୭ ॥

ଶୀତେ ଦ୍ୱାଂ ପରିମୁଖ ମାନ ମଧୁନା ରାଜାଦାରୋ ଗୃହତ୍ତାଂ,
ପରିଯ ଦ୍ୱାଂ କନକୋଞ୍ଜୁଲାଂ ରନ୍ଦଗରୀଂ ଲଙ୍କେଶ୍ୱରଂ ଜୀବର ।
ଏକୋନଶ୍ରୁଟୈକମହିୟୀ ଶ୍ରୀଜାଚ ମନ୍ଦୋଦରୀଂ ମେବାର୍ଥ୍ୱ
ବିନିମ୍ୟଜ୍ୟତେଚ ମକଳଂ ଲଙ୍କାଧିପେର୍ବତ୍ତାଂ ॥ ୨୮ ॥

ଶୀତା ମତୀ ତୁମି ମାନ କରହେ ମୋଚନ । ଚେଯେ ଦେଖ ଚଞ୍ଚମୁଦ୍ଧୀ
ଥାରେତେ ରାଜନ ॥ କମକେ ଉତ୍ତ୍ରୁତ ଲଙ୍କା ରକ୍ଷା କର ତୁମି । ସଦି
ଦେଓ ଆଗରାନ ତବେ ସାଂଚି ଆନି ॥ ଏକ ଦୀନ ଏକଶତ ରାଜାର ମ-
ହିୟୀ । ଆର ମେଇ ମନ୍ଦୋଦରୀ ତ୍ୟଜିନ ରୂପ୍ୟୀ ॥ ତୋମାର ମେବାର
ସୁକ୍ତ କରିବ ମକଳ । ଲଙ୍କେଶ୍ୱର ଆଜା କତୁ ନା ହବେ ବିଫଳ ॥ ୨୯ ॥

ଶୀତେପଣ୍ୟ ଶିରାଂସି ଯାନିଶିରମା ଧତେ ମହେଶଃ ସ୍ଵର୍ଗଃ,
ଭାନି ଦ୍ୱିପଦ ସଂହାନି ସ୍ଵଭବେ କଶାଦବଜାୟତେ । ଶ୍ରୀଦେବ
ଶ୍ରୀ ପରବର୍ତ୍ତନ ଲଙ୍ଗୁଟିବଚଃ ଶୀତାହତଂରାବନ୍ତ, ନିର୍ମଳାନି
ଶିରାଂସି ମୂଢ ଶବ୍ଦିକ ଶୀତାବଚଃପାତୁବଃ ॥ ୨୯ ॥

ବିରେହ ରାଜାର ବାଲା କର ନିଯୀକନ । ମମ ଶିର ଶିବବବେ ମଳକେ
ଥାରଣ ॥ ତାହା ଶବ ପାଦପଦ୍ମେ ହୈଯାଛେ ପଞ୍ଚନ । କିହେତୁ ଅବଜା
ମୋରେ କରିଲେ ଏଥମ ॥ ପରବର୍ତ୍ତନ ଲଙ୍ଗୁଟିର ଏହି ବାକ୍ୟ ଥିଲେ ।
କହେନ ଜାନୁକୀ ଶୀତା ରାବନେର ଥାମେ ॥ ମନ୍ତକ ନିର୍ମଳ୍ୟ ମେଇ

ଧିକ୍ ସୁର୍ଥଭୋରେ । ଅମ ଏହି ବାକ୍ୟ ମବ ରଙ୍ଗା ସେନ କରେ ॥ ୨୭୯ ॥
କାରୋକ୍ତି ଦ୍ଵାରିତିଶିଳ୍ପେର ସମ୍ମ, ଲିର୍ବାପିକ୍ତୋ ଶୁଦ୍ଧିସ
ଯେମ ମହାବାହଃ । ତଥାପି ରେପୁରଭିଦୋଖିଲମନ୍ତ୍ର ବେଦ,
ମଧ୍ୟାପିତ୍ତମ ବିଜୟୀ ଅମଜୌବନାଥଃ ॥ ୨୮୦ ॥

ମନ୍ଦରେ ମହାବାହ ଜିନିଲ ଯେ ଜମ । ଧାର କାରାଗାରେ ତୁମି
ଆଛିଲେ ବକ୍ତନ ॥ ଶୁଣ ଓରେ ମୃଦୁ ମୂଢ ରାକ୍ଷସ ରାଜନ । ଅଞ୍ଚବେଦ
ମନ୍ତ୍ର ମେହି କରେ ଅଧ୍ୟାତନ ॥ ବିଶ୍ୱଜଗୀ ମେହିଜନ କହିତବ ସାତ ।
ତୁହାଙ୍କ ବିଜୟ କୈଲ ମମ ଆଗନାଥ ॥ ୨୮୦ ॥

ଅପତତ ଦଶମୌଲିର୍ଜାନକୀ ପାଦପଥେ, କରଥୁତ ପଦୟୁଦ୍ଧେ
ନାଥ ନାଲୋକ୍ୟ ଉଚେ । ଶୁରପତିରପିପାଦେ ଚାପତତ୍ତ୍ଵାତି
ଯୋଗାନଭବତି ତୁତୁଷ୍ଟିକ୍ରାନ୍ତି କିମ୍ବା କରୋମ୍ଭୀ ॥ ୨୮୧ ॥

ଜାମକାର ପାଦପଥେ ପଡ଼େ ଦଶାନନ । ପାଯେ ଧରେ କହେ କଥା
ଦେଖିଯା ବଦନ ॥ ଚରଣ କମଳେ କୁରେ ଆଛେ ଶୁରପତି । ତଥାପି
ଶୋଭାର ତୁଟି ନାହର ମୁହଁତୀ ॥ କହ କହ ମୌତା ମତୀ କି କହିବେ
ତୁମି । ଆଜ୍ଞା ଦେଓ ଓରପସୌ କି କରିବ ଆମି ॥ ୨୮୧ ॥

ଇଥି ନିଶମ ମଧୁରଂ ନୃପମାହବାକ୍ୟ, ନମୁନନୀ ଶପଦି
କୋପମତୀଚ ମୌତା । ଶ୍ରୀରାମାଶ ହତ ରାଯନଂ ମନ୍ତକେଷୁ
ଗୃହୁଃ ପଦଂ ଦର୍ଶିତେ ଚୟମତୁଷ୍ଟି ଯୋଗଃ ॥ ୨୮୨ ॥

ଏକପ ମଧୁର ବାକ୍ୟ କରିଯି ଅବଣ । ଶପଦି କରିଲ ମୌତା ନମିତ
ବଦନ ॥ କୋପେତେ କୁପିତା ହୈଥା ବିଦେହନନ୍ଦିନୀ । ଲକ୍ଷ୍ମାଧିଦେ
ଏହି ବାକ୍ୟ କହିଲା ଆପନି ॥ ଶ୍ରୀରାମେର ବାନେ ହତ ହୈଥା ଲକ୍ଷ୍ମୀ
ଥର । ସେ ହିନ ପଢ଼ିବେ ତୁମି ଧରାର ଉପର ॥ ତୁବ ମୁଣ୍ଡେ ଗୃହଶଳ
ବସିବେ ସଥନ । ମାନମେତେ ମମତୁଷ୍ଟି ହଇବେ ତୁଥନ ॥ ୨୮୨ ॥

ସଦକ୍ଷରଂ ଦାସ ବୈଷତେଯରୋ ସଦକ୍ଷରଂ ଶିଂହ ଶୁଗାଲଯେ ।

ବେ । ଥଦ୍ୟୋତ ମାର୍ଗଶ୍ରୋ ର୍ଦ୍ଦସ୍ତର୍ଣ୍ଣ, ତଦ୍ଦସ୍ତର୍ଣ୍ଣ ତେବୁ
ବ୍ରଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵ ॥ ୨୮୩ ॥

ବାସ ବିନତା ହୁତେ ବିଭିନ୍ନ ସେମନ । ଅରଣ୍ୟେ ଶୃଗୁଳ ନିଂହେ
ଆଛିରେ ସେମନ ॥ ଥଦ୍ୟୋତ ମିହିରେ ହୁବ୍ୟଜ୍ଞପ ବିଭେଦ । ତୋମା-
ତେ ରାମେତେ ଆଛେ ମେହି କୁପ ତେବୁ ॥ ୨୮୩ ॥

ସୌତେ ଦ୍ରୁତ ନନ୍ଦକମ୍ପିତା ମମଭୟେ ନାଦ୍ୟନ ବାତେନତତ୍ତ୍ଵାମ୍ଭିର
ଦ୍ରକ୍ଷ୍ୟପି ନଟ୍ଟେରପ ସଚିରାଶାକାର ପୂର୍ବଂ ବଦ । ମାନେ ଲୈବ
ତୁମ୍ଭୟେ ନନ୍ଦଗତୀ ସତ୍ୟଃ ବଚୋ ବ୍ୟାଧିବୀର୍ଣ୍ଣ ଶୁଦ୍ଧା ରାବଣ
ସୌତୟୋ ରିତି ବଚୋ ହାତ୍ୟା ହନ୍ତୁମାନ୍ ସଥୀ ॥ ୨୮୪ ॥

ଯମ ଡରେ ସୌତା ତୁମି ଆଛ କଞ୍ଚମାନ । ଆଦ୍ୟ ଅନ୍ତେ ନହେ ତାତୀ
ଲକ୍ଷେଷ ଅଜ୍ଞାନ ॥ ତୁମ୍ଭୟ ଦେଖିବେ ତୁମି ହତ ରଘୁନାଥ । ତାହା ମୟ
ଉପବନ ହଇବେ ଆସାତ ॥ ଅଭିମାନେ ତମୁକ୍ଷୟ କରିଲେ ସୁନ୍ଦରୀ
ବ୍ୟାଧିମଦ ବାକ୍ୟ ତୋର ତାହେ ଆମି ମରି ॥ ଉତ୍ତୟେର ଏହି କଥା
କୁମେ ହନ୍ତୁମାନ । ପାରେତେ ହାସିଲ ମେହି ପଦନ ମନ୍ତ୍ରାନ ॥ ୨୮୫ ॥
ସୌତାଯା ଅତିକ୍ରିଷ୍ଟେ ରାବଣେ ଚଲିତେ ତ୍ରିଜ୍ଞଟା ସୌତୟୋ ରହଞ୍ଚି ।

ସୌତାକର୍ତ୍ତକ ରାବଣ ତିରକୃତ ହଇଯା ଗମନ କରିଲେ ।

ତ୍ରିଜ୍ଞଟା ଜାମକୀ ରହଞ୍ଚ କରିଛେ ॥

ସୌତ । ଅର୍ଦ୍ଦାଂ ସୌତା କହିତେବେ ॥ ସଥା ॥

ପୃଜ୍ଞାନି ତ୍ରିଜ୍ଞଟେ ସୁଧେନ କ୍ଷବତୀଂ କଥାଦୟଃ ରାବଣୋ ।
ନୀତିଜ୍ଞେ ନୃପଶେଷରୋ ହରତି ମାତ୍ରନ୍ଯାଙ୍ଗନାଂ କାନନାଂ ॥ ୨୮୫
ସୁଧେତେ ତ୍ରିଜ୍ଞଟା ତୋରେ କରିଗୋ ଜିଜ୍ଞାସା । ମମସବେ ନା କହି
ଓ ତୁମି ମିଥ୍ୟା ତାବା ॥ କିହେତୁ ବୀତିଜ୍ଞ ଏହି ନୃପତି ରାବଣ ।
କାନନ ହଇତେ ମୋରେ କରିଲ ରମ୍ପୁଣ ॥ ୨୮୬ ॥

ସୌତେମନ୍ଦ୍ର ପୁଞ୍ଜାହକ ହୁତେ କାନାମନିତେଃ କଥା ।

যাৰৎ কামশৰাহত্তে। ন পুৰুষন্তৰবিশিষ্ট্যুগতে ॥ ২৮৬
মদনেৱ বাণে হত যেই অন হয়। নীতিকথা কড়ু তাহে না ধাকে
নিশ্চর ॥ যাৰৎ পুৰুষ থাকে কামশৰে হত। তাৰৎ না হয় সেই
শিষ্ট অভিষত ॥ ২৮৬ ॥

অপিচ অৰ্পাং আৱ বলি ।

“বজুং জীৰ্যতি বজ্জিমো হপিচ হৰেশকঞ্চ চক্ৰংতথা,
দণ্ডথুশতৎ যমস্ত মলিতঃ পাশোহত্বৎ পাশিনঃ ।
লক্ষণোৱসিষ্টত্ব মন্তব্যৰে যথো ন ভুগ্নতঃ, কংসথী
সথি তস্য পুষ্প মন্তবৎ পুষ্পাত্মুধ্যাযুৎ ॥ ২৮৭ ॥
বামবেৱ বজু জীৰ্য হৈয়াছে যাহাতে। হরিচক্র চূৰ্ণ হয় পড়িয়া
তাহাতে ॥ যমদণ্ড শতথুশ তাহাতে নিজৰ্জাস। দলিত হইল
তাহে বকুলেৱ পাণ ॥ রাবণেৱ হৃদিপৰে যমনেৱ বাণ। যম
হৈল সমুদয় নহে শতথান ॥ সেই হেতু সথী আমি জিজ্ঞাসি
তোমায়। কোন হুক্ষে পুষ্পবাণ যমনেৱ হয় ॥ ২৮৭ ॥

সীতা দৰ্শনে হনুমান ।

সীতাকে দেখিয়া হনুমান কহিতেছেন ॥ যথা ॥
কাত্রৎ পঘপলাশাকি পীতকৌশেৱবাসিনি। ক্রমস্য
শাখামালয় তিষ্ঠনি দ্বমনিলিতে ॥ ২৮৮ ॥
পঘপলাশ তুল্য তৰ দ্বিময়ন। পীতবৰ্ণ বাণে কটি আছে
আচ্ছাদন ॥ হৃক্ষশাখা অবলম্বে তিষ্ঠে হেথা ইও। আনন্দিতা
তুমি দেবী পরিচয় দেও ॥ ২৮৮ ॥

কিমৰ্থং তৰ নেত্রাভাঃ বারি শ্রবতি শোকজৎ ।
পুণ্ডৰীক পলাশাভাঃ বিশ্রীর্গ দিবোদকৎ ॥ ২৮৯
ময়ম হইতক্ষিব ধারা ফেল বয়। শোকহ মলিন ময় অমুমার

ହୁ ॥ ପଥପତ୍ର ହୈଠେ ବାରି ପଡ଼ିଲେ ବେମନ । ଯୁଗଳ ବସନେ ଧାରା
ବହିଛେ ତେମନ ॥ ୨୯୯ ॥

ଶତଃ ସୀତୋଙ୍କିଃ ।

ଶତନ୍ତର ଜୀବକୀ କହିତେହେମ ॥ ସଥା ॥

ଛହିତା ଜନକପଥାହ୍ ବିଦେହରୁ ମହାଅନଃ ।

ସୀତେତି ନାମତଚାହ୍ ଭାର୍ଯ୍ୟ ॥ ରାମଶ୍ଶ ଧୀମତଃ ॥ ୨୯୦ ॥

ଅନକେର କନ୍ତୁ ଆମି କହିଲୁ ତୋମାର । ମହାଅନ୍ତା ବିଦେହ ରାଜା
ଆମିହ ଲିଶ୍ଚର ॥ ଶ୍ରୀରାମର ମାରୀ ଆମି ସୀତା ମମ ନାମ । ଧୀମାନ
ମେ ଦୟାମର ଦୂର୍ବାଦଳ ଶ୍ର୍ଯାମ ॥ ୨୯୦ ।

କିଏ ଅଭାବେ ରାମ ଇତି ପତ୍ରେ ।

ରକ୍ଷିତା ରମ୍ୟଂଶୁରୁ ଜନକପଥ ଚରକ୍ଷିତା ।

ରକ୍ଷିତା ଡୀବଲୋକଶ୍ଚ ଧର୍ମଶ୍ଚ ଚ ପରତ୍ତପଃ ॥ ୨୯୧ ॥

ରମ୍ୟଂଶ ରକ୍ଷାବର୍ଜ୍ଞାରମ୍ୟର ବ୍ୟକ୍ତି । ଆର ରକ୍ଷା କରିଲେନ ଜନକରାଜମ
ଲୋକଧର୍ମ ଜୀଧିରକ୍ଷା କରେନ ଶ୍ରୀରାମ । ସ୍ଵର୍ଯ୍ୟଂଶେ ଆଛେ ତୋର
ପରତ୍ତପ ନାମ ॥ ୨୯୧ ॥

ଧନୁର୍ବେଦେ ଚ ବେଦାଜ୍ଞେ ଚ ନିକିତଃ । ବିପୁଳାଂ-
ଶୋ ମହାବାହୁଃ କଯୁତ୍ରୀବୋ ମହାବଲାଃ ॥ ୨୯୨ ॥

ଧନୁର୍ବେଦ ବେଦଶାସ୍ତ୍ର ବେଦାଙ୍ଗ ଅପର । ଇହାତେ ପଣ୍ଡିତ ମେଇ ଅଭ୍ୟ
ରଯୁବର ॥ ବିପୁଳାଂଶ ମହାବାହ ରାମ ଦୟାମର । କଷ୍ଟତୁଳ୍ୟ ଗ୍ରୀବା-
ଦେଶ ମହିତ ହଦମ ॥ ୨୯୨ ॥

ହୃଦ୍ୟାନ୍ତୁତ୍ତାଂ ଦର୍ଶନି ।

ତଥନ୍ତର ହୃଦ୍ୟାନ୍ତ ଜୀବକୀକେ ଶୁଦ୍ଧ ଦେଖାଇତେହେମ । ସଥା ।

ଶୁରନ୍ତୁ ଶୁରନ୍ତୁ ଶୁରନ୍ତୁ ବରାନନ୍ଦ । ଶ୍ରେଷ୍ଠତଃ ରାମ
ଭାତେନ ଶୁରନ୍ତ୍ସାଙ୍ଗୁରୀରକ ॥ ୨୯୩ ॥

ଆଧିରତି ସମସଥ୍ୟା ମୋଖାର ଅଙ୍ଗୁରୀ । ରାମନାମେ ଚିକ୍ଳ ଇହା
‘ଯୁଛୟେ ମୁନ୍ଦରୀ ॥’ ତଥ ଶଶିଧାନେ ରାମ କରିଲା ଥେରଣ । ମୁନ୍ଦର
ଅଙ୍ଗୁରୀ ସୌଭା କର ନିରୀକଣ ॥ ୨୯୩ ॥

ସୌଭା ହନୁମତୋରୁକ୍ତି ପ୍ରତ୍ୟାଜ୍ଞୀ ।

ମାତର୍ଜୀବକି କୋ ଡବାନ୍ ବନମୂଗଃ କେବାତ ସଂଶେଷିତ,
— ଶୁଦ୍ଧ ଦୌତୋନ ରଘୁତମେନୁ କିମିଦଃ ହଲେ ଶିତଃ ମୁକ୍ତିକା ।
ମହାତେନତେବତ୍ତାଏ ନିଜକରେଣାଲିଙ୍ଗ ଚାଦାଯଚ, ଶ୍ରେଷ୍ଠୀ
ଶନିମଙ୍ଗର୍ଜ ସମ୍ଯକ୍ଷୁ ଦୂରୀତ୍ୟେ ରୋଧୋଦୀର୍ଘଃ ॥ ୨୯୪ ॥

କୋଥା ମୀ ଜାନକୀମତୀ ହନୁମାନ କର । ତୁମି କେହେ କୋଥୀ ହୈତେ
ଦେଖ ପରିଚିତ ॥ ଶାଥାବୁଗ ଆବି ହଇ ପବନନନ୍ଦନ । କାହାକର୍ତ୍ତୁ ତୁମି
ହେଥା ହୈରାଜ ଥେରଣ ॥ ହନୁମାନ ବଲେ ମାଗୋ ଦୌତୋର କାଳେ ।
ଏଥାମେ ପାଠାଲେ ମୋରେ କମଳଲୋଚନ ॥ ତୋମାର କରେତେ ଏକି
କହ ଦୁରାକରି । ପବନ ତନୟ କହେ ମୋଗାର ଅଙ୍ଗୁରୀ ॥ ଶ୍ରୀରାମେର
ଦର୍ଶା ମତ୍ତା ଲୈନ୍ତା ନିଜକରେ । ଆଲିଙ୍ଗନ କୈଲ ସୌଭା ତାହାର
ଉପରେ ॥ ମେଇକଣେ ପ୍ରେସଧାରା ଛୁନ୍ରନେ ବୟ । ଲୋମାଙ୍କ ହଇଲ ପରେ
ଜାନକୀର କାଯ ॥ ୨୯୫ ॥

ସୌଭାମୋହଃ । ଅର୍ଥାତ୍ ଜାନକୀର ମୁଚ୍ଛା ।

ମୁଠାଙ୍ଗ ଗୀଯକମଣେ ପ୍ରତିବିଷ୍ଵମାନୀ, ଜ୍ଞାନଚ ସାମରଷତୀର
ବିଲୋକରଣୀ । ମର୍ଜପଏବ କିମତୁ ଅମଚ୍ଛବିରେତି, ମୀମାଂ
ସୟ । ଜନକରାଜମୁଖ ମୁହଁହ ॥ ୨୯୬ ॥

ଶ୍ରୀରାମେର ପ୍ରତିବିଷ୍ଵ ଆଛିଲ ମୁଦ୍ରାର । ଶାମର କରିଲା ତାହାରେ
ଧିରି ମହାଯ ॥ ମମ କ୍ରପ ଅଙ୍ଗୁରୀତେ ଏକି ହୈଲ ମାର । ଏହି କ୍ରପ
ଚିତ୍ତାକରି ସୌଭା ମୋହ ମାର ॥ ୨୯୭ ॥

ହୃମାନ । ଅର୍ଥାଏ ଅନ୍ତର ହୃମାନ କହିତେଛେ । ସଥା ।
 ଅମୁଦିନ ମନୁଷୀଲେ ଆମବାଲୋଚ୍ୟ ସୌଭାଗ୍ୟ, ଅଭିଦିନମତ୍ତୁ
 ଦୀନେ ବୈଜ୍ଞାନିକ ବିଜ୍ଞାନେ । ଗିରିରପିବିନ୍ୟୋହସୋବତ୍ତନା
 ନରିଧାତ୍ମ, କିତିରପି ନ ବିଦୀର୍ବ୍ଳା ସାହିସର୍ବ୍ସହେବ ॥ ୨୯୬ ॥
 ଅଭିଦିନ ଅଭିଶୈଲେ ନା ଦେଖେ ତୋମାର । ଦିନ ଦିନ ତମୁକୀନ
 ଟିହି ଦୟାମନ ॥ ଏକପେ ରାମେର ଦଶ । ଦେଖିଯା ମଲଯ । ଅଦ୍ୟାନ୍ତି
 ହଦୟ ତାର ହିତାଗ ନାହୟ ॥ ପୂର୍ଥିବୀ ବିଦୀର୍ବ୍ଳା ନାହି ହଇଲ ଏଥିନ
 ସର୍ବଶହା ମେଇ ଜନ୍ୟ କରିଯେ ଲହର ॥ ୨୯୬ ॥

ନମୁଦ୍ରତରଣେ ତବକୀହଗ୍ର୍ୟବାରାର ଇତିଅଶ୍ଵେ ହୃମାନ ।
 ଅର୍ଥାଏ ତୁମି କିନ୍ତୁ ବ୍ୟବହାର ବାରାଯ ନମୁଦ୍ରତରଣ ହଇଲେ ।

ଆମକୀ ଏହି ଅଶ୍ରୁ କରିଲେ ହୃମାନ କହିତେଛେ । ସଥା ।
 ତବ ଅସାଦାଏ ପବନ ଅସାଦାତ୍ବୈବ ଡର୍ତ୍ତୁ ଚରଣ ଅସାଦାଏ ।
 ତ୍ରିଭିଃ ଅସାଦେରନୁକୁଲିତୋହଃ, ବ୍ୟାହିଲଙ୍ଘ୍ୟଃ ଗୋଚପଦ
 ବ୍ୟ ନମୁଦ୍ରଃ ॥ ୨୯୭ ॥

ତୋମାର ଅସାଦେ ଆର ବାନ୍ଧୁ ଦୟାଯ । ରାମେର ଚରଣ କୃପା ଆଛିଲ
 ଆମାର ॥ ତିନେର ଅସାଦେ ଆମି ପବନନନ୍ଦନ । ଗୋଚପଦେର ତୁଳ୍ୟ
 ନିର୍ଜ୍ଞ କରିଲ ଲଙ୍ଘନ ॥ ୨୯୭ ॥

ପୁନଶ୍ଚତନ ମାସାଧ୍ୟ ।

ଅର୍ଥାଏ ଆମକୀ ପୁନରାର ଚେତନା ପାଇଯା କହିତେଛେ । ସଥା ।

ଚଞ୍ଚୋ ଯତ ରିନେଶ ଦୌଧିତି ସମନ୍ତୋତ୍ତଃ କ୍ଷୁଲିଙ୍ଗାରତେ,
 କର୍ମର୍ଦ୍ଦଃ କୁଲିଶୋପମ୍ବ ଶଶିକଳାଃ ସଂଭାସମାତପତେ ।
 ବାନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧୁଭବକୁବନ୍ଧୁଭନ୍ଧୁଭନ୍ଧୁ ଦାବାଗ୍ରିବ୍ୟ ନାଶ୍ପୁତ୍ରଃ, ମନ୍ଦେ-
 ଶ୍ରେଷ୍ଠ ନନ୍ଦନ ରାମମନ୍ଦିତୋ ଯାତ୍ରାଂ କ୍ରତ୍ତଃ କାରର ॥ ୨୯୮ ॥
 ଶୁର୍ଵାନମ ରୁଧାକର ଶେଷାଲେ ଉଦୟ । ଅଗ୍ରିକଣ ତୁଳ୍ୟ ତବ ମେଇ

স্থানে হয় ॥ কপুর কুলশোপম হৈয়াছে প্রবল । তৎসম্যুক্ত
 'শূণিকলা গগন মণ্ডল ॥ বাড়ববত্তির সম বায়ুরাচরণ । স্বাবান্দ
 তুল্য হথা হৈয়াছে চল্লম ॥ একপ সম্ভাস লৈয়া শ্রীরামের স্থান
 হেথা হৈতে যাবা তুমি কর হনূমান ॥ ২৯৮ ॥

সম্পূর্ণঃ ।

'শ্রীমদ্ভাগ্নি পদ্মারবিন্দি যুগলে সাত্য মেকং ফলং,
 সৈন্যেড্যে। যুগলং ফলে কপিচয়া ষাত্যস্তরম্যংফলং ।
 একধাপি ফলং প্রতিশুদ্ধনুজে রেয়ং কুভাশীঃশতং,
 পশ্চাত সৈন্য নিরাকুল অকৃতিন। ভোক্তব্য মেকং
 ফলং ॥ ২৯৯ ॥

রামের চরণে তুমি দিও একফল । সেনাগণে দিও তনু তাহার
 যুগল ॥ রমণীয় ফল এক ইঞ্জীবের স্থানে । আর একফল দিও
 অনুজ্জলস্থানে ॥ সকল কহিনু আমি তোমা বিদ্যমাম । পরে
 একফল তুমি থাবে হনূমান ॥ ২৯৯ ॥

তত্ত্বে হনূমান ।

অর্থাৎ ভদ্রনস্তর হনূমান কহিতেছেন । যথা ।

মিল্লুরবিন্দুমুখি রাম শিলৌমুখানাং, কিদুর্গমং কুল
 ভিদাং হরিযুথপানাং । দৈবংশসম্ভবিব দৈবি তৰাস্য
 সত্যং, রক্ষাংশিকানি কৃপিতস্য চ লক্ষ্মণস্য । ৩০০ ।

মিল্লুরের বিন্দু তবমুখে চক্ষমুখী । রামের বাণেত্তে দুর্গক্রতুনহি
 দেখি ॥ কুলভিদ কপিগন ছুরস্ত বিষম । কোথার নাহিক আছে
 তাদের দুর্গম ॥ অসম হইল দেবী তব দৈববল । সত্য এই বাক্য
 সীতা আবিবে সকল ॥ লক্ষ্মণকৃপিত অতি কঢ়ি তব ঠাই ।
 তাঁহার অগ্রেতে আর কার রক্ষা নাই ॥ ৩০০ ॥

ସୌତୋ ମନ୍ତ୍ରାୟଣାତେ ପବନ ଯୁତବରୋହିରଣ୍ୟନିଭଂଜୁ କାହେ,
ବ୍ୟାଜେନାପିଧିଜୋହତୁଦର୍ଶନ ବିମଲିତଚକ୍ରବୀରଜୁବରେ ।
ଶେଷେ ମୁଖୋହପି ଭୂତ୍ୱା ଗତବନ ନିକଟେ ଭାବତେ ମନ୍ଦମନ୍ଦ
ଆତ୍ମ୍ୟରୂପୀ ପ୍ରସାଦାଂପତ୍ରହୃତକଳେ କିଞ୍ଚିଦଭ୍ୟାମି । ୩୦୦
ସୌତୋର ମନ୍ତ୍ରାୟ ବାକ୍ୟ କରି ସମାପନ । ବନ ଭଙ୍ଗ ଇଚ୍ଛା କୈଳ ପବନ
ନନ୍ଦମ ॥ ଛଲକ୍ରମେ ବିଜରପ କରିଯା ଧାରଣ । ମନ୍ତ୍ରହୀନ ଦୁଇ ଚକ୍ର
ରଜିମ୍ବୀ ବରଣ ॥ ଶେଷବନ ମୁଖମାଥା ବାଯୁର ତନୟ । ବନେର ନିକଟେ
ମିଯା ହୃଦ୍ୟାବେ କରୁ ॥ ଶୋଦେଇ ପ୍ରସାଦେ ଭାଇ ପତିଭାୟତ କଳ
କିଞ୍ଚିତ୍ ପାର୍ଵତୀ କରି ରଙ୍ଗକ ମକଳ ॥ ୩୦୧ ॥

ରାବଣ ଅତି ଉଦ୍‌ୟାନପାଳଃ ।

ଅର୍ପାଂ ରାବନେର ଅତି ବନରଙ୍ଗକେରା କହିତେଛେନ । ସଥୀ ।
ସତ୍ରାଯଣ୍ୟ ସହିତ ମନ୍ତ୍ରଭଂଗ କାରନ୍ତେ ମନ୍ଦମନ୍ଦ, ସ୍ଵର୍ଯ୍ୟାୟତ
ଅମତି ତପିତୁଂ ତୋଯଦେହୋଯଦାନେ । ଡଙ୍ଗାଭଙ୍ଗ କୁଟତି
ମହୁା ଆଚୀରଂ ବିଶ୍ଵକର୍ମା, ତତ୍ତ୍ଵହଣ୍ୟକଣିକ ମଧୁମୀ
ବାନରୈରକେନ ଭଗ୍ନ ॥ ୩୦୨ ॥

ନିରାକର ବେ ଅରଣ୍ୟ ମନ୍ଦବାୟୁ ବୟ । ତପନ ସାହାତେ ତାପେ ଜୀବ
ମୁକ୍ତ ହୟ ॥ ସେ କାନନେ ଜଳ ଦିତେ ଜଳଦେରଗଣ । ମହା ମନ୍ତ୍ରିତ
ଧାକେ ଶୁଭହେ ରାଜନ ॥ ଆଚୀର ଭାଙ୍ଗୟେ ସଦି ହୟ ଦୃଶ୍ୟମାନ । ବିଶ୍ଵ
କର୍ମ କରେ ତାହା ମହୁା ଲିର୍ଯ୍ୟାନ । ଏକପ ଅରଣ୍ୟ ତବ ଆଚିଲ
ରାବନ । ମନ୍ତ୍ରିବାଦରେ ତାହା କରିଲ ଭଣ୍ଡନ ॥ ୩୦୩ ॥

ଦେବାକଳ୍ପକର୍କଣେନ କପିନା କେନାପି କେଲୀବନେ, ଥେଲ
ଶାଲଧିଚାଲିତା ବିଟପିନଃ ସାଟୋପମୁଂପଟିଭାଃ । ତତ୍ର
ଦେବବନପାଳକାଃ ମରଭମୁଂମଦେହପି ନିର୍ବାପିତା, ଶଶାର୍ତ୍ତ
କଥମୁଣ୍ଡକେବଳ ମହ୍ୟ ଦୈବେଳ ମଂରକିତ ॥ ୩୦୪ ॥

ମମବାକ୍ୟ ମହାରାଜ କରହେ ଅବଶ । କେଲୀବନେ ରଙ୍ଗ କପି କୈଳ
ଉପାଟିନ ॥ ମେ ଅରଣ୍ୟ ଅନ୍ୟ ମର ଅରଣ୍ୟରଙ୍କକ । ଉତ୍ସ୍ୟାନ ଛାଡ଼ିଯା
ହେଲ କାଲେର ପାଲକ ॥ ଏହି ବାର୍ତ୍ତା ଦିତେ ରାଜ୍ଞୀ ତବ ମନ୍ଦିରାବେ ।
କେବଳ ଏକାକୀ ଆମି ବେଁଚେ ଆଛି ଆଖେ ॥ ୩୦୩ ॥

ଇତିଶ୍ରୀତା ଅହିତେନ ରଙ୍ଗମୈନ୍ୟନ ମମ୍ୟୁଦ୍ଧଂ କୁର୍ବତି ହୃଦୟ

ମତି ତୃତ୍ତାନ୍ତ ମାମାଦ୍ୟ ରାବଶ ଚେଷ୍ଟା ।

ହୃଦୀତି ଜୁଲିତଃ କ୍ରୁଧ୍ବାକପିରିତି ବ୍ରୌଢ଼ା ନମଃ କଙ୍କରୋ,
ହେଲୋଙ୍ଗଜିତ ଦୃତିଗତିରିତି ଝାଧା ଚଲଃ କୁଣ୍ଠଃ ।
ରାମଶ୍ଵାର ମିତୋର୍ବର୍ମା ବଲୁଷିତୋ ଲଙ୍ଘା ମୁପେତୋନ୍ତଟଃ,
ବିକ୍ରାମତ୍ୟ ନିଲାଜ୍ଞଜେ ଦଶମୁଥଃ କାୟ କାୟ ଦଶାୟ
ନୋଗତଃ ॥ ୩୦୪ ॥

ମରେଛେ ମରେଛେ ଶୁଣି ଜୁଲିତ ରାବଶ । କପିନାମ ଶୁଣି କୈଳ
ନନ୍ଦିତ ବଦନ ॥ ହେଲାର ଲଜ୍ଜିଲ କପି ସାଗରେର ଜଳ । ଇହା ଶୁଣି
ରାବଶେର ଚକ୍ରଲ କୁଣ୍ଠଲ ॥ ପରେତେ ଆମିଲ ମେଟା ଶ୍ରୀରାମେରୀ ଦୃଢ଼ ।
ରାଗେତେ ରାବଶ ରାଜୀ ହୟ ଅଭ୍ୟାସିତ ॥ ଲଙ୍ଘାପୁରି ପେଲେ ସମି ପରବ
ନନ୍ଦନ । କୋନ କୋନ ଦଶା ଗତ ନା ଦୈଲ ରାବଶ ॥ ୩୦୫ ॥

ଅଭାସର ମୋତାହନ୍ୟତୋ ରହୁଷେ ତ୍ରିଜଟିଯକପିତେ ରାବଶଃ
ମୁଦ୍ରାମର୍କଟକେନ ରାମନିବଟି ଦାନତ୍ୟ ଦତ୍ତାକରେ, ମୌତାରା
ଇତି ମନ୍ତ୍ରମା ତ୍ରିଜଟିଆ ଶୋକଥ ଲକ୍ଷେଷ୍ଟରଃ । କିଏ କିଏ
କିଏକିମିତି କ୍ରବନ୍ଧରବିଶ୍ୱଃ ସିଂହାମାହୁଃ ଥିତେଃ, ରଙ୍ଗେ
ମୁଦ୍ୟ ମୁତ୍ତମ୍ଭେବହି କପିଃ ଥର୍ତ୍ତୁଃ ନିମୁକ୍ତୀହତ ॥ ୩୦୬ ॥

ରାମେର କଟକ ହେତେ ଏକ କପିବର । ଆମମନ କୈଳ ହେଥା ଶୁଣ
ଲକ୍ଷେଷ୍ଟର ॥ ଆମକୌର କରେ ମୁଦ୍ରା କରିଲ ଶ୍ରମାନ । ମନ୍ତ୍ରମେ ତ୍ରିଜଟା
କା ରାବଶେର ଶାନ ॥ କି କହିଲେ କି କହିଲେ କଲେ ମନ୍ତ୍ରୀମଲ ।

ସିଂହାସନ ହୈତେ ପରେ ଉଠିଲ ମକଳ ॥ ରାବନେର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅକ୍ଷୟ
ନନ୍ଦନ । ବାନର ଧରିତେ ତାରେ କମିଳ ଥେରଣ ॥ ୩୦୫ ॥

ରାବଣାଜ୍ଞା ଅକ୍ଷୟକୁମାରେ ପାରିପାଞ୍ଚକ ବାକ୍ୟ ॥

ତାହାକେ ପାରିବଦ୍ଧଗ୍ରଣେ କହିତେଛେ ॥ ସଥୀ ॥

ଆକାର ତୋରଣମୟୀ ୧ ପୁରମପ୍ରଯଳଜ୍ୟୀ ୧, ଲଙ୍କାମର୍ଯ୍ୟ ୧ ବିଶ-
ତି କୋଣପି କପି ଅବୀରଃ । ତଃସମୁଦ୍ରେ ପ୍ରଚଲିତଃ ସ୍ଵର-
ମକ୍ଷମାମା, ନସ୍ଵେ ରାକ୍ଷସପତ୍ରଃ କୁପିତଃ କୁମାର ॥ ୩୦୬ ॥
ଆଚୀର ତୋରଣମୟୀ ଏହି ଲଙ୍କାପୁରୀ । ଲଙ୍ଗୁଳୀ ଅବେଶ କୈଲ କୋନ
ଏକ ହରି ॥ ତାହାର ସମୁଦ୍ରେ ସ୍ଵର୍ଗ କରିଲ ଗମନ । ଅକ୍ଷୟ ନାମକ
ମେହି ନୂପତି ନନ୍ଦନ ॥ ୩୦୬ ॥

ଅକ୍ଷପତିତେ ରାବଣାଜ୍ଞା ଗଛତି ଶକ୍ରଜିତ

ପାରିପାଞ୍ଚକ ବାକ୍ୟ ।

ଅର୍ଥୀ ୨ ଅକ୍ଷୟକୁମାର ପତନ ହଇଲେ ରାବନେର ଆଜ୍ଞାଯ ଶକ୍ର
ଜିତ ଗମନ କରିଛେ । ତାହାକେ ପାରିବଦ୍ଧଗ୍ରଣେ କହିତେଛେମ ।

ହସ୍ତ କଥକିମଧିରାଜ କୁମାରମକ୍ଷୀ, ଯେ ବାନରା ତିଷ୍ଠିତ
କୁତୁ ପଲାଯିତୋଲି । ହ୍ରାଂ ହୃଦ ମିଛତି ହଶାବନ ଶାସ-
ନେନ, ଦପୋଜନେ ଧୃତ ଧନୁନନ୍ଦ ମେସନାଦଃ ॥ ୩୦୭ ॥

କିନ୍ତୁ ମାରିଲା ମେହି ଅକ୍ଷୟ ତନୟ । ଅପକାରି କପି ତୁଇ ପଲାଲି
କୋଥାଯ ॥ ରାବନ ଶାସନେ ତୋରେ କରିତେ ବିନାଶ । ଧନୁ ଧରି
ମେସନାଦ ହଇଲ ପ୍ରକାଶ ॥ ୩୦୭ ॥

ରାମାଞ୍ଚାଗମନ୍ ନିବେଦ୍ୟ ସୁଚିରାଦାଶ୍ଵାସ୍ୟ ଶୀତାଂ ଶତ,
ଶ୍ରେ ସୀମନ୍ତମଲିଂ ତଦା ରସପତ୍ରଃ ଅତ୍ୟାର ମାସାଦଦେ ।

ଶ୍ରେଷ୍ଠାଶୋକବନ୍ ନିହତ୍ୟମହଶାଚାକ୍ଷାଦିକାନ୍ ରାକ୍ଷମନ୍,
ଅର୍ଦ୍ଧରାବନ ମାତ୍ରବନ୍ଧବିନ୍ଦରେ ମୌମୋଭ୍ୟମାଳତି ॥ ୩୦୮ ॥

ଆଂଧ୍ରାମିଯା ଜୟନକୀକେ ପବନନନ୍ଦନ । ଲିବେଦନ କୈବି ପରେ
ବୁନ୍ଦେର ଆଗମନ ॥ ଶ୍ରୀର ଅଭ୍ୟାସ ହେତୁ ବାୟୁର ନନ୍ଦନ । ଶୌଭାର୍
ସୀମନ୍ତମନି କରିଲ ଗ୍ରହଣ ॥ ଡାଙ୍ଗିଯା ଅଶୋକବନ ମାରି ନିଶାଚର ।
ରାବନେ ରେଖିତେ ହୃଦୟିଲ ଉତ୍ତପର ॥ ମନେ ମନେ ବିବେଚନ । କୈଲ
ଅନୁମାନ । ଆପନାର ବୁନ୍ଦେ ଶୌଭାଗ୍ୟ ହୈଲ ହୃଦୟ ॥ ୩୦୮ ॥

ହୃଦୟନ୍ତଃ ଶାହ ରାବନ ।

ହୃଦୟନକେ ରାବନ କହିତେଛେ ॥ ସଥା ॥

ଯେବେ ଦୃଢ଼ କିମେବ ସେବ ଚନ୍ଦିଂ ବାରାଂମିଧିଂ ଛୁନ୍ତରେ,
ଲଜ୍ଜିଦ୍ଵା ଜଳଜନ୍ତିଭିଃ ପରିପୁର୍ଣ୍ଣ ଭୀମଃ ତରଙ୍ଗୋତ୍ତରିଃ ।
ଆସାତୋହମି ବିନା ରଥଃ କଥନିହ ଅଶ୍ଵାପିତଃ କେମବା,
ତ୍ରହିନ୍ଦ୍ରଃ ନହିବଧ୍ୟ ଏବମନ୍ତଃ କି ନାମୁଧେରୋତ୍ତବାନ୍ ॥ ୩୦୯ ॥
ଓରେ ଦୃଢ଼ ଏକି ଦେଖି ତବ ବ୍ୟବହାର । ଜଳଜନ୍ତ ପରିପୁର୍ଣ୍ଣ ତରଙ୍ଗେ
ଦୁଷ୍ଟାର ॥ କେମନେ ଏକୁପ ମିନ୍ଦୁ କରିଯା ଲଜ୍ଜନ । ରଥବିନା ହେଥା
ଭୁମି କୈଲେ ଆଗମନ । କେ ପାଠାଲେ ହେଥା ତୋରେ କପି ହୁରାଶର ।
ମନ୍ଦବଧ୍ୟ ନହ ଦୃଢ଼ ନାହିଁ ତବ ଭର ॥ ଜିଜାମ । କରିବେ ଆମି କୋଥା
ତବ ଧାମ । କାହାର ନନ୍ଦନ ଭୁମି କିବା ତବ ନାମ ॥ ୩୧୦ ॥

ତତୋହୃଦୟନ୍ତଃ ରାବନ ।

ତଦନ୍ତର ହୃଦୟନ କହିତେଛେ ॥ ସଥା ॥

ଶ୍ରୀରାମେଣ୍ୟ ଲଜ୍ଜନେ ଜାରି । ଶ୍ରୀଚିତ୍ରକୃଟେଶ୍ଵିତଃ । ଶୌଭା-
ଶ୍ଵେତ କାର୍ଯ୍ୟସାଧନବିଧେ ଅଶ୍ଵାପିତୋ ସତ୍ତବତଃ । ଲକ୍ଷ-
ଚୈବରର ଚିରାତ୍ ପୁରୁଷିଦଃ ସର୍ବତ୍ରଗାମୀହ୍ୟହ୍ । ବିଜ୍ଞିତଃ
ପବନାର୍ଜୁନ ଦଶମୁଖ ଶ୍ରୀମାନ ହୃଦୟହ୍ ॥ ୩୧୦ ॥

ଲଜ୍ଜନ ମହିତ ଭୟୀ ରାମ ରୟୁପାତ୍ର । ଚିତ୍ରକୃଟ ମିରିପରେ କରେଥ
ବସନ୍ତ ॥ ସତ୍ରେତେ ବିମର୍ଶୀ ରାମ ତବ ସମ୍ମିଧନେ । ପାଠାଲେମ ଘୋଲେ

ଅଭୁ ସୀତା ଅସେଥନେ ॥ ଚିରକାଳ ପରେ ବରଙ୍ଗାତ ଯମ ହୁଏ । ପୁରୀ
ଭେଦ କରି ତାହେ ସର୍ବତ୍ର ବିଜନ୍ତ ॥ ଶ୍ରୀ ରାଜା କହି ତବେ ତବ ସମ୍ମି
ଧାନ । ପବନମନ୍ଦନ ଆମି ସୀତା ହନ୍ତୁମାନ ॥ ୩୧୦ ।

ଅପିଚ । ଅର୍ଧାତ ଆର ବଲି ।

ହନ୍ତୁ ବାଲି ମହାବଲଃ କପିଚନ୍ଦ୍ର ମାଧ୍ୟମ ସ୍ଵଗ୍ରୀବକଃ,
ରାଜାନ୍ତ କୃତିନଂ ସଦା ବିଜନ୍ତିବ୍ନ୍ତ ସଥଃ ସଦାନନ୍ଦନ୍ତ ।
କୃତ୍ତାତେବ ବିଶେଷ ଦୈତନିବହାଥ୍ୟାନନ୍ତ ଚିନ୍ତାଶ୍ରିତଃ,
ଆରାମୋଜନକାର୍ଯ୍ୟା । ହରଣଟଙ୍କୋଲୋପରୋ ରାଜତେ ॥ ୩୧୧
ମହାବଲି ବାଲିରାଜେ କରିଯା ନିର୍ବନ୍ଧ । କପିଗଣେ ଆଖାଶିଯା କମଳ
ଲୋଚନ ॥ ଲଥାର ଆନନ୍ଦକରି ସ୍ଵଗ୍ରୀବ ଛର୍ଜନ୍ମ । ରାଜ୍ଞେଶ୍ୱର କୈଳ
ଭାରେ ଅଭୁ ଦସାମୟ ॥ ବିଶେଷ ବିଶେଷ ଦୈତ ବିରହେ ବାଧିତ । ତାହାର
କଥନେ ଅଭୁ ଆଛେନ ଚିନ୍ତିତ ॥ ଶୌଭାର ହରଣେ ଦେଖ ରାମ ରଘୁରାଜ
କାଳମମ ଦୈତ୍ୟା ନାଥ କରେନ ବିରାଜ ॥ ୩୧୧ ॥

ରାବଣ ହନ୍ତୁମାନୋକ୍ରି ଅଭୁକ୍ରି ।

ରାବଣ ହନ୍ତୁମାନେ କଥୋପ କଥନ ।

ରେରେ ବାନର କୋ ଡବାନିଦମରେ ଦୁଃଖନୁହଣ୍ଡାହରେ, ଦୁଃଖୋହ୍ୟ
ଥରଥଶୁନନ୍ତ ଅନ୍ତକ୍ଷାଂ କୋଦଶୁନ୍ଦୀକା ଶୁରୋଃ । ସଦୋଦଶ
କଟୋର ତାଢ଼ମବିଧୌ କୋହଶୌ ତିକୃଟିଚଳଃ, କୋଦେଇଃ
କଟ ରାବଣୀଷଶନା କୋଟିଶ୍ଵର କୋଟିଯତେ ॥ ୩୧୨ ॥

ଶୁନ୍ରେ ବାନରା ଓରେ ତୁଇ କୋନଜନ । ତବ ସୁତହଣ୍ଡା ଆମି ପବନ
ମନ୍ଦନ । ଜଗତେ କୋଦଶୁନ୍ଦୀକା ଶୁର ରଘୁର । ବାସୁର ତନର ଆମି
ତାହାର କିକର ॥ ଶାର ବାହବଲେ ଲୁକ୍ଷ୍ୟ ମା ହୁଏ ଅଚଳ । ସୁମେର
ଶର୍ଵତ ତାହୁ ନାହି ପାଇ ହଲ୍ଲା ରାବଣ ସମ୍ଭାଷ କୋପା ପଡ଼େ
ରୟ । କୋଟି ଲଙ୍କାପତି ତଥ କାଟ ତଳା ହୟ ॥

ରାବନ୍ତ ପ୍ରତି ହନୁମାନ ।

ରାବନେର ପ୍ରତି ହନୁମାନ କହିଛେ । ସଥ ।

ଏକୋହଂ ପଦମାତ୍ରଜେ ଦଶମୁଖ ତୁଳାପି କୋଟିଥର,

ଶ୍ଵରାଂଜିତ୍ତା ସମରେ ଅଞ୍ଜଳାଶ୍ଵରିନୀ ସୀତାକୁନେତୁଂକମଃ ।

କିନ୍ତୁ ପୌଟି ଉତ୍ସାହପୂରା ଭଗବତ୍ତା ରାମେଣ ସୁଗ୍ରୀବତୋ, ଦସ୍ତା

ଦକ୍ଷିଣ ପାଦିନା ବନ୍ଧୁମତୀଂଜ୍ଞାଂ ହଞ୍ଜମୁକ୍ତଂବଚଃ ॥ ୩୧୩ ॥

ଦେଖୋ ଏକାକୀ ଆମି ପବନଲଦ୍ମ । କୋଟିଥର ତୁମି ରାଜୀ
ଲକ୍ଷେଷରାବଣ ॥ ସମରେ ତୋମାରେ ଜିନେ ଶ୍ରୀରାମେର ସୀତା ଫିଲ୍ସେ
ଯେତେ ପାରି ଆଜେ ଏକପ ଘୋଗ୍ଯତା ॥ କିନ୍ତୁ ରାମ ପୂର୍ବକାଳେ ସୁଗ୍ରୀ
ବେରହାନ । ଦକ୍ଷିଣ କରେତେ କୈଲ ବନ୍ଧୁମତି ଦାନ ॥ ମେଇକାଳେ ଧରା
ଧରେ କମଳାଚନ । ସ୍ଵହଣ୍ଟେ ସ୍ଵୀକାର କୈଲ ତୋମାର ନିଧନ । ୪୧୩ ।

ଯେବେ ରାବନ ରାକ୍ଷସାଧମ ପଶୋମୁର୍ଦ୍ଧେଲି ମୃଢାଧମ, ଗର୍ବଂ

ବର୍ବର ମୁଖ୍ୟ ମୁଖ୍ୟ ବାଟିତି ପ୍ରାତ୍ୟାହିତଂ ବ୍ରମହେ । ମୂର୍କ୍ଷାଲେ

ବୟ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଚରଣୌ ଦସ୍ତା ପୁରୋଜାନକୀଁ, ତମାଦ୍ରାଜ୍ୟମ

କଟକଂ କୁରଚିରଂ ପୁର୍ବେଣ ପୌଙ୍ଗେବା ॥ ୩୧୪ ॥

ଶୋନ ତୁ ଇ ମୂର୍ଖ ମୂର୍ଖ ରାକ୍ଷସ ରାଜନ । ଓରେ ପଣ୍ଡ ଧର୍ବ ଗର୍ବ କର
ନିବାରନ ॥ ଶୋନ ତୁ ବେ ତୋରେ କଇ ଶିଖହିତକଥା । ରାମେର ଚରଣ
ଲେବା କରିବି ମିଥ୍ୟା ॥ ଶ୍ରୀରାମେର ଅଗ୍ରେ କର ଜାନକୀ ଅମାବାସ ।
ଅକଟକେ ରାଜ୍ୟ ତୋର ହଇବେ ବିଧାନ ॥ ପୁର୍ବେର ଲହିତ ଆର
ସପୋତ ମହିତ । ସୁଧେତେ କରିବି ରାଜ୍ୟ କହିଲୁ ବିହିତ ॥ ୩୧୪ ॥

ଆୟାମଂ ପରିରକ୍ଷିତଂ ଯଦିଭ୍ୟାନ ପୂର୍ବକ ପୌତ୍ରାଧିକଂ

ଆତୁର୍ବର୍ଗ କୁଟୁମ୍ବକଂ ପରିଜନଂ ଚାନ୍ଦାତଥା ସୈନିକଂ ।

ରାଜ୍ୟକାପି ଯହୋଦିତଂ ଦଶଶିରଃ କାଞ୍ଜିଷ୍ଠଃ ସ୍ଵେଚ୍ଛୟା,

ଶ୍ରୀରାମାଯ ଦହୁଅବେ ବିଜଯିଲେ ତର୍ଦୀଯତାଂ ମୈଧିଲୀ । ୩୧୫ ।

ଆତ୍ମରଙ୍ଗା କର ସମିଲକେଶ ରାବଣ । ଡାଇ ବନ୍ଦୁଭାରୀ ମୃତ ପୋତ
ପରିଜନ ॥ ରାଜ୍ୟପେନୀ ରାଜ୍ୟରଙ୍ଗା ବାଞ୍ଛି ସଦି ହୟ । ଆର ମଶମଣ୍ଡଳ
ସଦି ରାଥିବେ ନିଶ୍ଚର ॥ କହି ତବେ ମହାରାଜ ତବ ସନ୍ନିଧିନ ।
ସେହୁର ଶ୍ରୀରାମେ କର ଜାନକୀ ଅଦ୍ୟନ ॥ ୩୧୫ ॥

ସାବଧାଶରଥେ ନରପଣ୍ୟଶି ମୁଖେ ଯାବନ୍ନ ବାରାଂନିଧି, ବର୍କୋ
ସାବଦିରକ୍ଷଣ ବାନରଚମ୍ଭକ୍ରାନ୍ତା ନ ଲକ୍ଷାପୁରୀ । ସାବଦ ମୋଦର —
ବନ୍ଦୁ ପୁଞ୍ଜ ସୁହଦାଂ ମୃତ୍ୟୁଂ ନ ଚାଲୋକଶ୍ରେ ତାବନ୍ଦ୍ରାବଣ
ଲୋକନାଥ ଦୟିତା ସୌଭା ସ୍ଵର୍ଗମୀଯତାଂ ॥ ୩୧୬ ॥

ସାବଦ ନା ଦେଖ ତୁମି ରାମେର ବଦନ । ସାବଦ ନା ହୟ ରାଜ୍ୟ ସାଗର
ବନ୍ଦନ ॥ ସାବଦ ବାନରେ ଲକ୍ଷା ନା କରେ ଆକ୍ରମଣ । ସାବଦ ନା ଦେଖ
ତବ ପୁଞ୍ଜାଦି ମରଣ ॥ ତାବଦ ରାବଣ ତୁମି ଶ୍ରୀରାମେର ନାରୀ । ଅଦାମ
କରହେ ରାଜ୍ୟ ଜାନକୀ ମୁଦ୍ରାରୀ ॥ ୩୧୬ ॥

ଅଥବା କିଂବଲ୍ଲନୀ ।

ଆର କି ବହୁବାକ୍ୟ ତୋମାକେ କହିବ ॥ ସଥୀ ॥

ତାବନ୍ଦିକେଶରୋ ରାଜ୍ୟ ଯାବନ୍ନାୟତି ରାଘବ ।

ଆମାତେ ରାସବେ ବୌରେ ଲକ୍ଷା ଲକ୍ଷେଷ୍ଟରଃ କୁଠଃ ॥ ୩୧୭ ॥

ସାବଦ ନା କରେନ ରାମ ହେତୁ ଆଗମନ । ତାବଦ ଲକ୍ଷାର ରାଜ୍ୟ ଆଛ
ହେ ରାଜ୍ୟମ ॥ ଦର୍ପହାରି ଦୀମନାଥ ଆସିବେ ସଥନ । କୋଥା ରର୍ବେ
ଲକ୍ଷାପୁରୀ କୋଥା ସା ରାବଣ ॥ ୩୧୭ ॥

ଅତୋବନରେ କୁକୁରେ ରାବଣେ ବିଭୀଷଣ ବାକ୍ୟ ।

ହନ୍ତ୍ମାନେର ବାକ୍ୟ ସାରାଯ ରାଗକରାବଣକେ ବିଭୀଷଣ
କହିତେହେନ ॥ ସଥୀ ॥

ଦୈକ୍ରମ୍ୟ ମନେଷ କଶାନିପାତ୍ରୀ, ମୌଣ୍ୟ ଏଥ, କନ୍ତ୍ରୀ

‘ଶରୀରବେଶः । ଏତାନ୍ ବସାର୍ ସ୍ଥହିରଙ୍କରାଦୀ, ଶାନ୍ତେସୁ
ଦୃଷ୍ଟି ବଧୋ ଅ ଦୃଷ୍ଟିଃ ॥ ୩୧୮ ॥

କରନ୍ତାରିହୈଲ ସଦି ପବନ ତନର । ଏହି କୁପ ବସ ତାବ ଉପଯୁକ୍ତ
ହୁଏ । ବେତ୍ରାୟାତ ଚିନ୍ତା ଆର ଅନ୍ତେତେ ବିରଳ । ସମ୍ମାନ ଅଲକଣ
କର ଏହି କୁପ ॥ ମନ୍ତକ ମନ୍ଦିର ବିଧି ଆଛେ ନିରମଣ । ଦୃଷ୍ଟିବଧ
ଶାନ୍ତି କରୁ ନା ହୁଏ ଦଶନ ॥ ୩୧୮ ॥

ଅଗ୍ରିଚ । ଅର୍ପାଦ ଆର ବଲି ।

କପିନାଂ କିଲାଙ୍ଗୁଲ ହିନ୍ଦୀଶେଖର ବିଭୂଷଣଃ । ତରିଷ
ଦୀପ୍ୟତାମାତ୍ର ତେବେ ଜଫେନ ଗଞ୍ଜତୁ ॥ ୩୧୯ ॥

ବାନରେର ପୁଷ୍ଟମାତ୍ର ଆଛେ ବିଭୂଷଣ । ମେଇ ହେତୁ କପିପୁଷ୍ଟ କରିବେ
ମାତ୍ରମ ॥ ରକ୍ଷିତେ ହେଯା ହନ୍ତମାନ ଯାଇବେ ତଥାର । ପରାମର୍ଶ ଲିଙ୍କ ଏହି
କଟିନୁ କୋମାର ॥ ୩୧୯ ॥

ଛେତ୍ରୁଂତ୍ରେ ଜନିତୋଦୟମଃ କିଣିଭୁଜାଂ ବଧୋନ ଦୃଷ୍ଟେ
ତବେ, ଦିଙ୍ଗ୍ୟାକର୍ଣ୍ଣା ବିଭୌଷଣ୍ସ ବଂଚନ୍ତ କୁଞ୍ଜନ୍ତପା ରାବନଃ ।
ବଞ୍ଚାବାଲଧି ବଲରୀଂ ବହବିଧେ ରୀମୋତି ରାଜାପୁଣ୍ୟତୈ,
ଦେହାବଙ୍ଗୁ ମଦୀପରକମ୍ଭ୍ୟତଃ କରୁଂବିରପଂବପୁଃ ॥ ୩୨୦ ॥

ତନୁର ମିଥିବେ ଛିଲ ଉତ୍ସାହ ରାବନ । ନୂପତିର ବସାଦୂତ ନାହେ ବରାଚନ
ବିଭୌଷଣେର ଏହିବାକ୍ୟ ସ୍ତନେ ତମନ୍ତର । କୋଧାନଲେ ଜଲେ ରାଜା
ନୂପତି ଶେଥର ॥ ଯୃତ୍ୟୁକ୍ତ ବହବିଧି କରିଯା ବନନ । ଡାହାତେ କରି-
ଲ ଡାର ବାସଧି ବଞ୍ଚନ ॥ ବିରଳ କରିତେ ବନ୍ଦୁ ଦୈତ୍ୟ ଅନୁଭାତି ।
ତଥାତ ଅନଲେ କୋହେ ଦିଲେକ ଆହାତି ॥ ୩୨୦ ॥

ରାବନ ହନ୍ତମ୍ଭୋରଙ୍ଜି ଅତ୍ୟାଜ୍ଞୀ ।

ଅର୍ପାଦ ରାଷ୍ଟ୍ରବନ ତାଃ ହନ୍ତମାନେ କଥୋଦେବନଃ ।

ଅନ୍ତିଃ ପ୍ରଜଲିତଃ ସମାଦିଶ ଭୂର୍ବ ବର୍ଷକୁ ଧାରାଧରା, ବାତୋ^୧
ବାତିନବାତି କ୍ରୁଦ୍ରମମୀ ଦେବାତିବାଜୀବଶୀଃ । ଇଥି
ମୁଖ୍ୟଧକେନ୍ତରେ ହନୁମତୋ ଲଙ୍କାପାତେର୍ମନମ୍, ଦନ୍ତ
ଶାହୁଶ ମାର୍କମେଣ ଚତୁର୍ଥ ଦକ୍ଷାପି ଲଙ୍କାପୁରୀ ॥ ୩୨୧ ॥

ଅତ୍ୟନ୍ତ ଜଲିଲ ଅନ୍ତି କହେ ଲଙ୍କେଶ୍ୱର । ବର୍ଷଗୁ ହିବେ ହନୁ କହିଛେ
ଜ୍ଞାପର ॥ ଅତିବେଶେ ବାୟୁବହେ କି କରି ଉଗ୍ରାୟ । ପାବନେର ଗଣ୍ଡି
ରୋଧ ହିବେ ମିଶ୍ର ॥ ସେ ହେତୁ ତୋମାର ବଶ ଆଛେ ଦେବଗଣ ।
ମନ୍ଦିର ହିବେ ବ୍ୟାୟ କୁରହେ ରାଜବ । ହନୁର ଏକପ ବାକେ ରାଜାର
ଦୂରର । ଜଳନ୍ତ ଅନଳେ ଯେନ ଦନ୍ତ ହୈଯା ଯାଇ ॥ ଯେ କୁରପ ଦ୍ୱାହନ ହୟ
ରାବନେର ମନ । ମେହି କୁରପ ଲଙ୍କାପୁରୀ ହୈତେଛେ ଦହନ ॥ ୩୨୨ ॥

ଅତ୍ୟାବମରେ ଜମାନାଂ ବିତକ୍ରି ।

ଅର୍ଧାଂ ଉତ୍ତରେ ବାକ୍ୟାବମାନେ ରାଜସ ଗଣେ ତକ୍ରଣ
କରିତେଛେ । ସଥା ।

ଅନ୍ତି କିଂ ବଡ଼ବାମଲେମନତରଣେ ବିଯେନ କିମ୍ବା ବିଯମ୍ଭେସଃ
କିଂ ଚପଲାଙ୍ଗଲେମ ଶଶିଭୂତ କିଂ ଭାଲ ନେତ୍ରେନବ । କାଳଃ
କିଂ କ୍ଷୁରହିନେତ୍ର ଧନୁଷ ଧାରାଧରଃ କିଂ ମହାନ୍, ମେରଃ
କିଂ କ୍ରୁଦ୍ରମଣ୍ଡଲେମ ଲକ୍ଷିପିଃ ପୁଛେନ ଥେବାଜତେ । ୩୨୩ ।

ବାଢ଼ବାନଲେତେ ଶିକ୍ଷୁ ଶୋଭେ କି ଏଥନ । ଭାନୁର ମନ୍ତ୍ରଲେ କିମ୍ବା
ବିରାଜେ ପଗନ ॥ ମେତାଶିଥା ଲୟେ ଶିବ ଶୋଭେ କି ଆପନି ।
ନନ୍ଦ୍ୟା ବିରାଜେ ବୁଝି ମେଘେ ମୋରାମିନୀ ॥ କିମ୍ବା କାଳ କ୍ଷୟାନଲେ
ଶୋଭେ ଶୂନ୍ୟାପରେ । ଇତ୍ତର ଧନୁକେ କିମ୍ବା ଶୋଭେ ଧାରାଧରେ ॥
ମେର ବୁବିଦୀତି ପାଯ କ୍ରୁଦ୍ରବିଷ୍ଵହଲେ । ଏଇକୁପେ ବିରାଜେ କପି
ପଗନ ମନ୍ତ୍ରଲେ ॥ ୩୨୩ ॥

ହନୁମାନ । ଅର୍ଧାଂ ହନୁମାନ କହିତେଛ ଦଥା ।

রামাত্রে নচলক্ষণস্থ পুরতোঃ কৃষ্ণা শৈরেন্নবণঃ, সীতা
নিষ্ঠপ বেপমান হৃদয়া চৌর্যোগ নীতা ভয়া । প্রতিক্ষেপঃ
ত্ববছুর্মজে বরগৈহঃ পূর্বঃ জনান্নদাতৃষ্ঠা, সৰ্ব শ্রাটিক
রত্ন মোক্ষিকময়ৈ লক্ষা ময়া দহাতে ॥ ৩২৩ ॥

রামলক্ষ্মের অগ্রে যুক্ত নাহি করে । নিঃশঙ্খ তা নিলি সীতা
চৌর্যার্থত্বিধরে ॥ উত্তম আলয় পূর্ব জনান্নত পুরী । সৰ্ব মুক্তা
ময়ৈ লক্ষা রত্ন স রিমারি ॥ কেন লক্ষা ছিল হেথো দুর্যোগি
রাজন্যতোমার প্রকাশ আমি কদিনুদাহন ॥ ৩২৪ ॥

উলকামুখানাঃ ডয়বিশ্বলানাঃ, জলঃ জলংব্যাহতাঃ
মুথেভঃ । নির্গতঃ বক্তৃবিষ্ণুণ প্রভাবো, সদাহ লক্ষা
মনিবারিতাচিঃ ॥ ৩২৫ ॥

উলকামুখ নামে রক্ষ আছিল বিশ্ব । জল জল এটি বাকা কহে
নিরস্ত্র ॥ কহিতে কহিতে মুথে উঠিল অনল । তাহাতে হটল
রক্তি বিষ্ণুণ অবল ॥ কোন জন্মে তার শিথা নহে নিবারণ ।
সেই বক্তৃলক্ষপুরী করিল দাহন ॥ ৩২৫ ॥

রাবণঃ । অপীৎ রাবণ কহিতেছেন । যথা ।

শীসুঃ রক্ষত নাজিনারঃ গৃহঃ শস্যাগৃহঃ স্তু গৃহঃ, ইজ্ঞা
গার ধনালয়ঃ বলবত্তা বাতেন দীক্ষেৰ মনসঃ । পুরুষা
কুল নেত্র বক্তুরুবত্তী বক্ষঃস্থলে তাত্ত্বাদ ক্রমধৰণক
যুক্ত ভৌত বনিতা হ হারবঃ শ্রমতে ॥ ৩২৬ ॥

হক্তী অশ গৃহ শীসু করছে রক্ষণ । শেষালয় নারীগৃহ রহের
ভবন ॥ ধনাদি আমার আম আলয় মকল । অবল বাযুতে হৈল
জনস্ত অনসু ধূমেতে ব্যাকুল নেত্র বক্তু যুবতীর । বক্ষঃস্থল
তাত্ত্বনেত্রে নাহ্য যুক্তির ॥ তাহাতে ক্রমন করে শিষ্ম হৃদশণ

ରୁଦ୍ରନୀର୍ହାତାରବ ହିତେତେ ଶ୍ରବଣ ॥ ୩୨୬ ॥

ଆଲଙ୍କାମବଲୋକ୍ୟ ଯୋର ଦହନେଃ ସଂମହ୍ୟମାନାଂ ଭ୍ରମଃ,

ଶ୍ରୋବାଚେତି ସଚାଂସି ସର୍ବ ବଦନେ ସ୍ତୋଯାପିର୍ଲଙ୍ଗସରଃ ।

ଅଗ୍ରେ ନୀରଦି ରୟୁଦି ର୍ଜଳନିଧିଃ ପାଥୋନିଧିଃ ସତ୍ତ୍ଵମା,

ଦଙ୍ଗୋଧିର୍ଜଲନିଃ ପାଥୋଧି ରୁଦ୍ଧଧିର୍ବାରାଂ ନିଧିର୍ବାରିନିଃ ॥ ୩୨୭ ॥

ବର୍ଷ ମୁକ୍ତାମରୀ ଛିଲ କନକମପରୀ । ଅଭିଘୋର ଦହନେତେ ଦହେ ମେହି
ପୁଣି ॥ ଦହନେ ଦହିଛେ ଲଙ୍କା ଦେଖେ ଲକ୍ଷେଷ୍ଟର । ଦଶମୁଥେ ଏହି ବାକ୍ୟ
କଥେ ନିରକ୍ଷର ॥ ଅଗ୍ରେତେ ନିରଦି ନିଧି ଅଯୁଦି ଶାମର । ମୟୁମେ
ଅଯଦି ମିଳୁଉଦଧି ଅପର ॥ ପାଯାଧି ବାରିଧି ନିଧି ରାଜା ଦଶା-
ନନ । ପାରଙ୍ଗର ଏହି ବାକ୍ୟ କରେ ଉଚ୍ଚାରଣ ॥ ୩୨୭ ॥

ନିକୁଞ୍ଜ କୁଞ୍ଜାଦର କୁଞ୍ଜକର୍ଣ୍ଣ, କୁଞ୍ଜରଲଙ୍କେବଳ ନାମଧେତେଃ ।

ମନ୍ଦୋଦରୀ ମନ୍ଦିର ପାବକୋରଃ ପାନୀୟ ମାନୀର ନକେ
ରିନୌତଃ ॥ ୩୨୮ ॥

କୁଞ୍ଜୋଦର କୁଞ୍ଜବର୍ଣ୍ଣ ନିକୁଞ୍ଜାଦି ଶାର । କୁଞ୍ଜବୃତ୍ତା ଆଛେ ରଥାନାମ
ମାନ ଶାର ॥ ମଲିଲ ଶାନିତେ କେହ ନହେ ବିଚକ୍ଷଣ । ମନ୍ଦୋଦରୀ
ଗୁହାରଳ ନହେ ନିବାରଣ ॥ ୩୨୮ ॥

ତପାଶୋକବଳେ ବାୟ ପୁତ୍ରଃ ସୀତାନ୍ତିକେ ହବ୍ରବୀର୍ଣ୍ଣ ଲଙ୍କା

ହଙ୍କା ମର୍ଯ୍ୟା ଦେବି ବିଦାୟୋ ଦୀଯତାମିତି ॥ ୩୨୯ ॥

ତମନ୍ତର ହଳୁମାଳ ଅଶୋକର ବଳେ । ଏହି ବାକ୍ୟ ଗିଯା କର ଜାନ-
କୀର ଶାନେ ॥ ଲଙ୍କାପୁରୀ ଦଙ୍କ ଦେବୀ କରିଲୁ ଆପନି । ଏକଥେ
ବିରାୟ ଦେଓ ଜନକ ନନ୍ଦିନୀ ॥ ୩୨୯ ॥

• ସୀତା ଧ୍ୱମଣିଥାଶତ୍ରୋଃ କାଳବ୍ୟାଳ ବଧୁରିବ । ଉତ୍ସନ୍ଧ
ଶିବବ୍ୟାଳ ବିଜ୍ଞାନଂ ସ୍ଵାମିନେ ଦହେ ॥ ୩୩୦ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପୁରଣିଥୀ ଅନକେତେ ପୁରୀ କାଳବ୍ୟାଳ ବଧୁକୁଳ ଦେହାଛେ

তথী॥ শিরোরত্নে হইবেক বিশেষ বিজ্ঞান। সেই ছেতু করি
লেন স্বামিকে প্রদান ॥ ৩৩০ ॥

অনঃশিলাষ্ঠিলকৎ তথা মে গুণহলে পাণিতলেচ
গৃষ্টৎ। স্বরেতি বিজ্ঞান মথোভূতীয়কং, জৌবাম্যহং
রায়ব মাসমেকৎ ॥ ৩৩১ ॥

অনঃশিলা লৈয়া রাম অম গুণহলে। তিলক লিথিলঃ আই দম
পাণিতলেঃ। এই কথা শ্রীরামের আছে কি ঘরঃ। ভজন্তু
করিব তৃষ্ণু পুরু নমস্ন ॥ আর একমাস আমি রাখিব উৎসু
নাথে। নিকটে তৃষ্ণু করে। নিবেদন ॥ ৩৩১ ॥

দক্ষালহ। মশকৎ জমকনৃপস্থত্বাদ্বাদ সমাঙ্গাস্যত্বায়।
বায়োঃসূন্তুর্মুৰ্মু পুমরপি মিলিতো জাহবত্যু থু দৈহঃ।
চেত্তামৰ্ত্তৎ নিবেদ্য শ্রন্মুদিত হসযৈ চৈত্তৎ সবঃ মং নি-
ত্বতৎ, শ্রগ্রীবৎ শ্রেমপাত্রৎ মধুনমথ মৎস্যত্ব ক্ষেপঃ
ন চক্রে ॥ ৩৩২ ॥

শক্ষ। শুন্ম। হৈয়া লক্ষ। করিয়া দাহন। পুনরায় কৈল হনু সীত,
সন্তোষণ ॥ লঙ্ঘিয়া সাগর পরে আনন্দ হসয়। মিলিল কটক
দলে পৰন তথ্য ॥ সকলে সফল কপা করি নিবেদন। তাঁদের
সহিত হনু হৈল নিষ্ঠৰ্ণ ॥ সুগ্রীবের শ্রেমপাত্র ছিল মধুবন।
ত্বোগতে হনু তাঁহে কলিল মন ॥ ৩৩২ ॥

কৈতপিবত্তিৰ্ভিত্তো মধুচয়ঃ বারিক্তো বিনিহতে। মহাৰৈলঃ।
রক্ষকো সদিমুখে হিবন্তিৰিতৎ সন্তুবঙ্গপতি সরিদিঃঘড়ে। ৩৩৩
মধুবন রক্ষাহেতু দধিমুখ ছিল। মধুপালে মক্ত সবে তাঁরে নিমা
রিল ॥ বিনিহত হৈয়া পরে রক্ষ সুজন। সুগ্রীবের সন্নিধানে
করিঃ গমন ॥ ৩৩৩ ॥

ତତ୍ତ୍ଵଃ ପ୍ରବିଶତି ସଥିମୁଖଃ । ଜଗନ୍ତି ଜୟତି ଦେବଃ ସୁଗ୍ରୀବଃ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟ ।

ବିକ୍ରାଂତମିତିର୍ଯ୍ୟ ତଦ୍ବ୍ରତ ବନ୍ଦ ତତ୍ତ୍ଵାତ୍ମକୁ ମିଛାରାଣ୍ଚି ।

ତତ୍ତ୍ଵାଧିଷ୍ଠିତ ଦେବତା ପରିକର ତତ୍ପ୍ରୀତି ଦକ୍ଷର ଫଳ ।

ଦୈଦେହୀ ମନ୍ତିଷେ ବିଚିନ୍ତ୍ୟ ହରଃ ସୁଗ୍ରୀବ ସଂଶେଷଣା,

ଦାରୋହଣ୍ଟି ବିଶର୍ଣ୍ଣିଗାନ୍ତି ଦଧତି ଧ୍ୟାଯଣ୍ଟି ଥାପଣ୍ଟି । ୩୧୩ ।

ସୁଗ୍ରୀବର ଆଜ୍ଞାହେତୁ ସବ କପିଗଣ । ଜାନକୀ ଚିନ୍ତିଯା କୈଲ ବିକ୍ରାଂତ
ଆରୋହଣ ॥ ବିକ୍ରାଂତିଲ ନିରିମଧ୍ୟ ରମନୀୟ ମନ । ତାହାତେ ଅବେଶ
କୈଲ କଟକେର ଗଣ ॥ ବନଭଙ୍ଗ ଇଚ୍ଛା କରି ବାନର ମକଳ । ତାହାତେ
ହଇଲକୁଣ୍ଡ ତାମେର ଅବଳ ॥ ଅଚଳେ ଆଛିଲ କୋନ ଦେବ ଅଧିଷ୍ଠାନ
ଭକ୍ତିଭାବେ କପିଗଣେ କରିଲେକ ଧ୍ୟାନ ॥ ଦେବଦୂତ ଫଳ ତଥା
ପ୍ରେସେ ହରିଗଣ । ଆମମ୍ବ ହରଯେ ମଧେ କରିଲ ଡୋଜନ ॥ ୩୩୪ ॥

ହନ୍ତମାଗମନ ମଜାନନ୍ଦ ସୁଗ୍ରୀବଃ ଅତି ରାମଃ ।

ଅର୍ଥାତ୍ ହନ୍ତମାନେର ଆଗମନ ନା ଜାନିଯା ରାମଚନ୍ଦ୍ର
ସୁଗ୍ରୀବର ଅତି କହିତେଛେମ । ସମ୍ପା ।

ମାସମେକଂ ଗତୋଲକ୍ଷାଂ ହନ୍ତମାନନିବର୍ତ୍ତତେ । ଚିରଂ ଦୃତେ ସୁ
କଳା । ନେଂ ଯଦି ବକ୍ତ୍ବା ନ ତିଷ୍ଠତି ॥ ୩୩୫ ॥

ଏକମାତ୍ର ହୈଲ ହନ୍ତେ ହେଲକାନ୍ତେ । ଅଦ୍ୟାପି ହେଦ୍ୟ ହନ୍ତ ନା
ଆଇଲ କିମ୍ବେ ॥ ଚିରକାଳ ହୟ ବଟେ ଦୃତେର କଳ୍ପଣ । ଯଦି ବକ୍ତ୍ବା
ନାହିଁ ଥାକେ ତଥା ହନ୍ତମାମ ॥ ୩୩୬ ॥

ଅପିଚ । ଅର୍ଥାତ୍ ଆରା ବଲି ।

ହେଷଗ୍ରୀବ ହନ୍ତମତଃ କଥମହୋ ବାର୍ତ୍ତାପି ନାମାଦ୍ୟାତେ, ହର୍ଗ
ମ୍ୟା ଜଳଧିଃ ପୁରୀଚ ବିଷମା ଏମ୍ବାଦିଦ୍ୱାରା କଲାତେ । ତୁଟେ
ଖର୍ମିପରାଣ ମୁଖେ ଦର୍ଶମୁଖେଃ ନାର୍କଳିକିଳାଳାପଣ୍ଡୋ, ଯାତେ
ବା ନାହିଁ ନା ନ ବାୟୁତକ୍ଷୟଃ କାଳାନୁରପତ୍ରିଯଃ ॥ ୩୩୭ ॥

ଶୁଣ ଓହେ କପିବର ସ୍ଵଗ୍ରୀବ ରାଜନ । ସଦ୍ୟାପି ହନୂର ରାଜ୍ଞି ମା
ତୈଲ ଶ୍ରବନ ॥ ଚୁର୍ଗମ ଜଳଧି ଅଭି ବିଷମା ମେ ପୁଣୀ । ମେଇ ହେତୁ
ଏଇ ଶଙ୍କା ମନେ ଆମି କରି ॥ ଖର୍ମପରାଙ୍ଗମୁଖ ମେଇ ଛୁଟ୍ଟ ମଶାନନ ।
ତାହାର ସହିତ ହୈୟ । ହନୂରାଳାପନ ॥ କଥାଯ କଥାଯ କୋଧେ ବୁବି
ହନୂମାନ । ଅମାଦ କରେଛେ ତଥା ହୟ ଅନୁମାନ ॥ ୩୬ ॥

ଅଥ ଦଦିମୁଖୁକ୍ରନ୍ମଦ୍ଵାପମନୁଃ ଶ୍ରୀରାମେ ଅଭି ସ୍ଵଗ୍ରୀବଃ ।
ଅର୍ଥାତ୍ ଦଦିମୁଖ ହଇତେ ହନୂମାନେର ଆଗମମ ଅବଳ କରିଯା ।

ଶ୍ରୀରାମେର ଅଭି ସ୍ଵଗ୍ରୀବ କହିତେଛେ । ସଥା ।

ଅନ୍ତ୍ୟହ୍ୟାକଂ ମଧୁବନମିହ କ୍ଷାତ୍ରୁଜାମେକତୋଗାଂ ଭଃ ତୁ ।
ଭୁଂକ୍ତେ ପବନତନୟ ଚେଷ୍ଟେ ଲକକର୍ଣ୍ଣଃ । ସତ୍ୟଃ ଅତ୍ୟଃ ।
ଗତଇବ ତ୍ୟୋରିଥ ମାଳାପତ୍ତାଜୋ, ସ୍ଵଜ୍ଞାଯାତଃ ଶିତ
କିଲକିଲୋଭିତ ହର୍ଷେ ହନୂମାନ ॥ ୩୭ ॥

ଆମାଦେଇ ମଧୁବନ ଆଛିଲ ହେଥାଯ । ନୂପତିର ତୋଗ୍ୟତାହାକହିଲୁ
ତୋମାର ॥ ଭାଙ୍ଗିଯା ଭୁଣ୍ଣୟେ ତାହା ପବନତନୟ । ଲକକର୍ବ୍ବ ଦୈଲ
ହନୂତହେ ବୋଧ ହୟ ॥ ଶତା ବଟେ କପିବର ହନୂରାଗମନ । ଏଇନପ
ପରମର ହୟ ଆଲାପନ ॥ ଇତୋମଧ୍ୟ ତଥା ହନୂ ଦିଲ ଦରଶନ ।
ଇବଦ ହମିତ ମୁଖ ପଦନନ୍ଦନ ॥ ୩୭ ॥

ତତୋ ମରୁଚୁଷିତ ଚାରଶେଷରଃ ପ୍ରସନ୍ନତାରାଧିପ ମନୁଲ
ଶ୍ରୀଃ । ବିଷୁକ୍ତ ରାମାତ୍ମର ଦୃଷ୍ଟିବୌକ୍ଷିତୋ, ବମ୍ବତ୍କାଳେ
ହନୂମାନିବାଗତଃ ॥ ୩୮ ॥

ପବମେ ଚୁଷିଲ ତାର ମକଳଶ୍ରମୀର । ସ୍ଵଗ୍ରୀବେର ଲେନାମଧ୍ୟ ଅଗ୍ରପଣ୍ୟ
ବୀର ॥ ବିରହି ରାମେରେ ହନୂମିଯା ଦରଶନ । ବନ୍ଦୁକାଳେର ମମକୈଲ
ଆମମନ ॥ ୩୮ ॥

ରାମ ହନ୍ତମେ କୁତ୍ତି ଶ୍ରୀତ୍ବାକ୍ତୀ ।

ଅର୍ଥାତ୍ ଅନସ୍ତତ ରାମ ହନ୍ତମେ କଥୋପକଥନ । ଯଥା ।
ହଂହୋମାରଙ୍ଗନନ୍ଦନାଦିଶହିତେ । ଦୁଷ୍ଟାତ୍ସ୍ତ୍ରୀ ଜୀବକୀ,
ଦୁଷ୍ଟୀ ଜୀବତି ଜୀବତି ଶ୍ରୀରାମ । ମାତ୍ର ଶୋଚତେ ଶେଚତେ ।
ଅଛିଛେବ କୃଶ୍ଣାକୃଶ । ସମ୍ଭାବିତିକିଏ ତାରାମ ହାଲକ୍ଷଣ,
ତୋବାଟୁଥିଲିଏ କିମଣିମୁଦ୍ରା । ଅନ୍ତେଯ ଚଢାଇଲିଏ ।

ହାୟହାୟ କୋଥା ତୃତୀ ପରମମନ । କି ଆଜ୍ଞା କରହେ ଶ୍ରୀ
କମଳଲୋଚନ ॥ ଜୀବକୀ ଦେଖେଛେ ତୃତୀ ପରମ ତମନ ।
ଦେଖେଛି ଅରବି ସୀତା ଶ୍ରୀ ହରାମୟ ॥ ଜୀବିତ ଆଛେନ କି ॥
ଶ୍ରୀରାମ ଆମାର । ଅଦ୍ୟାପି ଆଛେନ ବେଁଚେ ରାମୀ ତୋମାର ॥
ଚିନ୍ତିଯା ଆମାକେ ଥିଲା କରେନ ବିଲାପ । ତବ ଶୋକେ ମଞ୍ଚ ହୈଗୁ
କହ ପାନ ତାପ ॥ କଣ ହୈରାଛେନ ବୁବି ବିଜେବେ ଆମାର ।
ଅଭିଶବ୍ଦ ତନ୍ତ୍ର କୁଶହୈହୀବାହେ ସୀତାର ॥ କି କହେନ ବିଦେହ ମୁଠା
ପରମନନ୍ଦନ । ହାୟ ରାମ ରଘୁମାତ୍ର କୋଥାରେ ଲକ୍ଷଣ ॥ ତାହାରଅବିତ
କିଛୁ ଆଛେ ହନ୍ତମାନ । ଏଇ ଚୂଡାମଣିଥ୍ରୁ ଦେଖ ବିଦ୍ୟମାନ ॥ ୩୩୯

ଇତି ଅଥମାଭିଜ୍ଞାମ୍ବ ଚୂଡାମଣି ମର୍ପରତି ।

ତତଶୂଦ୍ଧାମଣି ମାସାଦ୍ୟ ଶ୍ରୀରାମଚେଷ୍ଟେ ।

କଟ୍ଟେମୁଣ୍ଡନୁତେ ଚିଥମୁରଃ ପୀଠେ ନିବେଶ୍ୟ ଶିଯା, ମର୍ଣ୍ଣୀ,
ଜୀବନରେ ମମାକଳଯତି ଶ୍ରେଷ୍ଠଚିରଃ ପୃଜ୍ଞତି । ସାମିନ୍ୟୀଃ
କୁଶଲେ ତବେତି ପୂରତଃ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତଃ । ମୁହଁପୁତ୍ର, ମିଯନ୍ଦେ
ଶଶ ବୀଜାଏ ଅକୁରାତେ ଚୂଡାମଣିର ରାଘବ ॥ ୨୪୦ ॥

ଚୂଡାମଣି ଲୈଲା ମେହି ରାମରଯୁଦ୍ଧ । କଟ୍ଟଦେଶେ କରିଲେନ
ତାହାକେ ତେପର ॥ ବଳେଶ୍ଵର ଲାଗେ ମଣି କମଳଲୋଚନ । ପ୍ରେମେତେ
ଆକୁଳ ଦେଖିଲା ତିର୍ଯ୍ୟାମେ ସଚନ ॥ କହମଣି ମମମମେ ତୋମାର ଅଞ୍ଚଳ

ଆର କହ କୃତ୍ତାମନି ସୀତାର କୁଶଳ । ନେତରଙ୍କେ ଅଭିଷିକ୍ତ କରି
ମେଇ ମନ୍ତି । ନିମ୍ନଲିଖିତ ନୟନେ ତାରେ ସେଥେନ ଆପନି ॥ ୩୪୦ ॥

ପ୍ରେସ ଡକ୍ଟୋରନୂମାନ । ଅର୍ଥାଏ ହନୂମାନ କହିଛେହେନ ।

ଯଥା । ମନଃପିଲାଯା । ତିଲକଂ ଘରଗଞ୍ଜଲେ ହମ ।

ସଂଘଣ୍ଟ ଜାନକୀବକ୍ଷଙ୍ଗଶ୍ରୀଏ କାଣୀକୃତଃ ଥଗଃ ॥ ୩୦୧ ॥

ମନଃପିଲା ଲୈଯା କୈଲେ ତିଲକ ଲିଥନ । ଜାନକୀର ଗଣ୍ଡ ଲ
ଆଛେ କି ଘରଣ ॥ ବିଦୀର୍ଘ କରିଲ କାକେ ସୀତାର ହସ୍ତ । କରିଲେ
ତାହାକେ କାଣ ମନେ ଉବ ହସ ॥ ୩୪୨ ॥

ଇତ୍ୟଭିଜ୍ଞାମଦସ୍ୱର୍ଗ ଦର୍ଶଯତି । ତତ ଆଲିଙ୍ଗିତୁ ମୁଖକ୍ରାନ୍ତଃ

ଶ୍ରୀରାମଃ ପ୍ରତି ହନୂମାନ ।

ପୌତୋନାୟନିଧିର୍ବାବନ୍ଦୁରୀ ନିଃଶେଷ ଚର୍ଚୀକୃତଃ, ନା-

ନିତାନି ଶିରାଂସି ରାକ୍ଷମପତେ ର୍ନାନାହି ସୀତାମୟା ।

ଆଶ୍ରେବାର୍ପନ ପାରିତୋବିକ ମହା ମାର୍ତ୍ତାମି ବାର୍ତ୍ତାହରଃ,

ସଂଜଳ୍ପତ୍ତିନିଲାଭାଜେ ଚଲପତି ବ୍ରୀଢ଼ାନତେ ରୀଘବଃ ॥ ୩ ୩ ॥

ନା କରିଲେ ପାରିଲେମ ଅସ୍ତ୍ରମିଧି ପାନ । ନିଃଶେଷ କରିଯା ଲଙ୍ଘ
ନହେ ଚର୍ଚୀମାନ ॥ ନା ଆନିତେ ପାରିଲେମ ରାବନେର ମାଥା । ହେଦ୍ୟ
ଆନିତେ ଆମି ନା ପାରିନୁ ସୀତା ॥ ଏହିତେଣୁ ଆଲିଙ୍ଗନ ଶୋଗ୍ୟ
ଆମି ନୟ । ଏକପ ଜଞ୍ଜମୀ କରେ ପରମତନୟ ॥ ଲଜ୍ଜାୟ ଇହୟ
ନତ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀଦେବ । କହିଲେ ଏହି କଥା ତାରେ ତହରୁ ॥ ୩୪୩ ॥

ଦ୍ୱାରାପାନଲେନୈବ ନାଥ ଶ୍ରୀନୟମନ୍ଦମ । ହକ୍କାପୁଟୀରେ

ଲକ୍ଷେଯଃ ପଞ୍ଚାଷ୍ଟିର୍ଯ୍ୟାପିର୍ବତଃ ॥ ୩୪୪ ॥

ତୋମାର ଅତାପାରଲେ ଶ୍ରୀରମ୍ଭନଦମ । ପୂର୍ବେ ମେଇ ଲକ୍ଷାପୁଟୀ
ଆଛିଲ ଘାହମ ॥ ଉପମକ ହୈଯା ଆମି ପରମନଦମ । ପଞ୍ଚାଷ୍ଟ
ତାହାତେ ସନ୍ତୁ କରିନୁ ଅର୍ପନ ॥ ୩୪୫ ॥

ଅହୋକିଂ ମ ବିହିତଃ ଭବତା ସମ୍ବଲଃ ଲଜ୍ଜିଷ୍ଟଃ ସମୁଦ୍ର ।
ଇତ୍ୟାତ୍ମେ ହନୂମାନ୍ ।

ଦେବତ୍ୱେ ଶ୍ରୀପାତାପ ଉପନୈ ରଞ୍ଜୋନିଧିଃ ଶୋବିଭ
ସ୍ତେନେଥେ ଶ୍ରୀଲବର୍ଜୀ ଦୈଵ ଗତବାନ୍ ଲଙ୍ଘା ଅଳକ୍ଷାମହି ।
ରଙ୍ଗକୋନାଯକ ଶାଶ୍ଵତି ଅଯମଜାଲୈବ ର୍ମୀରେଥା ପୂରିଷ୍ଟ, ଶେଷ
ମାର୍ଗେ ଜଳଧିନ୍ଦମ୍ଭ ମମ କୃତ୍ତାମ୍ଭାଲେନ କିମ୍ବା ଫଳଃ ॥ ୩୪୨ ॥

ଶ୍ରୀପାତାପେ ତବ ମନ୍ଦିର ଶୁକାର । ତାହାତେ ହେ ରଘୁନାଥ ଶ୍ରୀ
ବର୍ଣ୍ଣ ହୁଏ ॥ ମେହି ପଥ ଦିଯା ଆମି ପବନନନ୍ଦମ । ଲଙ୍ଘାପୁରେ ପରେ
ଅଭ୍ୟ କରିମୁ ଗମନ ॥ ରାତ୍ରିଚର ରମଣୀର ନରମେର ଅଳେ । ପଶ୍ଚାତ୍
ପୂରିଲ ମିକ୍କ କହି ତବ ହୁଲେ ॥ ତବେ ମମ ଆମ୍ଭାଲନେ କିବା ହବେ
ଫଳ । ତବ ସନ୍ନିଧାବେ ଅଭ୍ୟ କହିମୁ ମକଳ ॥ ୩୪୩ ॥

ଅଥୋପରିଶ୍ୟ ରାମ ହନୂମଟୋରଙ୍ଗତି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷୀ ।

କାନ୍ତେ ସୌତା ବମ୍ବତି ବିପିଲେ ଦେବ ଲଙ୍ଘଣଶୁଷ୍ଟେ, କୀର୍ତ୍ତି
ପଥ୍ର ଅଖିଧି ପିହିତ ଶ୍ରୀଯାତେ ଦୈବଯୋଗ୍ରେ । ଇତ୍ୟା
ଥ୍ୟାତେ ପବନତମୟେ ତ୍ରୀଡିବିଆନ୍ତ ନେତ୍ରୋ, ହର୍ତ୍ତରୀଡାମନ୍ଦମ
ଚକିତୋ ବିଶ୍ଵଲୋ ରାମଚନ୍ଦ୍ରଃ ॥ ୩୪୬ ॥

କୋଧାର ଆଛେନ ହନ୍ତୁ ମମ ଶୀତାମତ୍ତୀ । ରାବନେର ହସ୍ତବନେ କରେମ
ଦସତି ॥ କେମନ କି କ୍ଲପ ପଥ ପବନନନ୍ଦମ । ଜଳଧି ପିହିତ ପଥ୍ର
କରି ନିବେଳନ ॥ କି କଲେ ଭରିଲେ ତୁମି ବାସୁରତମୟ । ଦୈବଯୋଗେ
ତମି ତାହା ଅଭ୍ୟ ଦୟାମୟ ॥ ହନ୍ତୁ ସଦି ଏହି କଥା କହିଲ ପଶ୍ଚାତ୍
ତ୍ରୀଡାର ବିଭୂତ ନନ୍ଦ କୈଲ ରଘୁନାଥ ॥ ଲଜ୍ଜା ହର୍ତ୍ତ ଭର୍ଯୁତ ତ୍ରୀରମ୍ୟ
.ନନ୍ଦମ । ବିଶ୍ଵଲ ହଇଲ ପରେ କମଳଲୋଚନ ॥ ୩୪୭ ॥

ତତ୍ତ୍ଵାତ୍ମ ଚେତନେନ ରାମେନ କାଦୁଶୀମୀତେତି ପ୍ରତ୍ୟାର୍ଥ ।
ପୁନଃପୁଣ୍ଟ ହନୂମାନ ।

ইন্দুলিঙ্গইবাঞ্ছনেনদলিত। দৃষ্টিশুরীগাংতথা, পাণ্ড়গ্রে
নবমের বিজ্ঞ দলৎ শ্যামের হেমশ্রীত। পারুষাং
কলএব কোকিল বধু কঢ়েছিবপ্রস্তুতৎ, সীতায়ঃ
পুরত্তোহথহস্তঃ শিথিনাং বহুঃ সংহৃতইব ॥ ৩৪৭ ॥
জানকীর অগ্রে ইন্দু অঞ্জনের লেখ। হরিণীর দৃষ্টি যেন মেজে
থাকে ঢাক।। মৃতন পল্লব সব করাগ্রের শোভ।। শ্যামবর্ণ
কিঞ্চ সীতা হেমতুল্য আভ।। শুনিরা সীতার স্বর হয় অনুভব
লজ্জিত তাহাতে যেন কোকিলের রব ॥ শিথিপুচ্ছ তুচ্ছ হয়
জানকী চিকুর। নিবেদন কৈল হনু রামের গোচরে ॥ ৩৪৭ ॥

ইদানীং কীদৃশবহুতি বিজ্ঞাপনাৰ্থ ।

কার্ষ্যফেৰপ্রতিপৎকলাহিমলিখেঃ সূলাহথচেৎপাঞ্চনা,
নীলাচৈব হৃণালিকা নয়নযোৰাঞ্জঃকিয়ান্ বারিধিঃ ।
সন্তাপো যদি শীতলো হৃতবহু ক্ষম্যঃ কিয়ৰ্ব্ব্যতে,
রামত্বংমুত্তিমাত্রমেব হৃদয়ং লাবণ্য শেষৎ বশুঃ ॥ ৩৪৮ ॥
জানকীর তনুকৃশ দেখিলে কেমন। হনুকহে প্রতিপদে সুধাংশু
যেমন ॥ পলিত তাহার তনু কি রূপ এখন । হূল নহে রঘুনাথ
পাঞ্চুরবরণ ॥ নীলবর্ণ হৈয়াছেন শ্রিয়া কি আমাৰ । হৃণালের
সম রূপ দেখিনু সীতার ॥ কিরূপ নয়নে জল কহ হনুমান
দেখিনু লোচনে ধারা বারিধি শমাদ ॥ সীতার সন্তপহনে
কিরূপ এখন । অনলে সলিল দিলে হয় হে যে মন ॥ জানকী
বর্ণনা আৱ কি কৱিব রাম । তোমাৰ শ্মরণ তাৰ হৃদয়ে বিশ্রাম ।
লাবণ্য বিভিন্ন বপু হৈয়াছে সীতার । এই নিবেদন অঙ্গু চৱণে
তোমাৰ ॥ ৩৪৮ ॥

অপিচ অর্থাং আৱ বলি ।

ସ୍ଵତତ୍ତ୍ବାଦେବତତ୍ସମୀ ଭବିଷ୍ୟୋଗାବିଶେବତଃ ।

ଅତିପଥ୍ର ପାଠ୍ୟଶୀଳଙ୍କ ବିଦ୍ୟୋବତନୁତୀଂ ଗତୀ ॥ ୩୪୯ ॥

ସ୍ଵଭାବତଃ ଭନୁତୁଣ୍ଣ ଆଛୟେ ସୀତାର । ବିଶେଷତ୍ତେ ଜୟିତ୍ରାଚେ
ଦିଲ୍ଲେଦ ତୋମାର ॥ ଅତିପଦେ ପାଠେ ବିଦ୍ୟା ତମୁଡ଼ା ଯେମନ ।
ଆମକୀର ଭନୁକୀଣ ହୈଯାଛେ ତେମନ ॥ ୩୪୯' ॥

କଥେ ସମୁଦ୍ର ଉତ୍ତିର୍ଣ୍ଣ ଇତି ଶଶ୍ରେ ।

ଶାଖାତୁଗନ୍ଧ ଶାଖାଯାଃ ଶାଖାଂ ଗନ୍ଧଂ ପରାକ୍ରମଃ ।

ସମୟା ଲଜ୍ଜିତାହସ୍ତୋଧିଃ ଅଭାବୋହୟଂ ତବ ଅଭେ ॥ ୩୫୦ ॥

ଅପିଚ ଅର୍ଥାତ ଆର ବଲି ।

ରାମନାମ ତବ ଜାତୁ ଅପନ୍ତଃ ପାମରା ଅପି ତରଣ୍ଟି ଭବାଳିଃ ।

ଅଞ୍ଚମଦ୍ଵିତୀୟମଜ୍ଜୁଲମୁଦ୍ରଃ କିଂ ବିଚିତ୍ରମତରଙ୍କପିରକିଃ ॥ ୩୫୧ ॥

ପାମରେ ଡପିଯା ଅଭୁ ତବ ରାମନାମ । ଭବାଳି ତରଣ ହୟ ମୁନ
ଶ୍ଵରାମ ॥ ତବ ଅଞ୍ଚମଦ୍ଵିତୀୟମୁଦ୍ରା ଲୈଯା ହନୁମାନ । ମିଶ୍ରଗାନଟେଲ
ନହେ ବିଚିତ୍ର ବିଧାନ ॥ ୩୫୧ ॥

ରାମଃ । ଅର୍ଥାତ ରଘୁନାଥ କହିତେଛେନ ।

ଚତୁରସ୍ର ପୁରୀଲଙ୍କୀ ସମ୍ପାଦକାର ବେଷ୍ଟିତା ।

ରଧିରାକ୍ଷ ଚତୁର୍ଲୈକୈରଥାନାକ୍ଷ ତିକୋଟିଭିଃ ॥ ୩୫୨ ॥

ଚତୁରସ୍ର ପୁରୀଲଙ୍କୀ ଆଚୀରମନ୍ତ୍ରମ । ଆହାତେ ଆଛୟେ ଲଙ୍କା
ଚୌଦିଶେ ବେଷ୍ଟନ ॥ ଚତୁର୍ଲୈକ ରଥୀ ଭାତେ ଶୁନ କପିବର । ତିନ
କୋଟି ରଥ ଆଛେ ଲଙ୍କାର ଭିତର ॥ ୩୫୨ ॥

ଅକେଟ୍ୟାଚୈବଶାଲାଯା ମବକୋଟି ପୁରାଲଯା ।

କଥ ପୁରୀ ଭୟା ମନ୍ଦୀ ବିଦ୍ୟମାନେ ମଶୀନମେ ॥ ୩୫୩ ॥

ତିନକୋଟି ଗ୍ରହର୍ତ୍ତବ୍ୟ ମେହି ଲଙ୍କାପୁରୀ । ମବକୋଟି ପୁରାଲଯା କମକ

নগরী। বিদ্যমান আছে মেই লক্ষণ রাখণ। কিরুপে
করিলে তুমি সে পুরী সাহন। ৩৫৩॥

ত্রিদশৈরপিদ্বৃক্ষৰ্ণ্ণ লক্ষানাম মহাপুরী।

কথৎ বীর হয়। দক্ষ। বিদ্যমানে দশানন্দে। ৩৫৪॥

দেবগণে দুঃখ করে সে পুরী ধর্যন। লক্ষানামে মহাপুরী
ত্রিলোকে কথম। অদ্যুপি আছয়ে বেঁচে দুষ্ট লক্ষেষ্যে।
কিরুপে সে পুরী দক্ষ কৈলে কপিবর। ৩৫৫॥

নিখাসেন্দৈব সৌভাগ্য। রাজন্কোপানলেন তে।

দক্ষপুরে লক্ষ্যং নিমিত্ত মভবৎ স্থহৎ। ৩৫৬॥

জানকীর নিখাসেতে কলকন্তু। আর তব কোপানলে
মেই লক্ষাপুরী। দক্ষ হৈয়াছিল শুর্বে শুন ছরাময়।
নিমিত্তের ভাগী মাত্র হৈনু আমি তায়। ৩৫৬॥

রাবণ জয়েত্বতঃ কীদৃগ্যবসায় ইতি শ্লেষ। রক্ষণ্ডহ-
ক্ষদ্বৰং বহুভুজৎ বহুনন্দ দীপ্তিম দ্বংকুরোড়মহৎ
বিলোক্য সহস্রদধু মনোহিংসিতু। হেবত্বৎ কৃপয়।
বিজ্ঞতাধিয়া কিং ভবেৎ দুষ্করৎ, ভর্তুকর্ম উটস্য
মোচিত মিতি ত্যক্তো ময়। রায়ণঃ। ৩৫৭॥

বহুনন্দ বহু ভুজ মেই লক্ষেষ্যে। দীপ্তমান দন্ত তার আছয়ে
বিশ্বে। তাহাকে দেখিয়া আমি কমললোচন। হিংসাহেন্দু
মন মন করিনু ধারণ। তোমার কৃপায় মার অষযুক্ত মতি।
তাহার দুক্ষর বিচ্ছুনাহি রযুপতি। ভর্তীর বিহিতকর্ম উটব্রোগ্য
নয়। এই হেতু লক্ষানাথে ত্যজিতু নিষ্ঠয়। ৩৫৭॥

একেনবোপকারণে প্রাণাদ্যাস্তাম্বতৎ বপে।

অবেদবেদবেপকারণে শেষেন কণিলোবতৎ। ৩৫৮॥

১২৬

মহামট্টাক ।

শুন ওহে কোপিবণ পবন সন্তান । তব এক উপকারে দিব শান
দান ॥ অন্য শেষ উপকারে মোরা দুই ভাই । ঝীনৈয়াৎস
হনূ কহি তব ঠাই ॥ ৩৫৪ ॥

হনূমান অর্থাত্ হনূমান কহিতেছেন ॥ যথা ॥

মরিথা বহো ভৃত্যা স্তব তিষ্ঠন্তি রাঘব ।

ভবিধো ষণম্পন্নঃ স্বামীনবচ লভ্যতে ॥ ৩১৯ ॥

হম সম বহু ভৃত্য কমলালাচম । তোমার নিকটে অভু আছে
কত জন । তব কুল্য শুণনিধি স্বামী সয়াময় । ত্রিভুবনে কোন
হানে লাভ নাহি হয় ॥ ৩৫৫ ॥

অথ শ্রাবণঃ । অর্থাত্ রাবণ মিথুনে রঘুনাথের গমন ।

অথ বিজয়মশ্য মাখিনে শুক্রপক্ষে, দশমুখ নিধনায়

প্রস্থিতোরামচন্দ্রঃ । দ্বিবিধায়সহায়েসুখনাগেস্তথানৈঃ

কপিভিরপরিমাণৈর্ব্যঃস্থিদিক চক্রবলঃ ॥ ৩৫৬ ॥

আশ্বিনের শুক্রপক্ষে বিজয়ার দিনে । প্রস্তান করিলা রামরাবণ
নিধনে ॥ সহায় দ্বিবিধ পয়দ্বিরদ অবল । অগণের কপিগণ
ব্যাপ্ত দিগ্যম্বল ॥ ৩৫৬ ॥

উৎকালে স্বগৱান্তঃ কিলকিলা শক্তের্দিশোনাদয়ন,

শঙ্গন পর্বত কাননানি ধরণী মুক্তনয়নসর্বত্তঃ অস্থানে

রঘুনন্দনস্য স তদ। সুগ্রীব সংপালিতো, লক্ষাসংমুখ

মুক্তচাল সহস্র হস্তঃ কপীনাংচষঃ ॥ ৩৫৭ ॥

আহ্লাদে আকাশ ব্যাপ্ত করি কপিচষ । কিলকিলা শক্তের্দিক
পরিপূর্ব হয় ॥' অঙ্গিশ অরণ্য ভাঙ্গি বানরেরগণ । মেদিনী
মাথায় করি কৈকল উক্তোলন ॥ সুগ্রীব পালন সেই সব দণ্ড
বল, সহস্র লক্ষার মধ্যে চলিল সকল ॥ ৩৫৭ ॥

‘কৌণীমজ্জতি ভুখরো বিচলতি শোভৎ অয়াত্যস্থুধিঃ,
কৃম্মঃকৃষ্ণতি সংকুচ্ছতাদিপত্তিদেবাধিপত্রস্যাতি । হেলা-
নিজর্তত্ত্বৈরিন্দ্রলিঙ্গে রামেপ্রয়াণোদ্যতে, মন্ত্রংশ্঵েন
বিভীষণেপি সভযঃ হানাস্তরং বাঞ্ছতি ॥ ৩৫৮ ॥

হইল মেদিনী মগ্ন চলিল অচল । ক্ষোভপাই পারাবারে কৃম্ম
টলমল ॥ সর্পরাজ সঙ্কুচিত হয় তদন্তর । ক্রামস্থুক্ত হৈলপরে
দেব পুঁজ্বর ॥ অবহেলে যেই জন করে ঐরি জয় । একল দেখিয়া
সেই তরলিত হয় । গমনে উদ্যত, হৈলে রামৎ রঘুবর । বিভীষণ
ক্ষয় পায়ে বাঞ্ছে হানাস্তর ॥ ৩৫৮ ॥

অত্র সম্ভুক্তীরাবহিত্বে রামৎ স্বগতৎ ।

পারে শিঙ্কুপুরী পুরীপরিসরে আচীর মড়ুঃ লিহ, সিংহ
ধেৰিলৎ বিপুঞ্জুরবলাত্তে কুস্তবর্ণাদয়ঃ । শান্তীকঃ
সরিপুন্তনক্ষয়ইব ভুতা সথা বানরো, মন্ত্রেবৎ রঘুবৎশ
কেশরি দ্বা কোদণ্ড মুষ্টিক্ষয়তে ॥ ৩৫৯ ॥

সিকুপারে লক্ষ্মুরী আন্তেতে আচীর । সিংহছেবি দৈন্য তাহে
আর কত বীর ॥ বিপুঞ্জুয় বল ধরে কত কত জন । কুস্তবর্ণ
অধি করি বীর বিভীষণ ॥ শক্তিধারি মম রিপু রাজা দশালন ।
তন দ্বয় তুল্য শিষ্ঠ অনুজ লক্ষণ ॥ তাহে সথা হৈলকপি জানিয়া
মুমক্তি । ধনুক দেখিয়া কল অভু রঘুপতি ॥ লহায় নাঃক
আর দেখিত্বছি আবি ॥ সম্পুত্তি দনুঃ মম যাহা কর তুমি ।

তত্তোহনূমান । অনন্তর হনূমান কহিত্বেন । যথা ।

দেবজ্ঞাপয় কিং করোমি সহসা লক্ষ্মিত্বানরে জাহু,
শীপমিত্তোনয়ে কিমধৰ্বা বারাংলিধিৎ শোষয়ে । হেলো
তোলিত শিঙ্কামন্দরনিরিষ্টন্তিকূটাচল, দেপক্ষে

ଭିତ୍ତବନ୍ଦମାନ ସଲିଲଂ ସ୍ଥୁମି ବାରାଣମିଥି ॥ ୩୬୦ ॥
କି କରିବ ଦୟାମର ଆଜ୍ଞା ଦେଓ ଭୁମି । ମହମା ହେଥାଯ ଲଙ୍ଘା ଆନିବ
କି ଆମି ॥ ଅନୁଷ୍ଠୀପ କିହା ହେତା ଆନିବ ଏଥନ । ଅଥବା କି
ମିକୁ ଆନି କରିବ ଶୋଷଣ ॥ ହେଲାଯ ଭୁଲିଯା ବିକ୍ଷାପର୍ବତ ମନ୍ଦର ।
ସୁମେର ତ୍ରିଳୂଟାଚଲେ ବାନ୍ଧିବ ମାଗର ॥ ୩୬୦ ॥

ମୁଦ୍ରୋତ୍ତରତୀରେ ଲଙ୍ଘା ବ୍ରତାନ୍ତଃ ।

ଲଙ୍ଘାହାନତି ବ୍ରକ୍ତାପ ମନ୍ତ୍ରଟା ମାନୌଯଥନ୍ତଃକୃତେ, ଲଙ୍ଘେ
ଶେନ ବିଲୋକ୍ୟ ଦୀର୍ଘରୀଏ ଲଙ୍ଘାନଶକାମିବ । ଧ୍ୟାନ
ଜ୍ଞାନ ପରାୟଣ ମୁନିଗଣେ ଦୈବଃ କିମଦ୍ଵିଷ୍ଟଃ, ଯେଷାଂଯନ୍ତ୍ର
ଦୟେ କ୍ଷରତାପି ବଚନେ ତୈବ ତ୍ୱରାଧ୍ୟତରେ ॥ ୩୬୧ ॥

ଶକ୍ତାଧୂତ ଲଙ୍ଘାପୂରୀ ଦେଖିଯା ରାବନ । ଆଚୀନ ଶ୍ରଦ୍ଧଦୈନ୍ୟକୈଲ
ଆମୟନ ॥ ତମନ୍ତେ ଜିଜ୍ଞାସେ ରାଜ । ମକଲେର ହ୍ରାନ । ଧ୍ୟାନ ଜ୍ଞାନ
ପରାୟଣ ମେହି ମୁନିଗଣେ ॥ କି ଦୈବ ଘୁମେଛ ମବେ ପରିଚୟ ଦେଓ ॥
ଯାହାର ହଦୟେ ଯାହା ତାହା ମୋରେ କଓ ॥ ୩୬୧ ॥

ରାବନମ୍ୟମାତ୍ର ନିକଥ୍ୟା ବ୍ୟମନାତ୍ମାବଣେ ନିର୍ବାର୍ଯ୍ୟାମି
ତୁଯକ୍ଷୋବିକ୍ଷୋଷଣଃ । ଲଙ୍ଘାନାଥ ପଦଃ ପାଶିପତ୍ୟାହ ରାଜନ
ଦେଯେ ରାକ୍ଷସ କାଳରାତ୍ରିଃ ସୌଭା ପରିତ୍ୟାଜତାଃ । ଯମ୍ୟ
ବାନର ମାତ୍ରେ ପୁରୀରେ ବ୍ୟାକୁଳୀକ୍ରତା । କନ୍ଦେନ ଶତ
ଯୁକ୍ତେ ସୁର୍କିମାନ ରାକମେଶ୍ୱରଃ ॥ ୩୬୨ ॥

ଦୂତ ମାତ୍ର ଆମେହିଲ ଘାର ଏକ ହରି । ବ୍ୟାକୁଳା କରିଲ ତବ ଏହି
ଲାପୁରୀ ॥ ସୁର୍କିମାନ ହେଉ ଭୁମି ହାଙ୍ଗମ ରାଜନ । ତାହାର ମହିତ
ଯୁକ୍ତ କରେ କୋନ ଜନ ॥ ୩୬୨ ॥

ଅପିଚ । ହ୍ୟାତ୍ମକେପଃ କୁଳକୌତ୍ତିର୍ନାଶନଃ, ଭଜସ୍ୱରାମଃ

‘কুলকীর্তি বর্জনঃ । অলং বিষ্ণুরেষ সহোবিধীয়তাঃ,
প্রদীপ্তাঃ দাশরথায় তৈরিলী ॥২৬৩॥

কেৱল অমহারাজ কৱি নিবেদন । কুলকীর্তি লোপ কৰে
কোণেতে রাজন ॥ ভজনা করকৃত রামে কহিছু তোমার । কুল-
কীর্তি বৃক্ষি কৱে অভু দয়াময় ॥ ৩৬৩ ॥

লক্ষ্মাদক্ষ। বমৎ কল্পৎ লজ্জিতৎ-মহে। উধিৎ ।

যৎকৃতৎ যামদুতেন ম রাম কিং করিষ্যতি ॥ ৩৬৪ ॥

লক্ষ্মাদক্ষ কৈল আৱ তাৰিলেক বন । অহৎ উদ্ধি হনু কৱেছে
লজ্জন ॥ যে কৰ্য কৱেছে আসি শীরামেৰ দৃতে । কি কৱিবে
মেই রাম মা পারি কহিতে ॥ ৩৬৪ ॥

ম রাবণে বা ম মহোদয়ে বা ম কুস্তকর্ণোপি ম চাতি
কায়ঃ । নচেত্রজিদ্বাশরপিঃ প্রদোচৃৎ, পঞ্জস্তুতঃ পঞ্জ
শত প্রভাৰৎ ॥ ৩৬৫ ॥

মহোদয় কুস্তকর্ণ কিয়া দশানন্দ । অতিকার ইত্ততিত আদি
ষোকাগন ॥ আৱামেৰ মহাযুক্তে শক্ত কেহ নয় । ইত্ত শক্তপ্রভা
ধৰে অভু দয়াময় ॥ ৩৬৫ ॥

সুবর্ণ পুঁখাঃ রূপঃ সুতীক্ষ্ণঃ, বজ্রোপম। বায়ু সমান
বেগাঃ । মাবমগৃহস্ত লিরাঃ লিবাণাঃ, প্রদীপ্তাঃ
দাশরথায় তৈরিলী ॥ ৩৬৬ ॥

সুবর্ণ পুঁখক মেই শীরামেৰ বাণ । বায়ুতুল্য বেগ তাৰ বজুব
সমান ॥ বাবৎ মাথায় আসি না হৱ পতন । তাৰৎ আনকীদেও
রামেৰে রাজন ॥ ৩৬৬ ॥

ଶତଃ କୁଞ୍ଚକର୍ଣ୍ଣନୁଜୀଃ ।

ଶୈଥିତେନେକୃତ୍ସୁଷ୍ଟିକଶିଖରୀମୋପିବିଦଧେ, ସମ୍ମାଦା
ମୂଲକ୍ଷ୍ଟିଲ ବସ୍ତ୍ରା ବନ୍ଧୁବିଧୁରଃ । ଅମୁଖେମାଦ୍ୟାପି ତିପୁ
ରହର ବୃତ୍ତବ୍ୟତିକରଃ । ପୁରସ୍ତୁତମେଷୀମିପି ଶିଥରିଗୀ
ମୁଲ୍ଲଲରତି ॥ ୨୬୭ ॥

ଶମ୍ଭୁଲେ କୈଳାମମିରି କରି ଉତ୍ତପାଟିନ । ସହଙ୍କେ ଧାରଣ କୈଳ ଏହି
ଦଶାନମ ॥ ସକଳ ମିରିର ଅଗ୍ରେ ଏହି ଅତ୍ରିପରେ । ମହେଶେର ବହୁ
ମୃତ୍ୟ ହୁଏ ନିରସ୍ତରେ ॥ ୩୬୭ ॥

ରାବଣଃ । ଶୂରାଃ ଶ୍ରୋତ୍ରପଥେଷୁ ନଃ କତିକତିଆକ୍ଷଃପଦ୍ୟ
ଚକ୍ରରେ, ତେଷାମେବ ବିଲଙ୍ଘ୍ୟଚାକ୍ର ପାହବିଂ ଜାଗର୍ତ୍ତିଲଙ୍କା
ଡଟଃ । ସଦୋର୍ମଣ୍ଡଳ ଚନ୍ଦ୍ରପୀତମବଣ୍ଣାଶ୍ରିଚାନ୍ଦ୍ରିରତ୍କଟା,
ଶକ୍ତାଶକ୍ତ୍ୟରସ୍ତି ଶକ୍ତରପିରେରଦ୍ୟାପିଧାତୁତ୍ତବୀଃ ॥ ୩୬୮ ॥

ଆଚୀନ ପ୍ରମିଳ ବୀର କତବତ୍ ଜନ । ଆମାରେର କର୍ମପଥେ ଦୈତ୍ୟାଛେ
ଶ୍ରୀବନ୍ଦ । ତାଦେର ସକଳେ ଆବି କରିଯାଇଛନ । ଅହ୍ୟାବଧି ଅତ୍ର
ପଥେ କରି ଜାଗରଣ ॥ ସମ ବାହୁ ପୀଡାବଣେ କୈଳାମ ଅଚେଳ ।
ଅହ୍ୟାବଧି ରତ୍ନରପ ଧାତୁ ଢାହେ ଗଲେ ॥ ୩୬୮ ॥

ଇନ୍ଦ୍ର ମାଲ୍ୟକର ନହ୍ୱକିରଣ ରାରିଅଭିହାରକ, ଚନ୍ଦ୍ର
ଛତ୍ରଧର ମମୀର ବକୁଳେ ମଯ୍ୟାଜ୍ଞରଷ୍ଟୌଗୃହାନ । ପାଚକ୍ୟ
ପରିମିଷ୍ଟିତ ହତ୍ତବହ କିମଦ୍ଵାହେମେଶ୍ଵନେ, ରଙ୍ଗୋଭଙ୍ଗେ
ମୁଦ୍ୟ ମାତ୍ର ବନ୍ଦୁବନ୍ତ ରତ୍ନୈବ ତୌବିକ ॥ ୨୬୯ ॥

ସୂର୍ଯ୍ୟ ଆଛେ ହାରି ଦୈତ୍ୟା ଇତ୍ତ ମାଲାକର । ଆମାର ଆଲାରେ ଆଛେ
ଚନ୍ଦ୍ର ଛତ୍ରଧର ॥ ବକୁଳେତେ ଜଳ ମେଯ ଆମାର ଡବନେ । ମାଜ୍ଞାମା
କରନେ ଗୃହ ଆସିରା ପରମେ ॥ ପାକକର୍ତ୍ତା ମମଗୃହେ ସହି ଅନନ୍ତ ।
ଏ କୁପ ଆଲାରେ ସମ ଆଛୟେ ସକଳ ॥ ତୁମି କି ଦେଖୋଲି ତାହା

ଆପିନ ନାହିଁ । ଏଇଙ୍କପ ବାକ୍ୟ ରାଜୀକାହେ ବିଭିନ୍ନମେ ॥ ରାଜୁକୁମର
ଶକ୍ତ ମାତ୍ର ଦେହ ରଘୁବର । ତୁମି ତାରେ କୁବ କେମ କର ନିରକ୍ଷର । ୩୬୯ ॥

ବିଭିନ୍ନମେ । ରାମୋମୋ ଭୁବନେ ବିଜ୍ଞମଣିତେଃ ଶାନ୍ତ
ଅମିକିଂ ପରା, ସମ୍ମାଗ୍ୟ ବିପର୍ବିରାଦ୍ୟତି ପ୍ରମଦେବୋ
ନ ଜାନାତିତ୍ । ବନ୍ଦୀବୈଷମ୍ୟାଂମିଗାନ୍ତିମକୁଦୟତେଃ
ବାଗାତତି, ଶ୍ରେଣୀଭୂତ ବିଶାଳଭାଲବିବହୋଦ୍ଗୀତିଃସରୈଃ
ସମ୍ପଦିଃ ॥ ୩୭୦ ॥

ଭୁବନେ ବିଦିତ ଏହି ଶ୍ରୀରଘୁମନ୍ଦନ । ବିକ୍ରମେ ବିଦ୍ୟାତ ରାମ ତାମେ
ସର୍ବଜନ ॥ ଭାଗ୍ୟ ହୈଲ ବିପର୍ବାୟ ମୋଦେର ରାଜମ । ଏହି ହେତୁ ରଘୁ
ନେଥେ ନ ଜାନ ରାବନ ॥ ବନ୍ଦୀ ହୈଯା ବାଯୁ ସାର କୌଣ୍ଡି କରେ ଗାନ ।
ସମ୍ଭାଲ ତେବ କୈଳ ଯାର ଏକ ବାଣ ॥ ମେହି ଛିନ୍ଦିହେତେ ପାରେ ଉଠି
ସମ୍ପଦନ । ଶ୍ରୀରାମେର ଯଶ ଗାୟ ଶ୍ରୁଣ ଲକ୍ଷେଖନ ॥ ୩୭୦ ॥

ଅଜନି ରାଜନିମଧ୍ୟ ମଞ୍ଚଲଂ ଚଞ୍ଚରଶ୍ଵେ, ଧନୁକୁଳରମରଭାବ
ବିଭତ୍ତିଦୋଷକଣ୍ଠି । ଅହହବିଧିରିଦ୍ଵାନୀଂ ଦୃଶ୍ୟତେରାମ
ଏବ, ପ୍ରଦିଶଭନକପ୍ରତ୍ୟଂ ମିଳିତାମେତୁ ରାମଃ ॥ ୩୭୨ ॥

ବିପରୀତ ଦେଖି ରାଜୀ ଏକମେ ସକଳ । ରଜମୀରମଧ୍ୟ ହୈଲ ଚଞ୍ଚିତ
ମଞ୍ଚଲ ॥ ବିନିମୟେ ଇଞ୍ଜ ଧନୁତୈଯାଛେ ଉଦର । ଭାତାକେ ସାରନ
କରି ନଭେ ଦୀପି ପାଯ ॥ ରାମଙ୍କପ ବିଧି ଦେଖେ ହୟ ଦୃଶ୍ୟମାନ ।
ଦ୍ଵାରା କରହେ ରାଜୀ ଜାମକୀ ଶ୍ରଦ୍ଧାନ ॥ ମିଳଣ ପାବେନ ତବେ ରାମ
ରଘୁବର । ନିବେଦନ କୈନୁ ଆମି ତୋମାର ପୋଚର ॥ ୩୭୧ ॥

ଯତ୍ନୈକଃକପିଶାବକଃନମତରତୁର୍ବୁଲଜ୍ୟମନ୍ତ୍ରୋରିଧିତୁର୍ତ୍ତ
ରାମପି ଦେବହୈତ୍ୟ ନିବହୈ ଲକ୍ଷାପୂରୀଂ ଶାବିଶଃ । କିଞ୍ଚ ।
ବମରକିଲେ ଜମକଜ୍ଞାଂଦୁଷ୍ଟାଚଭୁ ଶକ୍ତିବମ୍ବ, ହର୍ଷକ୍ଷି
ଶମହମପୂରୀ ମଧ୍ୟଗତେ ରାମଃ କଥିମାନୁଷଃ ॥ ୩୭୨ ॥

ଦୁର୍ଲଭ୍ୟା ଜଳଦି ଏହି ଆଛିଲ ରାଜନ । ସାର ଏକ କପି ଶିଖି ହଟିବ
କରନ ॥ ଦୁର୍ଲେଖୀ ଆଛିଲ ତବ ଏହି ଲକ୍ଷ୍ମୀପୂରୀ । ତାହାତେ ଥର୍କେ
କୈଲ ମେହି ଶିଷ୍ଟହରି ॥ ବନରଙ୍ଗ ବିଳାଶିଲ । ପବମନନ୍ଦନ । ପଞ୍ଚା
କରେଛେ ହଳୁ ଜାମକୀ ଦର୍ଶନ ॥ ଭାଙ୍ଗିଯା ଅରଣ୍ୟ ତବ ବୀର ହଳୁମାନ
ବିଳାଶିଲ ପରେ ମେହି ଅକ୍ଷୟ ମୃତ୍ୟୁ ॥ ମାତମ କରିଯା ପୂରୀ ମେହେ
ପୂରାଯାଇ । କି କରିପେ ମେ ରମ୍ଭନାଥେ ମହିଜାମ ତର ॥ ୩୭୨ ॥

ଗତିଯୁଦ୍ଧର୍ଭାବ ବିପରିତ ବୁଦ୍ଧିଂ ନିଃମଂଶ୍ୱରଂ ରାକ୍ଷସ ଲକ୍ଷ
ଯାମି । ମୋମାଂହିତଂ ପଥ୍ୟମପିତ୍ର ବସ୍ତ୍ର ନ ମନ୍ୟିମେ ରାକ୍ଷସ
ବୀରମଧ୍ୟେ ॥ ୩୭୩ ॥

ଗତାଯ ତୋମାକେ ଆମି ଦେଖେନୁ ନିଶ୍ଚିତ । ସେ ହେତୁ କୈଯାଛେତେ
ବୁଦ୍ଧି ବିପରୀତ ॥ ରଙ୍ଗୋବୀର ମଧ୍ୟେ ହିତ କହେ ବିଭୀଷନ । ତଥାଏ
ନାମନା ମୋରେ ତୁମି ଦଶାନନ୍ଦ ॥ ୩୭୪ ॥

ଅଥଚରଣହତୋ ହଶାନନେମ ସମତି ବିପର୍ଯ୍ୟମଳ୍ୟଲକ୍ଷ
ରିତ୍ୱା । ସପଦିଚପାରିହତ୍ୟ ତଃ ସମ୍ଭ୍ରୀ ପରିକୁପିତୋ
ମନ୍ତ୍ରଗା ଅଗ୍ନାମ ରାମଂ ॥ ୩୭୫ ॥

ରାବଣେ ପଦାର୍ଥାତ ପେଯେ ବିଭୀଷନ । ଅକୃତିର ବିପର୍ଯ୍ୟର କରିଯି
ଦଶମ ॥ ସପଦିତୋହାକେ ଡାଜୁ କରିବିକର । ମତ୍ରୀଲୟାଃ ଯ
ମାଥେ ପାର ତମନ୍ତର ॥ ୩୭୬ ॥

ତ୍ରଣପୁରୁଷାନୁମୟ । ଅଗ୍ନହ୍ୟରତ୍ତାନି ବିତ୍ତୁଷାନି,
ବାମାନି ଦିବ୍ୟାନି ମଣିଶ୍ଚ ମୁଥ୍ୟାନ । ସୀତାଙ୍କରାମାର
ଲିବେଦ୍ୟଦେବୀ ୱ, ବମାର୍ଯ୍ୟଲକ୍ଷା ଅପ୍ୟାତ୍ମ ଶକ୍ତି ॥ ୩୭୭ ॥
ଆନକୀର ପାଦପଦେ ରତ୍ନାରି ଭୂଷଣ । ଦିବ୍ୟବାସ ମନ୍ତ୍ରୁତ୍ୱା କରିଯି
ଅର୍ପଣ ॥ ତେବେ ତୁମି ସୀତାଦେବୀ ମେହ ରଥୁବରେ । ଲକ୍ଷ୍ମୀପୂରେ କର ବା
ଶକ୍ତିଧାବେ ଦୂରେ ॥ ୩୭୮ ॥

ରାବଣ । ଜାମୀମି ଶୀତା ଭନକଥିମୁତୀ, ଜାମୀମି
ରାମେ ମଧୁମୁଖମଙ୍ଗ । ଅହଞ୍ଚ ଜାମୀମି ରାମଶ୍ଵରଧା, ଶ୍ରୀପି
ଶୀତାଂ ଶ ସମପର୍ଯ୍ୟାମି ॥ ୩୭୬ ॥

ଭନକଥ ମୁତୀ ଶୀତା ଜାମି ବିଭୀଷଣ ଜାଲିତେଛି ରମ୍ଭାଧ
ଶ୍ରୀରଥମୁଦ୍ରା ॥ ଶ୍ରୀରାମେର ବନ୍ଧୁ ଆମି ଜାମି । ବିଷ୍ୟମାନ ତଥାପି
ଭାନକୀ ଆମି ବା କରିବ ରାମ ॥ ୩୭୬ ॥

ତତ୍ତ୍ଵଚତୁର୍ଦ୍ଦିଃ ଶତମଞ୍ଜିପୁତ୍ରୈତିରପେତ୍ୟନକ୍ଷଃକୁଳଧୂମକେତୃଃ ।
ଲକ୍ଷ୍ମୀମହାତକ୍ଷଇବାସୁଦେଶ, ବିଭୀଷଣୋରାମର ମହିଳାର ॥ ୩୭୭ ॥
ଚାରିମଞ୍ଜି ପୁରୁଷ ବିଭୀଷଣ ମିଳ । ଧୂମକେତୁ ତୁଳ୍ୟ ହୈରା ରାକ୍ଷ-
ସାର କୁଳେ । ଲକ୍ଷାର ମହେ ଶକ୍ତା ସମବିଭୀଷଣ । ଶୂନ୍ୟ ପାପେ ମିଯା
ପାଯ ଶ୍ରୀ ପରମାନ ॥ ୩୭୭ ॥

ବିଭୀଷଣେ ସମାରାତ୍ରେ ସୁର୍ଯ୍ୟକୋଟି ସମଥାତେ । ତଦାମେ
ତୀରମଭାସ୍ତା ॥ ଭଙ୍ଗଃ କପିକୁଳେ ଭବନ୍ତ ॥ ୩୭୮ ॥
କୋଟିସର୍ବ୍ୟାପନାଧରି ମେଇ ବିଭୀଷଣ । ରାମେର ନିକଟେ ସମି କୈଳ
ଆଗମନ ॥ ତାହାକେ ଦେଖିଯା କରି ରମାନମ ଜ୍ଞାନ । ମେଇକାଳେ
କପିକୁଳେ ହୈଲ ଭରମାନ ॥ ୩୭୮ ॥

ହନୂମାରଂ ନିର୍ବିତ୍ତୋ ରାବଣେ ନ ବିଭୀଷଣ ।
ରାମଚନ୍ଦ୍ର ପଦବନ୍ଦ କମଳେ ଭୁମରାୟତେ ॥ ୩୭୯ ॥
ନିର୍ବିତ୍ତ କହିଲ ହନୃ ମତେକ ରାବଣ । ଏଇ ବାକି ହବେ ଦେଇ ଗେଟେ
ବିଭୀଷଣ । ଶ୍ରୀରାମେର ପଦବନ୍ଦମୁଁ ଲଗଇଛେ । ଭୁମର ହଇଲ ଆମି
ବିଭୀଷଣ ତାହେ ॥ ୩୭୯ ॥

ଶ୍ରୀରାମଃ ଅତି ରୌବାରିକ ।
ଦେବହାରିନିଜପଥେ ମିଲିତାଃପକ୍ଷତିଶାପାଚରୀ, ଏକଳତ
ବିଭୀଷଣୋ ଦଶମୁଖଭୂତା ପରେ ଅନ୍ତିଃ । ଯାଚତେ ଶରନ୍ତଃ

ଶ୍ରୀପତନ୍ତ କିଂକରଜାନୀମହେ, କୃପକୃଷ୍ଣ ବିଚାରମୈକ

• ମିଶ୍ର ସ୍ଵର୍ଗପରମାଣ୍ଡଳ ଅଭୁତ ॥ ୩୮୦ ॥

ଶ୍ରୀ ଦେବ ରଘୁମାଥ କରି ନିବେଦନ । ଆଗମନ କୈଲ ଧାରେ ରକ୍ଷଣ
ପଞ୍ଜନ । ତାର ମଧ୍ୟେ ବିଭୌବନ ରାବନେର ଭୁଭା । ଚାରିଜନ ମଞ୍ଜି-
ପୁତ୍ର ଆର ଆଛେ ତଥା ॥ ଦୂରୀକୃତ ହୟ ତର ଏକପ ଶରନ । ଯାଇଏବା
କରରେ ଅଭୁ ମେହି ପଞ୍ଜନ ॥ ଜାରିତେ ମା ପାରି ମୋରୀ ତାର
ବିବରନ । ବିଚାର କରହେ ତାହା କମଳଲୋଚନ ॥ ୩୮୦ ॥

ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍ଗୁ ହଟିମୁଖେ ହନ୍ତୁମାନ ।

ସତ୍ୟ ଦାଶରଥେ ବିଭୌବନ ଇତିଭୁତାତ୍ମିଲକାପତେ,
ନିର୍ଦ୍ରାଲିଙ୍କୁତିମିଞ୍ଜିଲଘୁଚରନ୍ଧରୀକୁନ୍ତକର୍ଣ୍ଣନ୍ଧଚମାକିଣ୍ୟାଭ୍ୟ
ପଲକିତଃ ପିତୃକୁଳାପେକ୍ଷାବଲକ୍ଷ୍ୟାଶୟୋ, ରକ୍ଷଲୋକ
ବିଲକ୍ଷଣାଂ କଲାପତି ଅତ୍ୟକଳଙ୍ଗୀମର ॥ ୩୮୧ ॥

ସତ୍ୟ ବଟେ ରଘୁମାଥ କରି ନିବେଦନ । ରାବନେର ଭୁଭା ଆଛେ ନାମ
ବିଭୌବନ । ନିର୍ଦ୍ରାର ମାଗରେ ଥାକେ କୁନ୍ତକର୍ଣ୍ଣବୀର । ତାହାର ଅନୁଜ
ହୟ ବିଭୌବନଦୀର ॥ ଦାନାଦି ଲକଳ ଗୁଣ ଆଛରେ ତାହାର । ନିବେଦନ
କୈଲ ଅଭୁ ନିକଟେ ତୋମାର ॥ ଶ୍ରୁତାଶୟ ପିତୃକୁଳ କହିଯା ମର୍ମନ
ରହେଇ ଅତ୍ୟକ ଲଙ୍ଘନୀ କରେଛେ ଧୀରଣ ॥ ୩୮୧ ॥

ରାମଲଙ୍ଘନରୋକ୍ତିଅଭୁତି ।

ଧର୍ମାଜ୍ଞା ଦଶକଙ୍କରାତ୍ରହିରଭ୍ରତ କମ୍ପାନ୍ତର ୧ ରାବନାନ୍ତ ॥
• ମୁନ୍ତୁଷ୍ଟୋଭିମନେନାକିଂ ନକୁରତେ ସୁଗ୍ରୀବତ୍ରାମିନ ॥ ୩୮୨ ॥
ରାବନ ହେଲେ ଏଟି ଧର୍ମାଜ୍ଞା ମୁଜନ । ଦୂରୀଭବ ହୈଲ ବେନ କମଳ-
ଲୋଚନ । ଲଙ୍ଘନେର ବାକ୍ୟ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ରଘୁମାଥ କର । ବିନନ୍ଦତେ କିମ୍ବା
କରେ ଧାର୍ମିକ ଯେ ହୟ ॥ ତାର ମାକ୍ଷୀ ଦେଖ ତାଇ ଅନୁଜ ଲଙ୍ଘନ ।
ସୁଗ୍ରୀବ ହେଲେ ଦେଲ ବାନିନ ମରନ ॥ ୩୮୨ ॥

রক্ষেরাজ সহোদরস্ত নিভৃত্তিরস্তোপি সন্তাৰ্বাত্তে ।

কিং কর্মঃশুরণামগতং রিপুমপি দ্রহ্যান্তিমেছুকবঃ ॥৮৩॥

রাবণের সহোদর এই বিভীষণ । মম মন্ত্র হেতু হেধা করেছে
গমন ॥ এইরূপ সন্তাৰ্বনা অনুমান হৰ । কহৱে লক্ষণ তাই
কি করি উপায় ॥ ঐরি হৈয়া যদি কেহ লয়হে শয়ণ । ক্ষতিখণ্ড
আছে এই না কয়ে নিধন ॥ ৮৩ ॥

সমাগত্য আৰামৎ পতি বিভীষণঃ ।

ভু শুদ্ধিগুলয়ং দশাস্থুদম স্বৰ্বীর্ণি হংসীদিবৎ,
ষাণ্ডাশুক্ষমুলালসঙ্গমবশাত্তৈৰ গভৰ্ণ্যভূৎ। পশ্যস্বৰ্গ
জয়ঙ্গী পরিসরে কুন্দাবদাত্ত তয়া, মুক্তং তাতিবি
শালমণ্ডকমিহং শীতিপ্রিয়ামৰ্জলং ॥ ৮৪ ॥

দশাস্থ দমনকৰ্ত্তা আৰঘ্যুনন্দন । তব কৌতু হংসী দিব কহিয়া
ভুমণ ॥ স্বর্গে গিয়া বিধাতাৰ মৱয়ল সঙ্গমে । গুর্তবঞ্জী হৈল তথা
কহিনু সন্তুমে ॥ শুগত্তরঙ্গী তৌৱে কুন্দেৱ বয়ণ । এক ডিম্ব
হংসী তথা হৈল অনুবন ॥ সেই এক অশু এই স্বধাৎস্তু মণ্ডল
দৌশি পায় দেখ রাম ভুবনে সকল ॥ ৮৪ ॥

বীরকৌৰ সমুদ্রসাঙ্গলহয়ীলাবণ্য লক্ষ্মীমুৰ স্তুকীভৈ
. তুলনাং কলকমলিলো ধন্তে বথৎ চক্রমাঃ । স্বাদেবৎ
স্বৰূপাতিসৌধলিকুরঞ্চেন্দু তুলস্পূৰু, গ্রাসব্যগ্রমনাঃ
পতেন্যদি পুমন্তস্যাকশায়াৎ হংস ॥ ৮৫ ॥

কীরুষল হয়িতুল্য বিশাল বয়ণ । আছয়ে তোমার কীভি
শীরঘূনন্দন ॥ কি কুপে তুলনা তায় ধন্তে শশধৰ । কলকে মলিন
হৈয়া আছে স্বধাকৰ ॥ তবে যদি লিপিমাথ এইরূপ হৰ । তব
পত্ৰ দশাবন তাহার আলয় । হইবক নবজুল তাহার লোকেতে

ইগাঙ্ক পঙ্গম হৈতে। যদি সার তাতে ॥ কীর্তি তুলা তবে শশী
হ'ইবে নিশ্চয়। নিবেদন কৈনু আমি শুম দ্বাময় ॥ ৩৮৫ ॥

কোদণ্ডমধুলবিনিঃসৃতচণ্ডৰাম, তুঙ্গেরথশিষ্ঠ
রশামল বাহুদণ্ডঃ। আথশুলারিগম, থণ্ডচন্দ্রহামঃ,
শ্রীজামকী পরিবৃঢঃ সৃষ্টচপ্রতিজ্ঞঃ ॥ ৩৮৬ ॥

ধনুক মধুল হৈতে বিনিঃসৃত বাম। তাহাতে থগিবে কুমি
রাবণের মাল ॥ ইচ্ছ অরি বিনাশিতে প্রভু রঘুবর। কৃপাণের
তুলা তাহে হও নিরস্ত্র ॥ জাগুরীর কর্তা কুমি শ্রীরঘূমন্দন
তোমার প্রতিজ্ঞা কড়ু ম। হয় লজ্জন ॥ ৩৮৬ ॥

পাতুংজীণি জগন্তি সন্তত মকুপারাং সমভু ক্ষরন, ধাত্রী
কেলকলেবরোহরিরভুৎ সন্ত্যকৰং স্তুক্ষরাং। কূর্মঃ
ক্রমতিমামতি দ্বিরসনঃ পত্রন্তি দিগন্তিমোঃ মেরু
কোদ্ভিমেদিনী বিচলতি বোমাপিরোলম্বতি । ৩৮৭ ।

শ্রিজগতের রক্ষাহেতু জগতের পতি। ধরা উজ্জ্বারিতে ঈশ্বল
বরাহ আকৃতি ॥ যার এক দস্তাদাতে কূর্ম মূল হয়। তাহার
হৃদাল হৈল অনন্ত নিশ্চয় ॥ সুবেরু হৈল কোষ দল দস্তীবর।
পুধিবী হৈল পদ্ম নতো মধুকর ॥ ৩৮৭ ॥

কূর্মপারোন্ত ষষ্ঠিভুজপতিরসৌ তাজনং ভুতধাত্রী
বৈতলোৎপুরাঃসমুজ্জাঃকলক গিরিযং দীপিৰত্তিৰ্থৈৰাঃ
অচিংচণ্ডাঃগুরোচিংগম মলিনিঃ। কজ্জলং দহ
মাম। শক্রশ্রেণী পতঙ্গাভুলতি সংযুপত্তে সংপ্রত্যাপ
শুদ্ধীপঃ ॥ ৩৮৮ ॥

গামতুলা কূর্মবর ষষ্ঠি সর্পপতি। দীপাধার পাত্র তাহে হৈল
বস্ত্রতি ॥ তৈলতুলা হৈল জেন সমুজ্জ সকল। দীপ্তময় বাতি

ତାର କନକ ଅଚଳ ॥ ଶିଥାର ସଙ୍ଗପ ହୈଲ ସୂର୍ଯ୍ୟର କିରଣ । ରଜ୍ଜଳ
ହୈଲ ତ ହେ ଶୁଦ୍ଧେର ବରଣ ॥ ବିପକ୍ଷ ପତଙ୍ଗ ତାହ ହୃମାନ ହୀର ।
ଆତାପ ଆଦୀପ ତବ ଜୁଲେ ଦରାମୟ ॥ ୩୮୮ ॥

କୃଷ୍ଣଙ୍କେଶରିତୁ ୧ ଦିଶଙ୍କୁଶଗ୍ରିତୁ ୨ ଡେତୁ ଶୁଦ୍ଧିଧରା, ନକୀମ୍
ପକ୍ଷରିତୁ ୩ ତଥା ଦିମଦିରି ୪ ଆଚାଦିତୁ ୫ ରେଣୁଭିଃ । ମଧ୍ୟ
ରେଣୁ ପୁନଃ ପୁନଶ୍ଚଲବଳ୍ୟ କୋଳାହଳାତ୍ମରାମ, ଧର୍ତ୍ତୁର୍ବୌର
ବର୍ଣ୍ଣଧିନୀ ତବପରା ଜେତୁ ୬ ପରାନ୍ ବାଞ୍ଛତେ ॥ ୩୮୯ ॥

ଶୁଦ୍ଧ ବୀର ରୟୁନାଥ ତବ ମେନାମଣେ । ଐରି ପରାଜୟ ବାଞ୍ଛ କରେଛେ
ଏକଣେ ॥ କୃଷ୍ଣରାଜେ କ୍ଲେଶ ହିତେ ବାଞ୍ଛେ ରୟୁବର । ବିଭେଦ କହିତେ
ଚାଯ ମବ ଧରାଧର ॥ ଶୁକାର୍ଯେ ସିନ୍ଧୁର ଜଳ ପକ୍ଷମର ହବେ । ଧୂଲାଯ
ଧୂମର କରି ସୂର୍ଯ୍ୟ ଆଚାଦିବେ ॥ କୋଳାହଳେ ଆତ୍ମମର କରେ ଐରି-
ମଣେ । ତାଦେର ରାଗିତେ ବାଞ୍ଛୀ ତବ ମେନାମଣେ ॥ ୩୯୦ ॥

ତୁଳାଧାରୋଧାତୋବହୁତିବର୍ଷଦାଶ୍ଚପଦବୀଂ ଫଳିଶଃଶ୍ରୀର
ସ୍ତ୍ରେକମକ ଶିଥାରୀମାନ ପଲିକା । ତୁଳାଦଶ୍ଵଃ ମତ୍ୟବି
ତବତିର୍ମାମୋଦରମଦା, ତାପୋଯୋହଶକ୍ତବ ଉଗମମୂଳ
ଶୂଳରିତୁ ୧ ॥ ୩୯୦ ॥

ତୁଳାଯ ଧାରଣ କର୍ତ୍ତା ତ୍ରକ୍ଷା ସଦି ହର । ପୃଥିବୀ ଆଧାର ପାତ ହର
ନିକୁପଣ ॥ ରଜ୍ଜୁହୟା ମର୍ଯ୍ୟାଜ ଥାକେ ବିଦ୍ୟମାନ । ସର୍ବଯପି ସୁମେର
ହ୍ୟ ତାହାର ପ୍ରମାଣ ॥ ମାଧ୍ୟମେ ମଦା ସହି ତୁଳାଦଶ ହୟ । ତଥାପି
ତୋମାର ଶୁଣ ମଂଥ୍ୟା ମାହି ହର ॥ ୩୯୦ ॥

ଇତ୍ୟକୋ ସଦିମୈବକୁପ୍ୟସି ଶ୍ରୀବାଚଃ ଲଚେନ୍ଦ୍ରନ୍ୟମେ, ଅର
ପୋତୁ ତବକୁ ବର୍ଣ୍ଣବିଧୀ ବ୍ୟଗ୍ରାଃ କବିନାଂଗିରଃ ॥
ଦେବତ୍ୱକୁରମ ଆତାପଦହମଜାଲାବଳୀ ଶୋଭିତାଃ, ମର୍ବେଦା
ରିଧ୍ୟ ତବାରିବନିତା ନେତ୍ରାୟୁଭିଃ ପୁରିତାଃ ॥ ୩୯୧ ॥

ଅନନ୍ତପ୍ରତିଗ୍ରହ ତବ ଭାବାତେ ରାଜନ । ପୁର୍ବେ ହୈଯାଛିଲ ସବ ମୟୁଦ
ଶୋବନ ॥ ତବ ଏହି ସନିଷତାର ନୟମେର ଜଳେ । ପୁନରାର ମିକ୍କୁ ପୂର୍ବ
ହୟ ମେଇ କାଳେ ॥ ୨୭୧ ॥

ହନୁମଚରିତ୍ ୨୫୫

ରଥଃକୃତ୍ସେ ଲୋକୋଧନୁଗପତିର୍ଜ୍ଞା କରିପତିଃ, ଘରୋ-
ନ୍ମାଧୀଯୋଧଃ ଶରମିଜନ୍ତବଃ ନାରଦିରିପି । ଶରଃ ଶୌରୀ
ଦେଵତିପୁରପୁରମାହେପାରିକରୋଜ୍ଜଳଭାଲେ, ଲର୍କ୍ଷ୍ମୀବତ
ଭଣ୍ଡିତଭୂଷା ହନୁମତା ॥ ୩୯୨ ॥

ରଥହୈଲ ଇହଲୋକ ଧନୁ ଅତ୍ରିପତି । ଛିଲା ହୈଲା ମର୍ତ୍ତରାଜୁଷୋଙ୍କ ।
ପଞ୍ଚପତି ॥ ତାହାର ନାରଥି ଶୁକ୍ଳା ଶର ନାଯାଯଣ । ଏହି ଆତ୍ମମରେ
ହୈଲ ତ୍ରିପୁର ଦାନ ॥ ଜ୍ଞଳକୁ ଅମଲ ହେଯା ପବନତନନ୍ଦ । ଅବହେଲେ
ଲକ୍ଷାଗୁରୀ କୈଲ ଭସମର ॥ ୩୯୨ ॥

ତମନ୍ତେ ବିଭୀଷଣୀବନ୍ଧ ।

ଦୃଷ୍ଟ୍ରାବାନରବାହିନୀମଣିଭୂତାହକାର ହଙ୍କାରିନୀୟ ଶଙ୍କ ।
ବାହ୍ସ ବିଭୀଷଣଃ କନ୍ଦମଭୂତ ଦୂର୍ବାରଲୋବିକ୍ରମଃ । ପଞ୍ଚଯନ୍ତ୍ର
ଶରଥିଃ ଅମୋଦଲହରି ଗନ୍ଧୀରମୁକ୍ତୁସ୍ତି, କ୍ଷମତାଭୂତ
ବିଜମୋହପି ଚଲିତୁଃ ହ୍ରାତୁଃ ମାଚରଂକମଃ ॥ ୩୯୩ ॥

ହଙ୍କାର ଶକ୍ତିକରେ କପି ମେନାଗଣ । କନ୍ଦମାତ୍ର ଦେଖେ ଶଙ୍କା ପାଇ
ବିଭୀଷଣ । ଅମୋଦ ତରଙ୍ଗ ତୁଳ କମଳଲୋଚନ । ମେଇନ୍ଦପ ବିଭୀଷଣ
କରିଯା ଦର୍ଶନ ॥ ଉତ୍ଥିତ ବିଜମ ଭାର ହେଯା ମିଶନ୍ । ଚଲିତେ
ଥାକିଲେ ତଥା ଧୋଗ୍ୟ ନାହିଁ ହର ॥ ୩୯୩ ॥

କୁଦୃଷ୍ଟାରାମଃ । ବିଶ୍ଵରଂ ଦୈବସଂଧତ୍ରେଷ୍ଟାପଯତି ନାଶି

ଭାନ୍ । ବିର୍ଦ୍ଦହାତିମଚାର୍ଦ୍ଦୋ ରାମୋ ବିନ୍ମେବଭାବତେ । ୩୯୪ ।

ଦୁଇବାର ଶର ଆମି ନା କରି ଧାରଣ । ଦୁଇବାର ନାହିକରି ଆଶିତ

ଶାପନ ॥ ଅର୍ଥଗଲେ ଦୁଇବାର ନାହି କରି ଦାନ । ବିର୍ତ୍ତାବ୍ଦ ନାକି
ଆମି କାର ବିଦ୍ୟମାନ ॥ ୩୯୩ ॥

ବିଭୌଷଣ୍ୟ ହନ୍ଦୟଃ ହନ୍ମାନ୍ କଥରତି ।

ସୃଗ୍ରୀବନ୍ ଶିଶୁଃ ଦୂଷ୍ଟୁଃ ଲକ୍ଷ୍ମଣ୍ୟ ଚ ସେବମ୍ ।

ବିଭୌଷଣ୍ୟ ଦୋଳେବ ନକ୍ତିରାଜ୍ୟାଭିମାତି ଚ ॥ ୩୯୫ ॥

ବାଲିର ନିଧନେ ହୈଲ ସୃଗ୍ରୀବର ଧନ । ଜୋଣ ସହାନ୍ତରେ ଲେବା
କରିଯେ ଲକ୍ଷଣ ॥ ଏହି ଦୁଇ କର୍ମ ଦେଖେ ରାଜ୍ସେର ମତି । ଦୁଇ ଦିଶେ
ବାଟାଯାତ କରେ ରମ୍ପୁତି ॥ ୩୯୫ ॥

ତତ୍ତ୍ଵଃ ଶ୍ରୀରାମ୍ ଅଭି ସୃଗ୍ରୀବଃ ।

ଜୋଣ୍ୟ ହନ୍ଦିକିଂ ତତ୍ତ୍ଵଲକ୍ଷାନ୍ତିରେ ବିଭୌଷଣ୍ୟ ।

ହନ୍ମତାମ୍ ରାଜେତ୍ର କଥିତଃ ଅଚୁରୋଷନଃ ॥ ୩୯୬ ॥

ନିବେଦମ କରି ଅଭୁ ଶୁନ ରଥୁବର । ବିଭୌଷଣ ହୈତେ ଜୋଣ ରାଜୀ
ଲକ୍ଷେତ୍ର ॥ କିନ୍ତୁ ପୂର୍ବେ ହନ୍ମାନ୍ କହିଲ ରାଜନ । ରାବନ ହଇତେ
ଶ୍ରୀ ଏହି ବିଭୌଷଣ ॥ ୩୯୮ ॥

ଶ୍ରୀରାମ ବିଭୌଷଣରୋକ୍ତି ଅଭୁଜୀ ।

ଅରେରଙ୍କେ ରାଜାନୁଜକୁଣ୍ଠମଦୈଯବଣକୁଳଃ; ସତୋଷୋମ୍ଭା

କୌନ୍ ଚରଣକମଳଃ ଦୂକ୍ପଥମଭୂତ । କିମୁଦେଶ୍ୟ ଶୁଶ୍ରାଦ୍ଧ

ପଦକମଳମେବେବ ବିଦିତଃ, ଭବାନଦୈଯବାଭୂମିଜ ନମର
ଲକ୍ଷାପରିହୃଦଃ ॥ ୩୯୭ ॥

ଓହେ ରଙ୍ଗ ରାଜାନୁଜ ତୋମାର କୁଣ୍ଠ । ବିଭୌଷଣ କହେ ଅଦ୍ୟ ହଇଲ
ମନ୍ତଳ ॥ ସେହେତୁ ହଇଲ ତବ ଚରଣ ରଞ୍ଜନ । ସେହେତୁ କୁଣ୍ଠ ସବ
କମଳଲୋଚନ ॥ କି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଆଗମନ କହଇଥି ଶୁଣି । ବିଭୌଷଣ
କହେଣ ଅଭୁ ରମ୍ଭନି ॥ ଲେବିବ ଚରଣ ତବ ଇହାର କାରଣ । ଆଗ-
ମନ କୈନୁ ହେତ୍ତା ଶ୍ରୀରମ୍ଭନ ॥ ତୋମାଦେର ମିଜରାତି ମେଇଲକା

ପୁରେ । ତାହେ ଅଧିପତି ଅର୍ଯ୍ୟ କରିଲୁ ଡୋମାରେ ॥ ୩୯୭ ॥

ତୁମ୍ୟା ତିଭକ୍ତି ମଧ୍ୟମ୍ୟ ବିଭୌଷଣ୍ୟ, ସୌମିତ୍ରି ଗାରଜି
ଚାରଣଚକ୍ରରାଜେ । ଅତୋହି ତାରେ ଚରମମୁଖ ଅବରୋରସୁଣ୍ଡ,
ଆୟଃଥୀ ନରକରୁଣାବଶ୍ମାମହାତ୍ମଃ ॥ ୩୯୮ ॥

ବିଭୀଷଣେ ଅଭିଭକ୍ତି ଜେମେ ରଘୁବର । ଲଙ୍କାପୁରେ କରିଲେବ ତାରେ
ରାଜେଯଥର । ମହା ଲୋକେତେ ହର କରୁଣାର ବଶ । ଅନୁମାନ ମିଳ
�ହି ଆଛୟେ ନିର୍ଗମ ॥ ୩୯୯ ॥

ପରମାର୍ଥବିଲାପ ।

ଅଦୋବାସ୍ୟ ବିଭୀଷଣ୍ୟ ଶରଣାପରମ୍ୟ ମୂର୍କ୍ଷାନନ୍ଦି, ହୁଏ
ମନ୍ତ୍ରମଦାତୀଯଃ ରଘୁପତି ଲଙ୍କାହିପମ୍ୟଶ୍ରିଯଃ । ଏହି ସୈଯବ
ଭୁଜାବିହ ଅଭିଭୁବେ ସୁଗ୍ରୀବ ରାଜ୍ୟପର୍ଣ୍ଣ, ତୈଲୋକ୍ୟ
ଅଧିମାନମତ୍ୟଚରିତୋ ମର୍ବେଦ୍ୟଃ ମାକ୍ଷିଣଃ ॥ ୩୮୯ ॥

ରାମେର ଶରଣାପମ୍ଭ ଏହି ବିଭୀଷଣ । ଇହାର ମନ୍ତ୍ରକେ ଅର୍ଯ୍ୟ ଶ୍ରୀରଘୁ-
ମନ୍ଦମ ॥ ଲାଦିପେର ଶ୍ରୀହର୍ଷେ କରିଲେମ ଦ୍ୱାନ । ଭୁବିରାତା ଭୁଜ
ରାମେର ଆଛୟେ ବିଧାନ ॥ ସୁଗ୍ରୀବେରେ ରାଜ୍ୟପର୍ଣ୍ଣ ତ୍ରିଲୋକେତେ
ଆମେ । ମତ୍ୟରୀତି ମାକ୍ଷୀ ବଟେ ମୋର ମର୍ବଜମେ ॥ ୩୯୯ ॥

ମୁଦ୍ରାପ୍ରତିରାମଃ ।

ଶରଣି କୁଳ ଶରମ୍ରେଷ୍ମକୁରଜାଁ ସ୍ଵରାଶେ, ଶିରଣି ବିନିହିତା
ହୟଃ ଭକ୍ତିପୁତୋହଞ୍ଜଲିଷେ । ଦଶବଦନହତୀ ତେମନୁସ୍ଥ
ମେହଭୁପୋଯା, ଦଶମୁଖନିଧିନେନ କ୍ଷୀଯତାଃ ମେକଲଙ୍କଃ ॥ ୪୦୦

ମହକୁଳ ଶରତୁମି ସମୁଦ୍ର ରାଜନ । କରପୁଟେ କହି ପଥ କରିବେ
ହୋଚନ ॥ ତଥ ପୁଅବଧୁ ହରେ ନିଲ ଉପାନନ । ପୁନରାର ମୋରେ ଦାନ
କରୁକ ରାବନ ॥ ତାହାର ନିଧିନ ହୈଲେ କାର୍ଯ୍ୟ ମିଳି ହୁବେ । ଆମାର
କଲକୁ ତବେ କ୍ଷୟ ତୈଲୀ ବାବେ ॥

ତଥା ଶ୍ରୀଯୋପବିଷ୍ଟେ ରାମେମାର୍ଗମଣ୍ଡଳଜନ୍ମି ମନ୍ଦରେ ।

ଲଙ୍ଘନଃ ଅତିରାମଃ ।

ଯାଚିଞ୍ଜି ଦୈନ୍ୟପରାଭବ ଶ୍ରୀଗର୍ଭନୀ ମେଙ୍ଗୁକୁତିଃ, ଶିଖିତା
ମେବାମୟଲିତଃ କଦା ରୟୁକୁଲେ ମୌଳୋ ନିବନ୍ଧାଇଣ୍ଟିଲିଃ ।
ତେ ସର୍ବ ବିହିତଃ ତଥାପ୍ରାଦହିନା ଦୈନ୍ୟପରୋଃ କୃତଃ,
ପାନିଶ୍ଵର ପ୍ରତିସଂପ୍ରତିପଦ ପ୍ରକ୍ଷୁଟ ଧନୁର୍ବାଙ୍ଗତି । ୪୦୩ ।

ଦୈନ୍ୟ ପାରାଭବ ହୟ ଯାଚିଞ୍ଜିତେ ଭାଇ । ଇଙ୍ଗୁକୁର ବ୍ୟଥେ ତାହା
କେହ ଜାମେ ନାହିଁ ॥ ରୟୁକୁଲେ ଆଛେ ଭାଇ ଏହି ବ୍ୟବହାର । କର
ପୁଟେ କତ୍ତୁ ନାହିଁ କରେ ନମକାର ॥ ଆମାମେର ହୈତେ ତାହା ହଇଲ
ବିଶ୍ଵର । ଉପରୋଧ ନାହିଁ କୈଲ ତଥାପି ମାଗର ॥ ମନ୍ଦୁତି ମନ୍ଦୁ
ପ୍ରତି ଆରାମେର କର । ଜିଜ୍ଞାସିଯା ଧନୁଃବାଙ୍ଗ କରିଲ ତ୍ରେପର । ୪୦୪ ।

ସୂର୍ଯ୍ୟାହୟେ ସୂର୍ଯ୍ୟମନ୍ଦର୍ଯୋ ରୁଦ୍ଧି ଅତୁକ୍ତି ।

ଡୋଃ ମିକ୍ରୋଭଗବନ୍ମର୍ମଚଳମିକିଃ ଶ୍ରୀରାମଭଜାନୁଗୋ, ଶକ୍ତି
ଶ୍ଵରିଭୟେନ କିଃ ତବଭୟେ ତ୍ରସ୍ତମନ୍ତ୍ର ଦ୍ରଣାଃ । ତମେ
ମୁଦୁଦଲେ ରହାଚ ମନେ ପୌଯୁଷମାଭାସନେ, ବାହେକମ୍ପତକ
ତିର୍ଣ୍ଣତେ ବିଶିଥ ଶ୍ରେଣୀଶୁହାଲାହଳଃ ॥ ୪୦୫ ॥

ମାଗରେର ପ୍ରତି ଅଶ୍ରୁ କୈଲ ଦିମେଥର । ନମକାର କରି ଶ୍ରୁତ କହିଲ
ଶାଗର ॥ ଚକ୍ରଲ ହୈହାଛେ ତୁମି କିମେର କାରଣ । ରାମେର ଭୟେତେ
କାପି ଶୁନାହେ ଡପନ ॥ ତାହାତେ ହଇଲ କେନ ତବ ଏତଭ୍ୟର । ତବ-
ସୁତେ ତବ ଖଣ ଆଛୟେ ନିଶ୍ଚଯ ॥ ଶୋଭାପାତ୍ର ଇନ୍ଦ୍ର ମେହି ରାମେର ବନ
ନେ । ଆଛେନ କମଳାଲୟ ତାହାର ମରମେ ॥ ଆଲାପେ ଅଭ୍ୟତକରେ
କମ୍ପତକ କରେ । ହଲାହଳ ଆଛେ ମାତ୍ର ଶ୍ରୀରାମେର ଶରେ ॥ ୪୦୬ ॥

ଶ୍ରୀରାମଃ ମରୋଯ୍ୟ ।

ଚାପମାନୟ ମୌମିତ୍ରେ ଶର୍ଵାନ୍ କାଳାନିଲୋପମାନ୍ ।

ସମୁଦ୍ରଶୋଷରିଯାମି ପଞ୍ଚାଂଧାଳ୍ପ ପୂରଙ୍ଗଜମଃ ॥ ୪୦୭ ॥

ଆନୁଯଳ କର ଧନୁ ଶୁଭିତା ତନର । କାଳାନଳ ତୁଳା ବାଣ ଆନନ୍ଦ
ହେଥାର ॥ ତାହାତେ କରିବ ଅଦ୍ୟ ସମୁଦ୍ର ଶୋଷଣ । ପଦାପର୍ଣେ
କପିଗଣେ କରିବେ ଗମନ ॥ ୪୦୭ ॥

ଅନ୍ତୋଲିତୀ'ର ଦିଶିଖୈଥରମେକେରଣ୍ଟୋନିଧିଃ କରିଷେ ।

ଶ୍ରୀକରିଷ୍ୟେ ମରଙ୍ଗୁମରିଷ୍ୟେ ଭାଷୀକରିଷ୍ୟେ ହୃଗ୍ରଂଥ
ଯିଷ୍ୟେ ॥ ୪୦୮ ॥

ବଜୁମମ ତୀର୍କ୍ଷମମ ବଜୁବିଧ ବାଣେ । ଅନ୍ତୋଲିଧି ଧୂଲାନିଧି କରିବ
ଏକଣେ ॥ ମରଙ୍ଗୁମି କରି କିମ୍ବା ହୁଲ ହୈଯା ଯାବେ । ହୃଗ୍ରଂଥ ହୟ
କିମ୍ବା ଭାଷୀଡୁଭ ହବେ ॥ ୪୦୮ ॥

ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ରଶବନ୍ତୁପୂର୍ଣ୍ଣୀ ଆଦାୟ ପାଥୋନିଧି ବନ୍ଦଃ
କୋପେ । ଆପ୍ନେଯମନ୍ତ୍ରେ ପ୍ରତିସଂ ଦଧାମେ ବେଳାପିଲୀନ୍ଦୋଚ
କିତ୍ତାବଦତ୍ତାଂ ॥ ୪୦୯ ॥

ମିକ୍ତ ପ୍ରତି କୋପକରି କମଳଲୋଚନ । ଅଗ୍ନିଅନ୍ତ ଲୈଯା ଯଦି
କରିଲା ଧାରଣ ॥ ଲକ୍ଷାର ନମୀପେ ଛିଲ ମୁଖେଲ ଅଚଳ । ଭୟେ ଭୌତ
ହୈଯା ଅତ୍ର ହଇଲ ଚକଳ ॥ ୪୦୯ ॥

ଅନ୍ତରକ୍ଷ । ଦିଶୋଧମାୟନେ ଅଲିତମନ୍ତବ୍ୟ ସାଗରଜଳ୍ୟ
ପରିତେଷ୍ଟନକ୍ରାଂ ଶୁଟନଗରମ୍ ଶଞ୍ଚମନୟଃ । ପରିଭ୍ୟକ୍ତେ
ବାଣେ ରଘୁପରିହୃତେ ନାଥ ସହୀଦ ଦଧକୁତ୍ତିର୍ଭେ ମିକ୍ତ ଜୁଲନମ
ଲିନାଂ ଆଚୁରଭୁବନ୍ ॥ ୪୧୦ ॥

ବାଣ ସବି ଭାଜିଲେନ ଶ୍ରୁତ ରଘୁବର । ଧୂମମୟ ରଶଦିକ ଜଳିଲ
ସାଗର ॥ ଫୁଟେ ଗେଲ ଶଙ୍ଖ ଆର ମନି ମୁଜାଗନ । ହାତର କୁଞ୍ଚିର ସବ
କୈଲେ ପଲାଯନ ॥ ସହମେ ମଲିନ ମୃତ୍ତି କରିଯା ଧାରଣ । ମିକଟିହ
ହୈଲ ମିକ୍ତ କମଳଲୋଚନ ॥ ୪୧୦ ॥

ମେତୁବଙ୍କାରତ୍ତେ ରାମଂ ଶୋଭି ମଳଃ ।

ରାମରତ୍ନମହଂବଲେ ତିକୁଟିକପେଟକେ । କୌଣ୍ଠଳ୍ୟାଞ୍ଜିକୁ

ମଂଭୁତ୍ତଃ ଜାମକୀ କଷ୍ଟୁଷଣଃ ॥ ୪୧୧ ॥

ରତ୍ନରୂପ ରଘୁନାଥେ କରି ଆମି କୁବ । କୌଣ୍ଠଳ୍ୟା ଶକ୍ତିତେ ହର
ମେ ରତ୍ନ ଉତ୍ତବ ॥ ଆମକୀର କହେ ହନ ଉତ୍ତମ ଭୂଷଃ ॥ ଏକପା
ବଦନୀ କରେ ମଳ ବିଚକ୍ଷନ ॥ ୪୧୧ ॥

ମେତୁବଙ୍କାରତ୍ତଃ ।

ଉଦ୍‌ପାଟେ ॥ ୫୦୮ ॥ ଶୈଶଳାନତିବହଳକ୍ଷଳ ଶାନ୍ତପାତାଳ
ମୂଳୀ, ନୁତ୍ତଦୋତୁନ ଶୃଙ୍ଖାନତି କଲିତ ମତୋ ମଞ୍ଚଲାନ୍
ଶିଗ୍ନିକୀର୍ଣ୍ଣାନ । ଦୁର୍ଜ୍ଵାର୍ଯ୍ୟାନାଙ୍ଗମେଯ ଅଭ୍ୟତି କପିଙ୍କଟା
ଶେଷମାନିମ୍ୟରତ୍ତଃ, ନିକୋ ସଙ୍କାଯ ଦୋଷାବିରଚ୍ୟତି
ନଲୋନିର୍ଭରେ ମେତୁବଙ୍କ ॥ ୪୧୨ ॥

ହନ୍ତମାନ ଆରିଷତ କପିମେନାଗମ । ପର୍ବତ ଉପାତ୍ତି ମରେ କୈଲ
ଆମୟନ ॥ ପାତାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତମୂଳ ଏକପ ଅଚଳ । ଉଚ୍ଛଶୃଜେ ମର୍ତ୍ତମା
ମଗମ ମଞ୍ଚଲ ॥ ମାପରେର ମଧ୍ୟେ ମେଇ ପର୍ବତ ମକଳ । ନିକେପ କରିଯା
କୈଲ ମେତୁବଙ୍କ ମଳ ॥ ୪୧୨ ॥

ମେତୁବଙ୍କ ମମୟେ ଶ୍ରୀରାମଂ ଶ୍ରୀତି ସୁଗ୍ରୀରଂ ଶୋଭି ।

କ୍ରମଚତୁର କପିକୈତେ ନୀରିଯାମେ ନଗେନ୍ଦ୍ରେ ଗିରିକୁହର
ନିବାସୀ ରାଘବତ୍ୱର ଶ୍ରମାଦାଦାଦ । ସୁରକରି ପାରପେଣାଦ
ଆପକ ମନ୍ଦାକିମୀଏ ଥେତ୍ତା, ସୁବଲିତ କରଦଶାଃ କୁଞ୍ଜିଲୋତଃ
ପିବନ୍ତି ॥ ୪୧୩ ॥

ଗମଲେ ଚତୁର ହୈଯା ସତ କନିଗମ । ଉଚ୍ଛ ଉଚ୍ଛ ଅତ୍ରି ସହି କୈଲ
ଆମରନ ॥ ଡାହାର ମହାରେ ଛିଲ ସତ କରିବର । ଶୋମାର ଶ୍ରୀନିବେ
ତାରା ଅଭୁ ହୁମୁର ॥ ଅନାଯାସେ ନନ୍ଦାକିମୀ ପାଯେ ବିଦ୍ୟମାନ ।

ଆକାଶ ବସିଯା କରେ ତାର ଅଞ୍ଚୋପାନ ॥ ୪୧୩ ॥

ପରମିପାଷାଣେସୁ ଶିତେଷୁ ବିଭୀଷଣ ।

ଯେ ମଜ୍ଜାନ୍ତି ଜଳେ କିଯତ୍ ପିଚିରେ ତେ ପ୍ରସରା ଦୁଃଖେ,
ନିଜୋହୃତରନ୍ତି ରାକ୍ଷମଭୟଂ ମଞ୍ଚଦେଇସ୍ତୋଭ୍ରଣ ।
ଦୈତ୍ୟତ୍ରାବଞ୍ଜଳା ନ ବାରିଧିଞ୍ଜଳା ନେ ବାନରାଣାଂ ଗଣଃ,
ଶ୍ରୀମଦ୍ଭାଗବତେ ରିମ୍ବ ହି ସହମା ଶକ୍ତିଃ ସମୁଦ୍ରୀଲଭି । ୪୧୪ ।

ଅତିଅଳ୍ପେ ଜଳେ ଯେଇ ଶିଳା ବୟ ହର । ସାଗରେତେ ମେଇ ଶିଳା
ଭାବେ ଦୟାମୟ ॥ ତାହେ ଆମି ରୟୁମାଥ କରି ଅନ୍ତର୍ବାରାଙ୍ଗଶେର
ଭୟ ମେନ ଦୈତ୍ୟାଛେ ଉତ୍ସବ ॥ ପାତ୍ରାଶେର ଘଣ ଇହା ନହେ ଦୟାମୟ ।
ମିକୁଣ୍ଡଳେ କପିଗଣେ ନା ଭାବେ ନିଶ୍ଚର ॥ ତୋମାର ମହାଶ୍ରଦ୍ଧ
ଦୈତ୍ୟା ଉତ୍ୟୀଲମ । ସାଗରେ ତାମିଛେ ଶିଳା କମଳଲୋଚନ ॥ ୪୧୫ ॥

ଶମୁଦ୍ରଂ ଶ୍ରଦ୍ଧାବଃ ।

ତୁର୍ବ୍ରତ୍ସଂଗତିରମର୍ଥ ପରମପାରୀମା, ହେତୁଃ ସତାଂ ଭବତି
କିଏ ବଚନୀର ମର୍ତ୍ତା ଲକ୍ଷେଷ୍ଟେରୀ ହରତି ଦୀପରଥେଃ କଲତ୍ରଂ
ଆପୋତି ବନ୍ଧନମର୍ମେ କିଲମିକୁରାଜଃ ॥ ୪୧୬ ॥

ମାଧୁମଧ୍ୟେ ଅଶ୍ଵରେ ମଞ୍ଜ କିଛୁମର । କିବଳ ଅବର୍ଥ ମାତ୍ର ମଞ୍ଜଟମା
ହର ॥ ତାର ମାକୀ ଦେଖ ଏହି ଲକ୍ଷେଷ ରାଯନ । ଶ୍ରୀରାମେର ମଭୀଭାର୍ଯ୍ୟ ।
କରେଛେ ହରଣ ॥ ସାଗର ଆଛିଲ ତାର ଅତି ମନ୍ଦିରାଲେ । ବିନି
ଅପରାଧେ ମିକୁ ପଡ଼ିଲ ବନ୍ଧନେ ॥ ୪୧୫ ॥

ଥଳଃକରୋତି ତୁର୍ବ୍ରତ୍ସଂଗତି ମାଧୁଯୁ । ରଶାନମୋ-
ହରେଶ ଶୀତାଂ ବନ୍ଧନଂ ମ୍ୟାମ୍ଭାଦଧୀ ॥ ୪୧୬ ॥

ଥଳେତେ କରେସେ ଯତ ଅନିଷ୍ଟାଚରଣ । ତାର କଳଭାଗୀ ହୟ ଧର୍ମାଶ୍ରା
ଶୁଭନ ॥ ଶ୍ରୀରାମେର ମାରୀ ହରେ ନିଲ ମଶାନମ । ଅକର୍ମ୍ୟାତି ହଇଲ
ମେଘ ଶମୁଦ୍ର ବନ୍ଧନ ॥ ୪୧୬ ॥

সমুদ্রবঙ্কনং শৃঙ্খা প্রহণঃ ।

বিষম জলধিমধ্যে মেতুবঙ্কং বিধান, নিশিত খরমি-
পাতৈ রাঙ্গমেঞ্চং নিহঙ্গ। যদি নয়তি স সীতাং রাম-
নাম। তপস্থী, মশকগলকরঙ্কু হস্তিযুথঃ প্রবিষ্টং ॥ ৪১৭ ॥
সমুদ্রের মধ্যে মেতু করিয়া বিধান। তীক্ষ্ণশরে বিনাশিয়া
রাবণের আশ। লৈয়া যাই বহি রাম জানকী মুল্লী। মশকের
কঠরঙ্কু প্রবেশিবে করী ॥ ৪১৭ ॥

অজ্ঞাবলয়ে রাবণচেষ্টা ।

আদৌ জহান বহু বিমুক্তমাণমধ্যে সোভ্রাঃ, সমাপ্তি-
সময়ে স বিশ্বাচরেঞ্চঃ। উক্তু তথ্যর্থন নির্বরয়েচ্যমান,
উৎপাত বাতহত পর্বতক কম্পে ॥ ৪১৮ ॥

মেতুবঙ্কারঙ্ক শুনি হামে দশানন। বিময় হইল মধ্যে
লক্ষেশ রাবণ ॥ সমাপ্তি সময়ে মেই রাঙ্গম দ্বিষ্ঠর। যর্মাকৃ
হইয়া হৈল চিত্তিত অস্তর ॥ উৎপাত বাযুতে অতি পড়য়ে
যেমন। দশানন কম্পান হইল তেমন ॥ ৪১৮ ॥

পাযানাঃপয়সি অসমবপুঃ তিষ্ঠতি মেতুংগতাঃ, অঁচৈ
বৎ বদত্তাদশানমধ্যঃ ক্রুদ্ধসমুদ্রং তি। ধিক্ত্বাং-
নাম তবাযুধিঃ সলিলধিঃ পানীয়ধি ত্বোয়ধিঃ, পাথোনি
জ্জলধিঃ পয়োধি ক্রুদ্ধি বর্তাংনিধির্বারিধিঃ ॥ ৪১৯ ॥

মেতুহৈয়া শিলা যত সলিলেতে ভাসে। এই বধা সব
লোকে কর দেশে দেশে ॥ লোকমুখে মেইবাক্য করিয়া প্রবধ।
সামরের অতি ক্রোধে কহে দশানন ॥ ধিকরে অযুধি বোরে
কি কহিব আর। ধিকরে জলধি নিধি নামেতে তোমার ॥

ତୋରଧି ପରୋଧି ମିଳୁ ଉଦ୍‌ଧି ଅପର । ମଞ୍ଚମୁଖେ ମିଳୁବରେ କହେ
ଲକ୍ଷେଷ୍ଟର ॥ ୪୧୯ ॥

ଶ୍ରୀମାଗର ବନ୍ଧୁମଂ ରଖିଲିଯାଃ ସର୍ବର୍ମୁଖୈଥରେକନୀ, ତୁର୍ଣ୍ଣି

ପୃଜ୍ଞତି ବାର୍ତ୍ତିକର୍ମ ମଚକିତୋ ଭୀତ୍ୟକୁଳଃ ମସ୍ତୁଶାଙ୍କ । ବନ୍ଧୁଃ

ମତ୍ୟମପାଂନିଧିଃ ମଲିଲଧିଃ କୀଳାଳଧିତୋଯଧିଃ, ପା-

ଥୋଧି ଜଳଧିଃ ପଯୋଧିରୁଦ୍ଧିର୍ବାରାଂନିଧିର୍ବାରିଧିଃ ॥ ୪୨୦ ॥

ମାଗର ବନ୍ଧୁମ ଖୁଲେ ରାବଣ ହୁର୍ଜର । ଡୟେତେ ବ୍ୟାକୁଳ ହେଲା
ହେଲ ବିମୟ ॥ ଏକେବାରେ ମଞ୍ଚମୁଖେ ରାଜା ମଶାନନ । ଜିଜ୍ଞାସିଲ
ଦୂତଗଣେ ଏକପ ବଚମ ॥ ମତ୍ୟ କି ଜଳଧି ନିଧି ହେଲାଛେ ବନ୍ଧୁ ।
ପରୋଧି ଉଦ୍‌ଧି ମିଳୁ ବାରିଧି ଭୀଷଣ ॥ କୀଳାଳ ମଲିଲ ନିଧି
ପରୋଧି ମହିରେ । ପାଥୋଧି ନିରଧି ନିଧି କହ ତରମ୍ଭରେ ॥ ୪୨୦ ॥

ଅପିଚ । ପୀତକ୍ଷୁଂ କଲମୋହବେଳ ମୁଲିନୀ ଧୂକ୍ତୋହପି
ଦେବାହୁରୈ, ରବେକୋହପି ଚ ରାମରୀମ ହରିଣୀ ଶାଥାହୁଗୈ-
ର୍ଲ୍ୟଙ୍କଃ । ମାମ୍ରାମାରଙ୍ଗଟୀ ଭୈଥେବ ଭବତୋ ଲୋକେରିଯଂ
ମୁହ୍ୟତେ, ପାଥୋଧି ର୍ଜଳଧିଃ ପଯୋଧି ରାଦଧି ର୍ବାରାଂନିଧି
ର୍ବାରିଧିଃ ॥ ୪୨୧ ॥

ଫୁର୍ବେତେ ଅଗଞ୍ଜ୍ୟ ତୋରେ କରେଛିଲ ପାନ ଏ ମହୁ କରିଲ
ତୋରେ ଅସୁର ଗୀର୍ବାଣ ॥ ମଞ୍ଚୁତି କରିଲ ବନ୍ଧୁ ଶ୍ରୀରଘୁନନ୍ଦ । କପି
ପଣେ କୈଳ ପରେ ତୋମାରେ ଲଜ୍ଜନ ॥ ତଥାପି ଘୋବନୀ କରେ ଲୋକେ
ତବଦୀମ । ପରୋଧି ରୂପଧି ନିଧି ମିଳୁତେ ବିଆମ । ଜଳନିଧି ମାମ
ଶବ ଆହିଲ ହୁତର । ମାଗର ଶ୍ରୀତି ମାମ ବାରିଧି ଅପର ॥ ୪୨୧ ॥

ମେତୁବନ୍ଧୁହୃଦୟାଲକାପୁରୀଂ ହଜାନ୍ତଃ ।

ମର୍ମପୁଜ୍ଞତ୍ତେବଃ କପିକଟକରକା ମନିରମୌ, ମମ୍ଭାନୀ
କ୍ଲାମୁଜଇବ ମୟାପିଣ୍ଡପଗଣଃ । ପୁରଃ ଶତ୍ୟାଯାତ୍ୟାହଃ

କପିନାଥେ ଶ୍ରୀଚଲିତେ, ବଚଃ ଥୋଚୁନ୍ତୀଚେର୍ଯ୍ୟକିତ୍ତ ଲଙ୍ଘା
ପୁରଜନାଥ ॥ ୪୨୨ ॥

ଗମନେତେ ପଞ୍ଚଧୂଜୀ କରିଯା ବିଧାନ । କପିନେନା ରାକ୍ଷକରେ ଏକା
ଚନ୍ଦ୍ମାନ । ଗିଯାଛିଲ ହନ୍ତ ପୁରଃ କୈଳ ଆଗମନ । ଏହିକଥା ଭରେ
କହେ ଲଙ୍ଘା ପୁରଜନ ॥ ୪୨୨ ॥

ଆନ୍ତିମଶ ମହାପଦ୍ମ ଦେନାଧ୍ୟକ୍ଷାବିପାଲିତ । ମା ବାନର
ଚମ୍ଭେନ ସେତୁନାଗନ୍ତ ମୁଦ୍ୟଷ୍ଠୀ ॥ ୪୨୩ ॥

ଆନ୍ତିମଶ ମହାପଦ୍ମ ସଂଧ୍ୟା କପିମନ । ଡାହାର ଅଧିକ କରେ
ଦେନାର ପାଲନ ॥ ମେଇହେତୁ ବଜେ ନବ କପି ଦେନାଚର । ଗମନ
ତତ୍ତ୍ଵର୍ଥ ତାହେ ଚଲିଲ ଲିଖର ॥ ୪୨୩ ॥

ଲଙ୍ଘାୟା ମଧ୍ୟ ଗଜିର୍ଭା ପଲଭୁଜୀ ମାର୍କଣ୍ୟ କୋଲାହଳ,
ମୁଦ୍ରକାଳାନ୍ ବିଦ୍ୱଦୁଃ ପ୍ରବ୍ରମନ୍ତଟା ଯୁକ୍ତୋନ୍ତ ଟାଟୋପିମଃ ।
ଡୋର୍ତ୍ତେ କୁନ୍ତ ନିକୁନ୍ତ ଶାରନ ଶ୍ରକାଃ ମଜ୍ଜାନ୍ତବର୍ତ୍ତୋଭ୍ରଂ୍ଶ
ନିର୍ଗଛନ୍ତି ନିର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସମଭୟଲଙ୍କେଶ୍ଵରନ୍ୟୋନ୍ତର ॥ ୪୨୪ ॥

ଲଙ୍ଘାପୁରେ ହୈଲ ବଡ଼ ରଙ୍ଗ କୋଲାହଳ । ଶୁନିଯା ଉଲ୍ଲଙ୍ଘ କରେ
ବାନର ସକଳ ॥ କପିନେନା ଯତ ନବ ଯୁକ୍ତ ବଲବାନ । ମଳ ନୀଳ
ଆଦି କରି ବୀର ହନ୍ମାନ ॥ ନିକୁନ୍ତ ଶାରନ ଶ୍ରକ କୁନ୍ତ ବୀରବର ।
ଯୁଜୁନଜ୍ଞା କରେ ସାଓ କହେ ଲଙ୍ଘେଶ୍ଵର ॥ ୪୨୪ ॥

କୁନ୍ତକଳକଳନ୍ଦ୍ର ତାପିତା ଶେଷଲୋକ ୯, ପୂର୍ବଗନ୍ତପତି
ଲୈନ୍ୟୁଂମେତୁନାତେନନୀତ୍ବା । ମୁଦ୍ରିତବିପିଲ ଦୁର୍ଗେ ପର୍ବତେ
ହର୍ମୋହବେଲେ ଶିବିରମକୁଠ ଲଙ୍ଘାନ୍ ଥମାଶୀର ରାମଃ ॥ ୪୨୫ ॥

କଳକଳ ଶର୍ଦ୍ଦକରେ କପି ଦେନାମନ । ଆମୁକ ହୈଲ ଡାହୁ
ଅନ୍ୟ ମର୍ବଜନ ॥ ଏହିନପ ସୁଗ୍ରୀବେର ନୟ ଦେନାଚର । ମେଇହେତୁ
ବନ୍ଦ ଲୈନ୍ୟା ସାଥ ଦୟାମନ୍ୟ ॥ ନାବନ ବିମାଣ ହେତୁ ସୁନ୍ଦେଲ ପର୍ବତେ ।

ଶିବିରି କରିଲ ରାମ କଟକ ରାଖିଲେ ॥ ୪୨୫ ॥

ଆସାତୋଷୁକଶାରଣୀ ଦଶମୁଖ ଅଛ୍ଵାପିତୋ ଦୌଚରୋ, ମେହେ
ବାନରମାହିହୋଚ କଟକ୍ସେଥ୍ୟାତୁମଭୂମାତୋ । ବିଜାଯାଧ
ବିଭୀଷଣେ ଯମିତୋ ମୁର୍ଜୋଚ ତୋ ତୃତ୍ୟକଣ୍ଠ, ରାମେଣ ଅଭୁ-
ନାବିଲୋକ୍ୟ କଟକ୍ସ ରାମାଜ୍ୟାତୋ ଗତୋ ॥ ୪୨୬ ॥

ରାବନେର ଅଛ୍ଵାପିତ ଚର ଛୁଇଅଳ । ବାନରେର ମେହ ତାରା କରିଯା
ଥାରଣ ॥ ଶୁକନାମେ ଏକଅଳ ଅପର ଶାରଣ । କପିସେନୀ ସଂଥ୍ୟା
ଦେହୁ କୈଲ ଆଗମନ ॥ ଜ୍ଞାତ ହେଉବା ବିଭୀଷଣ ସେଇ ଛୁଇ ଚରେ ।
ନିଗଡ ବକ୍ଷମ ବୀର କୈଲ ତମକୁରେ ॥ କପିସେନୀ ଦୃଷ୍ଟିକରି କମଳ
ଲୋଚନ । କରିଲେନ ଛୁଇଚରେ ତୃତ୍ୟକଣେ ମୋଚନ ॥ ମୁକ୍ତ ହେଉବା ଶୁକ
ଆର ଅପରେ ଶାରଣ । ରାମେର ଆଜ୍ୟାଯ କୈଲ ସହାମେ ଗମନ ॥ ୪୨୬
ଶୁକଶାରଣୀ ରାବନାଯ ନିବେଦନକଂ ।

ଆକାଶେ ଦୂଶିକାନମେ ଜଳନିଧୀ ଶୈଲେ ତଟେ ଗହାର,
ନ ହାମ୍ବିତିଲଧାରନେପି କଲିତ୍ୟ ସଂଥ୍ୟା । କଥିଂ କଥିତ୍ୟାଏ ।
ଭାତାତେଷମିତୋ କପୀଜ୍ଞକଟକ୍ସ ତଦର୍ଶ୍ୟିଲୋକ୍ଷାତୋ,

ଭାରାମେଣ ମହାଶାମୀ କୁରୁଯଥାଧୋଗ୍ୟ ତୃତ୍ୟରାବଣ ॥ ୪୨୭ ॥

ଆକାଶେ କାମନେ ଦିଲି ଶାଗରେର ଅଳେ । ଶୈଲ ତଟ ଗହରାରି
ଏହି ମବ ହୁଲେ ॥ ଶାନ ବାହି ମହାରାଜ ତିଲ ମଙ୍ଗଳନେ । କଟ-
କେର ସଂଥ୍ୟା ମୋରା କହିବ କେମନେ ॥ ମେଥା ଆଛେ ତବ ଭୁତ୍ତା
ଦୁଷ୍ଟ ବିଭୀଷଣ । କରିଲେକ ଆମାଦେର ବିଗଡ ବକ୍ଷନ ॥ ମେନୀ ମଧ୍ୟ
ଦୃଷ୍ଟି କରି ଶ୍ରୀରୂପମନ । କୃପା କରି ଦସାମୟ କୈଲ ବିଶୋଚନ ॥
ବଧାବୋଗ୍ୟ ହୁଏ ଯାହା ଇହାର ବିଧାନ । ଦ୍ଵରାମ କର ହେବାଜା ତାର
ମମଧୀନ ॥ ୪୨୭ ॥

ଭତ୍ତାପାନ୍ଦାରିହ୍ୟବାନରମେନ୍ୟ ପଶ୍ୟତାରାବନେକତ

শ্রোরামইতিপৃষ্ঠৈ শুকশারণে শ্রীরামচন্দ্রসর্বয়ত্তি ।

• যতব্যোন্নোপত্তি চ অধুন্তদমন্দারবর্ষঃ, যত্তাত্তোদ্যুধ
মিক্রপচিত্তো যতচল্লেজ্যোষৎ । রামঃশ্রূমঃ কমল
অযন্ত্রন্ধনুসরোৱৎ, লক্ষ্মাঃ পশ্যন্ত ভুময়তি শরৎ
পানিমা দক্ষিণে ॥ ৪২৮ ॥

গগন হইতে বথা মন্দার বর্ষণ । চতুর্বিধ বাদ্য বথা হৈকেছে
বাজন ॥ যেখানেতে স্তুতিপাঠ করে বন্দিগণে । দুর্বীদলশ্রাম
রাম আছে সেইস্থানে ॥ লক্ষ্মাপুরী দেখে ক্ষোধে ধনু ইযুবরা ।
দক্ষিণ করেতে লৈয়া ভুঁইছেম শর ॥ ৪২৮ ॥

অক্ষে হৃষ্টোভ্রান্তঃ প্রবগবলপাত্রে পানমস্তুতক্ষ,
স্তারাপুত্রস্তুতঃ স্তুচিকনকস্তুতাঙ্গশেষঃ নিধায় ।
বাণঃরক্ষঃ কুলস্তুত অশ্বনিত মনুজে নামরাদীক্ষ্যমার্থ,
চক্র কোণেন লক্ষ্মাঃ স্তুতনুজবচনে স্তুকর্ণোৎস্ত
মাত্তে ॥ ৪২৯ ॥

স্বগ্রীবের অঙ্গেমাধা করিয়া অর্পণ । হমূর কোলেতে পদ করি
লম্পর্ণ ॥ অঙ্গের ক্ষোভে হস্ত করিয়া বিধান । কমক হৃপের
ভচে শ্বেত নিধান ॥ এইরূপে রঘুনাথ করিয়া শরম । লক্ষ্মণ
পণিছে বাণ করেন দর্শন ॥ বিভীষণের বাকে কর্ণ মিহু দয় মন
লক্ষ্মাপুরী দৃশ্যমানে আছেন কথাৱ ॥ ৪২৯ ॥

অত্তাবসরে রাবণ বাক্য ।

এতেতে মমবাহ্বঃ স্তুতে দের্দশকশুহরাঃ, মোহঃ
সর্ব অগৎপরাত্তৰকরো লক্ষেখরোয়াবণঃ । স্তেতুঃ বক্ষ-
মহংশুণোমি কপিতি পশ্যামি লক্ষ্মাঃ হস্তাঃ, জীব-
ত্তিন্ত দৃশ্যতে কিমথব। কিমা মন ঝয়তে ॥ ৪৩০ ॥

ଇଞ୍ଜେର୍ ଦୋର୍ଡଶ ଥଖିକେଳ ମରକର । ଲକଳ ଅଗତେ ଜରୀ ଆମି ,
ଲକ୍ଷିଥର ॥ ସାଗରେ ବାଙ୍ଗିଲ ମେତୁ ହିଲ ଆବଶ । ବାମରେ ବାପିଲ
ଲକ୍ଷ । କରିମୁ ମର୍ଣ୍ଣନ ॥ ଜୀବିତ ଧାକିଲେ କତ ଦୂର୍ଯ୍ୟମାନ ହୁଏ । ଅଥବା
କରେତେ ବଳ କି ମା ଶୁଣା ଯାଏ ॥ ୪୩୦ ॥

ଅପିଚ । ଆଞ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ତାପମୋହରୀ ଗିରିକୁହର ପରାନ
ବାମରାନ ମେଲାରିଦ୍ଵା, ବାଞ୍ଛିକ୍ଷାଗମେତୁଃ କିଲ ଅମକ ମୁଡାଃ
ଅନ୍ତାଶୀତ୍ତାଃ ଛୁରାଯା । ସଂକ୍ଷାଃକ୍ରୋଷ୍ଟୁଃ ହରେଃ କଃ ଧର
ଅଥର ମୁଖୋଧ୍ୱାନ ମାତ୍ରଙ୍କୁଷ, ଭୁଣ୍ଯାଦ୍ରଜାମୁକ୍ତାଫଳ
ମିକରରମୀଶାଧନକମାଶକ୍ତଃ ॥ ୪୩୧ ॥

ଆଞ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ତପନୀ ଏଇ ଶ୍ରୀରଥୁବନନ । କପିମହ ବିଲେ ହେଠା କରେଛେ
ଗମନ ॥ ଜାବକୀ ଆମିନୁ ଆମି କରିଯା ହରନ । ତାତାକେ ଲଈତେ
ବାଞ୍ଛା କରେଛେ ଦୁର୍ଜ୍ଞନ ॥ ଅଥର ଅଥେତେ ହରି ମାରେ କବିବର ।
ରକ୍ତମାଥୀ ମୁକ୍ତାଫଳ ପଡ଼ୟେ ବିକ୍ରର ॥ ଶକ୍ତ ଆଛେ ସିଂହରାଜ
ତାହା ଆସାଦନେ । କୋର ଜମ ଶକ୍ତ ତାର ହର୍ଷ ଆକର୍ଷଣେ ॥ ୪୩୨ ॥

ଅପିଚ । ମନୁଚକ୍ଷାଦିତୋ ଶତମଥମଥ । ସେକ୍ରତୁ ଭୁଡଃ
ପୁରକାରେଯମ ॥ ସଭୟମୁପମର୍ପନ୍ତାନ୍ତିରଃ । ଥିକୋପବ୍ୟା-
କମ୍ପଧରନଧପୁଟେ ର୍ବାରଭଟୈ । ମମାକ୍ରାନ୍ତାମେରଃ ହରି
ହରି ଦଶଗ୍ରୀବମଗରୀ ॥ ୪୩୨ ॥

ପରମ ରୁଧାଂଶୁ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଇତ୍ତୁଦି ଅମର । ଲକ୍ଷାହାରେ ଭରେ ନିତ । ଭୁମ
ନିରକ୍ଷର ॥ ହାର । ହାର ଛିଲ ମୋର ହେତୁ ଲକ୍ଷାପୁରୀ । ତାହାତେ ଆ-
ଦିଯା ଯତ ଥିବେଲି ହରି ॥ ୪୩୨ ॥

ଭତ୍ତଃ ପ୍ରବିଶତି ମିକୁଷ୍ଟ ଇତ୍ତୁଜ୍ଞା ଶୁକଶାରରୋ ତିରକ୍ଷୁତ୍ୟ
ରାମଃ ପ୍ରତିଦୂତ ପ୍ରହାପମ ।

ଆମାଯାଲେଖଃ ମନ୍ତ୍ରକକ୍ଷରଶ ଗଢା ନିକୁଟେ ହଥିଲକ୍ଷପ

ଧାରୀ । ମଦୌରଘୁମାଂ ପଞ୍ଚୟେପୁରଜ୍ଞା ଛୁପେତ୍ୟଗାଢା ।

ରତ୍ନଟୀ ପଟ୍ଟିଯାଦ ॥ ୪୩୩ ॥

ନିକୁଞ୍ଜ ରାକ୍ଷସ ଲୈରୀ ରାଜାର ଲିଥମ । ବହୁକପଧାରୀ ରଙ୍ଗ କରିବ
ଗମନ ॥ ଉପଶ୍ଚିତ୍ତ ହୈଲ ଗିରୀ ରାମନମିଧାଳ । ରଘୁନାଥେର ଅଗ୍ରେ
କୈଲ ଲିଥମ ଥରାମ ॥ ୪୩୩ ॥

ସୁତ୍ର ଶ୍ରୀଦଶକଙ୍କରତ୍ରିଭୁବନବ୍ୟାପିଶତାପାରମେ । ବ୍ୟାମଙ୍କ ୧

ଲିଥକୌଣ୍ଡ ବଜୁଭିଜୁରୋ ରାମ ୧ ବନବାସିନ । ଆନିଷ୍ଠ ।

ଅନକାନାଜା ଥଳମୟୀ ରୁଗ୍ରୀବ ମେନାନ୍ତିତୋ, ତୁବାଞ୍ଚି ମୁଢ
ତାପମକଥ୍ୱ ପ୍ରାଣେଃ ପରିକ୍ରୀଡିମେ । ୪୩୪ ॥

ସୁତ୍ର ଶ୍ରୀରାବନ ଆମି ଅଗ୍ର ବିଜର । ଆମାର ଅତାପାରମ ତ୍ରିଭୁ-
ବନମର ॥ ଅରଣ୍ୟ ନିବାସି ରାମେ ଲିଥମୁ ଆପନି । ନିଶ୍ଚର ଆଲେ
ଛି ଆମି ଅନକନନ୍ଦିନୀ । ରୁଗ୍ରୀବେର ମେନାୟୁକ୍ତ ହେଯା ରଘୁବର ।
ଜାନକୀ ଲଇତେ ବାଞ୍ଛି । କରେଛେ ଅପର ॥ ଶୋନରେ ତପଚ୍ଚି ତୋରେ
ଧିକ ଦିନ ଆମି । ପ୍ରାଣେର ସହିତ ଧେଲା କରିତେଛ ତୁମି । ୪୩୪

ବାଚିକ । ଇନ୍ଦ୍ରାଜ୍ୟାଶ୍ରୀଦଶ । ବିଲୋକ୍ୟ ସମରେ ସଂ ବିଜ୍ଵବିଜ୍ଞ
ଦ୍ରକ୍ଷ୍ୟ ତଃ ଦ୍ୱାଂ ତାପମ ରାବନେ କଥମହେ, ଶୋକ ୧ କିମୁଳ
କୁଳେ । ଅଜ୍ଞନ୍ତୁ ୧ ପତିପକ୍ଷ ରାକ୍ଷସମୁଖେ ମୋହାଂ ପଦ୍ମ
ମାରୁଥା: ସୀତାରୀ ବିନିଶ୍ଚତ୍ୟରାହିତବନେ ଗହୋତ-
ଶୀର୍ବନ୍ଦରମ ॥ ୪୩୫ ॥

ସମରେ ବାହାରେ ଦେଖେ ଅମରେ ଗଣ । ସମରେ ସମରେ ସବେ କରେ
ପଲାୟନ ॥ ଶୁନହ ତପଚ୍ଚି ଲେଇ ରାବନେର ଦ୍ଵାନ । ଯୁଦ୍ଧହେତୁ ମର୍ଦ୍ଦ
କର କି ଆଶ୍ଚର୍ୟାଜାନ ॥ ଶୋନ ମୂର୍ଖତୋରେ କହି ଶିଖ ହିତକଥା
ବିପକ୍ଷ ରାକ୍ଷସ ମୁଖେ ମୀ ଯାବେ ମର୍ଦ୍ଦା ॥ ମନ୍ତ୍ରିଭାର୍ଯ୍ୟା କରେ ତୋରେ
ରାଘବନମ୍ବନ । ଦ୍ଵରାଯ କ୍ଷବନେ ତୁମି କରହେ ଗମନ ॥ ଏଇବାକ୍ୟ କହ

ଶିଖିରାମ ରଘୁରେ । ରାବନ କତିଲା ଦୁଃଖରେ ଗୋଚରେ ॥ ୪୩୫ ॥

ରେରେତାପସ୍ତୁତ ରାବନହତା ମୁଦ୍ରକୁ କାମଃପ୍ରିୟାଂ, କିଏ
ଲକ୍ଷାଭିମୁଖ୍ୟ ଅଯାସିକପିଭିଃ ଶ୍ରୋତ୍ସାହିତିଃ କାତରୈଃ ।
କୋଯନ୍ତୁ କୁରୁତେଚ ପନ୍ଥଗପାତେ ରତ୍ନ୍ତ ଫଳାମଣ୍ଡଳୀ, ରାଜ୍ଞ
ଶ୍ରୀ ମହାମାତ୍ରିଃ ମଞ୍ଜେଯ ସଂଚିନ୍ତ୍ୟାନ ॥ ୪୩୬ ॥

ଶୋଭରେ ତପଶ୍ଚି ମୁଢ ପ୍ରିୟାଚିତ କଥା । ରାବନ ହରେଛେ ତବ ପ୍ରିୟ
ଭାର୍ଯ୍ୟା ମୌତା ॥ ତାହାର ଉକ୍ତାର ହେତୁ ରଘୁର ମନ । କପିର ଉତ୍ୟ
ଶାହେ ହେଥା କୈଲା ଆଗମନ ॥ ଆପନାର ଶ୍ରେଯଃ ଚିନ୍ତା କରିଯା
ମୁଖନ । ଏକପ କର୍ମେତେ ନାହିଁ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ କଦାଚନ ॥ ପନ୍ଥଗେର ଫଳାହୈତେ
ରତ୍ନ ଆକର୍ଷଣ । ମହା ତାହାତେ ସତ୍ତ୍ଵ କରେ କୋମଜନ ॥ ୪୩୬ ॥

ବିଶ୍ଵହା ମୁଦ୍ରିତିଃ ଶିରାଂ ମିକୃତ ବାମର୍ଦ୍ଧାଂ ଭବାନୀପତେ,
ର୍ବମ୍ବାଜ୍ଞାବଶବତ୍ତି ନୋହମରଗଣାଃ ଯଃ ସର୍ବମାୟାନିଧିଃ ।
ସଃ କୈଲାଶଗିରିଙ୍ଗୁଜୁଲିତ୍ସାନ୍ ସଃ କାଳମର୍ପାପହଞ୍ଚ
. ଦ୍ୱାଂତାପମହୁର୍ବଲେର୍ଜଲନିଧିଃ ବର୍କାକଥ୍ରଂଜେମ୍ବୁସି ॥ ୪୩୭ ॥

ଆହୁଦେ ଆକୁଳ ହୈଯା ମେହି ଦଶାମନ । ଶିରଃଛେଦ କରି କୈଲ
ହରେର ଅର୍ଚନ ॥ ସୀର ଆଜ୍ଞାବଶ 'ଆଛେ ତିଦଶ ମକଳ । ଯେଇଜମ
ସର୍ବମାୟା ଧରେ ଅବିକଳ ॥ କୈଲାନ ପର୍ବତ ହଟେ ତୁଲିଲ ଯେଜନ ।
ଅନ୍ତକେର ଦର୍ପ ସେବା କରେଛେ ହରଣ ॥ ବାହୁବଲେ ଜଳନିଧି କରିଲା
ବନ୍ଧୁମ । ତାହାକେ ଜିମିବେ ତୁମି କରେଛେ ମନ ॥ ୪୩୭ ॥

ଶାବମାଗାତି କୁଞ୍ଚିଃ ଥଲରଘନଘଟା ଧୋରମାଦୈ ବିର୍ଚିତୈଃ,
ଲୁଙ୍ଗାମ୍ବ କୁଞ୍ଚବର୍ଣ୍ଣତ୍ୟଜମମରରମ୍ବ ରାମମୌତାଂ ବିହାର ।
ଆୟାତେ କୁଞ୍ଚକଣେତବକପିମହିତସାମିଲେମାବିଦୂରାତ୍ମ-
ଦୂରାତ୍ମକାତେ ତୁଥେରଲବ୍ଜପବନସ୍ଥାମବାତ୍ମାବଧୂତା ॥ ୪୩୮ ॥

ଶାବଦ୍ଵ ମା ଆଇମେ ମେହି କୁଞ୍ଚକର୍ଣ୍ଣ ବୀର । ଏଲଯେର ମେହ ତୁଲ୍ୟ

গজ্জন গভীর । তাৰৎ জামকী ত্যজেতুমি রঘুবৰ ॥ সমষ্টি ছাড়ি
যু রাম হও অপসৱ । আগমন কৱে যদি কুস্তকৰ্ম বীৱ । কৃপিৱ
মহিত তুমি হইবে অশ্বিৱ ॥ অলৱপৰন তুচ্ছ হাহাৱ নিশ্চামে
কাপি তব মেন নোহি রবে দূৰদেশে ॥ ৪৩৮ ॥

অত্বাবসৱে মন্দোদৱী সমাপ্ত্যথগতং ।

কৈলাশশ্রেণোক্তৰন প্ৰবীণোবীৱঃকুবেৱানুজএকত্বঃ ।
তথাপি রামজিতবালবীৰ্যঃ শকাঙ্গদংসংপ্রতিৱাক
সানাং ॥ ৪৩৯ ॥

কৈলাশ উক্তাবে হৈল প্ৰাচীন প্ৰবীৱ । কুবেৱ অনুজ হি নি
অধিতীয় বীৱা বালবীৰ্য় অৱ হৈল তথাপি শ্ৰী মা রামসৱ
শকাঙ্গান জাম মেই রাম ॥ ৪৩৯ ॥

অপিচ । যদ্ব্যোহিপুজ্ঞপঃ সমত্বদুর্জ্জাঃ মন্ত্রে
মিধিৎ, ছুর্ভোংপ্রবিবেশ দৈন্ত্যনিবহেঃ সংশেষ্য
লক্ষাপুৱীং । ক্ষিণ্ঠুতান্বনৱক্ষিণো অনুকজাং দৃষ্টাচ
ডুঙ্গুবনং, হস্তাক্ষং প্ৰদৃশনপুৱীং গতইতো রামঃ
বধং বৰ্ণাতে ॥ ৪৪০ ॥

ছুর্জ্জ্ব অলধি এই জামে সৰ্বজন বাৱ এক হযি শ্ৰেষ্ঠে হৈল
তৱন ॥ দেববৈদেত্য শেদিতে মা পাৱে এই পুৱী । অনায়াসে
পুৱীমধ্যে প্ৰবেশিল হৱি ॥ লক্ষাপুৱী দৃষ্টকৱে বনৱক্ষ মাৱি ।
মৰ্ণন কৱেছে হনু জামকী সুলৱী ॥ তুক্ষিয়া অৱশ্য নাশে অক্ষয়
অমন । দাহন কৱিয়া লক্ষ । কৱেছে গমন ॥ কি শকাবে রঘুমাথে
রঘুৱাথে বৰ্ণাতে পাৱিয়া । এই কৰ্ম কৈল আসি মাৱ এক
হৱি ॥ ৪৪০ ॥

রামোৱং রবিবৎশঙ্কো মাৱপঞ্চাপাল চুচ্ছামণে

ପୁରୁଷ ସର୍ବ ମହୀୟରେ ଅରଗୈଃ ସଂପୁଜିତୋ ରକ୍ଷଣାତ ।

ସୌଭାଗ୍ୟରିକୃତାନ୍ତକେ । ମିଜଭୁଜ ପୋଚଥେତାପାନଳ,

ଶ୍ରେଷ୍ଠୋକ୍ୟାନ୍ତ ହିତାର୍ଥ ମାଧ୍ୟମବିଧେ ଆମାସି ମୈବନ୍ଦିକଥା । ୪୪୧

ତପମେର ବଂଶେ ଜୟେ ରାମ ଦୟାମର । ଅମନି ଦଶରଥ ରାଜାର
ତନନ ॥ ଲକଳ ଭୂମିର ପତିମେହି ଯୁପତି । ରକ୍ଷାହେତୁ ଅରଗଣେ
ପୂଜ୍ୟମାନ ଅତି ॥ ସେ ଜନ କରେଛେ ତାର ଆନନ୍ଦକୀ ହରଣ । ତାହାର
ଅନ୍ତକ ମେହି ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତ ॥ ଶ୍ରେଷ୍ଠୋକ୍ୟର ହିତ ହେତୁ ତାର ଭୂଜ-
ବଳ । ଅକାଶିତ ଆଛେ ସେବ ପ୍ରତ୍ତାପ ଅନଳ ॥ ହେବ ରଘୁନାଥେ
ଭୂମି ଆମଳା ରାଜନ । ଅତାପେ ବିଦ୍ୟାତ ରାମ ଲକଳ ଭୂବନ ॥ ୪୪୧

ଅରବିଜ୍ଞ ମନ୍ତ୍ରବାକ୍ୟ । ଦେବଭାତ୍ସତି ସଂପୁତ୍ର ପ୍ରତିଭଟ

ଶ୍ରୋତ୍ରଃ ନ କୁର୍ମୋବରଃ, ଦେବାର ଶ୍ରଦ୍ଧିପରାୟତେ ହିତମିନ୍ଦଃ

ଯମ୍ବାତ୍ସରଃ ମନ୍ତ୍ରିନଃ । ସୌଭାଗ୍ୟର ଲକ୍ଷଣକର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଲେଖାପି

ମୋଳଜ୍ଵିତ, ହେଲୋଜ୍ଵିତ ବାରିଧିଃ କପିବଳଃ ଶାର୍କଃ

ଶ ରାମେ ମହାନ । ୪୪୨ ॥

ଅନ୍ତପୁତ୍ର ତୋମାର ଅତି ଦେବ ଦଶାନନ୍ଦ । ଅରବିଜ୍ଞ ରଙ୍ଗ ଆମି କରି
ନିବେଦନ ॥ ତାରପକ୍ଷ ହୈଯା ମୋରା ନା କରିବ କ୍ଷବ । ଦେବତାର
ହିତବାକ୍ୟ ନହେ ଅମ୍ବତବ ॥ ଯେ ହେତୁ ହୈଯାଛି ମୋରା ମନ୍ତ୍ରିନୀ
ତୋମାର । ମେହି ହେତୁ ତବପକ୍ଷ ଆଛିହେ ତୋମାର ॥ ସୌଭାଗ୍ୟ
ରଙ୍ଗନ ହେତୁ ଭୂମେତେ ଲକ୍ଷଣ । ଦିନାଛିଲ ଧନୁଲେଖା ନା କୈଲ ଲଜ୍ଜ-
ନ । କପିବଳ ନହ ମେହି ବୀର ରଘୁବନ । ହେଲାର ଲଜ୍ଜିଲ ମିନ୍ଦୁ ତୋ-
ମାର ପୋଚର ॥ ୪୪୨ ॥

ସଂମ୍ବଦ୍ଧେଷ ହରେଣ ମାରୁତମୁତେ ନାତାରି ବାରଂନିଧି,

କିଅଃ ଗୋପନବମିଜାଲନ ଇବ ପ୍ରାବେଳି ଲକ୍ଷାପୂରୀ ।

ଶୌଭାଗ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରିନିଧିଲଃ ଚାତକିରକପତେ, ରଞ୍ଜଃ

ସ୍ଵପୁରତୋ ବହାଦି ଚପୁରୀ ରାମଃ କଥେ ମାନଈଃ ॥ ୪୮୩ ॥
ସ୍ଵାରଦୃତ ଲେଇ ହନ୍ତୁ ପବନମ୍ବନ । ଗୋପାଦେର ଅଜାର ସିଙ୍କୁ କରିଯା
ଲଜ୍ଜନ ॥ ନିଜପୁରୀ ସମହେଠା ପ୍ରବେଶିଲ ପୁରେ । ଫର୍ଣ କରିଯା ସୀତା
ହନ୍ତୁ ଡମ୍ବତୋ ॥ ଅରଣ୍ୟ ଡାଙ୍ଗୀ ପରେ ପବନମ୍ବନ । ତୁବ ଅଗ୍ରେ
ଲକ୍ଷ୍ମୀପୁରୀ କରେଦହନା ॥ ଏହି କର୍ମ ଯାର ଦୂତେ କରେଛେ ଭୂପତି ।
କଥମ ମନୁଷ୍ୟ ନର ମେଇ ଯୁଗତି ॥ ୪୮୪ ॥

ଶୁନମ୍ବୋଦରୀ ।

ଏକଃ ସୁତ୍ରୀବନ୍ତତଃ କପାର ଧଳବଳେ ପତ୍ରମନଖାନ୍ତଦଙ୍କ୍ତୀ,
ଯାତ୍ମକ୍ଷୁଫୀରେ ତଦାନୀଏ ଦଶମୁଖଭବତାଏ କିଏ କୃତଃ ବୌରବଗେଃ ।
ମୁଖୀଥୋ ରାଘବୋମୋ ସକଳ ବିଲେଃ ମାତ୍ରମୁଲଙ୍ଗ୍ୟବାକିଏ
ସୀତାଏ ଭାଏ ମୁଖମୁକ୍ତେ । ନିଶମ କଥୟଥ ଶ୍ରେଯମୀ
ରାବନଶ୍ଚ ॥ ୪୮୫ ॥

ସୁତ୍ରୀବେର ଏକଭୂତ ଆମ୍ବିଯା ହେଉଥାଏ । ଶୈନାପୁରୀ ଦକ୍ଷକରି ମିଯାଛେ
ତଥାଯ ॥ ଶ୍ରୀ ଓହେ ମହାରାଜ ତୁର୍ଜର ରାବନ । ତୁବ ବୌରବଗ୍ରମବ କି
ବୈଲ ତଥନ ॥ ଏକଥେ ଲଞ୍ଜିଯା ଲିଙ୍କୁ କରଲ ଲୋଚନ । ଲଟ୍ଟୀର ସକଳ
ମେବା କୈଲା ଆପମନ ॥ ପରିତ୍ୟାଗ କର ତୁମି ଜାନକୀ ହରାଇ ।
ନିରନ୍ତର ଏହି ବାକ୍ୟ ମନ୍ଦୋଦରୀ କର ॥ ୪୮୬ ॥

ତ୍ତତଃ ସୀତାମତ୍ୟାଜତି ମୁକ୍ତାମନସିଙ୍କୁତେ ରାବନେମନ୍ଦୋଦରୀ
ଚେଷ୍ଟା । ଦୃଷ୍ଟ୍ରୀ ରାଘବ ମେବରାକ୍ଷମକୁଳ ସଞ୍ଚନ୍ଦ ଦୀବାବଳେ,
ଆମକ୍ୟାଏ ମିଜବଲୀଭନ୍ତ ପରମଃ ଶ୍ରେମାଣ ମାଲୋକ୍ୟ ଚ ।
କାଙ୍କଣ୍ଠୀମୁହୁରାତ୍ମପକ୍ଷବିଜରଃ ଡଙ୍ଗକମୁଖ ମୁହୁ, ଧ୍ୟାଯନ୍ତି
ଶ୍ରେଷ୍ଠମନ୍ତରାଳ ପତିନା ମନ୍ଦୋଦରୀ ବର୍ଜତେ ॥ ୪୮୭ ॥

ଦୀବାବଳ ମମରାମ ରାକ୍ଷସେର କୁଳେ । ମନ୍ଦୋଦରୀ ଏଇନପ ହେବେ
ମେଇ କାଳେ ॥ ଜାନକୀର ଅତି ମିଜ ପତିର ପିଣ୍ଡିତ । ଅତ୍ୟନ୍ତ

ହୈୟାଛେ ଦୁଷ୍ଟ କରିଯା ନିଶ୍ଚିତ ॥ ଆ ଆପକେ ପରାଜୟ ବାଞ୍ଛେ ନିର
ଶୁର । କିମ୍ବା ସୈନ୍ୟ ଭଙ୍ଗଦିଯା ଯାଏ ହାନାନ୍ତର ॥ ମୁହଁମୁହଁ ଏହି ଚିନ୍ତା
କରିଯା ମାନଲେ । ନିବୃତ୍ତ ହଇଲ ସତୀ ତାର ମଧ୍ୟଦେଶେ ॥ ୪୪୦ ॥

ରାମଃ ସୁଗ୍ରୀବଂ ଅତି ।

ଲକ୍ଷାଶ୍ରାପନାଷୋଗଃ କୋହଣ୍ଟିବୌରେ । ଘାବଳଃ । ରାଜ
ବଂଶେ କୁବେ ବିଷାଳ ମାନେଯଃ କପିଶ୍ୱରଃ ॥ ୪୪୬ ॥

ଲକ୍ଷାଯ ଅଶ୍ଵାନ ମୋପ୍ୟ କେ ଆଛେ ହେଥୋଇ । ବାଜାର ବଂଶେତେ
ଅମ୍ଭେ ସଲବାନ ହସ ॥ ବିଦ୍ୟା ଥାକେ ହିଂବେକ କପିର ରାଜନ । ଏହି
ରୂପ କୋନ ବାଜିକ କର ଆନନ୍ଦ ॥ ୪୪୬ ॥

ସୁଗ୍ରୀବୋ ରାମଂ ଅତି ।

ରାଜବଂଶୋ । ନ ଶୂରଶ କଶିତ୍ ଶୂରୋ । ନ ଡୁମିଭୁକ୍ । ରାଜ
ପୁତ୍ରୋ । ଶୁଣେୟୁକ୍ତଃ ଶକ୍ତୋ ଭାତ୍ୱସୁତୋହନ୍ତି ମେ ॥ ୪୪୭ ॥
ରାଜବଂଶେ ଅମ୍ଭେ କିନ୍ତୁ ଶୂର ନାହିଁହୟ । ସଲବାନ ଆଛେ ବଟେ
ଡୁମିପତି ନଯ ॥ ସର୍ବ ଶୁଣ୍ୟୁକ୍ତ ଆଛେ ରାଜାର ମନ୍ତ୍ରାନ । ମମ ଭୁତ୍
ମୁତ ମେହି ଅତି ସଲବାନ ॥ ୪୪୭ ॥

ରାମଃ ସୁବେଳାତ୍ମିତଟେ ନିର୍ବନ୍ଧଃ, ସମୁଦ୍ର ମୁଖ୍ୟ ବିକିରିନ
ଶୈମଯଃ । ଲକ୍ଷାଧିନାଥମ୍ୟ ଗୃହ୍ୟଦୂତଃ, ସୁରେନ୍ଦ୍ରନଷ୍ଠାନ
ମଧ୍ୟଧିନେଶ ॥ ୪୪୮ ॥

ବାନିଧି ଲଜ୍ଜିଯା । ସୈନ୍ୟ କରିଯା ଚାଲନ । ସୁବେଳ ଅଚଳେ ଧାକି
କମଳାଚଳ ॥ ବାବନେର ଗୁହେ ଦୂତ କରିଲା ପ୍ରେରଣ । ବାସବେର ନାହିଁ
ମେହି ବାଲିର ନନ୍ଦନ ॥ ୪୪୮ ॥

ହୌତ୍ୟେ ନ ଅଶ୍ଵାପିତୋ ଲକ୍ଷାଂଶ୍ଵବିଶ୍ୟାନ୍ତମ ।

ରେଣ୍ଟକମାଃ କଥ୍ୟତଃ କ ସ ରାବନାଧ୍ୟେ, ରତ୍ନରଥୁଥର-
ଯୋରପହତ୍ୟନ୍ତଃ । ତୈଲୋକ୍ୟନୀପଦ ଶରୋଗନିଧି ।

କରାଲେ କୋରାମ ଦାବ ଦହତ ବିଭିନ୍ନପତଙ୍ଗଃ ॥ ୪୪୯ ॥

କହରେ ରାକ୍ଷସ ସବେ କୋଥା ମେ ରାବନ । ରାଘରେ ରତ୍ନ ହରେ କୈଳ
ପଲାୟନ ॥ ଦାବାନଳ ତୁଳ୍ୟ ମେଇ କମଳଲୋଚନ । ତାହାତେ ପତଞ୍ଜ
ବଳ ହବେ କୋନଜନ ॥ ତିଳୋକ ଆଲୋକ କରେ ଶ୍ରୀରାମେର ଶରୀର ।
ମେ ଆଞ୍ଚଳେ ଶିଥା ହେବା ଆଛେ ନିରବ୍ରତ ॥ ୪୫୧ ॥

ରାକ୍ଷସଃ । ମାଗାନ୍ତିଷ୍ଠ ବହିରୁ ଜଙ୍ଗମପି ହିତାପୁନର୍

ମ୍ୟତାଂ, ସତାଂତେ ଭୁଜବିଜ୍ଞମାଥିଲ ଅଗନ୍ଧିତାବଣେ ରାବଣଃ ।

ଅଷ୍ଟେବାଙ୍ଗନ ବାହ୍ପାଶ ପତିତେ ମୃଢଃ କିମର୍ଜନସେ,

ମିଂହଶ୍ୱାଙ୍କମୁପାଗତଃ ହୃମରିବ ସାଂକଃ ପରିତାଯତେ । ୪୫୨ ।

ହେଥାର ଆଲିତେ ତୋରେ କରି ନିବାରଣ । ବହିଦେଶେ ସାରେ ତୁଟ୍ଟ
କପିର ମନ୍ଦନ ॥ କଥେକ ଧାବିଯା ହେଥାଯାଇ ପୁନରୀଯ । ସନ୍ଧାର
ଆଛେ ମେଇ ରାବନ ଦୁର୍ଜ୍ଞର ॥ ଘନ ଓରେ ମୃଢକପି କହି ତୋରେ
ଆମି । ବାହ୍ପାଶେ ପଢେତୋର କୁଳିବେ କି ତୃତ୍ତି ॥ ମିଂହେର
କୋଲେତେ ଭୂମି ହୃଗତୁଳ୍ୟ ହବେ । ଶେଯେ ତୋରେ ପରିତାଶ କେଟାବା
କରିବେ ॥ ୪୫୦ ॥

ଅଧାରଲେପାହଙ୍ଗଦେରାକ୍ଷମଶ୍ରେଣୀ ଧ୍ୱମକେତୋରାବନ ମିଂହା
ସନ୍ମଥିକାଟ । ରାବନାଙ୍ଗଦରୋକ୍ତି ଶତାକ୍ତୀ ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ।

କଞ୍ଚକ ବାଲିତମୂର୍ତ୍ତବୋ ରଘୁପତେଦୂର୍ଭୋହମିବାଳୀତିକଃ,
କୋବା ଧାନରଂ ରାଘବଃ ସମୁଚ୍ଚିତ । ତେ ବାଲିମୋ ବିଶ୍ଵାତିନଃ

ସନ୍ତାନୁତ୍ତନିତାନ୍ତ ବନ୍ଦ ବପୁଷଃ ସଂମୁଚ୍ଚିତଷ୍ଠ ପ୍ରବ୍ୟ, ନାମା

ଦର୍ପମିବସ୍ଵର୍ବିରହୟନ୍ତମଃବନ୍ଧ । ବିଶ୍ଵାତଃ ॥ ୪୫୧ ।

କେ ତୁଇ ହେଥାର ଏଲି ଜିଜ୍ଞାସେ ରାବନ । ଶ୍ରୀରାମେର ଦୂତ ଆମି
ବାଲିର ମନ୍ଦନ ॥ ବାଲିକେଟୀ କହ କପି କେବା ରଘୁପତି । ତୋମାର
ଡୁଇତ ବଟେ ବାଲିର ଦିଶୁତି ॥ ମିତାନ୍ତ ଆଛିଲେ ବନ୍ଦ ଯାର

ବାହ୍ୟମୂଳେ । ମୁର୍ଛାପନ ଛିଲେ ତାହେ ଗେଛେ ତାରେ ଭୁଲୋ ।
ତୋମ୍ଭାବ ଭନ୍ଦିର ଜାମ କରେଛେ ଛେଦନ । ତବେ କେବ ରସୁଳାପେ
ଡୁଲେଛେ । ରାଜନ ॥ ୪୦୧ ॥

ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତପାଠ କ୍ରୋଧାତିକରାଣ ବିମୃତ୍ୟ ମ ରାବଣ ।

କନ୍ତୁବାଲିତନୃତ୍ୱବଃକୁତଇହଶ୍ରୀମ ସଂଶେଷିତୋ, ବାନ୍ତଃ
ତ୍ରାକିହନୃଗତଃ ମଚ କମା ରାଜେ । ଭଗାନ୍ଧିଶ୍ଵର । ତଣ୍ଟ୍ରିତେ
ର୍ବଦକାରନଃ ଦଶମୁଖଃ ମାତ୍ରଃ ମନୁତ୍ରାନୁଗଃ, ଅନ୍ତାଚେନଗତେ ।
ନିଶମ୍ୟ ସଚନଃ ଚିତ୍ରାପିତା ରାଜନଃ ॥ ୪୦୨ ॥

କେ ତୁଇ ହେଥାୟ କେବ ଜିଜ୍ଞାସେ ରାବଣ । ଅନ୍ତର କହିଛେ ଆମି
ବାଲିର ମନ୍ଦନ ॥ କିହେତୁ ଏଥାମେ ଏଲି କପି ଦୁରାଶର । ହେଥାୟ
ପାଠାଲେ ମୋରେ ଅଭୁଦୟାମୟ ॥ ହମୁର ବୃତ୍ତାନ୍ତବଳ ବାଲିରମନ୍ତାନ ।
ଲ୍ପତିର ଭୟେ କୋଥାଗେଛେ ହନୁମାନ୍ ॥ ଭୟେର କାରଣତାର କହଦେଖି
ଶନି । ତାହାର ଉତ୍ତର କହେ ଅନ୍ତର ଆପନି ॥ ସୈନ୍ୟମୁହୂର୍ତ୍ତ ଭ୍ରାତୁମହ
ଲକ୍ଷେଣରାବଣ । ମାବଦିରା ହନ୍ତଦ୍ୱାରା କରେଛେ ଗମନ ॥ ଅନ୍ତଦେର ଏହି
ବାକ୍ୟ କରିଯା ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତର ଗମ ॥ ୪୦୩ ॥

ରାବଣ । ରେରେକଥାମି କୋର୍ଦ୍ଦି କ ପୁନରିହନ୍ତଃକମ୍ୟ
ଦୂତଃ କିମର୍ଥଃ, ବିମ୍ବନ୍ତଃ ବିକ୍ରିପାମାଣ ବିଜନ୍ମିମ ମଧ୍ୟମାଣ
ମନ୍ଦିମେହସଂତୃଣ୍ୟ । ଅନ୍ତଦଃ । ହଂହୋପୌଲନ୍ତଃ ସୂଲୋତ୍ବ-
ବଳମଧ୍ୟମନ୍ତ୍ରାଯାଜୋହଃ ରୁବେଳାହ, ମଂଶୋପ୍ରେ ରାମଦୂତୋ-
ବିମ୍ବଜ ଅନ୍ତମତେ ଜୀନକିଂ ସାପାସୂନ୍ଦବା ॥ ୪୦୪ ॥

କେ ତୁଇ କାହାର ଦୂତ ଓରେ ତୁଇ କାର । କି କାରଲେ କୋଥା ହିତେ
ଏଲି ପୁନର୍ବାର ॥ ଅଗ୍ର ବିଜନ୍ମି ଆମି ସ୍ଵର୍ଗ ତିରୁବନ । ତୁଇ ମୋରେ
ତୁମ ବୋଧ କରିବ ଦୁଇନ ॥ ଅନ୍ତର କହିଛେ ତୁମ ତୁଙ୍କାର ତମର ।
ଭେଦକୈଲ ତବବଳ ଯେ ଜନ ନିଶ୍ଚର ॥ ଶିରାନେର ଦୂତ ଆମି ତାହାର

महानटिक ।

• १८६

ଅନ୍ତରେ ପରିଷକ୍ତ ହେତେ କୈନ ଆଗମନ ॥ ସଂପୁର୍ଣ୍ଣ ଜାନକୀ
ତ୍ୱା ଦୁର୍ମତି ରାଜନ । କିମ୍ବା ଆଶ ପରିଷାଗ କର ଦଶ୍ମନନ୍ଦମ । ୫୩
ପୁନଃଜୟ । ସେଇମେନ ଶରେଣ ସଞ୍ଚିହନାକ୍ଷାଳାଧନକ୍ତ

জন্মঃ, বক্রোবারিধি রেষভাত্তমপিমেষঃ আপয়ৎপঞ্চ-

ଡାଁ । ଅନ୍ତର୍ଭକ୍ତିର ଖଲୁବିକି ରାଜ୍ସମପତେ ଅଂପାଳଗ୍ରୀ-

ক্ষয়, কৃলৌপীনপরাগের নির্দিষ্ট জ্ঞাত অসম পঃ ৪৫৮

ଏକଶରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ତେମିଲ ସେଇନ । ଅଥକେର ଗୁହେ ଧୂଳିରେଛେ
ଡଙ୍ଗନ ॥ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସାଗର ବନ୍ଦ କରେଛେ ସେଇନ । ସାହିତ୍ୟ ହୈଯାଇଛେ
ମମ ଡାତେର ନିଧନ ॥ ତୀହାର ଲେବକ ଆମି ଶୁଭମହିରାଜନ । ଆ-
ମାକେ ଜନନୀ ତୁମି ରାଜମହିମନ ॥ ଶିରାମେର ପାଦପଥ ରେଣୁର
ଅଲଙ୍କାର । ଉଦ୍‌ଦୃଢ଼ ଅଞ୍ଚଦ ଆମି ଓହେ ଲକ୍ଷେଷ୍ୟ ॥ ୪୫୪ ॥

ଭ୍ୟୋକ୍ତି ଅଭ୍ୟୋକ୍ତି ।

ଅର୍ପଣା ରାବନ ଅଙ୍ଗମେ କଥୋପକଥନ !

ରାମ କୋଳାମେଜେତୀ ଅନ୍ତି ଭୃଷୁପତେଃ କଞ୍ଚକାଦୁକ୍
ଭୃଗୁଣ , ସଜ୍ଜ ଥାତିପତ୍ରଂ ପ୍ରତ୍ୟତି ବିହିତତ୍ତ୍ଵମ୍ୟ
ଯାଦୁକ୍ରଥଭାବଃ । ଯୋହନ୍ତା ହୈହୟେନ୍ଦ୍ର ଅଭୃତି ମରପତେ
କନ୍ଦମାହୈହ୍ୟୋବା, ସର୍ଫଂ ଜାମୀହି ସତ୍ୱାଙ୍ଗୁଚିରମନମର୍ଯ୍ୟ
କ୍ରାରକାରଂ ନିକାରଂ ॥ ୪୫ ॥

ରାଧି ଜିଜ୍ଞାସି କୋପି ରାମ କୋରଜମ । ଅନ୍ତର କହିଛେ ତୁବେ
ଶୁଣିବେ ରାବନ ॥ ଡୂଷପତି ପରାତ୍ମବ କରେଛେ ଯେଉଁମ । ରଥୁପତିହାମ
ମେହି ଜାନିନିହ ରାଜମ ॥ ଡୂଷପତି କେବା କହ ବାଲିର ଅନ୍ତର । ଏପି
କହେ ଅଯପତ୍ତ ପାଯାଇଛେ ଯେଉଁମ ॥ ଦେକ୍ଖିପ ଅନ୍ତାପ ତୀର ଆମନା
ରାବନ । ତୈଥିରେକ୍ତ ଡୂଷପତି ସେ କରେଛେ ହନ୍ତମ ॥ ତୈହିୟ ଡୂଷପତି
କେବା କହିତ ଆମାଯ । କାରାଗାରେ ପରାତ୍ମବ କୈଳ ସେ ତୋମାର ୫୫

ରାଯନଃ । କଣ୍ଠୁଁ ସମ୍ପଦତଃ ସୁତୋ ସମପତିଃ କିମ୍ବାମର୍ବା-
ଶ୍ରେବଦେଦେଥାଃ ଶକ୍ରପୁରୋଗମଃ ମମଗୃହେଲିତ୍ୟଂ ସ୍ଵଦାଷ୍ଟେ
ଶିତ୍ତାଃ । ରାମ କିଂ କୁରୁତେ କପିତ୍ତ ପୃଥିବୈଃ ସଂଲଞ୍ଜ୍ୟ
ରତ୍ନାକର୍ତ୍ତ, ଚେଷ୍ଟାଯାତି ମଦୀରଦର୍ପ ସହଲେ ସମ୍ମାନ ପତ୍ର
ଜୋପମଃ ॥ ୪୩୬ ॥

କିଞ୍ଜାସେ ରାବନ ରାଜୀ ଡୁଇ କେବେ ପଣ୍ଡ । କାନନାଧିପତି ବାଲି
ଆମି ତୀର ଶିଷ୍ଟ ॥ ମମ ଅଶ୍ରେ କି କହିଲ ରାମ ରଘୁବର । ଅଗ୍ରଗଣ୍ୟ
ପୁରଳ ପ୍ରଭୁତି ଅମର ॥ ଦାସ ହୈରା ଏମକଲେ ଆଛେ ମୋର ଘରେ ।
ଦେଖାଇ ଆଶିରା ରାମ କି କରିବେ ପାରେ ॥ କପି ଶିଷ୍ଟ ଲୈଯା
ଶିକ୍ଷୁ କରିଯା ଲଞ୍ଜଳ ମେହି ରଘୁପତି ସଦି କୈଲ ଆଗମନ ॥ ମମ
ଦର୍ପାଙ୍କୁ ଏହି ଆଛେ ଶୀଘ୍ରମାମ । ଇହାତେ ହଇବେ ରାମ ପତ୍ରଙ୍ଗ
ଲମାନ ॥ ୪୩୭ ॥

ଅକ୍ଷଦଃ । ରେରେରାବନ ରାବନାମପିବାହୁଟନେତାନ୍ ବୟଃ
ଶୁଙ୍କମ, ଶ୍ରୈତ୍ରକଃ କିଲକାର୍ତ୍ତ ବୀର୍ଯ୍ୟମୃପତେ ଦୋର୍ଦ୍ଧପିଷ୍ଟୀ
କୃତଃ । ଏକୋମର୍ତ୍ତନ ଲହିତାନକବଲୋଦୈତ୍ୟେନ୍ ଦାଶମୀତୈ
ରମ୍ୟାମ୍ଭ ପିତୃବାହୁମୂଳଗଲିତ ଯୁଧ ତେସୁ କୋହମ୍ୟୋ
ହଥବ ॥ ୪୩୮ ॥

ଅକ୍ଷଦ କହିଛେ ତୁଇ ଶୋନ୍ତରେ ରାବନ । ଅନେକ ରାବନ ମୋରା
କରେଛି ଅବଶ ॥ ତାର ମଧ୍ୟେ ଏକଜନେ କାର୍ତ୍ତବୀର୍ଯ୍ୟ ରାଜୀ ।
ଦୋର୍ଦ୍ଧଶ ବଲେ ତାରେ ହିଯାଛିଲ ସାଜୀ ॥ ଆର ଏକ ରାବନେରେ
ଦୈତ୍ୟେର ରାଜନ୍ । କାରାଗାରେକରେଛିଲାଲିଗୃଢ ବକ୍ର । ନୃତ୍ୟ କରାଇଲ
ତାରେ ତାର ଦାଶମିଗମ । କିଞ୍ଚିଦଭି ଧାଓଯାଇତେ କରେଛି ଅବଶ ॥
ମିମ ପିତୃ ବାହୁମୂଳେ ଅନୋର ରାବନ । ବକ୍ର ଛିଲ ପିତା ତାରେ
କରେଛେ ମୋଚମ ॥ ତାର ମଧ୍ୟେ ତୁମି କେହ ହବେ କିମ୍ବାରଣ । ଅଥବା

କିଃ ଅମ୍ୟ ତୁମି ହବେ କୋମ ଅମ ॥ ୪୫୭ ॥

ରାବନଃ । ଦୋର୍ଶାନ୍ତିକିରେ ତିଳୋଚମଗିରେ ରାତ୍ରି ସନ୍ତ୍ଵନ
ବିଭାଗୀ, ଶାନ୍ତୋତ୍ତାନି ମଶାନନାନି ବଶଭିର୍ଦ୍ଦିଗ୍ରତ୍ତିଲଗା
ବିଶ୍ଵାସି । ପଞ୍ଜ୍ୟାଦାପି ମର୍ଯ୍ୟାଦାରୀ ମହିମା ତମ୍ଭିରମୁଖ-
କ୍ଷାପନେ, ଶୋଚଃ ମୋହପିରିପୁଃ ମଚାପିକୁପିତ କୁଷା-
ପି ଦୃଢ଼ଃକପି ॥ ୪୫୮ ॥

କୈଲାସ ଉତ୍ତାରେ ଶକ୍ତମତ୍ତ ବାହୁବଳ । ମେଇକୁପ ଦୋର୍ଶା ଆଛେ
ଯେ ମକଳ । ମେଇକୁପ ଆଛେ ମର ମମ ମଶାନନ । ବଶଦିଗେ ମୋର
ବଶ ଆଛରେ ତେମନ । ଅଦ୍ୟାପି ମହିମା ବୀର୍ୟ ମେଇକୁପ ମର । ମେଇ
ରାମେ ମେଇ କୁପ ହଇବେ ଉତ୍ତବ ॥ ମମ ଐରି ମେଇ ରାମ କୋପମୁକ୍ତ
ତିନି । ତୁମି ତାର କପିଦୂତ କୁପିତ ଆପନି ॥ ୪୫୯ ॥

ଅନ୍ତର୍ମଃ । ଦୋର୍ଶାନ୍ତି ପ୍ରଚଣ୍ଡାଙ୍ଗୁନବହମବିଧୀପୋଟ-
ଦୋଷୀଂ ମହନ୍ତ, ଛେଦକୀତ୍ତାପ୍ରବୀର ଶ୍ରିରପରତ୍ମମହା ଗର୍ବ
ନିର୍ବିପକଷ । ଦୃତୋହଂରାଗବନ୍ଧୁରପଥବଳଚିତ୍ରା ବାନକ
କ୍ଷାତ୍ରାଲାମୁଃ ପୁରୁଷାମ୍ବନୋଃପ୍ରବଗବଳପତ୍ରନାଥତଞ୍ଚ
ମୋହଃ ॥ ୪୬୦ ॥

ଅଚନ୍ଦ ଦୋର୍ଶା ମେଇ କାର୍ତ୍ତବୀର୍ୟ ଛିଲ । ତାହାର ମହନ୍ତ କର ଭାଗ୍-
ବ ଛେଦିଲ । ଭାଗ୍ବେର ମହାଗର୍ବ ଆଛିଲ ରାଜମ । ମେଇ ଗର୍ବ ଧର୍ବ
କୈଲ ଝୁରସନଙ୍କମ । ତାହାର କିକର ଆମି ସାଲିର ଅନ୍ଦମ । ସାର
କଳୋମେ ତୁମି ଆଛିଲେ ବନ୍ଧୁନ ॥ ଇତ୍ତେର କୁମର ମେଇ କପି
ଅଧିପତି । ଅଜନ୍ମ ଆମାର ହାତ ଶ୍ରମ ରଙ୍ଗପତି ॥ ୪୬୧ ॥

ରାବନଃ । ଭୂତୋତ୍ତର କୁନ୍ତକର୍ଣ୍ଣ ମକଳ ରିପୁବଳ ପ୍ରାଣସଂହାର
କୁପଃ, ପୁରୋମେ ମେଘମାରଃ ପରହିସିତ ବସନ୍ତେ ଯେବ ବନ୍ଧୁ:

ସୁରେଣ୍ଠଃ । ଥଡ଼ଗୋମେଚଙ୍ଗହାଲୋରମୁଖଚପଳାରାକ୍ଷମାମେ
ସହାରାଃ, ସୋହେ ଗୌର୍ବାଶତ୍ର | ତ୍ରିଭୂବନବିଜୟୀ ରାବନେ
ରାମ ରାଜ୍ୟ ॥ ୫୬୦ ॥

ଯଦୁ ଡୁକ୍ତା କୁଞ୍ଜକର୍ତ୍ତ ଅଗତେ ପ୍ରଚାର । ବିପକ୍ଷେର ବୀର୍ଯ୍ୟ ଆଖ କରେ ମେ
ନେହାର ॥ ଯମ ପୁରୁ ଯେତନାମ ହଲିତ ବଦନ । ମେ ଜନାର କରେ ଏକ
ମହାତ୍ମ ଲୋଚନ ॥ ଚଙ୍ଗହାଲ ଥଡ଼ଗ ମୋର ରାକ୍ଷମ ସହାର । ମେଇଆମି
ତ୍ରିଭୂବନ କରେଛି ବିଜୟ ॥ ପରାକ୍ରମ କୈନ୍ତୁ ଆମି ଇଞ୍ଚାଦି ଅମର ।
ରାବନ ଆମାର ନାମ ଆମି ଲକ୍ଷେଷ୍ଟର ॥ ୫୬୦ ॥

ଅନ୍ତଃ । ରେରେରାବନ କାର୍ତ୍ତାବୀର୍ଯ୍ୟମଲିତ । ହଙ୍କାର ଗୁଡ଼ା
ପ୍ରତ୍ୟଃ, ଶୀତାମର୍ପର ପାଲଯ ସୁରୁନର୍ବାନ୍ତାବନ୍ଧୁମୁହୁଃ ଶରାନ୍ ।
କୋପାନ୍ତିକତି ଦୈତ୍ୟାଧିପ ଭୁଜଞ୍ଚେଣୀ ମହାକାନମଃ
ଛେତ୍ରପରକୁଠାରଧାରଣପଟୋ ରାମମ୍ବ ଜେତାରଣେ ॥ ୫୬୧ ।

କାର୍ତ୍ତାବୀର୍ଯ୍ୟ ଦ୍ଵର୍ବ କରେ ତବ ଅହଙ୍କାର । ଓରେରେ ରାବନ ତୁହି ମେଇ
ଲକ୍ଷେଷ୍ଟର ॥ ଶ୍ରୀରାମ ଯାଥେ ବାନ୍ଧ ମା କରେ ଯୋଚନ । ତାବନ୍ ଆପନି
କର ଶୀତା ମର୍ପନ ॥ ରକ୍ଷାକର ତବେ ତୁମି ଆପନ ମନ୍ତ୍ରତି । ମତୁବୀ
ଦିପର ତବ ରାକ୍ଷମେର ପତି ॥ କାର୍ତ୍ତାବୀର୍ଯ୍ୟମନ୍ତ୍ରତିଃ କରେଯ କାନମା
ଅନ୍ତରାଶେ ଭାବା ଛେବ କରେଛେ ସେଜମ ॥ କୁଠାର ଧରିବେ ପଟୁମେଇ
ଭୂଷଗତି । ରଣେ ଭାବେ ଜର କୈଲ ରାମ ରହୁଗତି ॥ ୫୬୧ ।

ତରୋକତି ପ୍ରତ୍ୟାଜ୍ଞୀ ।

ରାମଃ ବିଂ କୁରୁତେପତ୍ତିପବିଜୟରେ କୋଣ୍ଗେ ପତ୍ତିପୋ-
ଜିତେ, ବାଲୀଶୋପିଚ କୋବବେଶିଲିକିମୁଁ କୋବେତ୍ତି
ଶାଖାହମ୍ । ଅନ୍ତରାପି ତଥାପି ବିଶ୍ୱତିରହୋ ସୋ-
ତେଜମାମୀଦୁଃଖ ପର୍ମାକେନିଜର ଲକ୍ଷ୍ମିକୁତ୍ସାଯଦକେନ୍ତି
ଶେଷେ ସମି ॥ ୫୬୨ ॥

କି କରିଛେ ମେଇ ରାମ ଜିଜ୍ଞାସେ ରାବଣ । ଔରାଜର କୈଳ ରହେ
ଶୁଲିର ନନ୍ଦନ ॥ କୋନ ଯୈରି ପରାଜୟ କୈଳ ରଯୁଗତି । ରୟୁବାନ୍
ଶାଲିଙ୍ଗ କରିଲ ସଂପୁତ୍ତି ॥ ଲକ୍ଷାନାଥ ଜିଜ୍ଞାସିଲ ବାଲି କୋନ
ଅନ । କପିକହେ ବାଲିରାଜେ ମୀ ଜୀବ ରାଜନ ॥ କାନମେ ବାନର
ଥାକେ କେବା ଜୀବେ ତ୍ବାୟ । ବିଶ୍ୱାସିତି ହୈଯାଛେ ତୁମି ତଥାପି
ତୋହାର ॥ କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ମହାଧୋହ ଏକପ ତୋହାର । ଜୀଡ଼ାହେତୁ
ଦକ୍ଷ ଛିଲେ ପର୍ଯ୍ୟାକ୍ଷ ଯାହାର ॥ ୪୬୨ ॥

କିଂକାର୍ଯ୍ୟ ସମରାସବଳ୍ୟ ମେତା ବନ୍ଦଃ କିମଣ୍ଡୋନିଃଃ,
ଜୀଡ଼ାଧ୍ଵରି କପିପୋତକୈରିହନ୍ତେ ଜୀନାତ୍ୟରଂ ମାନନ୍ତି ।
ଲକ୍ଷାଲୋକ ନିକାମମାଧ୍ୟବଚସାବେତ୍ତୋବ କିଂକିଂ କପେ,
କୋଲକାଧିପତି ବିର୍ଭୀବନ୍ଦିଶ୍ଚିଥ୍ୱାତକୀର୍ତ୍ତିତ୍ୱି । ୪୬୩ ।

କିକର୍ମ କରେଛେ ରାମ କହ କପିବର । ଜୀଡ଼ାହେତୁ କପିମହ
ବାକିଲ ମାପର ॥ ଆମାକେ ଜୀମେନ କିନ୍ତୁ ରଯୁରନ୍ଦର । ଲକ୍ଷେଷେର
ବାକାଜ୍ଞାତ ଆଛେନ ରାଜମ୍ । କି କହିଲି କି କହିଲି କପି
ଦୁରାଶର । ଲକ୍ଷାପତି ଆର କେବା କହତ ଆମାର ॥ ଶ୍ରମଶ୍ରମ ମହ
ରାଜ କରି ନିବେଦନ । ଭୂମଣ୍ଡଳେ ଧ୍ୟାତକୀର୍ତ୍ତି ମେଇ ବିର୍ଭୀଦନ । ୪୬୪ ।

ରାବଣ । ଶ୍ରୀରମନାସୁରେ ତବ ପିତୈବକୈଗର୍ଗ୍ୟାତ୍ମଃ
ପତିଃ ମହିବନୌକମାଂ ଦ୍ଵମପିକୋବଶକୋର୍କଃ । ଚକାର
କିଲ ରାଘବଃ କିମପିକର୍ମଲୋକୋତ୍ତରଂ, ତରଜୟମି ଯନ୍ମୁ-
ତ୍ରମ୍ଭମଶୁର ତୁହିଯଃ ବନ୍ଦଃ ॥ ୪୬୫ ॥

ବୀରେର ମଧ୍ୟେତେ ତବ ପିତାର ମନ । କହ ବେଥି ଓରେକପି କରେ
କୋନଜ୍ଞନ ॥ ବାନରେର ପତି ଛିଲ ବାଲୀ ମହାଶୟ । ତୁମିତାର ଶିଷ୍ଟ
କପି କେ ଜୀବେ ତୋମାୟ ॥ ଲୋକେ ହାରେ କୋନ କର୍ମ କୈଳରଯୁଗତି
ମମ ଅଶ୍ରେ ତାରମଣ ବାଡାଲ ସଂପୁତ୍ତି ॥ ୪୬୬ ॥

ଅଞ୍ଜଦଃ । ରାମନାମସ ସବୁ ବେଳଭାଗିନୀରାମାବଦୀପକିଳଃ,

ଥର୍ତ୍ତଗୁଣେ ଥରଦୁରଳ ତ୍ରିଶିଖାଂଧୋତଃଶିରଃ ଶୋବିଷେତଃ । ॥

ବକ୍ତ୍ଵାତ୍ମାଂଚକ୍ତୁରସ୍ତୁରାଶିଷ୍ଟପରିତ୍ତୁମ ଯୁତ୍ତର୍ତ୍ତମ ବଃ, ସଙ୍କ୍ଷ୍ଯଃ ।

ଅଞ୍ଜରତିମ ନିଜପକ୍ଷଃ ତାତତ୍ତ୍ଵାବିନ୍ୟାସଃ ॥ ୪୬୫ ॥

ନାମନାମେ ଏହି ବେକ୍ତି ଶୁଭମହେ ରାଜନ । ତବଭାଗିନୀର ମାମା କରିବୁ
ଚେତ୍ତମ । ମାସିକାର ମେଧେ ଥର୍ତ୍ତଗ କୈଲ ପକ୍ଷମର । ଥର୍ତ୍ତାଶି
ଶିର୍ଦେହିରକେ ଧୂଯାଇଛେ ତାହାର ॥ ସେଇମ ଦୋଷ ରେ ବଜ କରିଯା ରାତି
ମୁହଁରେକେ ଚାରିମିଶ୍ର କରେଛେ ତୁଥିଥ ॥ ଉଥୀ ମଙ୍ଗ୍ୟା କରେଛିଥ
ପୁର୍ବାର୍ଥ ଅଭ୍ୟତି । ନିର୍ଲଙ୍ଘ କିଳପେ ତାତେ ହଇଲି ବିନ୍ୟ ତି । ୪୬୬ ॥

ରାବଣଃ । ସନ୍ତୁଷ୍ଟଃ ତବକ୍ରିଯାଲୀକମବଧୀତତ୍ତ୍ଵାପି ନିର୍ମୟଃ

ଶର, ଶମ୍ଭାଶ୍ରେଷ୍ଠାତରାତୁମର୍ମକପିଶିଖୋ ନିର୍ଲଙ୍ଘକି ଗର୍ଜାନ

ତ୍ରଥପିତ୍ରେ ପୁନରେକତା କିଳମରା ମୈତୀଶମ୍ଭାଦଃ କୃଷ୍ଣ, ତ୍ରଥ

ପୁର୍ବେତ୍ତରିତାବଦେବ ମୁଚିଜ୍ଞାଦଶୁଃକଥଃ ରୀର ଶାଂ ॥ ୪୬୭ ॥

ସେଇମ କରେଛେ ତବ ତାତେର ନିଧନ ଦୂର ହେଯା ତାର ମଙ୍ଗେ କରିବୁ
ତୁଥିନ ॥ କୋଷକାଣ୍ଡି କରି ତାହେ କପିର ନନ୍ଦନ । ନିର୍ଲଙ୍ଘ କିଳପେ
ତୁଇ କରିନ୍ ଗର୍ଜନ ॥ ତବ ତାତେ ଛିଲ ମୋର ମୈତ୍ର ବ୍ୟବହାର ମେରିପି
ଉଚିତ ହରି ଡୋମାତେ ଆମାର । ତବକୁ କରା ଏମ ବିଧେଯ ନା ହେବ
ଶୁନ ଓହେ କପିଶିଖ ମୈତେର କ୍ଷମର ॥ ୪୬୮ ॥

ଅଞ୍ଜଦଃ । ଅପନ୍ନଃପେହାନ୍ତ ନରମୟ ବିତେନ୍ୟୋପି ନିଯନ୍ତଃ

ନିରେବ୍ୟଃ ମାଧୁଲାଂଲ ପୁରାପିଲୀତିଃ ମୁହୂରପି । ଉଥାହି

ତାଂହିତ୍ୟା ମହାମପିନକ୍ତକରଚମୁ ବିରାମଃ ଶ୍ରୀରାମଃ ତବମ

ମୁଜାଏବେ ତଜତେ ॥ ୪୬୯ ॥

ବୀତିପଥେ ଯାଏ ସଦି ଅନ୍ୟ କୋରଜନ । ମାଧୁଲୋକେ କରେ ତାଂ
ମେଯତ ଶେବନ ॥ ଅପନୀତି ହୟୁଷି ଆପନ ଦୁହନ । ଉଥାପି ତାଂ

ମାତ୍ର ଡାକ୍ ଯେବେ ଦୁଃଖି ॥ ଡାକ୍ ମାତ୍ରୀ ଦେଖ ତୁମି ଡାକ୍ ଲକ୍ଷେଷ୍ଟର
ଡାକ୍ ମୌକେ ଡାକିଯା ଏବେ ଡୁଆଁ ମହୋଦର ॥ ରଙ୍ଗଚର ଅନ୍ଧକର୍ତ୍ତା
ମଳଲୋଚନ । ଡାହାକେ ଡଜନ । କୈଲ ମେହି ବିଭୀଷଣ ॥ ୪୬୭ ॥

ରାବନଃ । କୃତମଞ୍ଜିବିଭୀଷଣଚ ନଃ ମହା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣି ଦ୍ୱାମ
ମାଞ୍ଜିତଃ । କତିମଞ୍ଜି ନ ରାମନାମକାଃ କୃତମଞ୍ଜେଶୁ ମଯକୁ
ଯୋଚାତେ ॥ ୪୬୭ ॥

ଅବନ କରେଛ ସମ ଡୁଆଁ ବିଭୀଷଣ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣି ଲୈଯାଛେ ଗିଯା
ମେର ଶରମ ॥ ରାମନାମେ ଧୋତ ଆଛେ କତକତଜନ । ଡାମଧେ
ଇ ବ୍ୟାଖ କେହ କୋନ ଜନ ॥ ୪୬୮ ॥

ଅନ୍ଧରଃ । ଡାମାନ ଯୁଦ୍ଧିତାଢ଼କା ଦି କମଲୀମରଙ୍ଗଃ, କୁଳ୍ପବତ
ଝେନ୍ମିରେଶରଃ ପରିବତ୍ତୁବତ୍ତୁଗର୍ବ । ସତ୍ତାଲତର ସମ୍ପଦକ
ସମ୍ପଦିକୁ ତଥାନ ମୁଦିନ, ବବନ୍ଧନ ତଥାପି ତେ ପରି ମାତ୍ରିନ
ଥିଲୋ ରୟାମାନ୍ତିଃ ॥ ୪୬୯ ॥

ଅମ୍ବେ ର ରଙ୍ଗକୁଳତାଢ଼କା ଥିବାତି । ମହରେ ବିନାଶ କୈଲ ଯେଇ
ମୁପତି ॥ ହରମୁନ୍ତ କୈଲଜନକ ଆଲାଯେ । ପରାକର କୈଲ ପରେ
ଶୁଣ ଡନରେ ॥ ମଧ୍ୟତାଳ ତେବ କରେ ମେହି ରୟବର । ବବନ୍ଧନ କଲିଲ
ମାମି ମମ୍ପୁତି ମାଗର ॥ ପରିଚିତ ନହ ତୁମି ତଥାପି ଡାହାର ।
ଦ୍ୱାମି ରାମ ମେହି କହିମଠୋମାର ॥ ୪୬୯ ॥ ●

ରାବନଃ । ଡାକ୍ ଡମ୍ଭୁମାପତେ ରଜଗରଃ ବାଲୀହାତୀ
ହୁମୁହତଃ, କୋଳା ମଧ୍ୟତା ହଶାନ୍ତ ଅଲଧିର୍ବନ୍ଧଚବନ୍ଧମଃ ।
ଆଃ କିଏ ତେବ ନ ଶୈଲମାପର ଧରାଧାରୋଗେଜ୍ଞାକୁଳଃ,
ମାତ୍ରିରତ୍ନମୁହମ୍ୟତେ ରିଜତୁଜାମ୍ବାଜାମ୍ବାତୁଯଃ ୨୦ ରାବନ୍ଧୀତୀ
ମହେଶେ ଧନୁ ରାମ କରେଛେ ଭଣ୍ଡମ । କି ହୈବାହେ ଡାହାତେ ହେ
ବାଲୀର ନମ୍ବନ । ବାଲୀହାତ ଦୈଲ ଡାହେ କି ହଇତେ ପାରେ । ମଧ୍ୟ

ତାଳ କେବ କରେ କି କରିତେ ପାରେ । ତୈବେ ଯେ ବାନ୍ଧିଲ ଶିଖ
ଆସିଗ୍ରା ହେଥାର । କି କରିତେ ପାରେ ତାହେ ବପିର ତନର ॥ ସଂଶେଷ
ଶାପର ଧରୀ କରିଯା ଧାରଣ । ତଥାର ଆଛିଲ ମେହି ଶର୍ପେର ରାଜନ ॥
ତାହାତେ ବ୍ୟାକୁଳ ହୈବା ଦେବ ଉପାପତ୍ତି । କୈଲାଶ ଅଚଳେ ତିନି
କରେନ ବସତି ॥ ମହକର କରେ ବୈଇ ରୁଦ୍ର ଉତୋଳନ । ଅଦାପି
ତ । ଜୀବ ଆମ ଲକେଶ ରାବନ ॥ ୪୭୦ ॥

ଅଞ୍ଜନ : । ଏକକୃତ୍ୟା ଶଶିଧରୀ ସ୍ଵଭୁତ୍ତେରୁଦ୍ଧାରଃ, ଶନ୍ତେଃ
ଶ୍ରୀଧର ନିର୍ଧୀ ମନକଙ୍କରେଣ । ପୂର୍ବେ ବରାହବପୁଷ୍ପାହୁଣି
ମଧ୍ୟମପ୍ରା, ତେମୋକୃତାଗିରି ମହାପରାଧରିତୀ ॥ ୪୭୧ ॥
ଏହି ମେହି ଅତି ତୁମି ଆପମାଜ୍ଞ କରେ । ଉତୋଳନ କୈଲେ ରାଜା
ମହିଶେର ବରେ ॥ ବରାହ ଆକୃତି ଧରି ପୂର୍ବେ ରୂପତି । ମିକ୍କମଧେ
ମହା ଛିଲ ଏଟ ବର୍ଷମତି ॥ ମହା ଅଚଳଧରୀ ଧରିତୀ ଆଛିଲ
ତାମୀ ହୈତେ ଦୟାମୟ ଧରୀ ଉତ୍ସାହିଲ ॥ ୪୭୧ ॥

ରାବନ : । କୁତୋହନ୍ତାରଣ୍ୟେ କଳକ ହୃଗମାତ୍ରେ ତୁଳଚରେ,
କୁତୋ ବ୍ରକ୍ଷଦ୍ୱାରପ୍ରାଦିପିଶବାଲୀ ବିନିଷତଃ । କୁତୋବନ୍ଧୁ
ଜୁଲ ଗ୍ରାଟିଲ ଶରମକ ମୁଦ୍ରା, ଅହୁଯୁକ୍ତୋଦୋଗୀଦୋ ଲମର
ମହତ୍ସେହୁନ୍ତକରିଯୀ ॥ ୪୭୨ ॥

କମକେର ହୃଗ ମାତ୍ର ବଲେ ତୃପ୍ତାରୀ । ତାମ ହଣ୍ଠ କୋଥାବୀ ମେ ରାମ
ବମଚାରୀ । ବୃକ୍ଷହୈତେ ବୃକ୍ଷପରେ କରରେ ଗମନ । କୋଥାବୀ ମେବାଲୀ
ରାଜ ହୈଯାଛେ ଲିଖନ ॥ ଲମ୍ବ ବନ୍ଧୁର ଶିଖାକୁଳ ମମଶର । ତାହାର
ମଙ୍କାନେ ଆମି ହୈନାଛି ତଥପର ॥ ଯୁକ୍ତେ ଉଦ୍ଧୋଗୀ ଦୈନୁ
ଅନ୍ତକବିଜନ । ଲମର ପାଇବୀ ଆମି ଆଛି ବୀକୋଥାରୀ ॥ ୪୭୨ ॥

ଅଞ୍ଜନ : ଲମର ।

ଅବେହିମାଂ ରାବନାବଦୁତଃ ବାନୀତଦୀର୍ଘଃ ଥରଦୂରଣାମୀମ୍ ।

ମୃତ୍ତୁତ୍ରାଞ୍ଜାଇବ ଶୋନିଭାସ୍ତଃ ପଶ୍ୟନ୍ତିତେ କଷ୍ଟସୂଚେ
ସରଈକୁଃ ॥ ୪୭୩ ॥

ଶ୍ରୀରାମେର ଦୂତ ଆମି ଆମିହ ରାବନ । ସାହାର ବାଣେତେ କୈଲ
ଖରାଦି ତୋଜନ ॥ ତୃଷ୍ଣାକୁ ଇଯା ତାହେ ଶ୍ରୀରାମେର ବାନ । କବି
କୁଠେ କରିବେକ ଶୋନିଭାସ୍ତ ପାଇ ॥ ୪୭୩ ॥

ଅରେକଟୁ ଶଳାପିନଃ ପଶ୍ୟ ।

ଶୃଦ୍ଧାଃ ପାଦାନ୍ତଭତ୍ୟନ ପତିଦିନକରୋ ମନ୍ଦମନ୍ଦିଃ ଶରୀରଃ,
ଚାପକୋ ଲୋକପାଳ । ଅମଭୟ ଚକିତଃ ପାଦରେଣ୍ଟ
ଚରଣ୍ଟି । ଦୃଷ୍ଟାମଚକ୍ରହାଶ୍ୟ ପତତିରୁରବଧୁ ପରମୀନାମ
ଗର୍ଭୋଃ ନିର୍ଜ୍ଞୋ ଡାପନୋ ହେ କଥମିହ ସମିତେ ବାନ-
ରାଯେଲରିଦ୍ଵା ॥ ୪୭୪ ॥

ମୋର ପଦ ମେବାକରେ ଅନ୍ତର୍କ ଆପନି । ମମ ଆଗ୍ରା ମନ୍ଦରୌତ୍ତ କରେ
ଦିନମନି ॥ ମମ ଭରେ ଦିକ୍ପାଳ ହଇଯା ବିମ୍ବା । ସୁରାର ଆଲିଯା
ମମ ପଦଧୂଲୀ ଲାଗ ॥ ଚକ୍ରହାଶ ଧର୍ତ୍ତା ମୋର ଦେଖିଯା ଲିଙ୍ଚର । ସୁରବଧୁ
ପରମୀର ଗର୍ଭପାତ ହୁଏ ॥ ନିର୍ଜ୍ଞ ଉପସ୍ଥି ତାରୀ ମେଇ ଛୁଇଅମା
କପି ମହ ମିଳେ ହେଥା କୈଲ ଆଗମନ ॥ ୪୭୪ ॥

ରାବନଃ । ଅରେଭାମହେ ଧର୍ମଶୀଳତାକଟୁକ ଶଳାପିନମପି
ଅହମ୍ମ । ସଫୋକବାଦୀ ଦୂତଃ ଶାନ୍ତବଧ୍ୟୋମହିତୁଜାଏ
କୁରୁ ଉତ୍ସୀର କୋପେନ କଟିବୈଜନପ୍ୟମର୍ହତି ॥ ୪୭୫ ॥
ସମ୍ପର୍କ ବିହିତବାଦୀ ସେଇ ଦୂତ ହୁଏ । ନୂପତିର ବଧ୍ୟ କତୁ ମେଇ ଦୂତ
ହୁଏ ॥ ତବ କୋପେ କୋମ ହାତେ ତାର ବିପର୍ଯ୍ୟ । କରିତେ ଉଚିତ
ହୁଏ କହିଲୁ ଲିଙ୍ଚର ॥ ୪୭୫ ॥

ଅଜନଃ ମୈବନକାଏ ।

୨ ପରମାରାପତ୍ରରଣେ ମ ଅଜା ଯା ମହାମନଃ ଦୃଷ୍ଟି

ଦୃଢ଼ ପରିଜୀବି ମାଧୋତେ ଧର୍ମଶୀଳତା ॥ ୪୭୬ ॥

ଧାର୍ମିକ ମୁଣ୍ଡିଲ ତୁମି ସେ କୁଳ ରାଜସ । ପରମାରା ହରଣେତେ କରେଛି,
ଆବଳ ॥ ଦୃଢ଼ ପରିଜୀବି ତବ ମଧ୍ୟ ଶୀଳତା । ଦୃଢ଼ହୈଲ ମହାରାଜ
ଏକଣେ ମର୍ବଦା ॥ ୪୭୬ ॥

ରାବଣ । ବନ୍ଦମେତ୍ତୁର୍ଯ୍ୟଦି ଭଲମିଧୀ ବାମରୈତ୍ତାବକେ ।
କିଂମୋ ବନ୍ଦକୀକା । କିତିଧରବିଜା କିଂ କ୍ରିୟଣେ ପିପି
ଲୈଃ । ଲକ୍ଷ୍ମୀଜଙ୍ଗ ବଦପିନା ମଥଭାବଃ କିଳାମ୍ଭେ ।
ଶୌର୍ଯ୍ୟାଶ୍ୟେ । ନିଜଭୁଜବଲୈଃ କିଂ କୁଠିର ରାମନାମ୍ବା ॥ ୪୭୭ ।
କପିଲିଶ୍ଵର ମହେଲେରା ଶ୍ରୀରଘୁନାଥ । ଶାଶ୍ଵରେତେ ସଦି ମେତୁ କଳିଲ
ବନ୍ଦମ ॥ ଡାଚାତେ ହେବହ କପି କି ହେତେ ପାରେ । ପିପିଲାଙ୍ଗ
ଶାଟିତୁଳେ ଅଞ୍ଜିତୁଳ୍ଯ କରେ ॥ ସଦି କହ ହିମୁ ହେତେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦକ୍ଷହୟ ।
ଅଧିକ ଅଭାବେ ପୁରୀ ହୈଲ ଭନ୍ଦମୟ ॥ ନିଜଭୁଜ ବଲେ ମେହି
ରାମରଘୁପତି । ଆଶ୍ୟର୍ଯ୍ୟ କି ଶୌର୍ଯ୍ୟକର୍ମ କରେଛେ ମଞ୍ଚୁତି ॥ ୪୭୭ ॥

ଅନ୍ନଦଃ । ରେରେ ରାବଣ ଶ୍ଵରୈଲମଥିନେ ଅଥ୍ୟାତ୍ମକୀର୍ତ୍ତିର-
ବାନ, ରାମେଯୁଦ୍ଧମିହେଚ୍ଛତୀରମୁଚିକ୍ଷିତ ମନ୍ୟାମତେ କେବଳ ।
ରାମଭିତ୍ତୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀନମ୍ୟ ଧନୁଷୋ ରେଖାପିନୋଳଯିତୀ, ତଚ୍ଛା-
ରେଖ ଚ ଲଜ୍ଜିତୋ ଅଲମିଦ୍ଵିଦଙ୍କୀଚ ଲକ୍ଷ୍ମୀପୁରୀ ॥ ୪୭୮ ॥

ମହେଶେର ଏକ ଶୈଲ କରି ଉପାଟିଲ । ଭୁବନେ ବିଦ୍ୟାତ ତୁମି
ହେବାଛେ । ରାବଣ ॥ ରାମ ସବି ଯୁଦ୍ଧ ଇଚ୍ଛା କରେନ ହେଥୀର । କେବଳ
ଏକପ ତବେ ମାନ୍ୟକରୀ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ॥ ଶ୍ରୀରାମେର କଥା ହେଥାନାହି ଅହୋ-
ଜନ । ଲଜ୍ଜାର ଧମୁର୍ମଦ୍ଧା ମା କୈଲେ ଲଜ୍ଜନ ॥ ତୁଚ୍ଛ ଡାର ଏକ ଦୃଢ଼
ପାନ ନଳମ । ନମ୍ବୁଜ ଲଜ୍ଜିଗୀଲକ୍ଷ । କରେଛେ ମାହମ ॥ ୪୭୮ ॥

ଯାତ୍ରିମା । କିଳବାଲ ତାଳ ଡରବୋ ରାମେନ ମାତ୍ରିତୁଚେ, ତଥା
ମହିମାକମ୍ ଲିବଧମୁକ୍ତୀର୍ଯ୍ୟ ମୁକ୍ତୀର୍ଯ୍ୟତେ । ମାମୀଦେତର

মাগতৎ শ্রষ্টিপথে সর্বলোক ধূমধূজ, পৌলন্তঃ করকল্প-
ৰ কীৰ্তনহৰ জীৱাচলো রাবণঃ ॥ ৪৭৯ ॥

অতিক্ষুদ্র ছিল বটে ডৃঢ়াল সম্ম। বিভেদ করেছে মেই রঘুৰ
মন্দন ॥ ভগ্ন কৈল পুরাতন শিব অজপুর। তাহাতে তাহার
বীৰ্য হৈগোছে উন্দৰ ॥ কিন্ত এই কথা কেহ করেনি শ্ৰবণ।
করেতে হৱের গিৰি তুলেছে রাবণ ॥ স্বগলোকে ধূমধূজ তুল্য
মেই জন। ভূমণ্ডলে থ্যাত আছে ব্ৰহ্মার মন্দন ॥ ৪৭৯ ॥

অপিচ। অলম শ্ৰস্ততালাপৈঃ শ্ৰহাপি মৰবিজয় ।

ইদানীং রঘুড়িন বদ কিৎ কৰ্ত মিষ্যতে ॥ ৪৮০ ॥

বৃংগাবোকো আৱকিছু নাহি অঝোজন। আমাৰ বিক্ৰম যত
কৱেছো শ্ৰবণ ॥ সম্পুতি রঘুৰ শিষ্ট কি ইচ্ছা কৱেছে। কহ
তুমি কপিমুক্ত তাহা মোৰ কাছে ॥ ৪৮০ ॥

অঙ্গদ। স্বস্ত্রমাসাৰসাপক পঞ্জিলামসিদ্ধিৱীং । কদু

ইষ্ট্যুচ্ছিৱোঁ ক্ষেত্ৰ রাঃঃ কালিতু মিছতি ॥ ৪৮১ ॥

সূর্পনখাৰ নামামাংসে অসিপক্ষময়। পূৰ্বকালে কৱেছেন প্ৰত্ৰ
দয়াময় ॥ তব শিৱোঁ ক্ষেত্ৰ লৈয়া ওহে দুশ্বানন। রঘুপতি ইচ্ছা
কৈল অসি প্ৰকাশন ॥ ৪৮২ ॥

রাবণঃ। শাৰঃ কশ্চিত্তিৰঞ্চাঁ দুৰলি ন বিদিত। তেপি
কীদৃক্প্ৰভাৰা, তেবিঃ মাংনোবিদ্বন্তি তিভুবনভৱিমৎ
ৱামসুগ্ৰীৰ মুখ্যাঃ। তেষাঁ কিৎ কেনতাৰম্ভজ পৱৰ-
লয়োন্তাৰতম্যং বিদিতা, সক্ষিষ্টঁ দুষ্ট দৃত সুৱিষ্টম
বিত্তথঁ তত্ত্বদোবেদৱৰ্ষ ॥ ৪৮২ ॥

কপি তুমি হৰে কোম পঞ্চৱ তনৰ। সুগ্ৰীৰ অভ্যতি রাখ আম
মা নিশ্চয় ॥ কিঙ্গপ অভাৰ ধৰে তাহায় তথাৰ। তিভুবন সকী

ଆମି ଜୀବେ ମୁଁ ଆମାର ॥ ଉତ୍ତର ପକ୍ଷର ବଳ ହଇଯା ବିଦିତ । କି
କହିଲ ତାରା ମୋରେ କହନ୍ତ ନିଶ୍ଚିତ ॥ ହରାର ରିଜାଲି ଆଖି
କପି ତୋର ସ୍ଥାନେ । ଛଟ ଦୃଢ଼ କହ ତାହା ମମ ସମ୍ମିଦ୍ଧାରେ ॥ ୪୮୨ ॥

ଅଞ୍ଚଳଃ ପ୍ରଥମଙ୍କଃ ଶ୍ରୀରାମପାଦାନ୍ତ୍ରାମ୍ବିଶନ୍ତି ।

ଅଞ୍ଚଳ ମାଧ୍ୟବାଧିପତ୍ୟଳଭନ୍ଦମ୍ଭପରୋକ୍ତେତ୍ତା,
ମୌତେରେ ପରିମୁଚ୍ୟାତ । ମିତିବିଚୋ ଗଢା ମଣାଷ୍ଟିବ ବନ ।

ମୋତେଥ ଲକ୍ଷ୍ମନ ମନ୍ତ୍ରମାର୍ଗଳ ଗଲଛେଦୋଛଲଛେନିତ,
ଛଜାଛୟବିଗନ୍ତ ମନ୍ତ୍ରକପୁରୁଷ ପୁତ୍ରୈରୁତୋଯାନ୍ତମି ॥ ୪୮୩ ॥

ଅଥମେତେ ରଘୁମାଥ କହିଲ ତୋମାର । ଅଜାନେ ଅଥବା ଆଧି-
ପକ୍ଷେ ରଧାରୁଷ ॥ ଆମାଦେର ଅଗୋଚରେ ଲକ୍ଷ୍ମେଶ ରାବନ । କାନନେ
ଆମିଯା କୈଲଜାମକୀ ହରଣ ॥ ପରିଷ୍ଟାଗ କର ସୀତା ଲକ୍ଷ୍ମେ ଏକଥେ
ଏହି ବାକ୍ୟ କହ ଗିଯା ରାବନେର ସ୍ଥାନେ ॥ ସଦି ସୀତା ପରିଷ୍ଟାଗ ନୀ
କରେ ରାବନ । ତଥେତାର ଶିରୋଛେଦ କରିବେଳକ୍ଷଣ ॥ ମେଇନ୍ତିଛତ୍ରେ
ଦିକ ଆଚ୍ଛାଦନ ହବେ । ପୁରୁଷ ପୌରମହ ମେଟି ଯମାଳର ଯାବେ ॥ ୪୮୪

କୁମାରେ ଲକ୍ଷ୍ମନ୍ଦାମାହ ।

ଅର୍ଥାତ୍ କୁମାର ଲକ୍ଷ୍ମନ ତୋମାକେ ଏହି ବାକ୍ୟ କହିଯାଇଛେ ।

ସୀତାଂମୁଖ କରସ ରାମଚରଣେ ରାଜ୍ୟର ଚିରଃ ଭୁତାତ୍ମଃ,
ଦେବାଃ ମନ୍ତ୍ର ହବିଭର୍ତ୍ତ ପରିଭ୍ରବ୍ଧ ମାରାତ୍ମ ଲକ୍ଷାପୁରୀ ।

ମୋତେବାମରବାହିନୀପତି ମହାଚକ୍ରପେଟାନ୍ତରୈ,
ତୁତ୍ୟୁଷ୍ଟିଭିବେର ମନ୍ତ୍ରମଗତ ତୁତ୍ୟକଳଃ ପ୍ରାପନ୍ତମି ॥ ୪୮୫ ॥

ତୋମାକେ କହିଲ ପରେ କୁମାର ଲକ୍ଷ୍ମନ । ଆମକୀ ଭାଜିଯା କର
ରାମେର ଚରଣ ॥ ଚିରଦିନ ରାଜ୍ୟତୋଗ କର ମିରନ୍ତର । ଦେବଗଣେ
ବଜାତୋଗ କରୁକ ତ୍ୟପନ ॥ ଲକ୍ଷାପୁରୀ ପରିଭ୍ରବ୍ଧ ତବ ନାହି ସାବେ ।
ପଞ୍ଚମେ ଆମଦେ ରାଜ୍ୟ ଚିନକାଳ ରବେ ॥ ସୀତା ପରିଷ୍ଟାଗ ସଦି ଯା

କରିବାଣ । ସାମରେର ଅଧିପତି ଆଜେ ଯତତର ॥ ଚନ୍ଦ୍ରୋଟ୍ଟାରିବେ
ଆର ମୁଣ୍ଡି ଥାରିବେ । ଯୁଦ୍ଧଗତ ହୈଯା ତାର ଫଳ ତୁମି ପାବେ ॥ ୪୮୪ ॥

ଦୃଷ୍ଟଃ ଶ୍ରୀରଘ୍ୟମନ୍ଦମୋ ମନ୍ତ୍ରବିଲ୍ବିଦ୍ଵୀର୍ବେ ମହାବିପିତ୍ତ, କୁଞ୍ଜକେ-
ଶ୍ଵର ଶୁଦ୍ଧମାତ୍ର ମନ୍ତ୍ରିଲଂ ଶ୍ରଦ୍ଧା ବନ୍ଧୁ ବାଲିନଃ । ସୌଭା ମନ୍ତ୍ରର
ରାକ୍ଷସାଧମ ପଶେ ମଧ୍ୟୋମି ଶୋକାର୍ଣ୍ବେ, ଶତ୍ରୁକ୍ଷେ ମନ୍ତ୍ର-
ପାଗତତଃ ହିକିଏ ମୋ ବୁଧ୍ୟମେ କେବଳଂ ॥ ୪୮୫ ॥

ବୀର୍ଯ୍ୟବଲେ ମନ୍ତ୍ରଯୁକ୍ତ ମେଇ ହୁରାମନ୍ତର । ହୁତ୍ରୀବ କରିଯା ଦୃଷ୍ଟ କହିଲ
ତୋମାର ॥ ଅଭିମାନ ପରିଭ୍ୟାଗକର ଦଶାମନ । ହୈଯାଛିଲ ବାଲି
ବନ୍ଧୁ କରେଛ ଅବଶ ॥ ପରିଭ୍ୟାଗ କର ସୌଭା ରାକ୍ଷସ ଦୁର୍ଜ୍ଜର । ଶୋ-
କାର୍ଣ୍ବେ ମନ୍ତ୍ର ହବେ ପାଷଣ ରାବନ ॥ ମମାଗତ ତବ ଶତ୍ରୁ ଏଥଣେ
ହେଥାର । ତାହା କି ଜାମ ନା ତୁମି ରାବନ ଦୁର୍ଜ୍ଜର ॥ ୪୮୬ ॥

ଅପୃତୋ ପିତ୍ରାମହଃ ପିତ୍ରବନ୍ଧୁବୃକ୍ଷଗାତ୍ରବୀମି ।

ରେରେରାବନ ସର୍ବଲୋକ ବିଦିଃ ॥ ଶ୍ରୀରାମନାମାନୂପଃ ଶ୍ରୀ ୧
ହଞ୍ଚମୁଣ୍ଡପତି ବାନରଚମ୍ପ ମାଦାୟ ବକ୍ଷୋରଧିଃ । ତେମାହ୍ୟ
ଅହିତ କୃଦୀଯନିକଟଃ ମଧ୍ୟକ ମାକର୍ଣ୍ଣତାଃ, ସୌଭାଃ
ଦେହିତଜ୍ଞ ରାମଚରଣୀ ରାଜ୍ୟ ଚିରଃ ଡୁଜାତାଃ ॥ ୪୮୭ ॥

ତବେ କୁଇ ଶୋଭ ଓରେ ରାକ୍ଷସ ରାବନ । ରାମମାତ୍ରେ ନୃପତି ଜୀବ
ସର୍ବଜନ ॥ କପି ମେମାଳହ ଲିଙ୍କୁ କହିଯା ବନ୍ଧୁ । ତୋମାର ଲିଖିତ
ହେତୁ କୈଲ ଆଗମନ । ପାଠାଲେନ ମୋରେ ଥୁବୁ ତବ ମନ୍ମିଦୀମ ।
ମମବାକ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ତୁମି କର ଅବଧାନ ॥ ଜାମକୀ ତୁଜିଯା ତା
ରାମେର ଚରଣ ॥ ତବେ ହୁଥେ ରାଜ୍ୟତୋଗ କରିବେ ରାବନ ॥ ୪୮୮ ॥

ରାବନଃ । ବିଦେଶାତ୍ମିକ ଭାଙ୍ଗ ବିକ୍ରମକଥା ବିନ୍ଦକାର
ବିନ୍ଦକାରଃ, କଷତ କରିବିତ୍ତକଷ୍ଟ ଚରିତୈଚ୍ଛିତ୍ତୀ
ରତେହାଦୂଶଃ । ସବାତ୍ମୁ ମୁହମର୍ହେଷ୍ଵର ଧନୁସ ଦ୍ରାଦିକଃ

ଗାଁରସି, ଶ୍ରାୟନ୍ତକବିଚାରତୋ । ନ ମହିଷ ପ୍ରାଗ୍ଭାବ ମା-
ରୋହତି ॥ ୪୮୭ ॥

ତାହାର ତାତେର ଯତ ବଲଯୁକ୍ତ କଥା । ତାହାର ଶ୍ରକାଶ ମିଥ୍ୟାନା
ଭରିଛି ହେଥା ॥ କ୍ଷତିଯୁ ତମର ମେହି ରାମେର ଚରିତେ । ଅଞ୍ଚଯ୍ୟ ହେଇବେ
ମେଟୋ ତାହାର ମାକ୍ଷାତେ ॥ ଶିବ ଧର୍ମର୍ଦ୍ଦ ଆଦି ଯେ ମକଳ ହର ।
ବିଚାର କରିଲେ ତାହେ ମହିମା ନା ରଯ ॥ ୪୮୭ ॥

ତଥୋରକ୍ତ ପ୍ରକୃତୀ ।

ତଥାଏ ଶନ୍ତଧନ୍ୟ ଶୈଳପହତଃ ସଂତାକିତ୍ତ । ତାତ୍କରୀ,
ମାପି ଶ୍ରୀଜଗନ୍ଧି ଥରଥ୍ରତ୍ତୟୋ ର୍ବାପାତିତାଲେହତକଃ ।
ତାଲାଃ ମଧ୍ୟହତାତ୍ତ୍ଵାନି କିଲତେବାଲୀହତୋ ହସୌକପି,
ବଢୋ ବାଦି ନିଧିନିର୍ମଳହତାଇତିଶାନ୍ତା । ଭୁବନାଥଃ ॥ ୪୮୮ ॥
ହତେଶେର ଧର୍ମର୍ଦ୍ଦ କୈଲ ରମ୍ୟବର । ସୁଦେଖୀର୍ଣ୍ଣ କରେଛିଲ କହେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ-
ଦ୍ୱାରା ତାତ୍କରୀ ବିନାଶେ ମେହି ଶ୍ରୀଶନ୍ତନନ୍ଦ । ଜ୍ଵରାତୀ ଛିଲ ମେଟୀ
କହିଲ ରାବନ ॥ ବିପିଲତେ ବଧ କୈଲ ଥରୀଦି ଅଭ୍ୟତି । ଅତି
ଶିକ୍ଷ ଛିଲ ତାରା କହେ ଲକ୍ଷାପତି ॥ ଶ୍ରୀଗାମେର ବାନେ ହତ ସମ୍ପତ୍ତାଲ
ହୟ । ତୃତୀୟ ଛିଲ ତାହା ଲକ୍ଷାପତି କର ॥ ବାଲିବଧ କରେଛେନ
ଅଭୁ ରଘୁମାତ୍ର । ବାରର ଆଛିଲ ମେଟୀ କହେ ଲକ୍ଷାମାତ୍ର ॥ ସମ୍ମୁଦ୍ର
ଶ୍ରୀରାମ କୈଲ ସମୁଦ୍ର ବନ୍ଧନ । ଶୁନିଯା ଉତ୍ତର ଦିତେ ନୀ ପାରେ
ନାହନ ॥ ୪୮୯ ॥

ରାବନଃ ନିରୁତ୍ତରୀତମନ୍ତଃ ଦୁଷ୍ଟୋ ତତ୍ତ୍ଵାଚ୍ଛାପନାର ଅହନ୍ତଃ ।
ବ୍ରଦ୍ଧମଧ୍ୟରନୀର ଲୈଲମମର ତୃଷ୍ଣୀୟବହିଃ ସ୍ତ୍ରୀଯତାଃ, ସ୍ଵପ୍ନଃ-
ଅଙ୍ଗୀ ବୃଦ୍ଧମତେ ଅଭ୍ୟତେ ଲୈଲା ମତା ବଜ୍ରିଣଃ । ବୈଶାଖ
ମଂବ୍ୟ ମାରମ ତ୍ରତିକଥାଲାଟୈପରଲଃ ତୁମ୍ଭୁରେ, ସୀତାହମକ
ତନ୍ମର୍ମିତ୍ୟପୁଃ ମୁହୋନ ଲକ୍ଷେତ୍ର ॥ ୪୯୦ ॥

ଅହୁ ମାନେତେ ରଙ୍ଗ ବିଧାତାରେ କହ । ଏମରେ ଡାଟକରୀ ଉପ-
ସୁକ୍ଷମ ନର ॥ ମୌମ ହୈବା ବହି ଦେଖେ ଯାହ ଅଭାପତି । ଅଭିଅଳ୍ପ
କଥା କହ ଓହେ ବୃହମତି ॥ ଇଶ୍ଵର ଅହେକ ମନୀ ଜାମିବେ ମିଶ୍ର ।
ଅଧିକ ଜମ୍ପନୀ ହେଥା ଉପ୍‌ୟୁକ୍ତ ନର ॥ ମାରନ କରହେ ତୁ ମି ବୌନୀ
ସମ୍ଭରଣ । କୁତି ଆଲାପେତେ ଆର ମାହି ଅରୋଜନ ॥ ଜାମକିର
ବାକେ ହୈବା ଜ୍ଞାନତ ଶରୀର । ଲଙ୍ଘାପତି ଅର୍ପ ମାହ ଆଛେନ
ମୁହିର ॥ ୪୯୯ ॥

ଇଶ୍ଵୋ ମ ଲକେଥର ଇତି ଶ୍ରୀଦର୍ଶିତ୍ୱଂ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ।

ଅଭାପଂ ମଂମୋଚୁଂ ରବିରପିମଣ୍ଠାନ୍ତଃ ଶକ୍ତତେ ନିର-
ଜ ତ୍ୟାମ୍ଭଜ୍ଜତ୍ୟପର ଅଳହେ ମବନମା । ହରିଃ ଶେତେ ଶିଖୋ
ନିବସତ ହିମାତ୍ରୋ ମରହରଃ ସୁରଜ୍ୟେଷ୍ଠୋ ଧାତାନାହି
ମରମିଜ୍ୟ ମୁକ୍ତିତର୍ଯ୍ୟ ॥ ୪୯୦ ॥

ରାବନେର ତାପ କଥା ମହାତୀ ମାହର । ଉଦୟ ପାଇଯା ମୂର୍ଯ୍ୟ ମାଗରେ
ଲୁକାଯ ॥ କୀରୋଦ ମାଗରେ ପାଡ଼େ କମଳାର ପତି । ହିମାଲରେ
ମହାଦେବ କରେନ ସମତି ॥ ମୁରଜ୍ୟେଷ୍ଠ ବ୍ରକ୍ଷା ବିନି ଆପନି ତୁରାର ।
ପଦ୍ମାମନ ପରିତ୍ୟାଗ ମା କୈଲ ତଥାର ॥ ୪୯୧ ॥

ଅନ୍ତଦଃ । ଯେବେରାକୁନ୍ଦରାଜ ମୁଖ ମହମା ଦେବୀହିମାଂ ମୈ-
ଥିଲୀଂ, ମିଥ୍ୟା ॥ କିଂ ଦିଜପୌରୀର ଅକଟରମ୍ ଆଗମଭ୍ରମ
ମନ୍ତ୍ୟାନ୍ତମେ । ଏବାଂ ପଦ୍ମାମି କିଂ ମ କିମରଗଲୈ କୁଦ୍ମୀ-
ତଦୋବିଜ୍ଞମାଂ, ମେଦାଂ ବାମରଭୂରକୁଟ୍ଟ ଭୁଜତକୈ
ଗଭୀରାଂପୁରଃ ॥ ୪୯୧ ॥

ମହମା ଆବକୀ ତ୍ୟାଗ ରାବନ ରାଜମ । ମିଥ୍ୟା । କେବ ପୁରୁଷ କର
ଅକାଶମ । ବାନରେର ଅଧିପତି ମୁଗ୍ଧୀବ ରାଜମ । ବାହବଲେ ଭୟ-
ମନ୍ତ୍ର ଭାର ମେନାମଣ ॥ ଅଗ୍ରେ କି ଦେଖନି ଭାବ ତୁ ମି ଲକେଥର

ବାହୁମିତ୍ରମାୟ ସାଦେର କିମ୍ବର ॥ ୪୯୧ ॥

ରାବଣଃ । ଏତେତେମୟରାଇବଃ ଘରେତେର୍ଦୋର୍ଦ୍ଦଶକଶୁହରାଃ
ମୋହଃ ମର୍ବଜଗଂ ପରାତବ କରେ । ଲକ୍ଷେଷ୍ଟର ରାବଣଃ ।
ମେତୁଃ ବର୍ଜମହଃ ଶୁଣୋମିକପିଭିଃ ପଶ୍ୟାବିଲଙ୍କାଃ ବୃତ୍ତାଂ
ଜୀବନ୍ତିର୍ମନ୍ତଦୁଶ୍ୟତେ କିମଥବା କିମାମନ୍ତ୍ରତେ ॥ ୪୯୨ ॥

ଇତ୍ତେରଦୋଦଶ ଥିଲେ ଏହି ମମ କବନ । ତୁ ଏହି ବିଜୟୀ ଆମି ମେଇ
ଲକ୍ଷେଷ୍ଟର ॥ ସାଗରେତେ ମେତୁ ବନ୍ଧ କରେଛି ଆବନ । ବାନରେ ବ୍ୟାପିଲ
ଲଙ୍କା କରିବୁ ଥର୍ମି ॥ ଜୀବିତ ଧାକିଲେ କଟକଟ ଦେଖା ଯମା ।
ଅଥବା କରେତେ ବଳ କିନ୍ତା ଶୁନା ଯାଇ ॥ ୪୯୩ ॥

ଅଞ୍ଚମଃ । ରେଣେରାବନ ଦୌନହୀନ ବିମତେ ରାମୋପି କିଂ
ମାନୁଃ, କିଂରସ୍ତାପ୍ୟବଳାକୃତଃ । କିମ୍ବୁଗଂ ରାମେ ପି
ଧସ୍ତୀକିମ୍ । କିଂଗଞ୍ଚାଚମଦୀ ଗତଃସୁରାଜୋ ପୁରୈଚେଃଶ୍ରେଷ୍ଠା
କିଂହୟ, ଦୈତ୍ୟଲୋକାଥକଟଥାପ ବିଅଃକିଂରେ ହନ୍ତମାନ
କପିଃ ॥ ୪୯୪ ॥

ଦୌନହୀନ ହତବୁଦ୍ଧି ତୁ ଇରେ ରାବନ । ଅନୁଭ୍ୟ କି ମେଇ ରାମ ଶ୍ରୀରଘୁ
ମନ୍ଦମ ॥ ରସ୍ତାକି ମାମାନ୍ୟ ନାହିଁ ଏହି ଜ୍ଞାନ ହଯ । ସତ୍ୟ ଆଦି
ଚାରିଯୁଗ କୃତ କାରୋ ନାହିଁ । ଅମନ ମାମାନ୍ତା ହୁଣୀ ନହେକ ନିଶ୍ଚଯ ।
ଗଞ୍ଜା କି ମାମାନ୍ୟ ନଦୀ ଏହି ଜ୍ଞାନ ହଯ ॥ ସରଗଜେ ଗଜଜ୍ଞାନ ନ ହ
କମାଚମ । ଉଚ୍ଚୈଶ୍ରେଷ୍ଠା ଅଶ୍ଵ କତୁ ନହେକ ରାଜନ ॥ ମାହାର ଅତିପା
ର୍ଯ୍ୟାକ୍ରତି ଭୁବନ ନାହିଁ । ମେଇ ହନ୍ତ କପି ନାହିଁ ଆମିବେ ନିଶ୍ଚଯ ॥ ୪୯୫ ।

ଉପଦ୍ଗାତମ୍ଭୁତ ହନ୍ତମନ୍ତରିତେ ରାବଣଃ ।

ଯେନାର୍ଦ୍ଦିହିମାଗ୍ରହଃ ପୁରମିମଃ ଚାକୋବଲୀଲୀଲାରା, ଯେନଃ
ଶୀର୍ଷିଚପର୍ବତଶ୍ଚ କୁହରଃ ଚାଭାଦିବୈରାକ୍ଷମେଃ ଯେନଃ
ତାତ୍ତ୍ଵିମହାବନଃ ବପିବରେଣଙ୍କାରି ବାର୍ଯ୍ୟ ନିଧି, ଲ୍ଲକ୍ଷେଣଃ ।

ଉତ୍ତରାଂ ନୁପସ୍ୟ କଟକେ ବୀହୋଇଣ୍ଡି କିଳାଜନ୍ଦ ॥ ୪୯୪ ॥

ମମ ଅଗ୍ରେ ପୁରୀଦଙ୍କ କରେଛେ ସେଜମ । ଲୀଲାର ବଧିଳ ମମ ଅକ୍ଷର
ନନ୍ଦନ ॥ ବିନାଶ କରିଲ ସତ ରାଜମେର ଚର । ଅତ୍ରିଗୃହ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ
କରେଛେ ନିଶ୍ଚର । ମହାବମ ତଥ କୈଳ ହେଥାର ସେଜମ । ଅନାମାସେ
ହୈଲ ମେହି ମୟୁଦ୍ର ତରନ ॥ ଶୁଶ୍ରୀବେର ମେନାମଧ୍ୟ ଭାର ତୁଳ୍ୟବୀର ।
ଆର ସତଜନ ଆଛେ କହ ତୁମି ହିର ॥ ୪୯୫ ॥

ଅଞ୍ଚଦଃ । ଯୋଷୁମାକଂ ସମ୍ମିଦହ୍ ପୁରମିଦଃ ଯୋହମୀହଳଃ
କାନନ୍ଦ, ଯୋହକ୍ଷଃ ବୀରମଶୀବଧିନୀରିଦରୀଃ ବୋହବୀତର
ଦ୍ରାକ୍ଷଶୈଃ । ମୋହମାକଂ କଟକେକଦାଚିରପିଲୋ ବୀରେଷୁ
ମଞ୍ଚାବ୍ୟତେ, ଦୂତଶ୍ଵେତ ଇତ୍ତକୁତଃ ପ୍ରତିଦିନଃ ମଂଶ୍ରେଷ୍ୟତେ
ଶେଷ୍ୟବଦ୍ ॥ ୪୯୫ ॥

ତୋମାଦେର ମଧ୍ୟେ ହେଥା ଆସିଯାଏ ଜନ । ପୁରୀଦଙ୍କ କୈଳ ଆର
ଭାଙ୍ଗିଲେକ ବନ ॥ ନିଶାଚର ବିନାଶିଯା ଅତ୍ରି ପୂର୍ବକରେ । ଅକ୍ଷର
ନନ୍ଦନ ତବ ପ୍ରାଣେ ମେହି ଆରେ ॥ ଆମାଦେର ଲୈଃ ଯମଧ୍ୟ ବୀର ସତ
ଜନ । ତାହାର ମଧ୍ୟାତେ ତାର ନାହର ଗନ୍ଧ ॥ ଦୂତହେଯା ପ୍ରତି ଦିମ
ହେତା ମେତା ସାମ୍ରାଜ୍ୟ । ଭାତ୍ତାତୁଳ୍ୟ ଥାକେ ମେଟା କହିନୁ ତୋମାର । ୪୯୫
ରାବନଃ । ଜ୍ଞାତଃ ରାମମ୍ୟ ଦୈମଦ୍ଧାର ଯେନ ଦୃଢଃ ହତୋଭ-
ବାନ୍ । ଦୁର୍ଲଭଶଙ୍ଖଃ କୋବାତ୍ତବ୍ୟାଃ କୃମନେଚର ॥ ୪୯୬ ॥

ଶ୍ରୀରାମେର ବିଦ୍ୟା ସତ ଜ୍ଞାତ ହେନୁ ଆସି । ସେଜନ ହିତେ କପି
ଦୂତ ହିଲେ ଭୁଲି ॥ ଦୂତର କି ଶଶ ଆଛେ ତୋମାତେ ମର୍କଟ । କତ
ଦେଖି ତାହା କପି ତାଜିଯା କପଟ ॥ ୪୯୬ ॥

ଅଞ୍ଚଦଃ । ମଙ୍କୋବା ବିଗ୍ରହ ବାପି ମହିଦୂତେ ମଶାମନ୍ଦ
ଅକ୍ଷରାବାକ୍ଷତୋବାପି କିତିପାତ୍ରଲୁଟିଯାମି ॥ ୪୯୭ ॥
ମନ୍ଦିହୟ କିମ୍ବା କୋନ ଅରିଯି ତବମେ । ଆମିଦୁଃ ହେଯା ସମିଦାଇ

ମେହି ଶ୍ରମେ ॥ କଷତ୍ଥାକ କିମ୍ବା ଦ୍ୟାହି ଥାକ ଦଶାନମ । ଧାରର ଡୁ-
ପରେ ଅଦ୍ୟ ଲୁଟିବେ ରୁଜନ ॥ ୪୯୭ ॥

ରାବଣ । ରେଣେପତ୍ରକୀଶ ସୁବେଳବଟକାତ୍ତୋପମୌଦ୍ର-
ରୟ, ଆଶୈର୍ବାବିଦିଧୋଜୟମିଜ ତନୁଁ ଗଛେତିଶୀଘ୍ରୁଁ ବନ୍ଦା
ଉଦ୍ଧିତୁଁ ମମ ମମ ଭାନୁକଟେ ବୌରୋହନ୍ତି କୁଞ୍ଚଃ ସର୍ବ,
ଶକ୍ତାଲକ ତକୁଁ ମୁରାଙ୍ଗବନାକାଙ୍ଗ୍ଫୀ କୃତୋରାବଣ । ୪୯୮

ସୁବେଳ ହଇଲେ ଓରେ ବାଲିର ନନ୍ଦନ । ନିବାରଣ ବର ମେହି ତପସ୍ତୀ
ଦୁଇନ ॥ ନିଜଦେହେ ଆଖତାରା କରିରା ହୃଦୟ । ଶ୍ରୀଗୁନ୍ଦିଆ କହ
ତୁ ମିକ୍ରକ ଗମମ ॥ ନିଦ୍ରାୟୁଜ୍ଞ ଆଛେ ହେତ୍ତା କୁଞ୍ଚକର୍ଣ୍ଣ ବୀର ଅହ-
କାରେ ମନ୍ତ୍ର ମନ୍ତ୍ର ଗଭୀର ॥ ମେହି ବୀର ହୟ ଏହି ଶକ୍ତାରଭୂଷା
ଇତ୍ତେର ଆଲୟ ମୋରେ ଲିଯାଛେ ମେଜନ ॥ ୪୯୯ ॥

ଅପଚ । ଅସର ମହିଦୁଷ୍ଟୋ ହନ୍ୟତାହେମ୍ୟତାମିତାଭି
ହିତବତ୍ତିକୋପାଦ୍ରାବିନୈବାଲୀସୁନ୍ମଃ । ଧୃତଭୁଜମଥରକୋ-
ତୁମ୍ବ ମୁକ୍ତରବର୍ଷାଧିଚତରତଳନିପାତୈଶ୍ଵର୍ଣ୍ଣ ଯିଦ୍ବୋଽପପାତ । ୪୯୯
ଅତିଚିନ୍ତି ଦୃତ ଏଟ କପି ଦୁରାଶୟ । ମାରମାର ଏହି ବାକ୍ୟ ଜୋଧେ
ରାଜ୍ଞି କଥ ॥ ମେହି କଥ, ଶୁଣେ ସତ ରାକ୍ଷଣ ମନ୍ଦନ । ଅନ୍ଦଦେର ବାହ୍
ତାରା କୈଲ ଆକର୍ଷଣ ॥ ଦୂରୀଭବ କରିଲବ ରାକ୍ଷଣତମନ । ପଦାଘାତେ
ଚର୍ବ କୈଲ ରାଜାର ଆଲମ ॥ ୫୦୦ ॥

ଅଧାଜଦେ ରାମ ମନ୍ଦିରେ ଗଢା କଥରତି ।
ଗନ୍ଧରତି ହିତବାକ୍ୟ ରାବଣୋନୈବଦର୍ପାତ୍ରବତୃଜ ବଲବହ୍ନୀ
ଆପ୍ତକାଳେ ପତଙ୍ଗଃ । ଭଦ୍ରମୁଦିତ ମେନାଚନ୍ଦ୍ରମୁର୍ବ ମୁକ୍ତଃ,
ରଧୁକୁଳନୂପବୀର କୃପାର୍ଥ ବିଧେହି ॥ ୫୦୦ ॥

ଶ୍ରମ ଶ୍ରମ ରଯୁନାଥ କରି ନିବେଦନ । ଅହକାରେ ହିତ କଥାନାଟମେ
ନା ॥ ତଥ ଭୁବନ ବନ୍ଧୁ ଆଛେ ଦୌଷମାନ । ତାହାତେ ହଟିବେ

ଆମি ପଞ୍ଜ ଲଗାଇ ॥ ଆହୁାଦିତ ଆଜେ ଯୁକ୍ତ ତୀର ଲେନାଗଣ ॥
ଅନ୍ତକ ଛେବିଯା କର ଭାବାରେ ମିଥନ ॥ ୫୦୦ ॥

ତ୍ରଣ୍ଧାରାମଃ । କାକୁହେବ ମଜ୍ଜମୁଖାଜାକର୍ଣ୍ଣ
ଲଙ୍କାପତେ, ବୃକ୍ଷର ଲଗାଇ ଫୁଲକବିଷ୍ଟର ଚକ୍ରବିମର୍ହ
ମହଃ । ଆଦ୍ୟୋହରିନ୍ଦ୍ରକଳ୍ପରୋମରିପୁର୍ବ୍ରୂଚମହିକ୍ରମ,
ବୈଦେହୀ ମ ମମ ପାତା ସମୟାମୁହୁରାଚମାହକ୍ରତିଃ ॥ ୫୦୧ ॥

ରାବଣେର ସବିଶେଷ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ଲମ୍ପନ । ଅନ୍ତଦେଇ ମଧେ ରାମ ଶୁଣିଯା
ତ, ୧୬ ॥ ଅତ୍ୟନ୍ତ କରିଯା କ୍ରୋଧ ଥାନୁ ରହୁବର । ରାବଣକେ ଏହି ବାକା
କହିଲା ତ୍ରୁପର ॥ ଆଦ୍ୟ ବଟେ ମରିପୁରାଜା ଦଶାନନ୍ଦ । ଅଦ୍ୟାପି
ମା କୈଲ ମୋରେ ସୌଭା ସମର୍ପନ ॥ ଭାବାର ବିଜ୍ଞମ ଦେଖେ ମେଇ
ଲଙ୍କାପତି । ଅଚକ୍ରାରପରିଭ୍ୟାଗ ମାକୈଲ ଦୁର୍ଘତି ॥ ୫୦୨ ॥

ତତୋଲଙ୍କାରୀଂ ନିଜ ରାଜମନ୍ଦିର ଶିଥାରମାକୁହାରାବନଃ ।
ଲଙ୍କାରାଃ କୃତବାନରଃ ହିବିକୃତି ଦକ୍ଷାପୁର୍ଵଃ ପୁରା,
ଶୋପେଯ ପ୍ରକିଣ୍ଡାତି କଲମଦୂଶୋ ନୂନ୍ଦ ନଭସ୍ତ୍ରମୁହୁରଃ ।
ଶ୍ୟାମଃ କାମ ସମାକୁତିଃ ଶରମୁର୍ଧତେ ମ ସୌଭାଗ୍ୟଃ,
ଅତେକଂ ରିପୁମୈକ୍ଷ୍ୟତେତି ଲିଗନମୁକ୍ତହିତୋ ରାବନଃ । ୫୦୩ ।
ଲଙ୍କାର ବିକୃତି କୈଲ ପବନ ଅନ୍ଦନ । ପୂର୍ବେ ହେବାଛିଲ ପୁର୍ବ ଇହାର
ଜୀବନ ॥ ମେଇ ବୀର ହମ୍ମାମ୍ ବାହୁର ତନର । କାଳମର ହେବା ଏହି
ହେବା ଦୀପି ପାଯ ॥ କନ୍ଦପ ନନ୍ଦନ ତମୁଖ୍ୟାମଳବରନ । ମେଇ ସୌଭା
ପାତି ଧନୁ କରେଛେ ଧାରନ ॥ ଏକେ ଏକେ ମର ଐରି ଦେଖେ ଲକ୍ଷେତ୍ରର ।
ଅକ୍ଷେତ୍ରେ ଧାକିଯା ଇହା କହିଲ ତ୍ରୁପର ॥ ୫୦୪ ॥

ଅତ୍ୟନ୍ତଃଶ୍ଳଲିଂ ରଜ୍ଜୁ ମନ୍ଦୋଦରୀ ବୈରିବିଜ୍ଞାବନଃ ବିଜ୍ଞାପନତି ।

ଦୁଃଖ ହଙ୍କୁତ ଚଞ୍ଚଶେଖରମିର ଭୁତୀଜଗନ୍ତକଃ,
ପୁର୍ବଶକ୍ରମୟୀରିପୁରମନ୍ଦୀନୁନ୍ଦ ବଲୀବାଲିନିଃ । (୧୨)

ଶ୍ରୀଜନ୍ମବଲାବଲାପହତ । ଦେବାମ୍ବାଜାବକୀ, ଲକ୍ଷ୍ମୀରୀଃ

ବସତୀତୁଯାଚ । ବଚନେ ମନୋଦରିମନ୍ଦିରୋ ॥ ୫୦୩ ॥

ହଦେର ଅଚଳ ତୁମି କରେଛୋ ଧାରଣ । ତବ ଲହୋଦର କରେ ତୁବମ
ଡୋଇନ ॥ ଉତ୍ସଜ୍ଜୀ ମେଘନାଦ ତୋମାର ସନ୍ତୁମ । ବାଲିଜୟୀ ରିପୁ
ତବ ଅତି ବଲବାନ ॥ ନିବେଦନ କରି ଆମି ଶୁନହେ ରାଜନ୍ ।
ବଲେତେ ଅବଲାଭାର କରେଛୋ ହରଣ ॥ ମେଟ ହେତୁ ସୀତା ଦାନ କର
ରକ୍ଷପତି । ତବେ ରୁଥେ କର ତୁମି ଲକ୍ଷ୍ମୀ ବସତି ॥ ଏଇବାକ୍ୟ ମନୋ
ଦରୀ ଆପନ ଆଲୟ । ପ୍ରବେଶ କରିଯା ମହୀ ରାବନେରେ କର । ୫୦୩ ।

ରାବନୋନିଜଭୂତାଡହୁର୍ମୁଖାଟ୍ଟାନ୍ତିରନ୍ ।

କିନ୍ତେ ଡିକ୍ରିଭିରା ନିଶାଚମପତ୍ରେ ନାମେ ରିପୁର୍ବେ ମହାନ୍,

ସମ୍ଯାଗ୍ରେଷମରୋଦ୍ବାଦନ୍ମା ନ ମୁଣ୍ଡାଳିଷ୍ଟିଲିଶକ୍ରାଦନ୍ମଃ । ମଦେ

ଦର୍ଶ କମଳିଲୋଦ୍ବାଦନ୍ମଃ କିଞ୍ଚାଳନାମାର୍ଗନ୍ମଃ, ଆଶାନମ୍

ତପଶ୍ଚିନ୍ମଃ ସତିରନ୍ମେନ୍ୟୋନ୍ତି ପଞ୍ଚ୍ୟାଧମ ॥ ୫୦୪ ॥

କ୍ଷୟ କି ତୋମାର ଶ୍ରୀର ଲକ୍ଷାପତି କଥ । ମହାରିପୁରଯୁପତି ମୋର
କଢ଼ ନ ଯ ॥ ଶମରେ ଉଦ୍‌ବ୍ୟତ ଯଦି ହୟ ଲଙ୍ଘେଶ୍ଵର । ମମ ଅଗ୍ରେ ନାହିଁ
ଥାକେ ଇତ୍କାମି ଅମର ॥ ଆମାର ବାହର ଧନ୍ ତୈତେ କିଷ୍ଟବାଣ ।
ଭାହାତେ ଲଇବ ଆମି ତପାନୀର ଥାଣ ॥ ମଞ୍ଚୁତି ଦେଖିବେ ଭାହା
ରଣସ୍ତଳେ ତୁମି । ସଧାର୍ଥ ହୋମାକେ ଥିଯେକ ହିଲାମ ଆମି ॥ ୫୦୪ ॥

ଅଞ୍ଚଳରେ ବିକଳପାକନାମାମନ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରବିଶ୍ୟ । ଜୟତି ଜୟତି
ଦେବତ୍ରିଦଶ୍ମାଧିପଧୌଲି, ମୁକୁଟରତ୍ନମୀରାଜିତ ପାଦପୀଠୋ
ରାବନ । ରାଜନ୍ ମୁଖ୍ୟଥାବାଚୋ ମଧୁରଃ କମ୍ଯ ନ ଥିଯାଃ
ତାପକ୍ଷୋଦକକମାଃ କିନ୍ତୁ ନୈତାବ୍ୟମନ ମଙ୍ଗମେ ॥

ରାବନୋ ଧ୍ୟେଷମନମ୍ଭୟ ।

ମଭିରିପଞ୍ଚତ୍ତାଂ ବଜ୍ରୋ ରତିର୍ଗତ୍ରୋ ବିଲାସିନୀଃ ।

পরাক্রমেধ সারাণা অস্মাক মনিবল্লভী ॥ ৫০৫ ॥

অন্তের শক্রপ ইয় পশ্চিমের অতি । রসিকের অস্ত্র জ্ঞানসর্বদা
চুরতি ॥ বলমাত্র সার আছে , মাদের নিষ্ঠয় । সেই হেতু অক্ষি
অস্ত্র আমাদের হয় ॥ ৫০৫ ॥

তত্ত্ববিধত্তি অস্মোদবী ।

বিভীষণে বৈরি বলং অবিষ্টো, নিদ্রাবশঃ সৌরতি কুস্ত
কর্ণঃ । রাজাভিমানী পতিতঃ কলঙ্ক, লক্ষেনিমগ্নাসি
গড়ী পক্ষে ॥ ৫০৬ ॥

ঐরিগণে বিভীষণ করেছে গমন । নিদ্রাবশে কুস্তকর্ণ আছে
আচ্ছান ॥ অভিমানে কলঙ্কে পড়িল মমস্থানী । গড়ীর
পক্ষেতে মগ্না হৈলা লক্ষ তুমি ॥ ৫০৬ ॥

তত্ত্বমায়াঃ মাটয়তি রাবণঃ ।

অপদৰ্শনমাহতঃ রামসৌমিত্রিমাত্রা, বিমচিত্তিগ
সীতেতৎকৃপাবদৌর্বে । গলস্বিরিত্বেজ থেতপর্যন্ত,
নেহে, জনকচুহিতবাগ্র স্তাপয়ামাস পাপঃ ॥ ৫০৭ ॥

পশ্চাতে পাপাঙ্গা সেই দুষ্ট দশামন । রাম লক্ষণের মাথা করি
যা রচন ॥ কৃপাণে করেছে ছিন্ন এই ডান হয় । অবিনত বক্ত
ধারা গলিছে তাহার । শ্বের নয়ন তুলা মুদ্রণ নয়ন । সীতা
অগ্রে কৈল সেই মনক স্থাপন ॥ ৫০৭ ॥

তদ্বাটা জানকী সবাবৎ ।

অহ অনকপুত্রী কুলরাজীবনেত্রী, ময়নলিলধারী
বর্ণনির্ভিন্নহারা । রমণ মরণভী তা শৃঙ্খলাকিং নৃতা;
হৃদয়দহনজালং সন্ধেক্ষা বিশালং ॥ ৫০৮ ॥

মরি মরি হায় হায় বিদেহ নদিমী । অকাশিত সরোবৃক্ষ শুমান

ଅର୍ଥମୀ ଏମଯମ ଲଲିଲେ ଧାରା ବହେ ଅନିବାର । ତାହାତେ ହଟିଲ
ବୀଶ୍ଵ ହବସେଇ ହାର ॥ ସ୍ଵାମୀର ଅରଣେ ରୂପା ପେରେ ଅତି କୁର । ହୃଦୟ
ନୁ ଘର୍ଜିଲେ ସୀତା ଅହମାନ ହର ॥ ୫୦୮ ॥

ରାମଶିରଃ ସମଧିକୃତ୍ୟ ।

ଶ୍ରୀରତ୍ନ ମଧୁରବନୀ କିଂ ନ ବଜ୍ରାରବିଳେ, ଅନ୍ତରକମଳ-

ବୋଷେମୋମଦଦେବିଳାସଃ । ଅମର ପୁରବଧୂମାଂ ବଳଭୋ

କ୍ରମ୍ୟାଲିଙ୍ଗଶୋ, ବ୍ରଜତିପରମହଙ୍କଳେ ମେଲିଲିଙ୍ଗମୈତେ । ୫୦୯
ରାମେ । ବସନ୍ତ ଦେଶର ଅନକେର ସୁତା । ଦୃଷ୍ଟ କରି କହିଲେ ଏହି-
କୁପ କଥ । ॥ ତବ ଏହି ପଦ୍ମମୁଖେ ଓହେ ଶୁଣମଣି । ଆର କି କହିବେ
ନୀତି ସୁମୃଦ୍ଧ ଶାନ୍ତି ॥ ଶୁଣନେ ପୁନଃ ଆର ମା ଦେଖିବେ ମୋରେ ।
ଶୁରବଧୂ ଧାମୀ ଦୈତ୍ୟ ଅନ୍ୟ ସର୍ଗଶୂରେ ॥ ପରମହଙ୍କଳ ଆନନ୍ଦାଥ
ପାଇଯା ଆଲାଚାଲିଙ୍ଗମ ଦିବେ ତୋରା ତୋମାର ହରର ॥ ୫୧୦ ॥

ଇତି ରାମଶିରଃ ସମାଲଙ୍ଗ । ଆନନ୍ଦଯାନ୍ୟ ନାଟରତି ଆକାଶେ ।

ଅଥଲୁ ଅଥଲୁ ଶୀତେ ରାତ୍ର ତୁପାଳମୌଲିଙ୍ଗ, ସମରଶିରସି-

ମଧ୍ୟେ ମ ପ୍ରିସିଲେ କଦାଚିତ୍ । ମୂଳକଥମପିମାତରାବି

ଶାଚାରିଙ୍ଗକୁ ୨, ହରିଛନ୍ତି ହରଭକ୍ତ କୈତ୍ୟବନ୍ଧୁମାତ୍ରାବତାର ॥ ୫୧୦ ॥
ଆକନ୍ଧାନ୍ତିରେବନୀ ଆକାଶିତେ ହର । ଶ୍ରୀରାମେର ମୌଲି ଶୀତା
କଥନ ଏବନ୍ତ । ୧ ମରରେର ଅଧ୍ୟେ ତବ ସ୍ଵାମୀର ଅରଣ । ଆନିହ ବିଦେଶ
ବାଲା ମହେ କଦାଚନ ॥ ଶୁଣନ କରୋନା ତୁମି ଜ୍ଞନ ମହାମାତ୍ରା ।
ହାର ହାର ଏ ସକଳ ରାବନେର ମାତ୍ରା ॥ ୫୧୦ ॥

ଅରଣ୍ୟ ବିରମବିରମଶୋକୀୟ କୋପମାନୋଦ୍ୟରାମଃ, ମତ

ଅର ପରମତ୍ୱବକୁ ୨ ରାବନ୍ୟ ମର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଠା । ବଲିଭିଦୁପଲବୀଲଃ

କୋମଲାଙ୍ଗି, ଦୁଦରମଧୁପାନଃ ଶୀକବିଷ୍ୟତ ଅନ୍ୟ ॥ ୫୧୧ ॥

ଶୁଦ୍ଧଦ୍ୱାରା କର ଶୋକ ଅନକ ନନ୍ଦିନୀ । କୋପମୁକ୍ତ ଦେହା ଅଛ୍ୟ ରାମ

রঘুনি ॥ সপ্তশ রাবণ ধৃতি করিয়া বিধান। তোষার অধরাহৃত
করিবেন পান ॥ ৫১১ ॥

রাবণঃ দ্বগতঃ । পুনরপি স্বাধাৰিণা সুমাগভূত
মিতি তথা করোতি ।

তেরীনিঃস্বানশংখ্যুরি গজ শুরগস্যাঙ্গস্ফীতিভাষৈঃ,
সামন্তঃ রাজসেন্দঃ কটকভটভুজাম্বাল কোলাহলেন ।
লক্ষ্মাপূর্যকামঃ দ্বয়মন্তবদগো রাষ্যেৰ রাবণস্য,
ছিন্ময়ক্রোদ্ধানঃ শিরসিকৃতকং বসুকেতঃপক্ষপক্ষ ৫১২ ।

শংখ্যুনি হৈল আৰ কৈৰ মিষ্টনে । সতীৱ মিনাহ কৱে অশু
গজমনে । সানেন্দৰ উচ্চেচঃশক্ত হয় শেষ কাল । কোলাহল
ধূরি হৈল কটকেৰ দলে ॥ এই শক্তে লক্ষ্মাপূর্ণ করিয়া রাবণ ।
শ্রীরামেৰ অৰ্ত্তি কৈল আপনি ধাৰণ । রাবণেৰ মুণ্ডছেদ করিয়া
তথায়। কেশ জালে দক্ষ কৱি লইল মাপায় ॥ ৫১২ ॥

এবস্তুতঃ পুনরপ্যশোকবনে সীতাভিমুখস্ততে রাবণঃ ।
সাক্ষাদালোকাহৰ্ষাজবাটিভিকুচল্লটীভারময়ুপিরাবৎ,
সৌধাৰোদন্তদোৰ্ভাই অৱদলিষ কৃচাৰ্কাগ চোলাম
জাঙ্গী । ধন্যাহহ আশমাখ ক্ষ্যক্ত জনিতৰ ক্ষিমশীর্ষণি
গাঢ়, মামালিঙ্গাদ্যবেদঃ কহু বিয়হ মহাপাতকঃ
শাস্তিশেক্ত ॥ ৫১৩ ॥

ক্ষমতারে অমু হৈয়া বিদেহ নলিনী । সাক্ষাত্ দেখিল সীতা
রাম রঘুমনি ॥ আহ্লাদে আকুল হৰে কৱিয়া উথাপ । বসন্তে
ক্ষমতায় কৈল স্বাধাৰণ । ধন্য আৰি আশমাখ কৱি মিদেবং নৃ
রাবণেৰ ছিমাথা কৱহে বোচন ॥ দুঃখক্ষতে মোৰে মাথ কৱ
আশিঙ্গন । বিয়হ পাতক অষ্ট হৈল সমাপন ॥ ৫১৩ ॥

ଆକାଶେ । ମନ୍ଦୋଦରୀ ରସୁଶରାହତ ରାକ୍ଷେଶ୍ୱର, ଚିହ୍ନ-
ସଂଭି ସ୍ଵର୍ଗପିବେଂସିତୁ ତତ୍ରାମ୍ । ଜାଣୀହି ରାକ୍ଷେସପତି
ନ୍ରହିରାଷ୍ଟ୍ରଦ୍ରୋ, ମାସାମରେବସ୍ପୁର୍ବାବିଦଧିଛରାୟି ॥ ୧୪ ॥

ଅକାଶ୍ୟାଂ ଆକାଶେତେ ହୈଲ ଦୈବବାଣୀ । ଶ୍ରୀବନ କରିଲ ତାହା
ବିଦେହ ମନ୍ଦିନୀ । ଶ୍ରୀରାମେର ଶରେତତ ହୈବେ ଦଶାନନ୍ଦ । ମେହିକାଳେ
ମନ୍ଦୋଦରୀ କରିବେ ଚିହ୍ନମ । ତଥାନି ଜାଣିବେ ତୁମି, ଶ୍ରୀରାମେ ନିର୍ଭର
ରାକ୍ଷେଶର ପତି ଏହି ରାମ କବୁ ନାହିଁ । ମାସାମର ଦେହଧରି ଦୁଷ୍ଟ
ଦଶାନନ୍ଦ । ଛିନ୍ମମାଥୀ ମନ୍ତ୍ରକେତେ କରେଛେ ଧାରନ ॥ ୧୪ ॥

କୁତୁରଣ୍ଠଲୀୟ ତାପସଦୟଃ ନିରଜା ବୈଦେହୀକେଲୀକଲା ।
କୁତୁହଳ ମନୁଭବାମୀତି ନିର୍ମୁକ୍ତଃ । ନେପଥ୍ୟ । ଡୋଡୋ-
ବୀରାଜଦବାନରଙ୍ଗଟ । ତୁହିଅଦ୍ୟରାତ୍ରେ ଥଲ୍ମାବନ୍ଦାନୈଃ
ଶ୍ଵାତ୍ବାୟ । ଅଦା ରାବନ ଅଶ୍ଵାପିତା ଆଭଦ୍ରନୀରାକ୍ଷ୍ମୀ-
ନିଶିଶରାନୌ ରାମଲଙ୍ଘନୌ ହରିଯତ୍ତୀତି ଦିତୀଷବୋ
ବନ୍ଦତି । ତଡ଼ୋନିଶିଶବିଶା ଅଭଙ୍ଗନୀ ଯଗତଃ । ଉତ୍ସାତ
ଦାରନ ସୁଭୀଜ୍ଞ କୃପାଗପାଣ ବୀରାଟଦୀୟନିଶି ନିରାତଃ ।
ଶୟୁନ୍ତ । ହାହାସୁଦଶମ ପରିଭ୍ରମନେମ ଶ୍ରୀରାମଃ ବିହଞ୍ଜି
କଥନଜାବରଃ ବରକୌ ॥ ୧୫ ॥

ଶୁଭୀଜ୍ଞ କୃପାଗଧାରୀ କଟୁକେର ବନ । ଶ୍ରୀରମଧ୍ୟ ନିର୍ଭରେତେ ଶ୍ରୀରୂପ
ନନ୍ଦ । ଶୟୁନ୍ତ ଆଛେନ ଏହି ରାମ ରୟୁବର । ରକ୍ଷା ହେତୁ ଶୁଦ୍ଧନ
ଭୁମେ ନିରକ୍ଷର । ହାତହାତ ହେତୁ ବାମ କମଳଲୋଚନ । ବିକ୍ରପେ
ଇହାକେ ଆଖି କରିବ ନିଧର ॥ ୧୫ ॥

ତନ୍ମାତ୍ରା ମନ୍ତ୍ରକେନମେବ ବିବେଦର୍ଥାମିତି । ସଥ୍ୟ ।

ତଡ଼ୋ ଲୁଙ୍କାରୀୟ ଅବିଶ୍ୟ ଆଭଙ୍ଗନୀ ଜଗତି ।

ଲଙ୍କାମାଥ ରାଜନ୍ତରମର୍ମନ ଚକ୍ରଃ ଶୁଦ୍ଧନେମ ରଙ୍ଗିତଃ ରାମ

ଅନ୍ତରେ ନିଶିହନ୍ତି ସ ଥକୁଣ୍ଡେ । ଡତୋରାଜ୍ଞସଂପ୍ରାତ ତିମି
ରାଜ୍ଞଶପ୍ରଥମିନଃକାର୍ଯ୍ୟାରାବନଃ । ମନ୍ତ୍ୟ ସେଷ୍ଟ୍ୟତଥା କରୋମି
ମୁକ୍ତୋପତ୍ରମଃ ।

ଅଗ୍ରୀବୋ ରାଜଲଙ୍ଘୀ ପରିମିଲିତ ବପୁର୍ବାଲିପୁର୍ବଃ କୁମାରଃ
ଶ୍ରୀଗନ୍ଧୀରାତ୍ମିରାମଃ ପ୍ରବନ୍ଦପରିବୃତ୍ତାଃ ଶ୍ରୀଚିମାରୁତ୍ତବସ୍ତଃ ।
ଉଲଙ୍ଘ୍ୟୋଲଙ୍ଘ୍ୟ ଲଙ୍ଘାଙ୍ଗଲନିଧି ପରିଦ୍ଵୀଭୂତତ୍ତ୍ଵର ପଞ୍ଚାବ୍ୟ
ସର୍ବେଶ୍ଵରାମ୍ଭର୍ବାଂ ପିଦଧୂରଥରଥେରାଜ୍ଞସାମଙ୍ଗୋଭ୍ୟତ୍ୱଃ ॥ ୫୬
ବାନରେ ଅଧିପତି ସ୍ଵର୍ଗୀବ ରାଜମ । ରାଜଲଙ୍ଘୀ ମେଇ କପିକରିଛେ
ଥାରନ ॥ କୁମାର ଅନ୍ତଦ ମେଇ ବାଲିର ତନୟ । ଆର ସତ ଅନ୍ୟ ଅନ୍ୟ
କପି ମେନାଚର ॥ ସମୁଦ୍ରେ ବୈଟିଭା ଛିଲ ହେନ ଲଙ୍ଘାପୁରୀ । ଲଙ୍ଘନ
କରିଯାଭାହା ମେଇ ମୁବ୍ରହ୍ମର ॥ ପରାଭବ କରି ମୁବ ରାଜମେର ଗଳ ।
ସକଳ ବାନରେ ଲାକୈଲ ଆଚ୍ଛାଦନ ॥ ୫୧୬ ॥

ଆକାର କଟାହପଲାନ୍ ପଲାଶେରିପାତ୍ରମାନାନ୍ ଶ୍ରଦ୍ଧି
ଗହ୍ୟଶୋଭ୍ୟାଂ । ତୈରେବମୌଧାନିବ ଉତ୍ୟୁକ୍ତେଃପ୍ରବନ୍ଦମଃ
କମ୍ପକରାଃ କ୍ଷିପସ୍ତଃ ॥ ୫୧୭ ॥

ଆଚୀର ହଇତେ ଯତ ରାଜମେର ଗଳ । କଟକେର ମଲେ କରେ ପାଥାଳ
ପଞ୍ଚନ ॥ କରେ ଧରି ମେଇ ଶିଳା କରିଯାଗ୍ରଂଥ । ରାଜାର ଉବ୍ଦ ଡାକେ
ବାନରେ ଗଳ ॥ ୫୧୭ ॥

ରାବନଃ ଶ୍ରୀରାମଶ୍ୟ କଟକଃ ଦୃଷ୍ଟୁଭ୍ରମା ମମନ ବିନଃ ମହୋଦର୍ବ
ପୃଚ୍ଛତିଦ୍ଵା । ଡତୋ ମହୋଦରଃ ।

ନ୍ୟକ୍ଷି ଭୂବଲର୍ବ ଚଲର୍ କିତିଧର୍ବ କୁଭ୍ୟୁଷସଙ୍କର୍ଣ୍ବର୍ବ,
ତମ୍ୟଦୈରିବଧୁ ବିଲୋଚନଭୈଃ ଆୟେର ବର୍ଷୋଦାମଃ ।
ଆହକ୍ଷେକପିବାହିନୀକପିଭଟବ୍ୟାଧୁଭୂଲୀପଟ, ଛାନ୍ଦି
ଭ୍ୟପଥ୍ୟ କଥର ବିଲିତଃଭୈଜେତର ସାଜାଦିନଃ ॥ ୫୧୮ ॥

ଶୁନନ୍ତବେ ଶହାରାଜ କରି ମିବେଦନ । ମିଶ୍ର ହୈଯାଛିଲ ଏହି ପୃଥିବୀ
ନର୍ଥର ॥ ଆମ୍ବୋଲିମ ହୈଯାଛିଲ ସେ ଦିନ ଅଚଳ । କୋଣିତ
ହିଲ ସବେ ନର୍ଥ ନକଳ ॥ ଆସିଯୁକ୍ତ ହୈଯା ଯତ ବୈରି ବ୍ୟଗଳ ।
ଅଗମ ଡଲେଟେ କୈଳ ସଥିର ସର୍ବଳ ॥ କପିର ଗମନେ ସବେ ହିଲ ଧୂଲୀ
ଯତ । ଆଶାତେ ସୁର୍ଯ୍ୟରପଥ ଆଜ୍ଞାନନ୍ଦ ତତ୍ତ୍ଵ । ଭାବା କି ଆମରା
ତୁମି ଲକ୍ଷେଷ ଶ୍ରୀନ । ଶତକବେ ସାତା କୈଳ ରାମ ମେହି ଦିନ । ୫୧୮
ରାବନଃ । କୁମାରୀ ରାହିତ ଲକ୍ଷ୍ମୀନେ ରାମ ଆଣେ । ମହୋତ୍ସରଃ ।

ଅନ୍ତର୍ଗ୍ରାହିକରିବୁ ରହୁପତିରବତ୍ତାଇନ୍ଦ୍ରିବେଦିତୋହ୍ସୋ,

ବିଷ୍ଟତେ ମାତୁଲକ୍ଷ୍ମୁଚି ପୁନରମୁଖେ ମନ୍ତ୍ରନିଶ୍ଚିତ୍ତକର୍ମ ।

ବାନେଶ୍ଵରାକ୍ଷ୍ମ ଦୁଷ୍ଟିକୁବତ୍ତର ପିଞ୍ଜନେ ଲକ୍ଷ୍ମୀନେ ସମ୍ମିତୋଯଃ,

ରୁଗ୍ରୀବଗ୍ରୀବ ବାତଃ କୃତଚରଣକରୁଣ ସାଜନେବାସପୁରୁଷ । ୫୧୯

ଅନ୍ତରେ ସମ୍ମଦ୍ରବକ କୈଳ ରହପତି । ରାଜମେତ କୁଳରଙ୍ଗ । କରୁଥ
ମଞ୍ଚୁ ଦି ॥ ଯାର ମନ୍ତ୍ରଧାରେ କୁବକରେ ବନ୍ଦିଗଳ । ତବ ମାତୁଲେର ଘୃତେ
ବମେଦେ ମେ ଅନ ॥ ବିଭୀଷଣେ ତବ କର୍ମ କରିବା ଅର୍ପଣ । କଟାକ୍ଷେ
କରେବ ବାନ ଆପନି ରଶ୍ମନ ॥ ତବ ଭତ୍ତେ ସମ୍ମିତ ରୁଗ୍ରିତା ନନ୍ଦନ ।
ହାନିଯା କାହନ ଭାବେ ଭର କି ଲକ୍ଷଣ ॥ ରୁଗ୍ରୀବେର କ୍ଷକ୍ଷେ ବାହ
କରିଯା ଅର୍ପଣ । ଅତିର ହୃଦୟ କୋଳେ ରାଧିଲା ଚରଣ । ୫୧୯ ॥

ରାବନଃ । ମାତ୍ରାସମ୍ମାନାଃ କିମିତି ବଜାନେ ପଶ୍ୟାନ୍ତ୍ୟ
ଦେବାହବୀର୍ଯ୍ୟମିତି ସଂଗ୍ରାମବତରନ୍ତମାଟିରତି ।

ବିଭୀଷଣଃ ଅଭାବମଟର ଆହ ।

ନେତ୍ରୁରମ୍ଭମତଃ ପରୋଦିଶହରୀ ପୁଣ୍ୟରିବ ଆହୁତା, ଲକ୍ଷ
ଶାବରମ୍ଭପୈଃ ଶିଥିଲିଥା ଉତ୍ତୀପିଶହୋଜାଲେଃ । ବୈଶେ-
ହୀ ବିରହ୍ୟାଧେକ ବିଧୁଃ କୁଣ୍ଡାତ୍ମି ଲକ୍ଷେଷରଃ, ମୋହର୍
ନେତ୍ରାତି ରାଜପୁର କଟକାଟୋପା ନର୍ମଜୁନ୍ତତେ । ୫୨୦ ॥

ହଟାଏ ମିଲିଯା ସତ କପି ଦେନାଚର । ଆଛାଦନ କୈଳ ଗିରୀ ଲକ୍ଷା
ପୁଣୀମର ॥ ସମ୍ଭାବନାକୁ ଦେଇ ଦେନାଗର । ଶିଥି ର ଶିଥିର ସମ୍ଭାବନ
ପଞ୍ଜଳ ବରଣ ॥ ମୌତାର ବିରହେ ବ୍ୟଥା ପାଇଯା ରାବଣ । କ୍ଲିନ୍ଟିହେଲ୍
ଆହେ ମେଟେ ଦୁଷ୍ଟ ମଣାନନ ॥ ମଂଥାତି ରାଜାର ପୁଞ୍ଜ ଅଭୁଦଶାମର ।
ଭାବାର କଟକ ହୈଲ ସମରେ ଉଦୟ ॥ ୫୨୦ ॥

ତତ୍ତ୍ଵ । ଆକଟ୍ଟଙ୍ଗ ପିହିତବପୁରିଶାଳବକ୍ଷା ॥ ଆବରିବାତି
କରଜାଗରକମ୍ବର୍କ୍ ॥ ଉଦ୍‌ଭାବେ ନଭଲି ବୈଥେକ ସୈଂହିକେ,
ତୈତିରେକୋ ରଜନିଚରୋ ବ୍ୟାତକିଲୋକେ ॥ ୫୨୧ ॥

କଟାବଦି ବାନ୍ଧ ବଶୁ କରିଯା ଧୀରଣ । ବିଜ୍ଞାବିତ ବନ୍ଦାଟଳ ଦୁର୍ଜ୍ଞର
ରାବଣ ॥ ଆଚୀର ମୂର୍ଖ ସେବ ମୁକ୍ତ ମକଳ । ଆଶ୍ରତ ଆଚରେ ମର
ଅନ୍ତାନ୍ତ ଶ୍ରବଣ ॥ ରାହୁ ସେବ ହୈଲ ଆମିଶଗରେ ଉଦୟ । ଏଇଲ୍ଲପେ
ବିତକଣା ଲୋକେ କରେ ଭାବ ॥ ୫୨୧ ॥

ଅହୋପର ଶାହ ।

ଅଶ୍ରେମରୀ ରଘୁପତେଃ ପରିମଳପାକ, କିଳ୍ପାକପାଟଳମୁଖୀ
କପିବୀରମେନା । ନିଃଶେଷମାପିବାତିରାକଳ ବୀରଚକ୍ରଂ,
ଶ୍ରାନ୍ତଃଶ୍ରାନ୍ତୈବକ୍ଷପନମ୍ଭ ଭରିଶାଳଂ ॥ ୫୨୨ ॥

ଶ୍ରୀରାମେର ଭଗ୍ନର କପି ଦେନାଗର । ପାଟଳ କରଣ ମୁଖ ଯୁକ୍ତ
ବିଚକ୍ଷଣ ॥ ନିଃଶେଷ କରିଯା ରକ୍ଷ କରିଲ ଶିଥିମ । ଅଭାବେ ତି-
ରିର ସୂର୍ଯ୍ୟ ବିନାଶେ ସେବନ ॥ ୫୨୨ ॥

ଶୁଦ୍ଧିହତ୍ୟେ ରାଜମେବୁ ରାବଣ ॥ ତୋତୋ ମନ୍ତ୍ରିଣଃ ଅବୋଧ୍ୟ
ଭାବରମନଗ୍ର ଅମ୍ବା କୁନ୍ତକରଣ ॥ ସଞ୍ଚିଦଃ । ସହାଜାପରତି
ଦେବ, ଇତି ତଥା କୁର୍ବଣ୍ଠଃ ରାବଣ ॥ ସଗତ ॥

ମାକାରୋହ୍ୟମେବମେବଦରଯତ୍ତାପଯ ମୌତାପମଃ, ମୋପଃ
ଦୈବନିହନ୍ତି ରାଜମକୁଳଃ ଜୀବତ୍ୟହେ ରାବଣ । ଧିକ୍ଷିକ-

ଶ୍ରୀଜିତ୍ୟ ଅବୋଧିତବତୀ କିଂ କୁଞ୍ଚକର୍ଣ୍ଣେବୀ, ସର୍ଗପ୍ରାମଟି
କାବିଲୁଷ୍ଠନ କୃତୋଚ୍ଛିନ୍ଦିମେତ୍ତିଭ୍ରତୀଃ ॥ ୫୨୩ ॥

ଅନ୍ୟାବ୍ୟଦି ଏହି ଧିକ୍ ଦିନ ଆପନାର । ହଇଲ ସମୃଦ୍ଧ ଶତ୍ରୁ ଅଗଟେ
ଆମାର ॥ ଅନ୍ୟ କେହ ଐରି ହେଲେ ଧେଦ ନାହିଁ ହୁଲ । ଭପ୍ରସ୍ତ୍ରୀ ହଇଲ
ଐରି ଦୁଃଖ ହୁଯ ତାର ॥ ଅନ୍ୟାଜ୍ଞ ଥାକିଯୁ ଯଦି ମାଧିତ ମୋରେ ବାସ ।
ତାହା ନର ମନ୍ଦିରରେ କରିଲ ଶ୍ରମାଦ ॥ ସମୂଳେ ରାଜଲକୁଳେ କରିଲ
ନିଧନ । କି ଆଶ୍ରୟ ସେଇଁ ଆଛି ଆମି ମଶାନନ ॥ ଧିକ୍ ଧିକ୍
ଇଶ୍ୱରିତ କି କହିବ ତୋରେ । ଆମିରା ବା କୁଞ୍ଚକର୍ଣ୍ଣ କି କରିଲେ
ପାରେ ॥ ସର୍ଗପ୍ରାମୀ ବିଲୁଷ୍ଠନ କରେ ଅମ କର । ତାହାତେ କି ହିତେ
ପାରେ କହେ ଲକ୍ଷେତ୍ର ॥ ୫୨୩ ॥

ଅନ୍ୟ । ସଂତୁଷ୍ଟତୈଲାନି କୁଞ୍ଚକର୍ଣ୍ଣ କରିଲୋଃ ।

ନିଦ୍ରାଦରିତ୍ତିଭ୍ରତୀ ଚକ୍ରକୁତ୍ସମାତ୍ୟ ପୁରୋହିତାଃ ॥ ୫୨୪ ॥
ନିଦ୍ରାଦର କୁଞ୍ଚକର୍ଣ୍ଣ ଛିଲ ଶ୍ରୋପରେ । ଭଞ୍ଚିଲେ ଦିଯା ତାର କରେର
କୁହରେ ॥ ପୁରୋହିତ ଆର ସତ ମଞ୍ଜି ବଙ୍ଗଗନ । ମକଳେ ତାହାର
ନିଦ୍ରା କରିଲ ଭଙ୍ଗନ ॥ ୫୨୪ ॥

ବିଲିଦଃ କୁଞ୍ଚକର୍ଣ୍ଣ ରାଜମମୀପ ମୁପେତ୍ୟ । ଅଯତ୍ତି
ଅଯତ୍ତି ଅଥମ ପୌଳତ୍ୟପାଦାଃ ।

ଅନ୍ୟାପି କିତିପାଲୁନାମାଜ୍ଞା ମର୍ବତ୍ରଗା ସର୍ବ । ଅଥାପି
ଶାନ୍ତରୀପେନ ଚରତ୍ତେବ ମତିଃ ମତାଃ ॥ ୫୨୫ ॥

ଅନ୍ୟାପି ନୃପେର ଆଜ୍ଞା ସର୍ବ ହାଲେ ଜର । ଅଥାପି ମତେର ମତି
ଶାନ୍ତେ ଶାନ୍ତେ ହୁଏ ॥ ୫୨୫ ॥

ଇତି ଭାତ୍ୟବଚଃ ଅନ୍ୟ । ତତୋହ ଦଶାନନଃ ।

ଶାନ୍ତ ମିଶନ୍ତଶ୍ୟାବାଚଃ ମତାଃ ବ୍ୟମନ ଚର୍ମଭାଃ ॥ ୫୨୬ ॥

ଅନୁଭେର ମେହ ବାକ୍ୟ କରିଯା ଅବଳ । ତାହାର ଉତ୍ତର ଦିଲ ରାଜୀ ।

বশোরষ ॥ শাস্ত্র অমুয়াগী কর্ম দুঃখের সময় । পশ্চিমের উপ
যুক্ত কভূ নাহি হৰ ॥ ৫২৬ ॥

উৎকিঞ্চ স্ফটিকাচলেক্ষণেনীবিমস্তুজদৈ, রেভিঃ
পৌমত্তৈরঃ সুরামুরজয় আপ্তপ্রতিটৈশ্চভু'ভৈঃ । সংগ্রামে
বম কুস্তকর্ণ বিজয়ঃ কিন্তু কৃত্তাড়ম্বু, অত্যাশালিথিলে
যাহং ব্রজপুঁৰঃ স্বপ্ন যনিদ্রালয় ॥ ৫২৭ ॥

শুন শুন কুস্তকর্ণ ভূত্তা মহোদর । সুরামুর জয়ে খ্যাত আছে
মম কর ॥ ঘোর করে তুল ছিল কৈলাশ অচল । তাহাতে
ঘৰ্ষণ টৈল মলয়া সকল ॥ অতি শূল মঘ মেই সব বাহুচর-
তাধিতে হইব আমি সময়ে বিজয় ॥ কিন্ত এষ আকৃমুর অন্তু ক
এবার । ইহাতে হয়েছে অল্প প্রত্যাশা আমার ॥ শুন ভাই
কুস্তকর্ণ কহিনু গোমায় । নিদ্রাহেতু নিদ্রালয়ে ষাহ পুনরায় ।

কুস্তকর্ণঃ । সীক্তাপ্রিয়ঃ দলিতেশ্বরকার্য্যকর্ত্ত, বালি
কুঁধঃ রচিতায়ু ধিবঙ্গনঘা রঞ্জোহনঘৰবিজিগীষ্যবিভী
বণধঃ, রামৎ নিহত্যাচরণে তবদলিতাহে ॥ ৫২৮ ॥

আমকীর পতি মেই আৱয়নন্দন । মহেশের ধনুক করেছে
যোজন ॥ বিমাণিঙ্গা বালিরাজে বাঁধিল মাগর । নিধন করেছে
আমি রাক্ষস বিন্দু ॥ যাহাতে বিজয়ী দৃশ্য ভাই বিভীষণ । তা-
হাকে ধরিয়া তব বন্দিব চৰণ ॥ ৫২৯ ॥

কিঞ্চ । মেনদ্বং রাক্ষসেন্দ্র পতিহ্য তৃণবাদিষঃশে, ক
শ্লয়, হস্তাবিহেবিহস্তং কলমুপি পরিকালয়াম্বুদ্য
রক্তেঃ । কেো রামলক্ষ্মণঃকঃকইহহরিপতিঃ কোহসং
কোহনুমান, কঃ কালঃ কো বিধাতা চলতি ময়িরণে
রোবেণ কুস্তকর্ণ ॥ ৫২৯ ॥

ରାଜସେନ୍ଦ୍ର ତୁମି ଦେବଲଙ୍କେଶ୍ଵର । ତୃତୀୟ ଐରି ମବ କରନ୍ତେ
ବଞ୍ଚନ ॥ ବିନାଶିଯାଶୋକଗଣ୍ୟ ପାପ ଐରିଗଣ । କରିବ ଜମାରେ
ଅଧ୍ୟ ରକ୍ତେ ଶ୍ରଦ୍ଧାଳନ ॥ କେ ରାମ ଲଙ୍ଘନ କେବା କପିର ରାଜନ ।
କେବା ହନ୍ତୁ କୋଥା ରବେ ବୀଲିର ଅନ୍ଧର ॥ ତୃତୀୟ ରୂପରୁ କୁନ୍ତକର୍ଣ୍ଣ ମାର
ଦିବି ରଖେ । କି କାଳ ବିଦ୍ୟାତା କେବା ରବେ କୋନ ହୀବେ ॥ ୫୨୯ ॥

ରାବନଃ । ମହାବଲ ପରାକ୍ରମୈ ରାଜସତ୍ତୈଃ ପରିବୁଦ୍ଧୋ
ଡବତ୍ତ ବ୍ୟସଃ କୁନ୍ତକର୍ଣ୍ଣପା କରୋଡ଼ି ରଣ ଶିରସି ॥
ମାତ୍ରଃ ବାଲୀ ହୁବାହ ନ୍ତଥର ତ୍ରିଲିଙ୍ଗସୌ ଦୂରନ୍ତାଡକାତ ।
ମାତ୍ରଃ ମେତ୍ରଃ ମୁହୂର୍ତ୍ତୋ ନଚ ଧନୁରପି ବ୍ୟତ୍ତାହୁକମ୍ବନ୍ଧ୍ୟାତ୍ ।
ଯେତେ ରାମ ଅନ୍ତାପାବଳ କବଳ ହହାକାଳମୂର୍ତ୍ତିଃ, କୀଳାତ୍ ।
ବିରାଣା ମରଣଲାଃ ଜମରତ୍ତୁ ବିପ୍ରତ୍ରଃ ସଂହିତଃ କୁନ୍ତକର୍ଣ୍ଣ । ୫୩୦ ।
ତ୍ରିମୂଳରାଜସ ମହିମହି ଆମି ଧର । ବାଲୀ ବିଡାଲାକ ନଇ ଶୁନ
ଇମବର ॥ ନାଗରେତେ ମେତ୍ର ମହି ତାଢକା ଦୂଷଣ । ହରଧନୁ ନହି
ଆମି କରିବେ ତଞ୍ଜନ ॥ ଶୁନ ଶୁହେ ରସପତି ଜୀତ ନହ ତୁମି
ଅନଳ କବଳ କରି ମହାକାଳ ଆମି ॥ ବରିଗର୍ଭେ କୁନ୍ତକର୍ଣ୍ଣ ଶେଳସମ
ହର । ମେଇ ଆମି ରଣତ୍ତମେ ହଇନ ଉଦୟ ॥ ୫୩୦ ॥

ବିସ୍ତିତ ବହୁ ମେମାଚାରିବୀରଃ କପିଶ୍ଚ, ପରିଷରଭୁଜା
ଭାଃ ପାଢ ଯାପିଭା ଧୃତ୍ତା । ନିରଗମରତି ତୃତୀୟ ଚର୍ବିର୍ଯ୍ୟ
ଶୂରପିକଃ କପିକୁଳଯଥଳକା ମନ୍ତ୍ର କୁନ୍ତକର୍ଣ୍ଣ ॥ ୫୩୧ ॥
ରଖେ ଆମି ବିନାଶିଲ ବହୁ ମେମାଗଲ । ହସ୍ତିବେରେ କୈଲ ପାରେ
କରେତେ ପେରନ ॥ ବାହୁଦୟ ଦିଯା ତାରେ କରିଯା ଗ୍ରହଣ । ଲଙ୍ଘାପୁରେ
କୁନ୍ତକର୍ଣ୍ଣ କରିଲ ମମନ ॥ ୫୩୧ ॥

ଶ୍ରଦ୍ଧାରାବନଃ । ସମର୍ପିତଃ ଶ୍ରଦ୍ଧାବଲେନ ବାଲିମା, ବିଦ୍ୟାଯଃ ।
ମୁଗ୍ଧବନ୍ଧୁ ମର୍ମାନନ୍ଦ । ତୃତୀୟ ଶଳ୍ୟ ମମେ ମାମିନା,

নিবেশ্য কুকুরে কপীশ্বর ॥ ৫৩২ ॥

পুর্বে মেই বালিরাজ। আপনার বলে। বক করেছিল ষ্টেকে
তার বাহু মূলে ॥ মম দেহে শ্বেল বিক হয়েছিল তার। অস্য
বধি ভাঙ্গ ঘোর আছিল হাহর ॥ কুস্তর্ণ কক্ষে করি অনুজ
ভাহার। অস্য ঘোর মেই শ্বেল করিল উজ্জ্বার ॥ ৫৩২ ॥

গমন মৃগেত্য। সংগ্রীবৎ বাহুমূলে প্রবগবলপত্তিঃ কষ্ট
দেশে ভুজেম, ফিষ্টুনিক্ষিপ্যগাঢ়ং রজনিচৎপুরৈং
অস্থানে। অগামং সামন্তং কুস্তর্ণস্তুনুকপোজ্ঞট
স্তুতুণ্ঠ সকর্ণং, আগ্রিজঙ্গু। অগাম ধাশবিরমূরসঃ
কৃপরোহতষ্ট ॥ ৫৩৩ ॥

করহয় দিয়া মেই রঞ্জ বীরবর। সংগ্রীবেরে বাহুমূলে কৈল
তহস্তর ॥ একহস্তে কষ্টদেশ করিয়া ধারণ। আমলে পুরীর
মধ্যে করিল গমন ॥ ভাহার পশ্চাত মেই কপী ছুরাচার। রাঙ্গ-
মের কর্ণ নাম। করিয়া বিদ্বার ॥ হস্তয়ে কৃপরায়াত করিয়া দুজ্জ্ব
ন আপন শিবিরে কপি করিল গমন ॥ ৫৩৩ ॥

বিশ্বস্তোৎসুজ্যবাস্পং নয়মকম্বলয়ো রাঙ্গালৈবারিষ্ঠা,
কুহালকোপগুচ্ছং সকর্ণ মপুনভাবিষ্ঠীভা। ত্রিশূলং ।
ক্ষোধাঙ্গঃ কালমূর্তিঃ শ্রলযহতবহাঙ্গারমেত্তাবকীর্ণা,
শিমসুনোৎবত্তীর্ণঃ পূর্মরপিলমর্মাঙ্গবেকুস্তর্ণঃ ॥ ৫৩৪ ॥
দীর্ঘস্থাস পরিত্যাগ করিয়া দুজ্জ্বল । ময়নে মলিল দিয়া কৈল
শ্রক্ষালন ॥ অন্ধের মত লঙ্কাপুরী করি আলিঙ্গন । ক্ষোধাঙ্গ
হইয়া কৈল ত্রিশূল গ্রহণ ॥ শ্রলয অনলে হস্ত অঙ্গার ষেমল ।
মেই রূপ ছই চক্র করিল ধারণ ॥ কালের সমান মূর্তি ছিমবালী
ভার। পুনঃ রথে কুস্তর্ণ দ্বাইল উষ্রার ॥ ৫৩৪ ॥

ସ୍ଵର୍ଗକୁଟୀର ଅବିଷ୍ଟା ପିରିବରକୁହେନ ତୁଳିଚିତ୍ତାଃ କପୌଞ୍ଜୀଃ
କେଚିଏ ପାଦାସ୍ତଦ୍ଵାଃ ଅଚଲିତ ପବନାଲୋଲିତାଃ ଥେଚ-
ଲାଙ୍ଘି । କେଚିଦୋର୍ଧ୍ଵଚଣ୍ଡ ଭୁମନ ନିପତିତାଃ ଶୋବିତା
ନୂଦିଗାରଣ୍ଟି, ଆଶାନ୍ । କେଚିଏ ଅବୀରାଃ ବଧମପି ଅହତି
ଶ୍ଵରୀତ କୁଂକାରଭିନ୍ନାଃ ॥ ୫୩୫ ॥

ତାହାକେ ଦେଖୁଁ ସତ ବାନରେଗନ । ଭରେ ମିରିଗୃହ ମଧ୍ୟ କୈଲ
ପଲାହନ ॥ ଅମ୍ବ ଆର ଛିଲ ମତ କପି ମେନାଚନ । ବାୟୁବେଗ ତାରା
ମର ଆକାଶେ ତେଜୁବାର ॥ କରେ ଧରି ହୁଯାଇଲ ଆର କପିଗର୍ବ । ଧରାଯ
ପଢ଼ୁଁ କରେ ରତ୍ନ ଉତ୍ସମନ ॥ କେହ କେହ ଆଶ ତ୍ୟାଗ କରିଲ ତଥାଯ
ଫୁଂକାରେତେ ଭେଦ ଦୈଯା କଟ କପି କାଯ ॥ ୫୩୬ ॥

ଉଦ୍ଦିପ୍ଯ ଶୂଳମର୍ଜ୍ୟଃ ତ୍ରିପୁରାସ୍ତକଶ୍ତ, ସଂହାର କେତୁମିବ
କୋଟିତତ୍ତ୍ଵଃ ଅଭିନ୍ଦନ । ଘୋରଏ ଜ୍ଵଳନ୍ତଃ ମୁରମିକିତିଷ୍ଠ
ରକ୍ଷ, ତ୍ରାଣପତେ ତ୍ରଦିଷ୍ଟନାରଧ୍ୟା ନିରକ୍ଷ ॥ ୫୩୭ ॥

ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟେ କବିଯା ହନେର ଅଜୟ ତିଶ୍ୱଳ । ପ୍ରଳାପ କାଳେର ମୁହଁ ବେଳ
ମେଇ ଶ୍ୱଳ ॥ କୋଟି ମୌଦ୍ୟମିନୀ ଅଭି ହରେଛ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ । ଭୟାବକ
ଶ୍ୱଳ ମେମ ଜ୍ଵଳନ୍ତ ଅନଳ ॥ ଦୁଗ୍ରୀବେର ହନ୍ଦିପାରେ ରାକ୍ଷସ ଦୁର୍ଜର୍ରତ ।
ନିକ୍ଷେପ କରିଲ ତାହା କୁଲିଶେର ପ୍ରାୟ । ନିରୌକ୍ଷଣ କରି ଅଭୁ
ତ୍ରୀଯନନ୍ଦନ । ଏକ ବାଣେ ମେଇ ଶ୍ୱଳ କୈଲ ନିବାରଣ ॥ ୫୩୮ ॥

ତାତ୍ତ୍ଵ ବିଲୋକ୍ୟ ବିଷମହ ମଧ୍ୟାଙ୍ଗଦ୍ଵାଃ ଗାରମଞ୍ଚଦେନ ଭୂବି
ପାତରତିଷ୍ଠ ଶତ୍ରୁ । ମୁକ୍ତୋହପି ନିଦ୍ସତି ଯାବଦମୋ
କପୌଞ୍ଜ, ତ୍ରାବଦ ବସନ୍ତ ମରମିହ ପମାଙ୍ଗଦ୍ଵାଃ ॥ ୫୩୯ ॥

ବିଷମ ଶକ୍ତିପନ୍ଥ ବାନରେ ପତି । ତାହାକେ ଦେଖିଯା ମେଇ ବାଲିର
ମନ୍ତ୍ରି ॥ ଗୁରୁର୍କାଞ୍ଜ ଅହାରିଯା କପି ବୀରବର । କୁନ୍ତକଣେ ଫେଳା-
ଇଲ ଧ୍ୟାର ଉପର ॥ ପଞ୍ଚାଥ ଉଠିଗା ମେଇ କୁନ୍ତକର୍ମବୀର । ରାଗାକ୍ଷ

ହଇଁଯା ରଙ୍ଗ ହିଁଲ ବାହିର ॥ ସାବନ୍ ନିଶ୍ଚାମ ଛାଡ଼େ ବାଲିର ଅଳମ ।
ତୁବନ୍ କରିଲ ତାରେ ନିଗୃତ ବକନ ॥ ୫୩୭ ॥

ଦୃଷ୍ଟାନୀଲଃଲୁଭୁରମପି ଗ୍ରଣ୍ମାକ୍ରମ୍ୟରଙ୍ଗଃକ୍ଷେମୋଲେ
ଶ୍ରୀବନ୍ ହୃଦୟେ ମଧ୍ୟବଜ୍ରୁଦ୍ଧରେସ୍ । ଶ୍ରୀବ୍ରାହ୍ମୋଦୈଦିତ୍ୱି
କପିତଃ ସ୍ଵେଚ୍ଛପେଣ ବୀରଃ, କ୍ରବ୍ୟାହୋହଭୂତଦନ୍ତୁବକଳଃ
ଶ୍ରୋଥତୋ ବାନରେଣ୍ଠୋ ॥ ୫୩୮ ॥

ବିଷମ ବିପଦେ ପଢ଼ି ସୃତ୍ରୀବ ଅଞ୍ଚଳ । ଗୌଲକପି ଦୃଷ୍ଟି କୈଲ ଛୁରେ
ଆପନ ॥ ରାଜମେର କ୍ଷକ୍ଷେ ମୃଦେ ଶ୍ରୀବ କୁହରେ । ହରର ଉପରେ
ଆର ମଞ୍ଚକ ଉପରେ ॥ କ୍ରୋଦୀକ୍ଷତିହିଁଯା ମେଇ କପି ବିଚକଳ । ଶ୍ରୀକୁ
ଶରେ କୁଞ୍ଚକର୍ଣ୍ଣ କରିଲ ଦାହନ ॥ ମେଟ ବାଣେ ଜୀର୍ଣ୍ଣ ହୈବା ରାଜନ
ଦୁର୍ଜନ । ଅଞ୍ଚଳ ସୃତ୍ରୀବ ଶୀରେ କରିଲ ମୋଚନ ॥ ୫୩୯ ॥

ଲକ୍ଷେଷ୍ଟରତ୍ତମବଳାକ୍ୟ ରଖେ ଜ୍ଞାନତ୍ୱ କାଦୟିନୀ ସହଚରୋ
ହୃଦବାରିଧାରାଃ । ତୃତୀୟ ମୁମୋଚ ତତ୍ପର୍ଯ୍ୟଥଲଙ୍ଘନକୋ,
ତୋଜୁଃ କୃତ୍ତାନ୍ତଟିବ ନୀଲ ଅଲୋଚନଦ୍ୟୋ ॥ ୫୪୦ ॥

ରମ ଭୂମେ କୁଞ୍ଚକର୍ଣ୍ଣ ହୈଯେ ଛାହନ । ତାହାକେ ଦେଖିଯା ମେଇ ଲକ୍ଷେଷ
ରାବନ ॥ କାଦୟିନୀ ସହଚର ହୈବା ଜଶାନନ । ତାହାର ଉପରେ କରେ
ସୁଣ ବରିଷଣ । ଚେତନ ପାଇଁଯା ତାହେ ରାଜନ ଦୁର୍ଜନ । ମଳ ନୀଲେ
ଥେତେ ସାଯ ଶମନେର ଆୟ ॥ ୫୪୧ ॥

ଆଲୋକିତୋ ରମ୍ୟଦରେଣ ସ ଲଞ୍ଛନେନ, କାଳାନ୍ତକାହିବ
ରିପୋଃ ପରିଶକିତେନ । ସାବନ୍ ଅଗାମ ହନ୍ୟାନ୍ତମରେବ
ଶ୍ରୀର୍ଯ୍ୟ, ମାହେଶଶ୍ରୀ ନରସିଂହ ଇବାରଣାଶଃ ॥ ୫୪୧ ॥

କାଳାନ୍ତକ ରିପୁ ମେଇ ରାଜନ ଦୁର୍ଜନ । ତାହାତେ ପାଇଁଯା ଶକ୍ତି
ଶ୍ରୀରାମ ଲଙ୍ଘନ । ତନ୍ମାନେ କରିଲେନ କଟାକ ପତନ । ତମଣେ
କରିଲ ଦୀର୍ଘ ମମରେ ଗମନ । ନୃପିଂହେର ଚକ୍ରନମ ଅନୁଗାକ୍ଷୋଦନ ।

ରାଜ୍ଞିମ ତନୁସୀର ହେଲ ଉଦୟ ॥ ୫୪୦ ॥

କୃଷ୍ଣକର୍ଣ୍ଣ ହନୁମତ୍ତ୍ୱ ନିରୁଧ୍ୟ ଛାନାବଳୀ । ରାଜଶାଖ ଦର୍ଶୀ

ଭୁବରେ ଉପାଯନ ମିବାହସାଥ ॥ ୫୪୧ ॥

ହନୁମାବେ ପରାତ୍ମବ କରି ରକ୍ଷଣାବେ : ଶେଷ ସମ ଦିଲ ଭାବେ ଭୁବାର
ଗୋଚର ॥ ୫୪୨ ॥

କୃଷ୍ଣକର୍ଣ୍ଣନାନୌତିଃ ହନୁମତ୍ତ୍ୱ ଗୃହୀତ୍ସାହେଶାକବନେ ରାବ୍ୟ ॥

ମୌତେ ପଶ୍ୟ ପଶ୍ୟ ।

ମ ମଃ ଜ୍ଞାବିରହେନଜାରିତାବପୃଷ୍ଠକ୍ଷିତ୍ସ୍ତ୍ୱ । ଲଜ୍ଜାନଃ,

ମୃଗ୍ନାଦେହିଗୁରୁସୂନ୍ ଦୈନ୍ୟ ଭୟକ୍ଷେତ୍ର ବିକ୍ରଶ୍ୟାଳେ ଗତଃ ।

ମନ୍ୟ କମ୍ବ ବିଭୀଷଣ ସ ଚରିପୋତ କାରଣ୍ୟ ଦୈନ୍ୟାଗିତି,

ଲକ୍ଷାବାର କବାଟ ଫେଟନପଟୁ ବକୋହୟ ମେକଃକପି ॥ ୫୪୩ ॥

ରମନୀ ବିରକ୍ତେ ଗ୍ରାମ ହାରାଯାଛେ କାରେ । ଲଜ୍ଜାନ ହାରଲେ ତନୁ ଭାବାର
ଚିକାର ॥ ଇଶ୍ଵରିଭେତ୍ର ଦୈନ୍ୟ ଭୟେ ମେହି କପିପତି । ବିକ୍ରାଚଳ
ବିବିପକେ ଦ୍ୟାକେ ମଞ୍ଚୁତି ॥ ସମ ଭୁବା ବିଭୀଷଣ ମନ୍ୟ କାରୋ
ଅଯ । ଏହି କିନ୍ତୁ ଭାବେ ହୁଏ କରନ୍ତା ଉଦୟ ॥ ଲକ୍ଷାବାର କବାଟ ଭୟ
କରେଛେ ସେ ଜ୍ଞାନ । ମେହି କପି ଅର୍ଯ୍ୟ ହେଥେ ଦୈନ୍ୟାକୁ ବକ୍ତନ ॥ ୫୪୪

ରାବ୍ୟନ୍ ମୌତେଭ୍ରତି ଅତୁ ଜୀ ।

ବ୍ରହ୍ମନୁରାତ୍ମାର ବିଦଶ୍ୱରନ ଗ୍ରାମିରଚିରାଥ, ମରୋଦାଃ

ଶାତା ନ ସୁଧି ପୁରକ୍ଷେତ୍ର ଲଜ୍ଜାନ ମଧ୍ୟ । ବର୍ଯ୍ୟ ସାମ୍ରାଜ୍ୟକୈ

ବିପଦ ସଧୁନ୍ତବାମରଚମର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟେଦ୍ଵ, ଧର୍ମକରପର ବିଶେ

ପାଏ ପଟପୁରଃ ॥ ୫୪୫ ॥

ରଜାତକ ଜିନି ଉକ୍ତ ଭୋଦାର ବୋହିନୀ । ଭରାଯ ବୀପର ଡୁରି
ହେଉଥେ ଆପନୀ ॥ ଅଭୀଷର ମ୍ଲାନ ହେବେ ଅଥରେ ଗନ୍ଧ । ମର
ବାପୁ ମା ଥାକୀବେ ଶ୍ରୀରାମ ଲଙ୍ଘନ ॥ ଗଞ୍ଜ ଭୀ ବୀପର ହେବିକପି

শেনাগণে । এই কথা কহে রাজা আনকীর স্থানে ॥ শীরণের
বৃক্ষ শুনে বিহেহনস্মী । তাহার উত্তর রামা করিল আগবি
চতুষ্পদে সপ্তাঙ্গে করিয়া মোচন । তবে এই পদ্য পাঠ করকে
রাজন ॥ ৫৪৩ ॥

অথচরণবৃগৎ তত্ত্বস্মি স্থাপযিত্বা, খরনথরকয়া গ্রৈর্গাঢ়
মূল্পাট্যকর্ণে । ক্রকচকচিন্দনস্তৈরস্ত সংশয়মাসা,
মুদপতদভিবেগাদগ্রাকর্মা কপীক্ষণ ॥ ৫৪৪ ॥

রাক্ষসের বক্ষে হনু দিয়া দুচরণ । উগ্রনথে কৈল তার বর্ণ
উৎপাটন । তাহার নাসিকা দন্তে করিয়া দংশন । হনুমান
কৈল পরে স্বহানে গমন ॥ ৫৪৫ ॥

সপদিপরিনিবৃত্তঃ ক্রোধমঃ কুস্তর্ণ, স্তুমমত্তমন্ত্র
শেষস্ত্রং বাড়ানিৎ । নিশিতশরমিপাতৈর্ণীলয়াত্ত্ব
রামো, নিরভিনদভিসীমৎ তত্ত্বজ্ঞং ক্রমেণ ॥ ৫৪৫ ॥

ক্ষণেক বিবত হৈয়া কুস্তর্ণবীর । ক্রোধমনে হৈল তার জলস্ত
শনীর ॥ নানাবিধ অস্ত্রশস্ত্র করিয়া গ্রহণ । তুম্ল সংগ্রাম করে
রাক্ষস দুর্জন । লীলাম নিশিত শর লৈয়া দয়াময় । ক্রমেক্ষমে
কেবিলেন রাক্ষসের কার ॥ ৫৪৫ ॥

কুস্তর্ণমূক্তি পতিতি হনুমান ।

বীবং ধারযুক্তীর্থী রাজধরণীৎ সার্কং ফণিস্থামিম, দিগ্গভাঃ
কুরু তহিরানু কুলমিরৌন্দনস্তৈরুমাগ্রৈঃ ক্ষণৎ । ইম্যাদেত
মকাণ থেকেন গলতক্ষোব্ধ সতুজ্ঞতৎৎ কৃতং রামশরোৎ
ক্রয়ঃ পতিতিষ্ঠ তৎকোস্তকর্ণং শিরঃ ॥ ৫৪৬ ॥

তথিপতি সহধরাধর কৃত্যবর । দিগদন্তীগণে হনু কহে তথন্তৰ ॥

ଶୁମଷ୍ଟ୍ର ଓହେ ଦିଗ୍ ମାତ୍ରକ ମତଳ । ମଞ୍ଜମିଯା । ଶ୍ଵିରକର ମବ କୁଳା
ଚଳ ॥ କୁଞ୍ଜେର ମନ୍ତ୍ରକ ଛିନ୍ନ ରାମ ଶରେହର । ମମ୍ଭ ଶୋଣିତ ଧାରା
ଥଲିଛେ ତାହାୟ ॥ ଉନ୍ନତ ମନ୍ତ୍ରକ ଶାର ହଇବେ ପତନ । ମେହେତୁ
ଲକଳେ ମବ କରହେ ଧାରଣ ॥ ୫୪୬ ॥

କବନ୍ଧେ ଅପତତି । ଦେବାଃ ସର୍ବେ ବିମାନାନ୍ୟ ପନ୍ଥତରବେଃ
ଶ୍ରମନୋ ଯାତୁ ଦୂରଃ, ରେତେ ଶାଖାକୁଗୋତ୍ରାଃ ପରିହରଣରଥ
ଆକ୍ରମିତ ରାକ୍ଷସାଶ । ବେଶ୍ମାଙ୍ଗାଙ୍ଗମାଦିତ୍ତିନିଧିବରଣଃ
ସର୍ବବିମାପକାନ୍ତାଂ, ଲକ୍ଷାତକୈବ ହେତୁ ନିପତତି ନତମଃ
କୌଣ୍ଡକଣଃ କବନ୍ଧଃ ॥ ୫୪୭ ॥

ରଥପରିତ୍ୟାଗ କର ଅନ୍ତରେ ଗଥ । ଶୁର୍ଯ୍ୟୋର ବିମାନ ଦୂରେ କରକ
ଗମନ ॥ ଶୁରୁରେ ରାକ୍ଷସ ଆର ବାହରେ ଗଥ । ରତ୍ନଭୂମି ତ୍ୟଜେ ଦୂରେ
କର ପଲାଯନ ॥ କୁଞ୍ଜେର ମନ୍ତ୍ରକ ଯେବ ଅଞ୍ଜନାଦି ସମା । ଇହାତେ
ହଇବେ ମବ ନିୟମେର ସୀମା ॥ ଗମନ ହଇତେ ମେହେ ମନ୍ତ୍ରକ ଭୌଷଣ ।
ଲକ୍ଷାର ଆତଙ୍କ ହେତୁ ତାଇଲ ପତନ ॥ ୫୪୯ ॥

ଉତ୍କାତୋଃ ପିତ୍ରମେହାଃ ଶରବରଥ୍ୟ ଦୋର୍ତ୍ତିରାକୃଷ୍ୟାନ୍ତଃ
ଆନନ୍ଦାଶାରଭର୍ତ୍ତଃ ପୁରାପି ସମରାପେକ୍ଷା ମାରୁନୋହ ।
ସଂଗୀତେ ର୍ମାରମାତ୍ରେ ହର୍ଷ ମ୍ରଜରବୈଃ ଶୂନ୍ୟମାନୋ ବିମାନ୍
ବୀରଃ ଶ୍ରାମଧୀରଃ ଶିବଶିବହିକଥ୍ୟାତ୍ମକୁନ୍ତକର୍ଣ୍ଣଃ ॥ ୫୪୮
କୁଞ୍ଜକର୍ମ ତନୁ ହୈତେ ତ୍ୟାଜିଲ ଜୀବନ । ସମ୍ବନ୍ଧମଣେ କରେ ତାରେ
ଆକର୍ଷଣ ॥ ରାବନେର ଆନନ୍ଦରକ୍ଷା କରିତେ ଦୁଜ୍ଜୟ । ଶୁନ୍ଦୁମୁକ୍ତ ହେତୁ ବୀର
ରଥେ ନାହିଁ ବୀର ॥ ମାରନ ପ୍ରଭୃତି ସତ ଦେବଞ୍ଚବି ମବ । ମାନାବିଧ
ବାଦ୍ୟ ମୌତେ କରେ ତାରେ ତ୍ଵବ ॥ ଆଛିଲ ଏକମ ବୀର ସଂଶ୍ଲାପ
ବ୍ୟଜନ । ହାତହାୟ ତାର କଥା କହୀ ନାହିଁ ଯାତ୍ର ॥ ୫୪୯ ।

ଲକ୍ଷାନାଥତବାନ୍‌ଜା ଯୁଦ୍ଧିହତେ ରାମେନ ରତ୍ନାକରଂ,

ଶଲଜ୍ଜାପୁର୍ବଗେ ତ୍ଥାପରିବ୍ରତ ତେବାରିପୁର୍ବସିଂହଃ ॥

ରାମେଷ୍ଟିପି ମୁତ୍ତି ଗୋଚରେସତି ତଥା ତତ୍ତ୍ଵବ ରୋଷନ୍ତିତଃ ॥

ମୌତୀ ମନ୍ତ୍ରପି ମଂତ୍ରା କିମୁଭବେତତୈବତ୍ତମ୍ଭାଣିଂ ଶ୍ଵତ୍ୟ । ୧୯୪୯ ।

ଶୁନ ଓହେଲଙ୍କାରାଥ କରି ବିବେଦନ । କୋମାର ଅନ୍ତଜ ଯୁକ୍ତହୈହାଛେ
ମିଥନ ॥ କପି ମହ ସିଙ୍କ ଲଜ୍ଜୋ କମଳଲୋଚନ । ଲଙ୍କାର ପାବେତେ
ଆସି ବସେଛେ ଏଥର ॥ ରାମେରେ ଘରନ କରି ଅନକେରୀ ଖଣ୍ଡା ।
ମର୍ବଦୀ ରାମାଙ୍କ ହୈଯ ଧାକିତ ମେହେଥା ॥ ମଂତ୍ରପି ମନ୍ତ୍ରା କେନ
ହେଇବେ ଏଥନ । ଏଟ ବାକ : ଶୁନେ ମୌନ ହଟିଲ ରାବନ ॥ ୫୪୧ ॥

ରାବନଃ । ଆହତ ହତବିଧେ । ମରକୁଞ୍ଜାଦିତ୍ୟେ ଶତମଧ୍ୟମୁଖାତ୍ମେ

କ୍ରତୁଭୂତଃ, ପୁରସ୍ତାରେ ତତ୍ତ୍ଵାଃ ମନ୍ତର ମୁପମର୍ତ୍ତାନ୍ତୁରିନ୍ ।

ଅକୋପବ୍ୟାକମ୍ପାଧର ଉଟପୁଟୈର୍ବାନରଭଟ୍ଟେ, ମମାଜାତ୍ମା

ମେଯଂଲିବଶିନତିହରି ଦଶଗ୍ରୀବନଗରୀ ॥ ୭୫୦ ॥

ପରବ ମୁଧଃ ଶୁଣ୍ଯ ଇଞ୍ଜାଦି ଅମର । ଲଙ୍କାରାରେ ଡରେନିଷ୍ଟ୍ୟ
ଶୁମେ ନିରକ୍ଷଣ ॥ ହ୍ୟା ତାର ଛିଲ ମୋର ହେମ ଲଙ୍କାଖୁଣୀ । ଡାହାତେ
ଆନିଯା ଯତ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ହରି ॥ ୭୫୦ ॥

ରାବନଃ । ମନ୍ତର ରାଥଶଳ ପଞ୍ଚବଦ୍ଵାତ୍ରିଶତଃୟାମେଥବାଦଃ

ଦୁର୍କରମମରାଗରହୋତ୍ତିମ୍ । ମେମାଦୋପି ନମରାବଡ଼ରଣ୍ଟ

ବାଟ୍ୟକି । ବାନରଃ ପଲାଯା ଅମେଷନାଦଃ ॥

କ୍ରୁଦ୍ରାଃ ମଞ୍ଜାମମେତେ ନିଜତିନ ହ୍ୟୋତ୍ତିର ଶକ୍ରେତ୍କୁଷ୍ଟା,

ଶୁଗ୍ରେହେସୁ ଲଜ୍ଜାଏ ମଧ୍ୟ ପରମ ମୌସାଯକ । ବିଷ୍ପାତ୍ତମ୍ଭାଃ ।

ଶୌମିତ୍ରେ ତିଷ୍ଠପାତ୍ରେ ଜ୍ଵଳାଶ ସହିକୁରାଃ ନନ୍ଦଃ ମେମାଦଃ,

କିଞ୍ଚିଦ୍ଭ୍ରତଙ୍ଗଲୀଲା ନିରମିତଳଦ୍ଵିଂ ରାମମୁସାରାମି । ୮୫

ଶୁନ ଓହେ କୃତ ବଳ ବାବରେଗଥ । ଆସ୍ୟକ ହୈଯ । କେନ କର
ପଲାଯନ । ମମଶରେ ବିଦାରିନୁ ଏ ବନ୍ଦ ହର । କପିରେହ ପୋତେ

ଲଜ୍ଜା ପାଇବେ ନିଶ୍ଚୟ ॥ ଥାକ ଥାକ ତିଷ୍ଠେ ଥାକ ସୁମିତ୍ରାମନ ।
କୋଈର ମନୁଷ୍ୟ ତୁମି ନହେ କହାଚନ ॥ ତୁ ଡଙ୍ଗେ ସମ୍ମଦ୍ର ବନ୍ଦ କରେଛେ
ଧେଅନ । ମୋର ଲକ୍ଷ ମେହି ରାମେ କରି ଅନ୍ତେଷ୍ଟଣ ॥ ୫୫୧ ॥

ଆୟାରଥ୍ୟ ସମାଧିକଳ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରଶଳଷ୍ଠୋ, ଗଣ୍ଠୀର କାଳତଳର
ଧନିରଙ୍ଗଜ୍ଞଗଜ୍ଞ । ବାଦୈରପାତ ସଦଥୋଫଣିପାଶବନ୍ଧ,
ଡୋମେରମନ୍ଦର ମିରୀପରିଭୂତଶକ୍ତଃ ॥ ୫୫୨ ॥

ଆୟାରଥ୍ୟ ମେହନାମ କରି ଆରୋହଣ । ଗଗଣେ ଉଠିଲ ମିଯା ରାକ୍ଷସ
ଅନ୍ଦନ । ଆକାଶେ ଥାକିଯା ମେହି ଲକ୍ଷେଣ ତନୟ । ଅଳୟେର ମେହ
ସେଇ ପଞ୍ଜିର୍ଲ ତଥାୟ ॥ ନାଗପାଶ ବାଲେ ବନ୍ଦ କରି ତଦନ୍ତରେ । ଧରାଇ
କେ ଲଳ ବୀରଚୁଟ୍ଟି ମହୋଦରେ ॥ ସୁରେର ମନ୍ଦର ତୁଳ୍ୟ ଶ୍ରୀରମ ଲକ୍ଷଣ ।
ଏହି ପରାଜିତ ମେହି ରାକ୍ଷସ ଅନ୍ଦନ ॥ ୫୫୩ ॥

ଅତ୍ରାନ୍ତରେଶରମାକ୍ଷାରୀ ରାବନାଜ୍ଞାରାମଲକ୍ଷଣହୋରିମାଂ
ମିତିମୌତୀଯୈ କଥିତବତୌ । ସୌଭା । ହେ ରାମଭଦ୍ରହୀ
ବନ୍ଦ ଲକ୍ଷଣ ମନ୍ଦର୍ଥେ ଯୁବରୋତ୍ତେବାଦୂଶୀଗତଃ ॥
କିଂକାର୍ବିଚ୍ୟବନ କାଶ୍ୟପ ଗୋତମାନାଂ, ବାଚାବଶିଷ୍ଟମୁଣ୍ଡି
ଲୋମଶ କୌଣ୍ଠିକାନାଂ । ସାତାନ୍ୟହାନ୍ୟହରାଲପିତାନ୍ତରା
ଶ୍ଵାୟମଭାଗ୍ୟମିବମେହମକଳିନିହକ୍ତଃ ॥ ୫୫୪ ॥

ଗୋତମ କଶ୍ୟପ ଆର ଭୁବର ମନ୍ତ୍ରଭତ୍ତି । କୌଣ୍ଠିକ ଲୋମଶ ମୁଣ୍ଡି ବ-
ଶିଷ୍ଟ ପ୍ରଭତ୍ତି ॥ ମକଳେର ବାକ୍ୟ ମିଥ୍ୟ ହଟିଲ ଏଥନ । ତବ କଥା
ମିଥ୍ୟ ॥ ହେଲ ରଘୁ ଅନ୍ଦନ ॥ ମମ ଭାଗ୍ୟ ମନ୍ଦ ହେତୁ ମବ ମନ୍ତ୍ର ହର ।
ଏହି ଥେଦେ ସୌଭାଦ୍ରେବୀ କରେ ହାତ ହାତ ॥ ୫୫ ॥

ଅମରପତି ଜିତାଟେ ନାଗପାଶେନରଙ୍ଗ, ରଥଗରୁଡ଼ିପା-
ତୋମ୍ଭୁକ୍ତ ତ୍ରେ ପୌଷ୍ଟବକ୍ରୋ । ବିଦଧ ତୃତିଯୁକ୍ତଃ ତତ୍ତରାମାନୁ
ଅହ । ଲିଙ୍କ ଶରହତଜୀବ୍ୟ ମେହନାଦଃ ଚକାର ॥ ୫୫ ॥

ଅହରେର ପତି ଜୟ କରେଛେ ସେଜନ । ସ୍ଵାର ନାଗପାଣେ ବଞ୍ଚି
ଆଛିଲେ ଦୁଇନ ॥ ଗରୁଡ଼େର ଆଗମନେ ମୃତ୍ୟୁ ହେଉଥାଏଇବାଯ । ଅନ୍ତିମ୍ୟୁଦ୍ଧ
ଆରାତିଲ ପଞ୍ଚାଂତଥାର ॥ ଶାନ୍ତି ବିଶିଖା ଲୈବା ଅନୁଜଳଙ୍ଗନୀ ।
ରଣଭୂମେ ମେଧନୀଦେ କରିଲ ବିଧନ ॥ ୫୫୪ ॥

ଭନମୁଖରବାର୍ତ୍ତା ଶ୍ରୀଯତୋକୁମେନ୍ଦ୍ର, ତୁବତନ୍ତର ସବେଶଃପା-
ତିତୋଲଙ୍ଘନେନ । ବଦତିଚ ମଞ୍ଚବଜ୍ରୋ ରୁଷ୍ଟଚିତ୍ତଃ ସତ୍ୟାଃ,
ମଞ୍ଚକଗଲକରଙ୍ଗେପତ୍ରମୁଖ୍ୟ ଅବିଷ୍ଟଃ ॥ ୫୫୫ ॥

ଲୋକମୁଖେ ରଥରକ୍ତୀ କରିମୁଖ ଶ୍ରୀବନ୍ଦୀ । ତବ ସତେ ବସନ୍ତେକଳ ତମୁଖ
ଲଙ୍ଘନ । ଏହି କଥା ଲମ୍ବେ କ୍ରୋଧେ କହିଲ ଲଙ୍କେଶ । ଅଶକେର କହେ
ହଣ୍ଠୀ କରେଛେ ଥବେଶ ॥ ୫୫୬ ॥

ତତେବ ରାବନ୍ମୁକ୍ତେସ୍ ସର୍ବେଷ ରାବନ୍ହ ଶତିମନ୍ମୋଦରୀ ।
ଦୃଷ୍ଟାଦୈନ୍ୟାଙ୍କପିନ୍ୟାନ୍ତିଶିରସଉତ୍ତବାମାତ୍ରଲଙ୍ଘାପିମାଖ୍ୟ
ତ୍ବାଲାନାଂକେନବ୍ୟ ତ୍ରେକପିବରୁଚନ୍ଦ୍ର ତ୍ରଚମୁଗ୍ରୀବମଧ୍ୟ ।
କର୍ମ ନ୍ୟାନ୍ୟାନ ହଞ୍ଜର୍ଜଲନିଧି ତରାନ ମୋନଜାତ କୁଦାନୀୟ,
ମୋନ୍ୟ ନକ୍ତେ କୁଲେଖିନ୍ ବ୍ୟଥନ୍ତିକ କରମ୍ଭୁଜାରାତେ ତେ-
ବିବେକଃ ॥ ୫୫୭ ॥

ଶୁଣିବୀର ଦୈତ୍ୟାତ୍ମି ଦେଖେଛୋ ଅଥବା । ତିର୍ଯ୍ୟକ୍ ମାତ୍ରଲବ୍ୟ
ଶୁଣେଛୋ ଶ୍ରୀବନ୍ଦୀ ॥ ମଞ୍ଚତାଳ ଡେହ କୈଳ ରାଜିନିଧନ । ମୁଗ୍ରୀବେର
ମହ ମଧ୍ୟ କରେଛୋ ଶ୍ରୀବନ୍ଦୀ ॥ ମିକ୍ରଲଙ୍ଗେ ବନ୍ଦୋକ୍ତେଶାବାନ ଶୋଚର
ଦେଖେଛୋ ଶୁଣେଛୋ ତାହା ରାଜା ଲଙ୍କେଶ୍ଵର ॥ ତଥନ ହୋନାର ଘୃଣା
ହୁଏ ନିବାରଣ । କି ଶ୍ରକାରେ ତାହା ତିବ ହଇବେ ଏଥବା ॥ ୫୫୮ ॥

ଅଥତାଏ ରାବନଃ । ରାମାଯନିତିଗଳକଞ୍ଚିଥିଲେ ଜାମ୍ବା
ମିବାମେଷିଲୀୟ, ଯୁଦ୍ଧରାଷ୍ଟବଶାବକେରିତିହତଃମର୍ଗଃ ମମ
ଯ୍ୟାମିବା । ନୀତିଜେ କଥମୁହଁ ହେବୋକତଃ ପଞ୍ଚୋତ୍ସିତ୍ ।

ଜୁମା, ଉତ୍ସେକ୍ରତି ମଧ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଅଳ୍ପାଞ୍ଚ ଶେର୍ କୁଳେ । ୫୫୭ ।
ଶୋରପ୍ରତିପଦ ମେଇ ରାମ ରଘୁପତି । ତାହାରେ କି ସୌତାଦାନ କରିବ
ନିଷ୍ପତ୍ତି ॥ କିମ୍ବା ରଥେ ତାର ବାନେତା ଜିଯା ଜୀବକ । ହର୍ଗେ କି
ଶ୍ରୀ ଆମି କରିବ ଗମନ ॥ ତାହା ଭୂମି କଳ ଶିଖେ ମମ ମନ୍ଦିରାମେ
କଳ କୋଳ ପକ୍ଷେ ଯାବେ ଆପନି ଏକଣେ ॥ ଯେହେତୁ ତୈର୍ବାଚ୍ଛ ଶେଷ
ରାକ୍ଷସର କୁଳେ । ଆମି ମାତ୍ର ଶେଷ ହୈଲେ ହିବେ ନିର୍ଝିଲେ । ୫୫୯ ।

ଅପିଚ । ଜାନାମିଶୀତା ଜନକଅଳ୍ପତା, ଜାନାମିରାମୋ
ମଧୁଦମଙ୍ଗ । ଅହଙ୍କ ଜାମାମି ରାମମାବଧ୍ୟ, ତ୍ଥାପିଶୀତାଃ
ନ ନମପର୍ଯ୍ୟାମି ॥ ୫୬୮ ॥

ଆନି ଆମି ସୌତାଦେବୀ ଜନକନନ୍ଦିନୀ । ଶ୍ରୀମଧୁଦମରାମ କୋଳ
ଆଁଯି ଆନି ॥ ଶ୍ରୀରାମେର ବଧ୍ୟ ଆମି ଜେବେଛି ନିଶ୍ଚରାତ ଧାପି
ଆମକୀ ଆମି ନା ଦିବ ତାହାର ॥ ୫୬୯ ॥

ରାବନଃ କାଳମଧିକିପନ୍ନାହ । ରେକାଳ ହୃଦ୍ଧି କାଳମଧ
ବିଭବଃ ଦୈଵର୍ଣ୍ଣ ମକାମୋତ୍ତବ ତ୍ରାନେଭୂତ୍ୟ ତ୍ରାନେଶମଣିରଃ
ଶ୍ରେଣୀତିରଙ୍ଗଃ । କ୍ରକଃ ତ୍ରମାଦ୍ରାଗବମେତ୍ୟଶ୍ରେଣୀ ମନହ-
ମାଦଜ୍ଜୀତବ ଭ୍ରକୃତେ, ମବ୍ରକଃ କରବାଳ ଭୀଷଣଭୂତେ
ଦୁକ୍ଳାର ଲକ୍ଷେଶ୍ୱରଃ ॥ ୫୬୯ ॥

ଓରେ କାଳ ତୁହି କଥା ଶୋନରେ ଆମାର । ମନରେ ବିଭବ ଲାଭ
ହେଯାଛେ ତୋମାର ॥ ସଜ୍ଜେ ଆବଳେ ଅବ୍ୟ କରେ ବ ଶମନ । ଶବ୍ଦ
ଶିର ଶ୍ରୀମ ଅକ୍ଷେ କରରେ ଭବନ ॥ ମେହି ହେତ କଳ ପିଯା ରାମରଘୁବରେ
ଶୁକ୍ଳ ହେତୁ ସୁକ୍ଳମଜ୍ଜା ମହିମା ମେ କରେ ॥ ତ୍ରମାନକ ଅନ୍ତର କରେ କରିଯା
ଥାରିନ । ରଗଭୂମେ ଶାଇ ଆମି ଲକେଶ ରାବନ ॥ ୫୬୯ ॥

କିମ୍ବ । ଦେଇ ବିଭୌମଣେ ମୁକ୍ତା ଶକ୍ତିଃ ତ୍ରାନେଶମା ।
ଶମନେମ ଗୃହୀତା ନା ଶିଖେବ ନିଶ୍ଚରାତମା ॥ ୫୬୦ ॥

ବେ ଶକ୍ତି ଲଟିଯା ପୁର୍ବେ ରାକ୍ଷସ ଦୁର୍ଜ୍ଞର । ବିଭୀବନେର ଅତି କେପ
କରେଛେ ବିଶ୍ଵ ॥ ମେହି ଶକ୍ତିଶେଳ ଲୈଯା ଅନୁଜ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଟପିଆ
ଶୁଲ୍ୟ ନିଜବକ୍ଷେ କରିଲ ଧାରଣ ॥ ୫୬୦ ॥

ରାବନ ଶକ୍ତିବିହୁଲେ ଲକ୍ଷ୍ମୀପଥ ରାମ ବିଲାପ ।

ବନ୍ଦୋକିଷ୍ଠ ଧନୁମୃତାଗ୍ରିପବଃ ଶୈନ୍ୟଃ ବିନିଷ୍ଟୁତିନଃ, କିଂ
ଶୈଯେହଦ) ନିଯାକୃତାଃ କିମରଙ୍ଗପ୍ରତ୍ୟକୃତା କିଂ ଶିଯା ।

ଭୁତଦେହିବଚୋ ଜଣୀହି ହଦର ଡୁାଣ୍ଡି ନ୍ମପଃ ବିକିମାଃ,
କୈକେୟି ଶିହମାହସେ ସ୍ତରବଧାମାତଃ କୃତାର୍ଥାତବ । ୫୬୧ ।

ଉଠରେ ଆଖେର ଭାଇ ଅନୁଜ ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ଧନୁ ଲହ ଶକ୍ତିଗଲେ ବଧେ ଶୈନ୍ୟ
ଗଣ ॥ କେନ ଅମ୍ବୁ ଶରାପରେ କରେଛୋ ଶପନ ॥ ଶିଯାର ଉଦ୍ଧାର କିମ୍ବା
ବଧେଛୋ ରାବନ । କଥା କହ ଓରେ ଭାଇ ଭୁଣ୍ଡି ତ୍ୟଜ ଦୂରେ । ନ୍ମପ-
ତିର ମମ ଅମ୍ବୁ ବେଥେ ଭୁମି ମୋର ॥ ଅଭ୍ୟକ୍ତ ମାହମ ମାତା କୈକେୟୀ
ତୋମାର । କୃତାର୍ଥ ହଇଲ ପୁଅ କରିଯା ମଂଛାର ॥ ୫୬୧ ॥

ତାତଃସର୍ଗମୁପାଗତ ଶିଳ୍ପିଥୀ ଦୈବେନଦୂରୀକୃତା, ବୀକ୍ଷାଦୁଷ୍ଟ
ନିଶାଚରେ ବଲିମାପତ୍ରୀ ମନୋହାରିଣୀ । ଭୁତାସରଶିଳେକ
ରତ୍ନଃଲୟଃ ମନ୍ଦିରଃହାଧୁନା, ଚୁଣାଧନ୍ଦୁଃର୍ବ ପରମ୍ପରା
ପରିଚୟେ ଦୈବେନ ମୀତାବୟଃ ॥ ୫୬୨ ॥

ପିରାଛେବ ମମତାତ ଅମରେ ପୁରୋ । ଦୈବ ହେତୁ ଶିଯମଦୀ
ଆଛେ ଅତି ଦୂରେ ॥ ମନୋତରା ମେହିମାରୀ ହରେଛେ ରାବନ । ଶର୍ଵଶିଳେ
ରତ୍ନାଳୟ ଅନୁଜ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ମୁ ମନ୍ଦିର ତୈହାଛେ ଦେହ ତାହାର ଏକଥେ ।
ମଞ୍ଜୁତ ମହଂଦୁଃଖ ପାଇ ଶର୍ଵଜନେ ॥ ୫୬୨ ॥

ପାତାଳାନ୍ତ ସମୁଦ୍ର ତୋବଜିନୀତୋନହୃତ୍ୟଃକର୍ମ, ମୋତ୍ୟୁଷ୍ଟଃ
ଶୃଗଲାଙ୍ଘନ୍ତ ଶଲିନ୍ୟ ମୋତ୍ୟ ଲିତ୍ତା ବ୍ୟାଧର୍ମ । ଶେର

ଶ୍ରୀପିଧରୀଃ ବିଧୁତାନ୍ତାଭାରାବଲୀକର୍ଯ୍ୟତାଃ, ଚେତ୍ତଃଶତ

ପ୍ରକରଣଭିମାନ ପ୍ରଦର୍ଶିତ୍ୟ କିଂ ଥିମ୍ବାପେ ॥ ୫୬୩ ॥

ପ୍ରାତାଳ ହଇତେ ବଲି ନା ହୈଲ ଉକ୍ତାର । ଅନ୍ତାବଦିନା ହଇଲ
ଶମର ମଂହାର ॥ ଚତ୍ରେର ମଲିନ ନାହି କରେଛେ ମାଜର୍ନ । ସମୂଳେ
ରୋଗେର ସାନ୍ତି ନା ଟୈଲ ଏଥନ ॥ ଧରାଧର ବାଞ୍ଚିକିରନା ହରିଲ
ଭାର । କମାପନ ହଓ ଭୂମି ମନରେ ଆମାର ॥ ଅଭିମାନେର ପଥେ ମନ
କରିଯା ଗମନ । କେନ ଥେବ କର ଭୂମି ହଦର ଏଥନ ॥ ୫୬୩ ॥

ରଙ୍ଗୀବ ଶ୍ରୋଧିତନ୍ୟ ରାମନ୍ୟ ବଚନ ।

ଭ୍ରାତୁର୍ବହି ଶ୍ରିଭୁବନେନହି ବନ୍ଧୁରତ୍ତିଆକ୍ଷାନ୍ତାଗହଟିତଃ

ପରିବେଶଏଥଃ । ହାଲକ୍ଷଣ କିତିଭୁଜୋ ରଘୁନନ୍ଦନ୍ୟ, ସ୍ଵର୍ଗ
ବାସି କାଳମଦନଃ କିମ୍ବମାଃ ବିହାଯ ॥ ୫୬୪ ॥

ଭାଇ ବିନା ତିଭୁବନେ ବନ୍ଧୁ ନାହି ଆର । ଜୀବନାନ୍ତକ୍ ଭାଗ ହୈଲ
ଯେ ହେତୁ ଆମାର ॥ ହାଯ ହାର କୌଥା ଭାଇ ଆଖେର ଲକ୍ଷଣ । ମୋରେ
କ୍ଷୟରେ ସମାଲୟେ କରେଛ ଗମନ ॥ ୫୬୪ ॥

ଔଷଧାନୟନ ଅନ୍ତାବେ ଲଲାଦୀନାଃ ବାକ୍ୟ ।

ଅଲକ୍ଷିରାଜାଃ ପୁନରେତିମୟ । ତଥାତ୍ରୈମନ୍ଦିବିଦୋ

ବିରାଜଃ । ରଙ୍ଗୀବ ନୌଲୋ ପୁନରେକରାତଃ, ବୀରାଜଦୋ
ଯାମ ଚତୁର୍ଦୟେନ ॥ ୫୬୫ ॥

ଔଷଧି ଆବିତେ ସହି କଲ ଦେଖା ଥାର । ହେଥାର ଆସିତେ ତାର
ତିମରାତଃ ହର ॥ ତୈମନ୍ କିତିବିଦ ସବି କରୁଥେ ଗମନ । ଛୁଇ ରାଜି
ଗତ ହୈଲେ କରେ ଆଗମନ ॥ ଭାରାପତି କିମ୍ବା ନଳ ଔଷଧିର ତଳେ
ସ୍ଵାଯ ସବି ଏମେ ହେତୋ ଏକରାଜିପତ୍ରେ ॥ ସବି ଦେଖା ଯାଇବୌର ବାଲିନ
ମନ୍ଦନ । ଚାରିମାମ ଗତ ହୈଲେ କରେ ଆଗମନ ॥ ୫୬୫ ॥

ପରେ ସଧିକ୍ଷାନେତ୍ର ଗତେ ହଲ୍ମତି ରାମବ୍ୟକ୍ୟ ।

মাত্রনির্মীধিনি চিরৎব সৌর্য্যা মাত্রাক্ষকার বশুয়া
গগণৎ পিধেহি । নাথপ্রভাকরঢুচাং ন কুরুঝচারৎ,
গীবন্ধদষ্ট পথবেতি সমীৰ্মুলঃ ॥ ৩৬৬ ॥

রজনীগো অদৈ তুমি চিরস্থায়ি হও । আকাশ আছম করি
অঙ্ককার হও ॥ কিৱণ লুকায়া সূর্য রহ ভদ্রুর । বাবৎ মা হয়
হনু মুন গোচৰ ॥ ৩৬৭ ॥

হনুমতানীকৌষধি বিশ্লেষ সৌমিত্রী রাবণৎ
প্রতি শুকশারণ বাক্যৎ ।

হনুমারাময়ীঃতাং রজনীচরবধুং ভীমকুপং হুদস্থং
গ্রাহং প্রোপ্যথ্যবীৰ্যাতে প্রথমথবলং রক্ষসাং মুদয়িত্বা ।
জিহ্বাগুৰ্ব কোটির্কুটিতত্ত্বণি জ্ঞালমাস্যায় শৈলং,
আহং শৈমন্দনমানপুনরপিত্বিতালক্ষণতেপুরস্তাৎ ৫৬৭
মায়াময়ী রাক্ষসে করিব। হুদেমক্ত বিভাণিত্বা পৰন
নন্দন ॥ সীৱবলো রক্ষসেন্য বধিত্বাত্থার । এককোটি গুৰুৰ্বেৰে
করি পৰাজয় । শীঞ্মান মনিজ্ঞলে সেই অভিপরে । সেই সিৱি
বীৱ হনুলৈয়া ভদ্রুরে । আগমন কৈল যথা প্রভু জনাদ্বৰ্ম ।
তাচতে জীবিত হৈয়া অনুজ লক্ষণ ॥ তব অগ্রে পৰন্তে রণে
আসিবে হেথায় । এই বাক্য রাবণেৰে দ্বাই দুতে কৰ ॥ ৫৬৭ ॥

অব্যৈতদাকর্ণ্যসমর মৰমবতি রীৰ্বণে রক্ষসাংকপীনাথং
বচং । অযমনুকৃত লীফুলতাপিণ্ড়ণচ্ছে, রণ ভূৰ
মৰতৌৰ্ব কাৰ্য্য কি রামতত্ত্ব । অযমপি দশকঃকুষ্ঠিতা
স্তোদশোভঃ পরিকলপতিৱামঃ স্তুতকোদশুদশঃ ॥ ৫৬৮
রণভূষে রসুনাথ হইলে উদয় । কলাল ত্বক যেন অকাশিত
হয় ॥ দশানন রণে বদি হৈল উপহিত । অলৈলাঙ্গ শোভা
॥ ১৪ ॥

তাহে হইল লজ্জিত ॥ করে ধনু লৈয়া মেই লক্ষে রাবণ ।
শ্রীরামের সন্ধিতে কলি পমন ॥ ৫৩৮ ॥

রাবণ । রেবেরীর অবীরাঃ কুরুত্বগমিতঃ কিংপলায়ন
মেতেঃ, সন্দৰ্ভযশ্চত্ত্বত্ত্বত্ত্বিপুণ্ণান् কোবকাশে ।
ভৱস্ম । হস্তাদ্যচৎ ধনুমন্ত্রণ বিজয়বলৎ জায়বন্তঢৰ্মীলৎ
ত্বাম্বা প্রৌঢ়াস্ত্রদান কয়কলিত ধনুরামমেৰয়াবিষ্ণু
সময় করহে হেধা কগি বীরগণ । এখন কেনরে সব কর
পলায়ন । অন্তলৈয়া সজ্জাকরি ভজ রিপুগনে । সংগ্রামে
আসিয়া সব ভয় কর কেনে ॥ অদ্য রণে নল নাল পবলনলন ।
আমুৰাম আমি যত কবিব নিধৰ ॥ রাঙ্গমের পতি আমি ধনু-
লৈয়া করে । অন্তৃষ্ণ করি মেই রাম রঘুবরে ॥ ৫৩৯ ॥

শ্রীরামঃ তো লক্ষেন্দ্র দীর্ঘতাৎ অনকজা রামঃ স্বয়ং
শাচক্তে, কোহয়ং তে মতিবিভুতঃ স্মরণযুৎ নাদ্যাপিকি
কিদ্গতঃ । নৈবক্ষেত্র খরদূষণ ত্রিশিরসাং বঢ়াস্তজা
পক্ষিলঃ, পতৌনৈবন্ত্রহিষ্যতে মমধনুর্জবিক্রবক্তৃত্যঃ ।
শুন ওহে লক্ষাপতি রাঙ্গম অজ্ঞান । দ্বারায় করহে তুমি জানগী
প্রদান । সত্ত্বে তোমারে কহি রাজা লক্ষেন্দ্র । আনকী যাচিঙ্গা
করি স্বয়ং রঘুবর ॥ কেনন মতিরভয় হৈয়াছে তোমার । অদ্যাপি
কিকিং তব মাগেল তীহার ॥ আমাকে না কর যদি আনকী
প্রদান । খরাদির কষ্টরক্তে পক্ষ আছে বাণ ॥ মমমেই শর কড়ু
লা হবে সহন । বক্তুসম ধনুষ্ঠণে কঠিলে বদ্ধন ॥ ৫৪০ ॥

অঙ্গাস্তরে রাবণহনুমতোক্তি অত্যুক্তি ।

সাধু বানর পচ্ছত্বং হাস্যোৎ জীবনি ভূতলে । দ্বিকন্তু
২ অজাৰত্বং যত্কৃৎ জীবনি রাবণঃ ॥ ৫৪১ ॥

গমন করহে হনু মাধুবাদ তোরে । খন্য কুমি বেঁচে আছি খরার
উপরে ॥ হনু কহে বিক্রিক আবার জীবন । বেহেতু অদশপি
বেঁচে আছহে রাবণ ॥ ৫৭১ ॥

রামস্য দিব্যাঞ্জোপজ্ঞামেন রাবণ বাক্যৎ ।

আপ্রেয়ান্ত্রং হৃদয়বধূর্বাঙ্গমঃ শন্তমুচ্ছে ধৰ্মাৰাঙ্গমঃ

পবুনশৰঙ্গঃ যান্তি নিষ্ঠাস হণ্ডাঃ । তজ্জনক্যাঃ কিম
গিন কৃতৎ রক্ষণাং স্বাদিলোরে, দিব্যৈরস্ত্রৈর্দয়ম
পরং তাপমঃ কর্তৃকামঃ ॥ ৫৭২ ॥

হৃদয়ের বাথা মোর অগ্নি অস্ত্র হয়। সৌভার ময়ন জল বারণাসি
আৱ ॥ জানকীৰ নিষ্ঠাসেতে করিঅনুমান । বারণ্যাঞ্চ ষেন সেই
মোর হয় জ্ঞান ॥ তাহাতে জামকী মোর কিনা বা করেছে ।
রাবণের বাকী নাজ কিছু নাহি আছে ॥ দিব্যাঞ্চলৈয়া অদ্য
তপনি চূড়ামণি । মাহাইছ, কৈলে তাহা হৈয়াছে অমনি ॥ ৫৭২

ত্রীরামঃ । রেরেনিশ্চাচপতে স্বরিতৎ গৃহণ, বাগাসমং
ত্রিমশদ্পর্চহৰং শরঃ । বিৰ্বাপক্ষামি বিৱহাঞ্চিমহং
শ্রিয়ায়া, মন্দোদরী তৰলনেতৃ জল প্রবাহৈ ॥ ৫৭৩ ॥

ওরে ওরে রক্ষপতি রাক্ষস দ্বুর্জন । দ্বৰায় ধনুকশ করেহ
গ্রহণ ॥ মন্দোদরীৰ নেতৃধারা করিয়া বিধান । শ্রিয়াৰ বিৱুত
অগ্নি কৰিব নিৰ্বাণ ॥ ৫৭৩ ॥

রাবণঃ । শ্রীনারং ননু তাড়কা ভৃষ্টমুত্তো রুক্ষস্তপস্তী
বিজ্ঞো, মারীচ মৃং এব ভিতভৰনং বালীগুমৰ্বানৱঃ ।
তোঃকাকুহস্ত কিঞ্চলে কিমধূমা বীরোজিষ্ঠঃ কস্তুয়াঃ
দোদৰ্শশক্তন্মাণচেদিপুন কোদশমারোপয় । ৫৭৪ ॥

ଶୌମାତ୍ରି ତାତକା ଛିଲ କରେଛୋ ନିଧନ । ଡକୁଷୁତେ ଜିନିଲେ ମେ
ଆଚିଲ ବ୍ରାହ୍ମଣ ॥ ଡଯେର କ୍ଷବନ ମୃଗମାତୀଚ ନିର୍ଯ୍ୟାମ । ବନାପରମ
ବାଲୀବାଜେ କୋରେଛୋ ବିନାଶ ॥ ମିଛେକେନ ଦସ୍ତକର ରଘୁରତନର
କହ ତୁମି କୋମ ବୀରେ କୈଲେ ପରାଜୟ ॥ ଦୋର୍ଦ୍ଧି ବାହୁଳ୍ୟ ସାଦ
କରିଛେ ନିଶ୍ଚୟ । ଧନ୍ୱିଣ ଲହ ତବେ ଆପମି ଭବାର ॥ ୫୭୪ ॥

ଅପିଚ । ଜାତିଶତ୍ରୁଵଂଶେ ସମିପୁନଙ୍କୁ ପଦ୍ମମୋହନେ
ଅପେକ୍ଷା, ରାହ କ୍ରୂରାକୃତିର୍ମୟକୁରତ ବଶମୁଖାତ୍ମଙ୍କ କି
ଲୈକାନମେହୁଃ । ବାହୁନୀଂ ବିଶତିର୍ମେବିଫଳିତକୁଲିଶ ।
ମୋହର୍ମେ ନିର୍ଜିର୍ଜିତ୍ତଂ ତେ, ଅର୍କାଂ ବଧ୍ଵାସି ମୋହଃ ରଗୁନନ୍ଦ
ମୋହାପୌକୁଷେ ବା କୁଲେ ବା ॥ ୫୭୫ ॥

କ୍ଷପନେବ ବଂଶେ ତୁମି ଜୟେତ ଶ୍ରୀରାମ । ତ୍ରକାର ଅପେକ୍ଷା ଆମି
କୁନ ଶୁଣଦାମ ॥ ଶୁଣ୍ୟମର୍ପହରେ ରାତ ମେ ଆକୃତି ଆମି । ଦଶମୁଖେ
ରୌଷ୍ଠି ପାଇ ଏକାନନ ତୁମି ॥ ଆଜରେ ବିଶତି କର ଜାନତୋ
ଆମାର । ହିନ୍ଦେର କୁଲିଶ ତାତେ ହୈଯାଛେ ବିଦାର । ଭୂମଧ୍ୟଲେ
ଆସି ତୁମି ଦୁଇ ବାହୁଧର । କୁଲେ ଶୀଲେ ମୋର ମହ ଝର୍କାକେନ
କର ॥ ୫୭୬ ॥

ରାମଃ । ମନ୍ତ୍ରୀଂ ତେ ପଦ୍ମଯାତିଃ ଶ୍ରମଥକୁଲଶ୍ରକୁଃ କିଞ୍ଚତଜ୍ଜ
ଅଭୁମେଃ, ପଦ୍ମଂ ଲୈବୋପଜୀବୋମର୍ତ୍ତ ବିଜୟତେ ବଂଶ
ବୀଜ୍ଜଂ ବିବସ୍ଥାନ । ଧିକକେ ବଜ୍ରାଣି ଜାମି ଥକଟର୍ମି
ପୁରା ଯାନି ଔବନ୍ଧାନି, ଅନ୍ତଃ୍ର ବାଚଟୁବାଲୀ ମମନୁଧି
ପୁରତୋ ବାହୁ ବାହୁଳ୍ୟ ବୀର୍ଯ୍ୟ ॥ ୫୭୭ ॥

ଶତ୍ରୁ ବଟେ ପଦ୍ମଯୋନି କୁଳଶ୍ରକୁତୋର । କିଞ୍ଚତ ତ୍ରକା ଜୟେତିନ
ପଦ୍ମେ ରତ୍ନିତର ॥ ତାର ଉପଜୀବୀ ମେଇ ପ୍ରଚଣ୍ଡତପନ । ଆମାରେର
ବଂଶ ବୀଜ କୁରେଇଛୁ ଯେ ଜନ ॥ ଧିକ୍ରିକ୍ରିତୋର ମେଇ ଆମନେ କେ-

ବଳ । ଏହି ଅଗ୍ରେ ଶ୍ରକାଶିଲ ସେ ମୁଖ ନକଳ ॥ ଯତେ ବାହୁ ବଳ ଅଛେ
ନମରେ ଆମାର । ବାଲୀ ରାଜ୍ଞୀ । ପୂର୍ବେ ଡାହା କ(ରଜେ ଥାର) ॥ ୫୭୫ ॥

ଅପିଚ । ଛିଦ୍ରାମୃକୁଃ କିମିତିସକୃତୋ ସୂର୍ଯ୍ୟମୟମୀଷା ।
ଦୋଷତ୍ତାନାଂ ତିଭୁବନ ବିଜୟ ତ୍ରିରିବ୍ରଂ ବାନ୍ଧୁବୀତି । ମୃକ୍ତୀ
ମୋବାନର୍ଥଲଭବତୋଃ ତୁର୍ଲଭାଃ ମଂଭବେସୁ, ଯଦ୍ଵେବମ୍ୟ ଭମସି
ଭବତାଃ ଶିଲ୍ପିମୋହପି' ପ୍ରପୋତଃ ॥ ୫୭୭ ॥

ପ୍ରଭାବତ ଭଯମଦି ରଯତବକରେ । ମନ୍ତକ ଛେଦିଯା କେନ ପୁଣେ ଛିଲି
ହରେ ॥ ଶିଲ୍ପିପଟୁପଦ୍ମମୋନି ତାରେ ଜାନି ଆମି । ତାହାର ଅପୋତ
ହେଉ ଦଶାନନ ତୁ ମି ॥ ତୁର୍ଲଭ ମନ୍ତକ ତବ ନହେ କଦାଚନ । ନିର୍ଜନେ
ଆପନି ତୁ ମି କରେଛ ସ୍ତ୍ରଜନ ॥ ୫୭୭ ॥

ଆରାମ ହଳଯୋଗକ୍ରି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷୀ ।

ରେରେ ଦର୍ଶିଣ ହଣ୍ଡ ସାଧୁମରେଭେଜୁଃ ଭବାନଗ୍ରାନ୍ତି, ଯୁଦ୍ଧେଶା ।
ପୁରତୋ ନିଧାୟ ଭବତା କିଂ ପୃଷ୍ଠତୋ ଗମଯତେ । ନୈବେଂ ରାମଃ
ଦୟାନିଧେ ରଯୁପତେ ରାମତ୍ୟକର୍ଣ୍ଣାନ୍ତିକଂ, ପୃଷ୍ଠାନ୍ୟେକ ସମ
ଶୱର୍ବ ଦର୍ଶମୁଥଃ କିଂ ବଧ୍ୟଏବେତାମୌ ॥ ୫୭୮ ॥

ଓରେ ଓରେ ଦକ୍ଷବାହୁ ନମରେତେ ରାତ୍ରି । ତୋଜମ କରିଲେ ତୁ ମି ଅଗ୍ର
ମରିଛା ॥ ଯୁଦ୍ଧକାଲେ ଅଗ୍ରେ ମୋରେ କରିଯା ଥେଣା । ପରେ ତୁ ମି
ପୃଷ୍ଠ ଦଶେ କରହେ ଗମନ ॥ ତାହା ଅଯ ଶୁଣ ତୁ ମି ଓହେ ବାବକର ।
ଆରାମେର କର୍ମଭୂଲ ସାଇ ତଦୟତର ॥ ଗମନ କରିଯା ତାହେ ଜିଜ୍ଞାସି
ମଂଶୟ । ଦଶାନନ ବଧା କି ନା କହନ ଆମାର ॥ ୫୭୯ ॥

ରାମେଣ ଛିଦ୍ରମାନେରାବରଣଶିରମିତିଶାଃ ମନ୍ତ ଜମୋପ୍ୟାତ ।
ଏତମୂର୍ତ୍ତମଶମୁଥଶିରଶଃ ମତେ କଟ ପୋଟ ଚକର୍ମୁତ୍ତେଧନ୍ତି
ଚ ଶରେମୈତତୁଗ୍ରଟ୍ଟାମଃ । ଏତମାମ୍ବ ପ୍ରତିଚକୁରାତେଚ ବିକ୍ର
ମ୍ବ ଜୋଧବାଚାମୈଲକାରଜିତପୁରୁଷୀଚଃ ଏଥାମନାର ॥ ୫୮୯ ॥

ରାବନେର ଏକମୁଖ ତହିଁଯା ହେବନ । ଧ୍ୟାର ପର୍ଦ୍ଦୟା କହେ କଥୋପ
କଥନ ॥ ଛିନ୍ନ ହେଁଯା ଅନ୍ୟ ମାଥା ଦେଖେ ଧନର୍ବାନ । ମେହି ମୁଖେ
ଅଟ୍ଟାନ୍ତ ଆଛେ ବିଦ୍ୟମାଳ ॥ ଅପର ମନ୍ତ୍ରକ ଛିନ୍ନ ହେଁଯା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ।
ଅତାଙ୍କ ବିକ୍ରମ କରେ ଶ୍ରୀଗମେର ପ୍ରତି ॥ କୋଥିବାକ୍ୟେ ଅନ୍ୟ ଶିର
ଛିନ୍ନ ହେଁଯା ସାଥ । ନାରୀଗଣେ ଆଶାନିତେ ଲକ୍ଷାଗୁରେ ସାର ॥ ୫୭୯ ॥

ତେ ଭୂମୌପତିତଃ ପୁନରବନବାନାଲୋକ୍ୟ ମୂର୍କୋପରାଜ୍ୟ
ଧିଦ୍ୟକ୍ଷତ୍ତିଦେଵହିତ୍ୟପିରଃ ଶ୍ରୀଭ୍ୟାତ୍ମିହାମଃ ଦଧୁଃ । ସେହି
ପୂର୍ବିକରାପ୍ରହାର ମନ୍ତ୍ରଜୟାଏ ଛିକିମାଏ ଛିକିମାଏ ଛିକି
ତ୍ତୁକ୍ରିପରାଃ ପୁରାରିପୁରାତୋଳଙ୍କାପତେ ମୌଲ୍ୟଃ ॥ ୫୮୦ ॥

ଭୂତଳେ ପଡ଼ିଗ୍ରା ମେହି ସବ ମୁଖୁଚୟ । ଦୁଷ୍ଟକୈଳ ଅନ୍ୟମାଥା ପୁନରୁତ୍କ
ର୍ତ୍ତ୍ୟ ॥ ମେହି ସବ ମୁଖ ତାହେ ଥେବ ନାହିଁ କରେ । ଛିନ୍ନମାଥା ଯୁକ୍ତ
ଦେଖେ ଅଟ୍ଟାନ୍ତ ଧରେ । ଶୁର୍ବେ ପୁରାରିର ଅଗ୍ରେ ମେ ସକଳ ମାଥା ।
ଅଗ୍ରେ ମୋରେ ବଧକର କହିଲ ଏକଥା ॥ ପଞ୍ଚାଏ କରେଛେ ତାରା ପ୍ରଧାର
ଭଜନ । ମେହି ମୁଖ ହେଁଯାଛିଲ ଧ୍ୟାନ ପତନ ॥ ୫୮୦ ॥

ହତ୍ତାତେବନମଂଶିରୋ ଦଶମୁଥପ୍ରାୟୋନଭୋମଣ୍ଡଳେ, ଦୁଷ୍ଟୋ
ଦେବଗନୈଃ ସମ ସ୍ଵରପତିତାତତ୍ତ୍ଵ ସମ୍ମାନ୍ୟା । ତମ୍ଭାତ୍ତ୍ୱାଏ
ପୁନରନ୍ୟଜନ୍ମଭିରିପୁଃ ବାଞ୍ଛାମ୍ୟହଂ ବାଲପନ, ରାମକୁଷ୍ଟତି
ରାବନ୍ୟ ବନ୍ଦନଃ ଶ୍ରୀକୁବିଜ୍ଞୋଗାତୁରଃ ॥ ୫୮୧ ॥

କହିଲ ଓହେ ରକ୍ଷପତି ଲକ୍ଷ୍ମୀ ରାବନ । ତୋମାର ଦଶମ ମୁଖ କରିଗ୍ରା
ନିଧନ ॥ ସେ ହେତୁ ଦେଖିନ୍ତୁ ଆଦି ଗନ୍ଧ ମଣ୍ଡଳେ । ଦେବଗନ୍ଧ ସହ ଇଞ୍ଜି
ପିତା ମେହି ହୁଲେ ॥ ମେହି ହେତୁ ବାଞ୍ଛାକରି ରାକ୍ଷସ ଦୁର୍ଜର୍ର । ତୋମା
ଲମ୍ବ ରିପ ଯେବ ଜୟେ ଜୟେ ହସ ॥ ଦଶମନ ଏହି ବାକ୍ୟ କହିଗ୍ରା
ତଥବ । ତାହାର ବନ୍ଦନେ ରାମ କରିଲ ହୁଲୁ ॥ ୫୮୧ ॥

रावण वधः ।

द्विषांचित्रानवीनाऽवदथवहशोराकसाधीश्चीर्ष, श्री

ज्यालोकामुक्तेःसकलकपिकुलेर्मात्मलेर्वाक्याजातेः ।

बुद्धाभ्यं मर्मवध्यं ज्ञलित शिथिनिभ्यं ब्रह्मवाणं गृषीत्वा ।

भित्तावक्षःहले तৎकरमवदधोरावणं रामचत्तः ॥ ५८२ ॥

रावणेर सेहि मुण्ड छेदिल निश्चय । नृत्यन हइया ताहे
पुनर्मुक्त हय ॥ नल नील आदिषत वानरेर गण । विश्वर हइल
ताहा करिया दर्शन ॥ इन्नेर सारथि परे एই बाक्य कय । अर्ध
विद्या तैले इत्या हइबे निश्चय ॥ सेहि बाक्य शुने परे अत्
रघ्यवर । अज्जुलित शिथातुल्य लैया ब्रह्मशर ॥ भेदिसेम ताहे
अत् ताहार हमर्य । तदन्ते द्वज्जर्व वीर पक्षिल धराय ॥ ५८२ ॥

रणनिरपि यज्ञी मृक्षमल्लारम्भालः, श्वस्यमयमरडीर्णो ।

लक्ष्मन्यन्तहस्तः । विरचित अयश्चेदो वन्दितिः स्याम्

नज्ञा, दिवकरकुललक्ष्मी मंडकृतो रामकृदः ॥ ५८३ ॥

रथहैते रणभूमे राम दयामय । लक्ष्मनेर करे धरि हइला
उदय ॥ गगन हइते षत शूरवधुगण । मल्लार पुण्पोर माला
करिल अपन ॥ आरामेव जयधनि बन्दिगणे करे । तपमेर कुल
लक्ष्मी उजिल रघुवरे ॥ ५८३ ॥

मेपथ्ये । सर्वाश्रीर्वानवद्याः ब्रह्मत विजगृहान्मरक्षमा
थोरनद्रात, शर्गेत्तक्षणालांबवस्त्रकरिणं यामिका
वाऽत्तरेवाः । तुरोदेव ऊवाणां मनुष्वतुवने नम्नले
मन्निदेशो, घारे किप्तं वदेतद्वद्वद्वद्वपिरः किकैर-
उस्तकस्थ ॥ ५८४ ॥

वह आछ हेथा षत शूरवधुगण ॥ अह्य तब श्रीरामपूर्वे करारे

গমন ॥ ঐরাবত হস্তী লৈয়া ভাস্তার আলয়। মেথা তুমি
কষ্টীগুক যাহ পুনরাবৃ ॥ হেথায় শ্রেষ্ঠী আছ মত দেবগণ ।
স্তুরায় উবনেসব করহে গমন ॥ দেববক্ষ অদ্য সাহ নন্দনকাননে
রাবণের মাথা লৈয়া মমের সদমে ॥ কিঙ্কর গবেষে তাহ
রাখেছে তথায় । এই শক্ত নটহলে অক্ষয় হৱ ॥ ৫৮৪ ॥

মনোদী বিলাপঃ ।

অসরাধিপময়তনয়। দশমুখপত্নী সুরেন্দজিজ্ঞননী ।

অহমনুকল্প্যাকপিভির্গৈদৰং বিসদৃশারস্তং ॥ ৫৮৫ ॥

রাবণের মারা আমি ময়দেষ্ট্যসত্তা । ইঙ্গেজয় করেছে যে আমি
তার মাতা ॥ কপির অধীন বিধি করিল আমার । অতুল
দেবের গতি দিক্ ধিক্তায় ॥ ৫৮৫ ॥

কাস্তে ধিঃ কচ সেতুবন্ধবিধিঃ কাবিত্তিত্তুর্ত্তা,

লক্ষেশ কচ রামবো জলনিধেঃ পারং কবাচুঃসহাঃ ।

কিষিক্রূ নগরাসিমোপি কপয়ঃ কৈতে নিশাচারিণঃ,

কায়্যাগাং গতয়ো দিধেরপি নয়ান্ত্রালোচনাগোচরং ॥ ৫৮৬ ॥

কোথাৰ জলধি কোথা সেতুৰ বন্ধন । কোথা বা আছিল সব
অচলের গল ॥ কোথাৰ সমুদ্রপার কোথা লক্ষেষ্য । কোথা বা
আছিল সেই প্রভু রঘুৰ ॥ সকল অনধি আসি হৈল একোত্তর ।
অতএব কাৰ্য্যগতি বিধিৰগোচর ॥ ৫৮৬ ॥

ভুজাগ্রজাগ্রৎ করবাল জাল, কেলৌকলাঃ ধ্যানতকাল

মণ্ড । ত্বাং রাবণং হস্ত তথাবিহক্ত কোরামৰ্বাণাদ-
পরঃ অবীরঃ ॥ ৫৮৭ ॥

করবাল যার করে করে আগমন । যথান্ত তাহে থেক করেছে
যে জম । তাহার নিধন হেস্ত যি হাম হাম । আৱামের বাল

ଡିଗ୍ର ଅନ୍ୟ କେହନ୍ୟ ॥ ୫୮୭ ॥

• ଶିବଶିରଲିଖିରାଂ ମି ଯାନିରେଜ, ଶିବଶିବ ତାନିଲୁଠଣ୍ଡି
ଗଧୁପାଦେ । ଅର୍ଥିଲୁବିଷମଃ ପୁରାକୃତାନ୍ତାଂ, ଅଭବତି
ଅଞ୍ଚଳ କର୍ମଗାଂ ବିପାକଃ ॥ ୫୮୮ ॥

ଶୁର୍ବେ ଛିଲ ବେ ମନ୍ତ୍ରକ ହେବେ ମାଥାଯ । ଶକୁନେର ପଦେ ଆଦ୍ୟ ଲୁଟେ
ହେବେ ହାତ ॥ ପୁରାକୃତ କର୍ମଭାଗେ ସତ ଅଞ୍ଚଳ । ବିଷମ କର୍ମେର
ଭୋଗ ନା ହୟ ଥଣ୍ଡନ ॥ ୫୮୯ ॥

ରାଶମୀଃ ରାବିଗନ୍ତୁ ରଣେତଙ୍ଗଃ ପୁଷ୍ପାକଣ୍ଡ ପରାତବଃ ।

କପିଭିର୍ବିଜିତାଲଙ୍କା ଜୀବନ୍ତିଃକିଂ ନ ଦଶ୍ୟତେ ॥ ୫୯୦ ॥

ରାବନେର ରଣେତଙ୍ଗ ହଇଲ ଗୋଚର । ପୁଷ୍ପକେର ପରାତବ ଦେଖିଲ
ତେପର ॥ କପିଗଣେଲଙ୍କାପୁରୀକୈଲ ପରାଜୟ । ଜୀବିତ ଥାବିଲେ
ବଳ କି ନାମେଥା ସାଯ ॥ ୫୯୧ ॥

ଆତୋତ୍ରକୁଳେ ହଗ୍ରଜୋଧନ ପତିର୍ଯ୍ୟଃ କୁନ୍ତକର୍ଣ୍ଣାଗ୍ରଜଃ, ସୂନୁ
ର୍ବାସବଜିଃ ସୱର୍ଗ ଦଶଶିରା ଦୋହରଣକା ବିଂଶତିଃ । ଅନ୍ତଃ
କାନ୍ତମୟ ବିମାନମଜୟଃ ମଧ୍ୟେ ମୁଦ୍ରିତପୁରୀ, ସର୍ବଂ ନିଶ୍ଚଳ
ମୈତଦେବ ନିଷ୍ଠତଃ ଦୈତ୍ୟପରଃ ଦୁର୍ଜୟ ॥ ୫୯୦ ॥

ତ୍ରକ୍ଷକୁଳେ ଜମ୍ଯେ ଛିଲ ରାଜା ମଶାନନ୍ଦ । ତାହାର ଅଗ୍ରଜ ହୟ ଯକ୍ଷେର
ରାଜନ ॥ କୁନ୍ତକର୍ଣ୍ଣ ସାର ପରେ ଜମ୍ଯେ ଛେ ନିଶ୍ଚଯ ॥ ଆଥବଳେ ଜମ୍ୟ
କୈଲ ତାହାର ତନ୍ୟ ॥ କି କହିବ ତାର କଥା ଛିଲ ଦଶାନନ୍ଦ ।
ଆପନି ବିଂଶତି କର କରିତ ଧାରଣ ॥ ମିଶ୍ରମଧ୍ୟ ଛିଲ ପୁରୀ
ବିମାନ ଅଭୟ । ଅଭିଲାଷେ ତାର ଅନ୍ତ ଚଲିତ ସଦାଯ ॥ ମିଶ୍ରମ
ବିଫଳ ତାର ହୈଯାଛେ ଏଥମ । ଦୁର୍ଜୟ ଦୈବେରମତି ବିଧିରଲିଥନ ॥
ସମ୍ପ୍ରେସନଗରୀ ମୁଦ୍ରପରିଥା କାଶପରାଦଃ କାନନ୍ଦ, ଆଜ୍ଞା

ଶକ୍ତିଶିରୋମଣି ପ୍ରଦୂର୍ବୀ ତୈଲୋକ୍ୟ ରାଜ୍ୟପରିଃ ।

ଛିଦ୍ରା ସେବ ଶିରାଂସି ଭୀତ୍ରତପସୀ ଲଂଦେବିତଃ ଶକ୍ତର,

ଶୈଷ୍ଟହାଗତି ରିଦୁଶ୍ଵୀକିମପରିଃ ଶର୍ଵବିଲଙ୍କଃ ହଟାଏ । ୫୯୧ ।

ଶାହାର ନଗରେ ମିଶ୍ର ଗଢ଼େର ସମାନ । ତାର ମନେ ଅଭିଲାଷ କରିବ
ଅମାନ ॥ ବାଶବେର ଶିରୋମଣି ଆନିତ ଆଜ୍ଞାୟ । ତ୍ରିଭୁବନ ରାଜ୍ୟ
ତାର ଆଛିଲ ନିଶ୍ଚୟ ॥ ଆପନାର ମୁଖ ଦିଯା ପୂଜେଛିଲ ହର ।
ଶାହାର ଏକପା ଦଶ । ହଇଲ ଅପର ॥ ହାୟ ହାୟ ଏକେବାରେ ଏକିଶର୍ବ-
ାଶ । ହଟାଏ ହଇଲ ତାର ଗକଳ ବିମାଶ । ୫୯୧ ॥

ମନ୍ଦୋଦରୀ ଅଣାମେ ରାମଃ ପ୍ରତି ବିଭୀଷଣ ବାକ୍ୟ ।

ଇଯମିଯଃ ମନ୍ଦୋଦରନବନନ୍ଦିନୀ ତ୍ରିଦଶନାଥଜିତଃ ଅମ-
ଶ୍ଲୀ । କିମପରିଃ ଦଶକକୁଳ ପେହିନୀ ଭୟିକରୋତି କର-
ବର ବୋଜନାଃ । ୫୯୨ ॥

ରଘୁବର ଏହି ଦେଖ ମନେର ନନ୍ଦିନୀ । ଇତ୍ତୁ ଅର କରେଛେ ଯେ ତାର ପ୍ରମ-
ବିଶ୍ଵୀ ॥ ରାବନେର ମାରୀ ଇନି କି କହିବ ଆର । କୃତ୍ତାଙ୍ଗଳି କରେ
ଆଛେ ତୋମର ଶୋଚର । ୫୯୨ ॥

ବିଭୀଷଣ ପ୍ରତି ରାମବାକ୍ୟ ।

ମନ୍ଦୋଦରୀତିବିଭୀଷଣପଟ୍ଟରାଜୀ, ଭୂଯାଦିମାଣ ପରିପା-
ଲର ବୀରଲକାଃ । ଅୃଜ୍ଞାପ୍ୟତାଂ ତରିତିଦୂତ ମମତାରାଜ୍ୟ
ଶୀତଳଃ ସଭୋପନୟନାନ୍ଦିଦେଶରାମଃ । ୫୯୩ ॥

ଅମବାକ୍ୟ ବିଭୀଷଣ କରହେ ଶ୍ରୀମନ୍ । ମନ୍ଦୋଦରୀ ତବ ରାଜୀ ହବେନ
ଏଥର ॥ ଲକ୍ଷ୍ମୀପୁରୀ ମନ୍ଦୋଦରୀ କରିବେ ପାଲନ । ଏହି ଆଜ୍ଞା ବଜି
ଶ୍ରେ କହିଯା ତଥବ ॥ ରାବନେର ଲବ ରାଜ୍ୟ ମମପର୍ମ୍ୟା ତାୟ । କହି
ଲେଖ ତାରେ ଶୀତା ଆନନ୍ଦ ସଭାର । ୫୯୩ ॥

ମନ୍ତ୍ରୀତପରୀକ୍ଷଣାର୍ଥ । ଅନ୍ତିଥିବେଣେ ଶୀତା ବାକ୍ୟ ।

ଅଯଂରାମଃ ସ୍ଵାମୀତମନୁଜବରୋ ଲଙ୍ଘନଇହ, ସ୍ଵରଂ ବାହୀସ୍ମନୁ
ଦ୍ୱାରିତକରମଥା ବାନରଗଣଃ । ଯମାକାରୋଜାତେ ସଦି ଦର୍ଶମୁଖେ
ଭାବବଶମାନୁଜହୁ ଡମ୍ବୀସ୍ୟାବିତି ବିଶତିବହ୍ନୀରସ୍ଵଦୃଃ । ୧୯୪
ସମସ୍ତାମୀରୟମାଧ ଏହି ବିଦ୍ୟାମାନ । ଦେବର ଲଙ୍ଘନ ଏହି ସନ୍ତାନ ସମାନ
ଏଥାମେ ସ୍ଵର୍ଯ୍ୟ ଆଛେ ପଦନ ଅନ୍ତମ । ଆରହେଥା ଆଛ ସତ ବାନ-
ରେର ଗଣ ॥ ସଦି ମମ ମନ ଧାକେ ରାବନେ ନିଶ୍ଚଯ । ଅନଳେ ଆପନି
ଆମି ହେବେ ଉତ୍ସମୟ ॥ ଏହି ବାକ୍ୟ ସକଳେରେ କରିଯା ଆଦେଶ ।
ଶ୍ରୀରାମେର ବଧୁ କୈଲ ଆଗିତେ ଘରେଷ୍ଟୁ ॥ ୧୯୩ ॥

ବଚମିମନ୍ତ୍ରିକାରେ ଜାଗରେସ୍ଥପତ୍ରାବେ ସରି ମମ ପାତିଭାବେ ।
ରାସବାଦନାପୁଂସି । ଡଦିହ ରହମମାଙ୍ଗ୍ର ପାବନଂ ପାବ
କେନ୍ଦ୍ର, ସ୍ଵର୍କୁତ୍ତ ଦୁରିତଭାଜାଂ ଦ୍ୱାହି କୌର୍ମେକଶାକ୍ଷୀ । ୧୦୯୪ ।
କାଯ ମନୋବାକା କିମ୍ବା ସପ୍ତ ଜାଗରଣେ । ରାମଭିନ୍ନ ପତି ଭାବ
ଧାକେ ଅନିଜରେ ॥ ମେତେତୁ ଦହନ ଶ୍ଵନ୍ତମମ ନିବେଦନ । ଆମାର
ପାବନ ଅଞ୍ଜ କବିବେ ଦୀତନ ॥ ପାପପଣ୍ୟ ଭଜେ ଯଥା ଯେ ସକଳ
ନର । ତାଦେର କର୍ମେର ଶାକୀ ତୁମି ବୈଶ୍ଵାନର ॥ ୧୯୪ ॥

ବହୋ ଶ୍ରବିଷ୍ଟାରାଂ ସୌତାତ୍ମା ।

ପଞ୍ଜେ ପାଣୋଲାକ୍ଷାବଳନରିବକୌରୁତ୍ତରଜନ୍ମ କଟିଦେଶ କେଣେ
ବରକୁଚିତ୍ତକହାରକୁମୁଖୁ । ହରିଦ୍ଵାରାମ୍ୟେଘନକୁଚତ୍ତଟେ କଟୁ
ନିକଟେ, କୁଶାନୁବୈଦ୍ୟହ୍ୟାଃଶପଥ ନମ୍ୟେଭୁଯନମଭୃତ । ୧୦୯୫ ॥
ସୌତାର ଶପଥ କାଳେ ସ୍ଵରଂ ବୈଶ୍ଵାନର । ଡୃଶ୍ୟ ତଟେଯା ଅଜେ ଶୋଭେ
ଭବନ୍ତର ॥ କରଯୁଗେ ପାରପଦ୍ମେ ଆପନି ଦହନ । ରକ୍ତର୍ଣ୍ଣ ବାନ୍ୟେନ
ହଇଲ ଭଥନ ॥ କଟିଦେଶେ ମେହି ବହି କୁମୁଖେର ଆଯ । କେଣେ
ଭାଲେ ପଦ୍ମ ସେନ ଶ୍ରକାଳିତ ପାର ॥ ତମମୁଖେ ବହି ଦୈଲ ହରିଦ୍ଵାତ
ବାନ । କଟିଦେଶେ ସର୍ବମ ହଇଲ ଶ୍ରକାଳ ॥ ୧୦୯୫ ॥

ତତ୍ତେନ । ସୌଭାଗ୍ୟୀଥ୍ବୀ ସୁମୃଦ୍ଧୀ ଶିଥିନଃ ପ୍ରବେଶେ, ମୁକ୍ତା-
ଶ୍ରୀପା ସମନସଃ ସୁମେଲାରୀଭିଃ । ହିତ୍ରକ୍ରମ ସକଳ ଧେଚର
ମାଲିକାନ୍ତାଂ, ଜୀବୋଷଥାଚିରଭରଂ ତିଦିବେ ମହାର୍ଥଃ । ୧୯୬ ।
ବହିମଧେ ଆଛେ ମେଇ ସୁମୃଦ୍ଧୀ ସୁମୃଦ୍ଧୀ । ପୁଷ୍ପବୃଷ୍ଟି କୈଳ ଦେଖେ
ଦେବଭାର ନାରୀ ॥ ମହାମୂଳ୍ୟ ଯତ ମାଲ ଦେବେର ଆଲୟ । ମେଇ ହେତୁ
ପୁଷ୍ପମାଲା କରିଲ ବିକ୍ରମ ॥ ୧୯୬ ॥

ଅନୁତ୍ତରଙ୍କ । ବଢ଼େଃ ଶ୍ରୁଦ୍ଧ ବିଧୋତଥା ଭଗବତ ସ୍ତେଜୋଭିରଭ୍ୟ
ଦ୍ୱାତେ, ରମ୍ଭାନ ମନସ୍ୟୁମ୍ଭା ବିରଚିତ୍ୟୀର୍ମାଲିତ୍ୟାଜଂ ବିଭୁତୀ ।
ପାର୍ଵା କୃଷ୍ଣନଥାଶ୍ରୀ ହତମନା ନୀରୀ ବିନିନ୍ୟାମତଃ, ତୋକ-
ଲୋକମୃଥୀ କୃଷ୍ଣାନ୍ତ ବଲଯାଦ୍ରୀଓ ନିର୍ଗତା ଜାମକୀ ॥ ୧୯୭ ॥
ମଥୀର ରଚିତ ମାଲା ଆହିଲ ଗଲାଯ । ଅନଲେର ତେଜ ତାହା ମ୍ରାନ
ନାହି ହୟ । ମେଇ ମାଲା କଞ୍ଚଦେଶେ କରିଯା ଧାରନ । ବଳି ହେତେ
ପୂରଃ ସୀତା କୈଳ ଆଗମନ ॥ କରେତେ ବଲଯ ଆଛେ କୃଷ୍ଣାନ୍ତ ମମାନ
ନବୀ ନିରୀକ୍ଷଣେ ମଧ୍ୟ ହେଲ ଦୀପମାନ ॥ ଶ୍ରୀରାମେର ପଦେ ଚନ୍ଦ୍ର କରିଯା
ଅର୍ପଣ । ନମିତ ବହନେ ସୀତା ଆଛେନ ତଥନ ॥ ୧୯୮ ॥

ଅଭାବରେ ଅଦ୍ଵାତ୍ୟାଂ ସୀତାରାଂ ।

ତତ୍ପର ସକଳାରୀଶ୍ଵରମ୍ଭା ଶିଶୁନା ସଜ୍ଜାମନ୍ତ୍ରୋଜିତ, ଶ୍ରୁଦ୍ଧ
ଯେନ ଶ୍ରୋଗିରୀୟ ବୃଦ୍ଧାତୀଗଙ୍କୋର ମନ୍ତ୍ରାନିଦିଃ । ଏକେକଂ
ଅଶ୍ରକ୍ଷଦରକ୍ଷୟକୃତୋ ରାମ୍ୟା କିଂ ବର୍ଣ୍ଣାତେ, ଦୈବଂ ମିଦୟ
ଯେନ ମୋପି ମହ୍ସୁ ସୀତା ବିଯୁକ୍ତଃକୃତଃ ॥ ୧୯୯ ॥

ଶିଶୁକାଳେ ଶିବଧନ୍ମ ଭାଗିଲ ଷେ ଜନ । ପାରାଜିତ କୈଳ ପରେ
ଚନ୍ଦ୍ରର ନକ୍ଷିମ୍ବା ॥ ପିତୃବାକ୍ୟେ ବନ୍ଧୁମତି ଭ୍ରାଜେ ତଦୁତ୍ସବ । ଅରଣ୍ୟେ
ଆମିଯା ବକ କରିଲ ମାଗର ॥ ରଶାନମେ ବିନାଶିଲ କି କହିବ
ଆର । ଏକେକ କି ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବ ଭାହାର ॥ ଅତ୍ୟା ଦୈବଦିଵି

ইহাতে নির্গঠ। সৌতার বিচ্ছেদ হৈল যাহাতে নিচৰ ॥ ৫৯৮ ॥
অদক্ষয়াৎ সৌতায়াৎ দশরথ সন্দেতার্থাং দেবামাং বাক্যাং।

বিম বিম রাম দ্রু কলত্বং পবিত্রং, বয়মধিগতবস্তঃ ।
সাক্ষিণো লোকপালাঃ। কিমপরমনেলহস্মি হেমবল্লী
বিশুক্তা, কুল বিশুলবিভূষাং জানকী তেজনোতি ॥ ৫৯৯
স্থির হও স্থির হও রঘুর তনয়। সকীভার্য্যা সৌতা তব আনিঃ
নিশ্চয় ॥ তাৰসাঙ্কী আছিমোৱা যত দেবপণ । দিকপাল আঁ
হেথা করেছি গমন । অপৰ কি আৱ বল কহিব তোমায় । শ্
লতা শম সৌতা শুক্ত হৈয়া তায় ॥ তোমার কুলের শোভ
কৱিলা উজ্জলা । এই রূপ দেবপণে কহিল সকল ॥ ৫১১ ।

ত্রীরামঃ শ্রতি পঃস্তুরং তেষাঃ স্তুতি বচনং ।

বিজ্ঞেতৰ্যা লক্ষাচরণ তরণীয়ো জলনিধি, বিপক্ষঃ
গোলস্ত্রে ॥ রণভূবি সহাগাচ কপয়ঃ । তথাপ্যেকে
ত্রামঃ সকলমজয় দ্রাক্ষসকুলঃ, ক্রিয়াসিদ্ধিঃ সত্ত্বে তৰতি
মহাত্মাং মোপাকরণে ॥ ৬০০ ॥

গ্রহেয়া আছিল লক্ষ কৈলে পরাজয় । চৱণে তৰিলে সিষ্ট
আণতি নিশ্চয় ॥ তাহে রিপু হৈল আসি রাজা দশাবন । সহা
হইল রণে বানরের পৰ ॥ তথাপি একাকী কৃমি রঘুর তনয়
রাক্ষসের সব কুল কৈলে পরাজয় ॥ কায় সিদ্ধিহঘ হথা মহা
ভাগমন । তথার নাহিক আৱ অন্য প্রয়োজন ॥ ৬০০ ॥

রামোমৃদ্ধি নিধায় কাননমগামালাহিবাজ্ঞাং শৱে,
স্তুত্যা ভৱতেন রাজ্যগমথিলং মাজামহেবোভিবাত্তৎ ।
তৌ সৃষ্টীৰ বিভীষণা বনুগতৌ নীষ্ঠৈপ্রাণ সন্ধানং,
পোক্তাজ্ঞাদশক দুর সুভজায়; মহামং কাহিয়ে ॥ ৬০১ ।

২১৪

অহান্তিক ।

মালতুজ্য পিতৃ আজা শ্রীরঘূনন্দন । মন্তকে লইয়া কৈল অরণ্যে
গমন ॥ তব উজ্জিঞ্চমে সেই অনুজ ভরত । মাতাসৎ রাজ্যধন
শুজিল তাৰৎ ॥ অনুগত বিভীষণ আৱ কপিবৰ । অভূলসম্পূর্ণ
চুয়ে দিলা রঘুবৰ ॥ রাবণ অভূতি ছিল বত রিপুগণ । কুমে
কুমে সব শক্ত কৰেছ নিধন ॥ ৬০১ ॥

ত্ৰৈলোক্য বিদিষ্ঠৈঁশ্চতৎ নামোচ্চারঘতি শ্ৰুবৎ ।

বৈথিলী রাম রাখতি রামে জানকী জানকী ॥ ৬০২ ॥

ত্ৰিভুবনে তব নাম জাত সৰ্বজন । সেই হেতু এই নাম কৰে
ৱণ ॥ শ্ৰীরাম জানকী নাথ দৃৰ্ব্বাহল শ্যাম । বিদেহনদিনী
হাৰ জানকী শ্ৰীরাম ॥ ৬০২ ॥

রামৎ প্রতি লোকপালাঃ ।

অধীক্ষীঝো লঙ্ঘ। ময়মিয় শূলস্ত মতৰ, বিশ্লাঃ
শৌমিত্ৰেৱমূপনিবায়োষধিবৰংইতিস্য রংস্মাৰং
স্বদৰি নগৱীতিতিলিথিত, ইনুমতৎ দষ্টেৰ্দশতি কু-
পিতো রাক্ষসগণঃ ॥ ৬০৩ ॥

আমাদেৱ লক্ষাপুৰী কৰেছে দাহন । কৰেছিল এই বাতি সমুদ্র
লজ্জন ॥ উষধি আনিয়া এই পৰম তনয় । বিশ্লায় কৰেছে হনু
লক্ষণে মিশয় ॥ এই কৰ্ত্ত্বপূৰ্ণঃ পুনঃ কৰিয়া আৱল । তব আৱ
পুৱে হনু আছয়ে লিথন ॥ রাগাঙ্ক হইয়া যত রাহসেৱ গণ
পৰম সুত্তেৱ মূর্তি কৰয়ে দংশন ॥ ৬০৩ ॥

হস্তাতৎ রাবণৎ বৌরং সৌতামাদায় রাঘবৎ । অবোধাঙ্গ

গমিয়ামি শুমুছে শহসৌত্তৰা ॥ ৬০৪ ॥

বিধন কৰিয়া সেই দুর্জয়ৰাবণ, জানকী লইয়া যান্তে শ্ৰীরঘূনন্দন

বৃবেন আয়ো রাজ্যে হৈয়াছে নিশ্চয়। সীতামহ ক্ষেত্রামের
আনন্দ হৃদয় ॥ ৬০৪ ॥

সীতাঃ অতি রামঃ।

যম্যাং অনিঞ্জরিত চত্রিকম্রপালৈ, স্ত্রামানিশাচেপত্তে
কুষলি ব্যলাপি। ব্যাবত্ত্বক্তু কমলং কমলাক্ষিপশ্য,
লক্ষেত্রিভাঃ অববিভীষণ রাজধানীঁ ॥ ৬০৫ ॥

রাবণের ভয়ে সুর্য়া লক্ষার ভিতর। অভাতে কিরণ অপ্প করে
নিরস্তর ॥ তাহে মাহি লুকাছিত কৌমুদীসকল। গঘেরপ্রকাশ
মাত্র হইত্তো কিবল ॥ সেই লক্ষ বিভীষণের স্বরাজ্যানী।
নিরীক্ষণ কর তাহা কমল নয়নী ॥ ৬০৫ ॥

গুনরপি রামঃ সীতামাহ।

অত্তসীৎকবিগাণ বন্ধনবিদিঃ পত্নাভিবদ্বেবরে, গাঢ়, ৯
বক্ষসিতাভিতে হনূমত। দ্রোণাদিঃজ্যজ্ঞানঃ। দিবৈয়ৈরি
স্ত্রিয়স্ত লভ্যনশ্চরে লোকাস্তরং আপিতঃ, কেনাশ্যাত
হৃগাক্ষিরাঙ্গসপত্তেঃ কুত্রাচক্ষটাটবী ॥ ৬০৬ ॥

নাজপাশেবক্ষদেখা হইনু দুজন। শক্তিশেলে পড়েছিল হেথায়
লয়ন। পঞ্চমাদন হেথা আমে পথন কৰয়। মেষমানে বধ
কৈল অনুজ হেথায় ॥ শুন ওহে আশ্রিয়ে আমাৰ বচন। আৱ
কেহ কৈল হেথা রাবণ নিধন ॥ ৬০৬ ॥

বৈদেহী সমবাপ্যদারথিনীরকে অযাখেহগ্রাণ্ডে,
দৃষ্ট্যপুষ্পক সংহিতেন রডস। দ্যুকাশমারোহত।
লক্ষ সাগৰ ভানকী বনরণ ক্ষেণী চমৎকারিকা, অস্তু ব
জ্ঞানবিন্দু বজ্রলঙ্ঘ দজ্জয়ালবজ্জালৰু ॥ ৬০৭ ॥

জ্ঞানকী লক্ষ্য। সঙ্গে আরযুদ্ধন। পুষ্পক বিমানে শূন্যে কৈল

ଆରୋଟିଳ ॥ ଗମନେ ଉଦ୍‌ଯୋଗୀ ହେଁଆ ଶ୍ରୀ ପ୍ରଯୁମନ । ଦେଖିଲୁ
ତମର୍ଥକାର ଏମବ ତଥାୟ ॥ ଅଯୁଷକଳ ତୁଳ୍ୟ ଆଛେ ମେଇଲଙ୍କପୁଣୀ
କମଳେର ସମ ଯେବ ଜାମକୀ ମୁଣ୍ଡାଣୀ ॥ ଜାଲମମ ରଙ୍ଗୁମି ବନ ପକ୍ଷ
ଆୟ । ଅଲବିନ୍ଦୁ ସମ ମିଳୁ ଆଛାୟେ ତଥାୟ ॥ ୬, ୭ ॥

ଅଧିଦହନବିଶ୍ୱକାଂ ତାଂ ସମାଦାୟ ସୀଭାଂ, ରଜନିଚରକ
ପୌତ୍ରୈର୍ବନ୍ଦିତଃପୁଷ୍ପକେନ । ପୁରମଗମଦ୍ୟୋଧ୍ୟାଂ ମନ୍ତ୍ରିମୃତୈ
ରିଲିତ୍ଵା, ମପରିଭିରତଦତ୍ତାଂ ରାଜ୍ୟଲଙ୍ଘୀଂ ମଭେଜେ । ୬୧ ।
ରହନେ ବିଶ୍ଵକୁ ମେଇ ବିଦେହ ନନ୍ଦିନୀ । ପୁଷ୍ପକ ବିମାନେ ତାରେ
ଲୈଆ ରମ୍ଭମନି ॥ ହେବକାଲେ ଆସି ସତ ବାନରେର ମନ୍ତ୍ର । ତୁଳିକଳ
ରମ୍ଭନାଥେ ଆର ବିଭୌଷଣ ॥ ମଞ୍ଜେଲତ୍ରା ମନ୍ତ୍ରିଗନ ପ୍ରଭୁ ତରନ୍ତର । ଶ୍ରୀବେ
ଶିଳ ଆସି ରାମ ଅମୋଦ୍ୟା ନଗର ॥ ତମୟୁ ଆସିଯା ମେଇ କୈକଥୀ
ନନ୍ଦନ । ଆପନ୍ତାର ରାଜ୍ୟଲଙ୍ଘୀ କରିଲ ଅପଣ ରାଜ୍ୟଦାର କୈଲ
ଯବି ମେଇ ଶୁଣାମ । ତବେ ତାର ରାଜ୍ୟଲଙ୍ଘୀ ଲାଇଲେନ ରାମ । ୬୨ ।

ଏବଃଅଲହନ୍ତମତା ବିରଚିତେ ଶ୍ରୀମନ୍ତାନାଟିକେ, ବୌର
ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଚରିତେ ପତ୍ରାକୃତେ ବିକ୍ରମେ: । ମିଶ୍ର
ଆନନ୍ଦସୁଦନେନ କବିନା ସନ୍ଦଭା ମଞ୍ଜୀକୃତେ, ରାଜ୍ଜା
ମୋଜନ ନାମକୋହିତଗଞ୍ଜବାନଙ୍ଗେ । ନବଦେଶଜ୍ଞ ଲଃ ॥

ମମାପ୍ରାୟଃ ପ୍ରଶ୍ନଃ ।

—୧—

